

گزارش اجلاس گفت و گوهای فرهنگی ایران و جهان عرب

دوم لغایت پنجم بهمن ۱۳۹۵

فهرست

۳	مقدمه
۴	افتتاحیه
۱۵	کمیسیون رسانه و نقش آن در گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب
۳۳	بیانیه کمیته تخصصی رسانه و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب
۳۵	کمیسیون جایگاه زنان اندیشمند ایران و عرب در گسترش تعامل و گفت‌وگوهای فرهنگی
۴۶	بیانیه کمیته تخصصی زنان ایران و جهان عرب و نقش آنان در گفت‌وگوهای فرهنگی
۴۸	کمیسیون جوانان ایران و جهان عرب و نقش آنان در گفت‌وگوهای فرهنگی
۶۶	بیانیه کمیته تخصصی جوانان ایران و جهان عرب و نقش آنان در گفت‌وگوهای فرهنگی
۶۸	کمیسیون گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب در عرصه اعتدال و عقلانیت
۸۱	بیانیه کمیته تخصصی عقلانیت و اعتدال و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی
۸۳	کمیسیون روابط فرهنگی و ادبی ایران و جهان عرب و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی
۹۰	بیانیه کمیته تخصصی زبان و ادبیات و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب
۹۱	نشست ظرفیت‌های علمی ایران و جهان عرب برای تعامل و گفت‌وگوهای فرهنگی
۱۰۷	آیین نامه اجرایی مجمع علمی - دانشگاهی ایران و کشورهای عرب برای گفت‌وگوهای فرهنگی
۱۰۹	اختتامیه
۱۱۲	بیانیه پایانی اولین دور گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب
	Error! Bookmark not defined. گزارش تصویری
۱۲۴	بازتاب رسانه‌ای

مقدمه:

نخستین اجلاس گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب به همت سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با مشارکت مراکز علمی و دانشگاهی ایران و کشورهای عربی به منظور استفاده از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های فرهنگی، تاریخی و تمدنی طرفین و لزوم بهره‌گیری از نقش موثر نخبگان ایرانی و عرب در حل چالش‌های موجود در روابط از دوم تا پنجم بهمن ماه در شهرهای تهران، مشهد، قم و قزوین برگزار شد. این اجلاس با حضور ۸۰ اندیشمند از کشورهای الجزایر، تونس، مصر، مراکش، سوریه، لبنان، عراق، اردن، کویت و عمان و در قالب شش نشست تخصصی زیر برگزار شد.

۱. ظرفیت‌های علمی ایران و جهان عرب برای تعامل و گفت‌وگوهای فرهنگی در دانشگاه شهید بهشتی
۲. روابط فرهنگی و ادبی ایران و جهان عرب و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی در دانشگاه فردوسی مشهد
۳. گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب در عرصه اعتدال و عقلانیت در پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی قم
۴. رسانه و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و عرب در دانشگاه علامه طباطبایی (ره)
۵. جایگاه زنان اندیشمند ایران و عرب در گسترش تعامل و گفت‌وگوهای فرهنگی در دانشگاه الزهراء (س)
۶. جوانان ایران و جهان عرب و جایگاه آنان در گفت‌وگوهای فرهنگی در دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین

با همکاری نهادها و سازمان‌های مختلف این اجلاس که ثمره یک پروژه یک‌ساله در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی بود، توانست به اهداف پیش‌بینی شده در سند راهبردی دبیرخانه گفت‌وگوهای فرهنگی دست یابد. همکاری مشترک نهادهای علمی کشور برای انجام یک کار بین‌المللی، صبغه فرهنگی اجلاس و عدم ورود به مباحث سیاسی و چالش‌برانگیز، حضور فعال میهمانان از کشورهای مختلف عربی، پوشش مناسب خبری و رسانه‌ای اجلاس، تولید ادبیات در حوزه گفت‌وگوهای فرهنگی، تاسیس مجامع فرهنگی بین‌المللی با حضور نخبگان علمی دانشگاهی، بسترسازی برای ارتباط اساتید ایرانی و عرب، آشنایی نخبگان عرب با فضای علمی و دانشگاهی کشور و ارائه تصویری مناسب از فضای اجتماعی و فرهنگی کشور به میهمانان را می‌توان از ثمرات این اجلاس برشمرد.

در ادامه گزارشی از مباحث مطرح شده در کمیسیون‌های تخصصی این همایش تقدیم می‌شود که امید است مورد استفاده صاحب‌نظران و کارشناسان قرار گیرد. بی‌شک تجربه گرانقدر حاصل شده از این اجلاس چراغ راهی برای فعالان عرصه روابط فرهنگی جمهوری اسلامی ایران با سایر روشنفکران و اندیشمندان جهان اسلام خواهد بود.

دبیرخانه دائمی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب

افتتاحیه

حسینیه الزهراء(س) سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

دوم بهمن ۱۳۹۵

نخستین اجلاس گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب، دوم بهمن ماه ۱۳۹۵ با حضور ۸۰ اندیشمند از کشورهای الجزایر، تونس، مصر، مراکش، سوریه، لبنان، عراق، اردن، کویت و عمان و همچنین با حضور آقایان ابوذر ابراهیمی ترکمان، رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، حداد عادل، رئیس فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی، حجت‌الاسلام والمسلمین سیدابوالحسن نواب، رئیس دانشگاه ادیان و مذاهب، منوچهر متکی، معاون بین‌الملل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، مسعود فکری، دبیر علمی همایش، محمدمهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه شهید بهشتی و تعدادی از اندیشمندان ایرانی و عرب در حسینیه الزهراء سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی افتتاح شد.

در این نشست ابراهیمی ترکمان، رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، فکری، دبیر علمی اجلاس گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب، طهرانچی، رئیس دبیرخانه گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب، جواد عزیزالموسوی، رئیس پیشین دانشگاه بغداد، دکتر العوضی، اندیشمند عمانی، دکتر حداد عادل، رئیس فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی و دکتر آشنا، مشاور فرهنگی رئیس‌جمهور به سخنرانی پرداختند.

دکتر مسعود فکری، دبیر علمی همایش

در ابتدای این اجلاس دکتر مسعود فکری به عنوان دبیر علمی همایش ضمن تسلیت به مناسبت درگذشت آیت‌الله هاشمی رفسنجانی و شهادت تعدادی از آتش نشانان در حادثه ریزش ساختمان پلاسکو گزارش خود را اینگونه به حاضران ارائه داد. او در این باره به شعر زیبای شاعر بلندپایه عرب استناد کرد که: «دنیا جای بقا نیست، زندگی خواب است و مرگ بیداری و انسان خیالی میان این دو...»

دکتر فکری با خوش‌آمدگویی به حضار افزود: من سرپرست کمیته علمی و دبیر علمی همایش هستم که گزارشی را به طور خلاصه به سمعتان می‌رسانم. نخست به محور اساسی این کنفرانس اشاره می‌کنم. نام این کنفرانس یعنی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و عرب به مفاهیم اساسی اشاره دارد که میان ایران و اعراب در عرصه فرهنگ وجود دارد. گفت‌وگو پنجره‌ای به سوی تفکر است و تفکر طریقه انتخاب راه است. احتیاج امروز ما به گفت‌وگو به این دلیل است که بدفهمی را مرتفع کنیم تا دست دشمنان بشریت را از فرهنگ کوتاه نماییم.

جامعه مخاطب اجلاس بیشتر نخبگان، صاحب‌نظران و متفکران هستند. این اندیشه جدید نیست. تاریخ بشری از دیرباز دنبال گفت‌وگو بوده است و گفت‌وگو از ارتباط انسان با هم‌نوعان خود نشأت می‌گیرد. انسان نیازهای فراوانی دارد که مستلزم ارتباط با دیگران است. از ازل گفت‌وگو راه را برای پیشرفت انسان هموار کرده است و باید موانع گفت‌وگو را با تشریح مساعی برطرف کنیم. گفت‌وگو به ما اجازه می‌دهد تا خطرات پیرامون خود را برطرف کنیم. اصل و اساس در گفت‌وگو، احترام به دیدگاه‌های دیگران است. هیچ راه حلی برای بحران فکری به جز گفت‌وگو وجود ندارد. گاهی منشاء این بحران‌ها را به صورت ناتوانی فکری عنوان می‌کنند که آن را هم باید با همکاری حل کنیم و نباید تنها دست بسته شاهد آن باشیم. گفت‌وگو بهترین راه است، اما تنها راه نیست چراکه افق‌های جدیدی باز و منافع همه را تأمین می‌کند. گفت‌وگو از اندیشه سالم و ناب نشأت می‌گیرد.

عنصر فرهنگی هم با گفت‌وگو در هم تنیده است. این عنصر فرهنگی نقش بسیار مهم و سرنوشت‌سازی ایفا می‌کند که گفت‌وگو را ریشه‌دار می‌سازد. فرهنگ بزرگ‌ترین عرصه اجتماعی و تاریخی نوع انسانی است که میان همه انسان‌ها مشترک است. راه‌ها و مذاهب انسان‌ها متفاوت است اما آنچه آنها را به هم پیوند می‌دهد، فرهنگ مشترک است. این جاست که اهمیت گفت‌وگوی فرهنگی روشن می‌شود. پس عنصر اول گفت‌وگو، دوم فرهنگ و سوم ایران و جهان عرب است. اما چرا گفت‌وگو بین ایران و جهان عرب را انتخاب کردیم؟ به دلیل مشترکات زیاد در دین، تاریخ، زبان، ادبیات و...

در جوامع شرقی عوامل زیادی باعث عقبگرد ما بوده است، مانند افکار ارتجاعی و تنگ‌نظری. برای برون‌رفت از این بحران‌ها باید یک مکانیسم را انتخاب کنیم و انتخاب ما گفت‌وگوی ایران و جهان عرب بوده است تا به راه حلی برسیم که جوامع ایران و عرب را از مشکلات آنها برهاند. گفت‌وگو میان صاحب‌نظران و متفکران برگزار می‌شود تا راه حل‌های عملی برای مشکلات و بحران‌های این جوامع را یافته و سپس وارد مرحله عملی آن شوند.

با این دیدگاه ما با یک روش جدید گفت‌وگوهای ایران و جهان عرب را آغاز کردیم، گفت‌وگوهایی که خود بخشی از یک طرح بزرگ‌تر برای گفت‌وگو میان همه جهانیان است و این گفت‌وگوها مقدمه‌ای برای آن محسوب می‌شود. از این رهگذر، اندیشه این گفت‌وگو ریشه‌دارتر شد تا از مرحله ایده به اجرا و عمل برسیم. هدف ما چیدن ثمرات این گفت‌وگو است که تاکنون توانسته‌ایم ثمرات فردی این گفتمان را بچینیم. امروز باید تلاش کنیم حرف را به عمل تبدیل کنیم و از برنامه‌ریزی به اجرا و عمل و موفقیت برسیم.

سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در جمهوری اسلامی ایران قدم‌های بزرگی برداشته و این گفت‌وگوها را در معرض بررسی دست‌اندرکاران قرار داده که با استقبال زیادی به ویژه در محافل علمی و آکادمیک روبه‌رو شده است. سازمان با کمال افتخار این بار را بر دوش گرفته و با گفت‌وگوهای ایران و جهان عرب آغازکننده این راه بوده است.

برای برگزاری این اجلاس مراحل زیر طی شده است:

- طرح موضوع برای دست‌اندرکاران ایرانی
- برگزاری اجلاس‌های مشاوره‌ای با صاحب‌نظران عرب
- برگزاری چهار نشست مقدماتی در طول سال جاری با اندیشمندان عرب در کشورهای لبنان، تونس و قطر که نتایج زیر از آن حاصل شد:

- افتتاح دبیرخانه گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب
 - فراهم کردن فرصت برای دانشگاه‌ها و مراکز آکادمیک ایرانی و عربی برای ورود به این عرصه
 - برگزاری اجلاسی که بسیاری از متفکران و صاحب‌نظران را برای بحث و گفت‌وگو گرد هم بیاورد.
- برای کنفرانس حاضر شش کمیسیون در نظر گرفتیم:

- همکاری‌های علمی و دانشگاهی که دانشگاه شهید بهشتی به عنوان مقر اولیه بانی آن شد.
- کمیسیون زنان که در دانشگاه الزهراء سلام‌الله علیها برگزار می‌شود.
- کمیسیون جوانان و نقش آنها در اعتلای فرهنگی از سوی دانشگاه امام خمینی (ره) قزوین
- کمیسیون رسانه در دانشگاه علامه طباطبایی (ره)
- کمیسیون زبان و ادبیات و نقش آن در گفتمان فرهنگی از سوی دانشگاه فردوسی مشهد
- کمیسیون اعتدال و عقلانیت در دانشگاه قم.

آنچه قبلاً انجام دادیم فقط برای انتقال از حرف به عمل بود اما این نشست به دنبال آن است که به مرحله عمل برسد. ما به دنبال یافتن زمینه‌های پربراری برای به دست آوردن ثمرات خوب عملی از این شجره مبارکه فکری هستیم. از میهمانان داخلی و خارجی دست‌اندرکار تشکر می‌کنم و همچنین از رئیس سازمان و معاون ایشان آقای سلیمانی و همه دست‌اندرکارانی که در برگزاری این اجلاس سهمی داشته‌اند.

دکتر ابوذرا ابراهیمی ترکمان، رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

دومین سخنران همایش، دکتر ابراهیمی ترکمان بود. رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی نیز ضمن خیرمقدم به میهمانان و حضار و تبریک بزرگداشت ماه پیروزی انقلاب گفت: بسیار خرسندم که در جمع شما فرهیختگان، نخستین دور گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و عرب را آغاز می‌کنیم. ما باور داریم که با توجه به تنوع فرهنگی در جهان امروز، گفت‌وگوهای فرهنگی راهی است به سمت شناخت بیشتر و در پی آن تعامل سازنده میان فرهنگ‌های مختلف که چشم‌انداز روشنی از همکاری و مشارکت در حوزه‌های گوناگون را فرا روی ما قرار می‌دهد. امکان رسیدن به چنین تعامل سازنده‌ای با توجه به تجربه‌های مشترک ایران و کشورهای عربی در حوزه تمدن اسلامی و نیز ظرفیت‌ها و توانمندی‌های امروز ملت‌های ما دور از ذهن نیست و البته گفت‌وگوهای مستمر و پویا یکی از راه‌های اصلی تحقق آن است.

علاوه بر آن اوضاع نابسامان منطقه ما، واگرایی‌ها، بحران‌ها و خشونت‌های جاری فرصت‌ها، ظرفیت‌ها و امکانات موجود ملت‌هایمان را در معرض خطری بزرگ قرار داده است. در چنین فضای بیمناک و پرخطر، مساله گفت‌وگو به عنوان یک ضرورت چهره می‌نماید. باور داریم که عنصر فرهنگ در چنین گفت‌وگویی دارای نقش اساسی و تعیین‌کننده است.

سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به عنوان مدیر روابط فرهنگی بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران با سایر کشورها و ملت‌های جهان، طرح گفت‌وگوهای فرهنگی را با هدف رسیدن به راه‌های برون‌رفت از بحران‌ها و ناسازگاری‌های موجود از یک سو و تحکیم و تقویت پیوندهای فرهنگی ایران و کشورهای دیگر از سوی دیگر ارائه داده است که با استقبال و پذیرش مسوولان عالی در جمهوری اسلامی ایران و نخبگان و فرهیختگان ایرانی و عرب روبه‌رو شده است.

بر اساس این طرح دبیرخانه گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و عرب، ذیل دبیرخانه دائمی گفت‌وگوهای فرهنگی بین‌المللی در حوزه معاونت پژوهشی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی تأسیس شده که در یک سال گذشته فعالیت‌های گسترده و متنوعی را انجام داده است. پیش نشست‌های شش‌گانه گفت‌وگو میان استادان و فرهیختگان ایرانی و عرب در تونس، لبنان، قطر، تهران و شکل دادن به شبکه‌ای از ارتباطات بین نهادهای علمی و دانشگاهی ایران و عرب بخشی از این فعالیت‌های گسترده است.

برگزاری اولین دور گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب که امروز با افتخار شاهد آغاز به کار آن هستیم، اولین مرحله عملیاتی روند این گفت‌وگوست. در این دور از گفت‌وگوهای فرهنگی با حضور قریب به ۱۵۰ تن از استادان و فرهیختگان ایران با ۸۵ تن از دانشوران عرب در شش حوزه با یکدیگر به تبادل تجربه و دانش می‌پردازند و سرانجام حاصل فکری کمیسیون‌های شش‌گانه در مراسم اختتامیه در دانشگاه فردوسی مشهد جمع‌بندی می‌شود.

نکته مهم این گفت‌وگوها این است که نهادهای تولیدکننده علم و دانش در ایران و کشورهای عرب با یکدیگر شبکه‌ای از ارتباطات سودمند را سامان داده‌اند و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی نقش مدیریتی و پیونددهندگی را به عهده گرفته است که تجربه‌ای تازه در حوزه دیپلماسی فرهنگی است. در این جا بر خود لازم می‌دانم از دانشگاه‌های شهید بهشتی، علامه طباطبایی، الزهرا(س)، امام خمینی(ره) قزوین، فردوسی مشهد و پژوهشگاه فرهنگ و علوم اسلامی قم صمیمانه سپاس‌گزاری کنم که مسوولیت کمیسیون‌های شش‌گانه را عهده‌دار هستند. برای خلق ادبیات گفت‌وگو و باقی ماندن صورت مکتوب این تجربه در حافظه فرهنگی مجموعه این گفت‌وگوها در قبال شش عنوان گزارش پیش‌نشست، چکیده مقالات و عنوانی مستقل از مصاحبه‌ها، دو شماره مستقل از نشریه روابط فرهنگی بین‌المللی تدوین شده است که نشان دهنده اهتمام این مرکز به فراهم کردن منابع مکتوب و مستند نگاری موضوع گفت‌وگو است.

امید بسیار دارم که با توجه به عناوین کمیسیون‌های تخصصی و دستاوردهای فکری این جمع فرزانه نتایج راهگشا و مطلوبی در جهت فهم مشترک از چالش‌ها، موانع، دیدگاه‌ها، ظرفیت‌ها و توانمندی‌ها و نیز تقویت اعتماد متقابل حاصل شود و زمینه همکاری‌های مشترک در برون‌رفت از چالش‌ها و تحکیم پیوندها و تقویت تعامل فرهنگی میان ملت‌های منطقه فراهم آید.

ما در جمهوری اسلامی ایران بر اساس آنچه در توان و امکان داریم این راه را آغاز کرده‌ایم و بر آنیم با توکل به خداوند متعال این مسیر را ادامه دهیم و امیدواریم با همکاری و همراهی سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی، نخبگان و فعالان عرصه فرهنگ در جهان بتوانیم این مسیر را ادامه بدهیم و همگان در آینده‌ای نزدیک شاهد نتایج درخشان چنین گفت‌وگوهایی باشیم.

بار دیگر سپاس خود را تقدیم به همه میهمانان دانشوری می‌کنم که برای فروزان‌تر شدن چراغ گفت‌وگو مساعی خویش را به کار گرفته‌اند. از مجموعه نهادهای علمی در کشورهای عربی و ایران، وزارت امور خارجه، همکاران خدوم و با فضیلت خودم در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی سپاسگزارم که این کار را سامان دادند و امیدوارم حاصل کار همه ما، جهانی آکنده از خیر، سلامتی، سعادت و صلح باشد.

خدایا چنان کن سرانجام کار تو خشنود باشی و ما رستگار

دکتر طهرانچی، رئیس دانشگاه شهید بهشتی

سخنران بعدی این همایش رئیس دانشگاه شهید بهشتی بود. دکتر طهرانچی به عنوان رئیس دبیرخانه دائمی مجمع علمی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و عرب گفت: بسیار خوشوقتم که تلاش دانشگاه‌های همکار و سازمان فرهنگ و ارتباطات در ایران و کشورهای عربی در سال‌های اخیر منجر به شکل‌گیری جدی گفت‌وگوی ایران و عرب و تأسیس مجمع علمی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و عرب شده است.

رئیس دانشگاه شهید بهشتی افزود: آموزه‌های دینی، تاریخ و میراث فرهنگی مشترک ایران و کشورهای عربی، زمینه‌های لازم را برای گفت‌وگو و توسعه مراودات فرهنگی فراهم آورده است و ما باید با استفاده از آنها در شناخت یکدیگر گام برداریم.

میراث اسلامی و آیه شریفه «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ» از یک سو و میراث غنی عربی و ایرانی از سوی دیگر الزام همگرایی جوامع ایرانی و عربی را فراهم ساخته است. تاریخ گذشته ما نشان دهنده اهمیت همگرایی ایرانی و عربی است. تمدن اسلامی بر پایه این همگرایی و معرفت شکل گرفت و قرن‌ها جوامع مسلمان را پیشگام ملت‌ها ساخت. امروز احیای عظمت کشورهای اسلامی جز با معرفت و پذیرش تفاوت‌ها و تکیه بر اشتراکات فرهنگی امکان‌پذیر نخواهد شد. جمهوری اسلامی ایران به رغم اتهامات فرقه‌گرایی همیشه ندای وحدت مسلمانان را سر داده است، به دنبال همگرایی با کشورهای عربی بوده و برای تحقق آن نیز تلاش کرده است.

رئیس دبیرخانه دائمی مجمع علمی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و عرب افزود: در عصر حاضر تهدیدات امنیتی، سیاسی، فرهنگی و زیست‌محیطی و امثال این‌ها از حالت سرزمینی خارج شده‌اند بنابراین همه کشورها از جمله ایران و کشورهای عربی برای حفظ خود و رفع آنها ناچار به همگرایی منطقه‌ای هستند. پیوستگی‌های متقابل و جهانی شدن نیز از سوی دیگر بر این ضرورت می‌افزاید. تهدیدات جهان امروز مانند جنگ‌های دولتی، کشورهای چنددولتی، مهاجرت‌ها، افراط‌گرایی به نام مذهب، دخالت خارجی، توسعه نامتوازن اقتصادی، مشکلات زیست‌محیطی، آلودگی جوی، بحران‌های کمبود آب و... همه ماهیت منطقه‌ای و فرامرزی دارند، پس باید برای دفع آنها گفت‌وگوهای فرامرزی داشت.

هیچ کشوری به تنهایی نمی‌تواند از عهده این تهدیدات برآید. مدیریت فردی و الگوهای سنتی چند دهه قبل برای این تهدیدات، نه تنها آنها را حل نمی‌کند بلکه منجر به کشمکش‌های بیشتر، تخریب اقتصادها و بی‌ثباتی و برهم خوردن موازنه منطقه‌ای شده و پای خارجیان و دخالت آنها را به منطقه باز می‌کند و هزینه‌های نظامی را افزایش می‌دهد.

تنها راه موجود در عصر تهدیدات چندجانبه تداوم هماهنگی و همکاری بازیگران دولتی و فرهنگی منطقه‌ای و آغاز مسیر همگرایی منطقه‌ای است. قبلاً در مناطقی نظیر اروپا و آمریکای شمالی و جنوبی و آسیای جنوب شرقی مسیر همگرایی منطقه‌ای را پیمایش کرده‌اند و در سایه آن به توسعه اقتصادی دست یافته‌اند. این امر اتفاق نیفتاده مگر با درکی که این بازیگران از الزامات منطقه‌ای در عصر ما داشته‌اند.

رئیس دانشگاه شهید بهشتی در ادامه گفت: در این جا باید تأکید کنم که کشورهای منطقه برای حل معضلات و رفع تهدیدات و گسترش مناسبات سیاسی و توسعه متوازن سیاسی می‌توانند موفق باشند اما این امر به جز از طریق درک مشترک بین بازیگران مقدور نخواهد بود و این هم نیز عموماً از طریق گفت‌وگو و مفاهمه حاصل شده است. کشورهای منطقه در جهت حل

معضلات خود در نظر و عمل به اصول استقلال، گفت‌وگو و وحدت می‌توانند تمسک جویند که راه حل قرآنی و حتی بشری آزمایش شده است. بدون گفت‌وگو نمی‌توان به وحدت رسید و این از طریق شناخت متقابل به دست می‌آید که خود محصول گفت‌وگوهای منطقه‌ای است.

رئیس دبیرخانه دائمی مجمع علمی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و عرب در پایان افزود: با این توجهات گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و عرب می‌تواند موجب ارتقای منطقه غرب آسیا و رفاه ساکنان آن باشد چراکه این گفت‌وگوها عمدتاً علمی و فرهنگی هستند. تأسیس مجمع علمی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و عرب می‌تواند اولین گام در این مسیر باشد که جمهوری اسلامی ایران پیشگام آن شده است. ما در دانشگاه شهید بهشتی و سایر دانشگاه‌ها این آمادگی را داریم که در راستای شناخت متقابل و تفاهم هرچه بیشتر قدم برداریم و دست طرف عربی را بر اساس آیه شریفه «أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَكَاتَبُوا فَتَغْشُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَأَضْبَرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ» به گرمی می‌فشاریم.

دکتر العوضی از کشور عمان

سخنران بعدی همایش که از کشور عمان بود، صحبت‌های خود را اینگونه و با این آیه شریفه شروع کرد: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمْتَرُونَ وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَوَجْهَ هَرَكُمُ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ»

ستایش خدای را که آسمان‌ها و زمین را آفرید و تاریکی‌ها و روشنایی را پدید آورد، با این همه کافران برای پروردگارشان همتا قرار می‌دهند. او کسی است که شما را از گل آفرید، سپس [برای شما] عمری مقرر داشت، و اجل حتمی نزد اوست، آن‌گاه شما [باز هم در قدرت او] شک می‌کنید. و او در آسمان‌ها و زمین خداست. نهان و آشکار شما و آنچه را کسب می‌کنید می‌داند، صلوات می‌فرستم بر بهترین پیامبر و آل پیامبر و رهروان خط ایشان.

او ضمن ابراز خرسندی از حضور در این همایش گفت: قبل از هر چیز از رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران حضرت آیت‌الله خامنه‌ای تشکر می‌کنیم که ملت خود را به خیر و برکت خود هدایت می‌کند و درود می‌فرستیم بر روح و روان امام خمینی و از خداوند برای ایشان رحمت و معرفت مسألت داریم و فقدان مرحوم هاشمی رفسنجانی را نیز تسلیت گفته و امیدواریم خداوند متعال شهدای ساختمان پلاسکو را نیز غریق رحمت خودش بفرماید.

دکتر العوضی در ادامه افزود: گفت‌وگوهای مشترک بین ایران و جهان عرب که الان در حال آغاز است اصول و مبانی خودش را دارد. کار تازه‌ای نیست بلکه به دستور خداوند بر اساس آیات قرآنی شکل گرفته است. خداوند این گفتمان را ایجاد کرد. خداوند با مخلوقات خودش با آدم، ابلیس، انبیا و طغیان‌گران گفت‌وگو کرد. انبیا هم با طغیان‌گران گفت‌وگو داشتند؛ طغیان‌گران دوران خودشان. خداوند به موسی و فرعون فرمود: «اذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ» با فرعون کلامی نرم داشته باشید. بنابراین اصل و ریشه این گفت‌وگو در قرآن است. اگر اختلاف نظر پیش بیاید، قرآن هم در این زمینه می‌فرماید: «ادْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ» به نحو شایسته و نیک پیش ببرید. اگر این گونه عمل کنید آن که اختلاف دارد، قلبش نرم می‌شود.

«ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ» و نیکی با بدی یکسان نیست. [بدی را] با آنچه نیکوتر است دفع کن که ناگاه [خواهی دید] همان کسی که میان تو و او دشمنی بود، چون دوستی صمیمی شده است. و این [خصلت خوب] جز به کسانی که شکیبایند، عطا نشود و آن را جز کسی که دارای بهره بزرگ [از ایمان و تقوا] است، به دست نیاورد.

این سخنور جهان عرب در ادامه افزود: گفت‌وگو با غیرمسلمانان هم اصول خودش را دارد. «قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ» بگو: ای اهل کتاب! بیایید بر سر سخنی که میان ما و شما مشترک است بایستیم که جز خدا را نپرستیم و کسی را با او شریک نکنیم و هیچ کس از ما دیگری را به جای خداوند صاحب اختیار نگیرد. پس اگر [از این پیشنهاد] اعراض کردند، بگویید: شاهد باشید که ما سر به فرمان خداییم. پیامبر گرامی اسلام (ص) با نصاری نجران گفت‌وگو فرمود که قرآن آن را ضبط کرده است: «فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَ أَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ» پس

هر که با وجود دانشی که [درباره عیسی] سوی تو آمد با تو محاجّه کرد، بگو: بیایید پسرانمان و پسرانتان و زنانمان و زنانتان و کسان نزدیکمان و کسان نزدیکتان را فرا خوانیم، سپس [به درگاه خدا] تضرّع کنیم و لعنت خدا را بر دروغگویان قرار دهیم. پیامبر گرامی بهترین کسانی که بر زمین راه می‌رفتند در آن زمان بود که گفت‌وگو را عرضه کرد. امام علی و امام حسن و امام حسین علیهم‌السلام و حضرت زهرا بتول سلام الله علیها را انتخاب کرد تا با نصاری وارد گفت‌وگو شوند. در ادامه آیات فوق قرآن کریم می‌فرماید: «إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ» به راستی حکایت واقعی [مسیح] همین است و معبودی جز خدا نیست و خداوند است که یقیناً شکست‌ناپذیر حکیم است.

ما در پادشاهی عمان یک بخش امور فقهی داریم و فقه زندگی را بررسی می‌کنیم. در آنجا گفت‌وگوهای داریم، نه فقط بین مسلمین بلکه بین آنها و سایر ادیان. همچنین فقه تسامح و تقریب داریم و در پادشاهی عمان همیشه در آن فعال بوده‌ایم. وقتی بخواهیم صحبت از گفت‌وگوهای فرهنگی بکنیم که شامل همه جوانب زندگی می‌شود، اصل و اساس این مسأله گفت‌وگو در خانواده بین زن و همسرش، زن و شوهر با فرزندان است. در عمان، با برگزاری سمینار فقهی و بررسی مسأله همزیستی بین مسلمانان، فصل مشترک بین آنان را ارزیابی کردیم و دریافتیم که اصل این گفت‌وگوها در میان خانواده است.

ما در عمان گفتمان داخلی داریم. در کشور ما سه مذهب رسمی داریم: اباضی، سنی و شیعه جعفری. در عین حال که همزیستی داریم در همه حوزه‌ها گفت‌وگو می‌کنیم. این تجربه ماست و می‌توانیم این تجربه را به سایر کشورها هم بسط دهیم که گفت‌وگوی مستمر فرهنگی داشته باشند. در زمینه زندگی و معاملات و مسائل مربوط به خانواده و تجارت و هر چه که به ذهن می‌رسد. یک شهروند عمانی با شهروند دیگر فاصله ندارد. ما باید این را به کشورهای دیگر انتقال دهیم. گفت‌وگوی مستمر و همیشگی داشته باشیم.

وی افزود: دانشگاه‌ها می‌توانند نقش مهمی در گفت‌وگو ایفا کنند. اساتید باید دانشجویان را تشویق کنند که فکر بقیه را بفهمند. زبان بقیه را بفهمند. اختلاف زبان مانع نیست، اسلام وقتی آمد تمدن‌های دیگر را هم جذب کرد و دربرگرفت و پرچم علم را برافراشت. علمی مانند تفسیر، فقه و زبان و حتی طب؛ پس زبان مانع نیست.

بنابراین گفت‌وگوهای مشترک اسلامی بین جمهوری اسلامی ایران و کشورهای مسلمان در جهان عرب یک گفت‌وگو بین مسلمانان است که دانشگاه‌ها باید دانشجویان خود را به آن توجه بدهند. در تحصیلات عالی فصل مشترک‌هایی از مذاهب وجود دارد و باید وجود داشته باشد. بررسی تطبیقی بین مذاهب اهل سنت و شیعه بحث مهمی است که دانشگاه‌ها از آن بهره‌مند می‌شوند. پیشرو است. من شافعی هستم اما رساله کارشناسی ارشد خود را در فقه اباضی نوشتم و رساله دکتری‌ام را در مورد مذاهب هشت‌گانه اسلامی به تحریر درآوردم.

دکتر العوضی افزود: در ذیل آیه کریمه «وَأَخْرَيْنَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ» و گروه دیگری از ایشان را نیز که هنوز به آنها نپیوسته‌اند، [تعلیم می‌دهد] و او مقتدر حکیم است، این [رسالت] فضل خداست، آن را به هر که بخواهد عطا می‌کند و خدا صاحب فضل بزرگ است. از رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله آمده است که این‌ها قوم سلمان هستند و سپس ادامه داد اگر علم در آسمان باشد، مردانی از پارس به آن خواهند رسید. بنابراین فصول مشترک ما زیاد است که باید بر اساس آن گفت‌وگو کنیم و به مسائل آسان برسیم تا دل‌هایمان آرامش بگیرد و ملامت از محبت و برادری شود.

این سخنور فرهیخته و ادیب جهان عرب در پایان ضمن یادآوری اینکه در دهه هفتاد میلادی مجله الإخاء را داشتیم که منتشر می‌شد، یک پیشنهاد جالب نیز برای این همایش داشت و آن هم اینکه یک مجله تخصصی یا فصلنامه برای این اجلاس داشته باشیم که دست‌اندرکار بررسی گفتمان مشترک باشد. حتی اگر یک کانال ماهواره درباره گفت‌وگوی فرهنگی بین مسلمانان یا بین مسلمانان و سایر ادیان باشد نیز بسیار خوب است.

دکتر غلامعلی حداد عادل، رئیس فرهنگستان ادب پارسی

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ.

و همگی به رشته الهی درآویزید و پراکنده نشوید و نعمت خدا را بر خود یاد کنید که دشمن یکدیگر بودید پس او میان دل‌های شما الفت داد و به موهبت او با هم برادر شدید و بر لبه پرتگاه آتش بودید که شما را از آن رهانید. خداوند این گونه آیات خود را برای شما بیان می‌کند، شاید هدایت شوید.

سلامی چو بوی خوش آشنایی بدان مردم دیده روشنایی
درودی چو نور دل پارسایان بدان شمع خلوتگه پارسایی

دکتر حداد عادل ضمن اشاره به آیه شریفه قرآن و اظهار خوشوقتی خود از تشکیل این اجلاس گفت: رابطه ایران و جهان عرب به اندازه‌ای بدیهی است که نیازی به استدلال ندارد. اساس پیوند ما با دنیای عرب، اسلام است. درست است که ایران با ورود سپاه اعراب مسلمان فتح شد اما آنچه به حقیقت ایران را فتح کرده قدرت نظامی نبود، اسلام و قرآن بود که ایران را فتح کرد. اسلام دل‌های مردم ایران را فتح کرد. اگر ورود سپاهیان عرب را به ایران با هجوم سپاهیان مغول به ایران مقایسه کنیم می‌بینیم لشکر مغولان بسیار مجهزتر از لشکر عرب بوده اما امروز در ایران تقریباً هیچ نشانه‌ای از فکر، فرهنگ و مذهب مغول دیده نمی‌شود در حالی که سراسر ایران به فرهنگی آراسته است که در زبان عربی رشد کرده و آن سپاهیان مبشر آن فرهنگ بوده‌اند. رئیس فرهنگستان ادب پارسی افزود: مردم ایران فرهنگ اسلامی را از دل و جان پذیرفتند. استاد شهید مطهری کتاب مفصلی قبل از پیروزی انقلاب به نام «خدمات متقابل اسلام و ایران» تألیف کردند. مردم ایران اگرچه زبان‌شان عربی نشد، اما بزرگ‌ترین استادان صرف و نحو عربی و علم لغت عربی از این سرزمین برخاستند. سیبویه، فیروزآبادی صاحب قاموس، ابونواس شاعر معروف اهوازی، بسیاری از بزرگان و مؤلفان بزرگ معارف اسلامی از این سرزمین برخاسته‌اند. مؤلفان صحاح سته اهل سنت فارسی زبان بوده‌اند؛ بخاری، نیشابوری و قزوینی که نشان می‌دهد ایرانیان چگونه با اسلام و زبان عربی و جهان عرب پیوند خورده‌اند. تا حدود ۱۵۰ سال پیش، تا قبل از آن که هجوم فرهنگ و استعمار غربی ما را از هم جدا کند، در ایران دانشمندی به کسی گفته می‌شد که با زبان عربی آشنا باشد و با معارف اسلامی از طریق این زبان آشنا شده باشد. امروز نیز به برکت انقلاب اسلامی در ایران سالانه حدود سه هزار عنوان کتاب به زبان عربی منتشر می‌شود و باز به برکت انقلاب اسلامی همه دانش‌آموزان در رشته‌های دبیرستانی ملزم به آموزش زبان عربی هستند.

گر بگویم که مرا با تو سر و کاری نیست در و دیوار گواهی بدهد کاری هست

حداد عادل با اشاره به بیت زیبای شاعر بزرگ ایرانی اینگونه افزود: سعدی بسیار تحت تأثیر متنبی شاعر بزرگ عرب بوده است و مرحوم محفوظ پایان‌نامه دکترای دانشگاه تهران خود را تحت عنوان تأثیر سعدی از متنبی نوشته است. ورود فرهنگ و استعمار غرب که مدرنیته و تجدد می‌نامیم، مسلمان‌ها را از هم جدا و غافل کرد. ما اعضای یک خانواده بودیم و از هم جدا ماندیم. وقتی در یک سالنی نشسته‌اید و از مقابل نور تندی به چشم شما می‌تابد، کسانی را که کنار دستتان هستند، نمی‌بینید. نور تندی که از اروپا به چشمان ما افتاد باعث شد همه ما مبهوت این هجوم شدیم و همدیگر را ندیدیم و از یکدیگر غافل ماندیم. ما با انقلاب اسلامی خواستیم اسلام را به معنی وسیع کلمه در ایران احیا کنیم. ما وحدت اسلامی را یک آموزه اسلامی و جزء اصول انقلاب خود می‌دانیم. انقلاب اسلامی به معنی بازگشت واقعی ایران به اسلام حقیقی و قرآن است. این سخن به معنی اهمیت دادن به تاریخ ۱۴۰۰ ساله ایران اسلامی است. این تاریخ آمیخته با زبان عربی و پیوند با کشورهای عربی است. ما انتظار داریم با فریادی که از انقلاب ایران برخاسته از جهان عرب اولین پاسخ را بشنویم ولی متأسفانه این انتظار آن طور که ما توقع داشتیم، برآورده نشده است. این گونه همایش‌ها گامی برای ورود به این عرصه و بررسی علت این امر است. چرا یکدیگر را نشناخته‌ایم؟ چه اشکالی در کار ما بوده که این پیام روشن انقلاب اسلامی شنیده نشده است؟ چه دست‌هایی در کار بوده است؟

رئیس فرهنگستان ادب پارسی در پایان افزود: این همایش‌ها راهی مناسب برای آگاهی از توطئه‌هایی است که دشمنان برای اختلاف بین مسلمانان و مردم ایران و جهان عرب ایجاد می‌کنند. من این همایش را تلاشی می‌دانم برای راه گشودن راهی به سوی آینده بهتر؛ آن هم در دوران مصیبت‌های امروز دین اسلام که در تاریخ اسلام اگر بی‌نظیر نباشد، کم‌نظیر است. آخرین سخن که در حقیقت اولین سخن است این که خواهران و برادران بیایید یکدیگر را بهتر بشناسیم.

جواد عزیز الموسوی، مشاور وزیر علوم عراق و رئیس پیشین دانشگاه بغداد

سخنران بعدی این اجلاس جواد عزیز الموسوی، مشاور وزیر علوم عراق و رئیس پیشین دانشگاه بغداد بود که اینگونه صحبت های خود را آغاز کرد: پروسه گفت‌وگو میان ایران و جهان عرب که بانی آن سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی است به اعتقاد ما بهترین و ایده‌آل‌ترین مکانیسم توسعه فکری و فرهنگی، گفت‌وگو بین نخبگان ایران و عرب است. در پرتو این آیه «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ. إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ» ای مردم ما شما را از مرد و زنی آفریدیم و شما را ملت‌ملت و قبیله‌قبیله گردانیدیم تا با یکدیگر شناسایی متقابل حاصل کنید. در حقیقت ارجمندترین شما نزد خدا پرهیزگارترین شماست. بی تردید خداوند دانای آگاه است. این آیه، چنین نشستی را مجسم می‌کند. محورهای متعددی در راستای برگزاری این دور از گفت‌وگوها حائز بررسی است که از جمله آن می‌توان به مساله زنان، ادبیات، عقلانیت، اعتدال، رسانه و نقش آن و اطلاع‌رسانی اشاره کرد.

رئیس پیشین دانشگاه بغداد در ادامه افزود: گفت‌وگوهای فرهنگی باعث می‌شود جوامع و کشورها بدون ویرانی و خرابی، همزیستی مسالمت‌آمیز داشته باشند. ما در عراق روابط علمی و فرهنگی گسترده‌ای با جمهوری اسلامی ایران داریم و توانستیم یادداشت تفاهم زیادی بین دانشگاه‌های عراق و ایران داشته باشیم. دانشجویان زیادی از عراق تحصیلات خود را در دانشگاه‌های ایران دنبال می‌کنند. سفرهای متقابل بین دو ملت نیز کارساز بوده و توانسته این روابط تنگاتنگ را تقویت کند. این جمع نیک که امروز گرد هم آمده‌اند، اندیشمندان و متفکران ایران و عرب هستند که همفکری و گفت‌وگوهای فرهنگی عامل مستحکمی در روابط آنان خواهد بود. برای این اجلاس آرزوی موفقیت دارم.

دکتر حسام‌الدین آشنا؛ مشاور فرهنگی رئیس‌جمهور

دکتر آشنا ضمن خوش آمد و خیرمقدم خدمت میهمانان، مراتب تشکر و قدردانی خود را از سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی برای برگزاری این نشست که از طریق آنها باب گفت‌وگو میان ایران و جهان عرب باز می‌شود، اعلام کرد.

مشاور فرهنگی رئیس‌جمهور درباره حضور خود در این اجلاس افزود: در این نشست حضور پیدا کردم و امید فراوان دارم. از خودم پرسیدم که آیا این نشست می‌تواند موفق باشد که آیا گفت‌وگوهای عرب و ایران تمام فرصت‌ها را از دست داده است. آیا پیش روی فرهنگ راهی است که سیاست نمی‌تواند آن را بگشاید؟ آیا زندگی صلح‌آمیزی که ما به آن احتیاج داریم، برای خروج از وضع فعلی ممکن است؟ آیا گفت‌وگوهای فرهنگی فعلی می‌تواند این را تسهیل کند؟ آیا می‌توانیم از اصل هنر و اندیشه راهکاری نشان دهیم؟ با وجود شرایط بحرانی منطقه، این سؤال مطرح می‌شود که آیا این نشست می‌تواند ثمربخش باشد یا خیر؟ با وجود آن که جهان اسلام تمام راهکارهای نزدیک به هم را از دست داده است. در این میان تنها راهی که سیاستمداران نپیموده‌اند، مسیر فرهنگ و هنر است که به وسیله اهالی قلم باید از این راه در مسیر تحقق اهداف استفاده کرد.

دلیل آن هم این است که برخی از بازیگران مهم از منطقه خاورمیانه خارج شده‌اند و بازیگران جدیدی وارد شده‌اند. وضعیت کنونی درگیری‌ها بر حول محور موازنه قدرت در منطقه می‌چرخد. به دلیل هراس در برخی کشورها شرایطی به وجود آمده که باعث درگیری رسانه‌ای شده است. بر اساس این قرائت باید گفت: علت این مسأله پذیرفتن قدرت برتر در منطقه است، این ایده می‌تواند به اعتقاد حکومت‌ها مبنی بر آرزوی تاریخی که آنها دارند، کمک کند و ملاحظات استراتژیک‌شان را محقق سازد.

ولی واقعیت این است که منطقه خاورمیانه بعد از این همه سال خونریزی و جنگ ظرفیت چنین چیزی را ندارد و وجود این همه بحران در منطقه اجازه نمی‌دهد هیچ قدرتی در آن غلبه کند. حال فرصت‌های رشد از سوی یک دولت محقق نمی‌شود و مثل سایر مناطق جهان راه برون‌رفت از مشکلات بحث‌های اقلیمی است که در توان یک ملت نیست. پس ما باید دیدگاه استراتژیک خود را از قوی‌تر در منطقه به منطقه قوی‌تر تغییر دهیم تا منجر به رشد روابط انسانی و مشارکت ملی شود.

اکنون برای حل بحران‌ها و رسیدن به اساس توسعه اقتصادی فرصت مهمی پیش روی ماست که شاید آخرین فرصت باشد و آن محوریت تساهل است و نخبگان اجتماعی و فرهنگی باید در مورد آن بحث کنند. تلاش برای حل بحران‌ها و دست‌یابی به فرصت‌های اقتصادی و رسیدگی به مناطق آسیب‌دیده شرایطی است که با آن می‌توان مسیر منطقه را عوض کرد و این تنها

فرصتی است که می‌تواند سلطه‌گری یک کشور را از بین ببرد. حالا توسعه به یک مسأله منطقه‌ای تبدیل شده و نیاز به نظم خاصی دارد.

حسام‌الدین آشنا ادامه داد: آنچه در منطقه به وجود آمده، رویارویی دو دیدگاه است که یکی دیدگاه تاریخی و غیرمنطقی در برخورد با مسائل کنونی است و در واقع نمی‌تواند بپذیرد که اتفاق جدیدی در منطقه رخ دهد، دیدگاه دوم هم معتقد است که نمی‌توان هویت فرهنگ جدید را نادیده گرفت و راه برون‌رفت آن را می‌توان پیدا کرد؛ جوانان بیشتر پیرو گروه دوم هستند. باید گفت جز فرهنگ‌دوستان و اندیشمندان کسی نمی‌تواند به حل این بحران‌ها کمک کند. فهمی جدعان، متفکر فلسطینی عصر حاضر را اصل افق‌های مسدود نامیده است. چطور می‌شود از این بحران‌ها بیرون رفت؟ سناریوهای آینده چیست؟ کدام‌ها ممکن هستند و چطور می‌توانیم احتمالات تحقق آنها را افزایش دهیم و ابزارهای تحقق آنها را ایجاد کنیم؟

مشاور فرهنگی رئیس‌جمهور در ادامه افزود: طبق مطالعات انجام شده در مرکز مطالعات و بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری قبل از توافق هسته‌ای به این نتیجه رسیدیم که هیچ افقی برای ترسیم آینده وجود ندارد که دیگران در مصالح آن دخیل نباشند. وضعیت فعلی نتیجه انهدام افق‌های آینده نیست بلکه به خاطر انهدام مفاهیم فرهنگی پیش آمده است که باید روی آنها بحث کرد و این کار را جز اهالی فکر و فرهنگ و قلم نمی‌توانند انجام دهند. این‌جا مشخص می‌شود که ترسیم سناریوهای آینده می‌تواند برای جوامع ما بسیار کارساز باشد و همگان در تمامی کشورها می‌توانند آن را به دور از هم و غم مشکلات بپذیرند. ایده‌ای که همه بتوانند آن را قبول کنند.

آشنا افزود: سناریوهای مختلفی مطرح شد که بسیاری امکان‌پذیر است، برخی احتمال است و برخی می‌تواند هسته برنامه آینده را پی‌ریزی کند. سناریویی لازم است که منطقه را ارتقا دهد و قابلیت داشته باشد که همه آن را بپذیرند و اینجاست که نقش متفکران و صاحب‌نظران حوزه فرهنگ مشخص می‌شود زیرا در ترسیم برنامه آینده برای جوامع کارساز هستند، وضعیت کنونی رهاوردی برای افق آینده نیست. عدم درک درست از مفاهیم پیشرفت نیاز به تعامل هرچه بیشتر اصحاب علم و فرهنگ دارد که با قلم به دستان این حوزه محقق می‌شود که البته در این راستا نیازمند تشریک مساعی است، راه‌های پیموده شده گذشته برای آینده کارساز نیست، گفت‌وگوهای آینده نیاز به بازنگری دارد و امید است طرح این افکار راه خوبی پیش روی دانشمندان و فرهیختگان باز کند.

مشاور فرهنگی رئیس‌جمهور سخنان خود را اینگونه جمع‌بندی کرد: گفت‌وگوهای فرهنگی قبلی مبنی بر نزدیکی مذاهب با مواعی برخورد کرده که نیاز به بازنگری دارد. پس باید درون کشورها و بین کشورها گفت‌وگوهای فرهنگی مبتنی بر تقریب مذاهب انجام شود و این گفت‌وگوها منتج از واقعیات اجتماعی باشد تا پنجره‌ای پیش روی اهل فرهنگ برای توفیق بیشتر بگشاید.

مهم‌ترین نکات مطرح شده در نشست افتتاحیه عبارت است از:

- ضرورت گفت‌وگوهای فرهنگی با توجه به شرایط نابسامان منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای
- تبیین ارتباط استوار فرهنگ و گفت‌وگو در جوامع انسانی
- معرفی گفت‌وگو به عنوان بهترین راه برای حل بحران‌ها و اختلافات
- لزوم انجام گفت‌وگو با وجود پذیرش تفاوت‌ها و با تکیه بر اشتراکات
- اذعان به وقوع تهدیدهای فراملی و نیاز به چاره‌اندیشی متناسب با آن
- امتداد خط گفت‌وگو از بدو آفرینش انسان
- ریشه داشتن اصل گفت‌وگو در قرآن کریم و سنت نبوی

- تأکید بر محوریت اسلام در پیوند دیرینه میان ایران و جهان عرب
- نقش مؤثر ایرانیان در اعتلای تمدن اسلامی و زبان عربی
- ضرورت تغییر رویکرد از قوی تر در منطقه به منطقه قوی تر
- تکیه بر تساهل به مثابه بنیان گفت‌وگوی فرهنگی
- باور به اهمیت مفاهیم فرهنگی در ترسیم چشم‌اندازهای پیش رو.

کمیسیون رسانه

و نقش آن در گفت‌وگوی فرهنگی

ایران و جهان عرب

دانشکده علوم ارتباطات دانشگاه علامه طباطبایی (ره)

سوم بهمن ۱۳۹۵

نشست رسانه و نقش آن در گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب در روز یکشنبه ۹۵/۱۱/۳ در دانشکده علوم ارتباطات دانشگاه علامه طباطبایی (ره) برگزار شد. پنل نخست این نشست تحت عنوان «رسانه‌ها، چالش‌ها و مسائل جدید در گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب» با مدیریت دکتر محمدمهدی فرقانی، رئیس دانشکده علوم ارتباطات دانشگاه علامه تشکیل شد. دکتر حسین سلیمی، ریاست دانشگاه علامه، دکتر طلال عترسی، دکتر احمد گل محمدی از دانشگاه علامه طباطبایی (ره)، دکتر مهدی منتظر قائم، مدیر گروه ارتباطات دانشگاه تهران، دکتر مهدی دخل‌الله از سوریه و دکتر هاشم حسن التمیمی از عراق در این نشست به ایراد سخنرانی پرداختند.

دومین پنل تحت عنوان «گفت‌وگوهای ایرانی - عربی: اندیشه‌ها، زمینه‌ها، الگوها» با مدیریت دکتر هادی خانیکی، مدیر گروه ارتباطات دانشگاه علامه طباطبایی و رئیس انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات برگزار شد. سخنرانان این بخش از نشست آقایان محمدعلی مهتدی روزنامه‌نگار، دکتر حجت‌اله جودکی محقق، دکتر بوطاجین از الجزایر و خانم‌ها حورا صدر، مدیر مؤسسه فرهنگی - تحقیقاتی امام موسی صدر و کوثر البشروای از تونس بودند.

مدیریت پنل پایانی نشست یادشده را دکتر عباس خامه‌یار، معاون بین‌الملل سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی بر عهده داشت و دکتر مجید صالح بیک، مدیر گروه ادبیات عرب دانشگاه علامه طباطبایی، دکتر صادق خورشاه، استاد دانشگاه علامه طباطبایی، محمود الهاشمی از کویت و محمد محسن از لبنان در آن سخنرانی کردند.

دکتر هادی خانیکی، دبیر علمی نشست

اولین سخنران این نشست دکتر هادی خانیکی به عنوان دبیر علمی این همایش بود. وی ضمن تسلیت به مناسبت آتش‌سوزی ساختمان پلاسکو و سوگ مرد نامدار ایران، آیت‌الله رفسنجانی افزود: این نشست به میزبانی دانشگاه علامه برگزار می‌شود که یکی از ۶ نشست تخصصی است که باب گفت‌وگو را در باب رسانه در جهان اسلام باز می‌کنیم. گفت‌وگوی فرهنگی بین جهان ایران و عرب قدمت طولانی دارد اما باید دید اکنون با چه تهدیدهایی رو به رو شده و به کجا رسیده است. نهایت تلاش ما این است که بدانیم برای پیشبرد گفت‌وگوها چه باید بکنیم و از آنجا شروع کنیم. از دکتر قهرمان سلیمانی و دکتر خامه‌یار و مسوولان دانشگاه علامه و دست‌اندرکاران تشکر می‌کنم.

دکتر حسین سلیمی، رئیس دانشگاه علامه

دومین سخنران این نشست دکتر حسین سلیمی، رئیس دانشگاه علامه بود. وی گفت: بحث را با طرح یک پرسش مهم در فرهنگ ایران و فرهنگ‌های مختلف عربی شروع می‌کنم. با صحبت از فرهنگ ایران و فرهنگ‌های مختلفی که به زبان عربی صحبت می‌کنند. معتقدم در جهان عرب نمی‌توانیم از یک پدیده که ناشی از یک زبان است، صحبت کنیم و با فرهنگ‌های مختلف عربی مواجه هستیم. است بنابراین نمی‌توانیم از یک پدیده که ناشی از یک زبان است، صحبت کنیم و با فرهنگ‌های مختلف عربی مواجه هستیم. فرهنگ خود را در محیط و زبان نشان می‌دهد اما محدود به آن نیست. ما با یک زبان عربی اما فرهنگ‌های مختلف روبه‌رو هستیم. چرا در قرن ۲۱ در زمانی که فرهنگ‌های مختلف به هم نزدیک‌تر می‌شوند برخی از اندیشمندان ایرانی و عرب تلاش می‌کنند فرهنگ خود را در مقابل هم قرار دهند. چرا برخی عناصر ایرانی کوشش می‌کنند که فرهنگ عرب را در مقابل هویت ایرانی تعریف کنند.

چرا در قرن ۲۱ که زمان تلاقی فرهنگی است، همچنان برخی اصحاب فرهنگ در تلاش برای تعریف عناصر هویتی در مقابل فرهنگ‌های دیگر هستند؟ چرا در کوشش برای تقویت عناصر غیرعربی هستند؟ چرا در تعریف عناصر فرهنگی، آن را در مقابل ایران و فرهنگ ایرانی قرار می‌دهند؟ این ریشه در تقابل سیاست و فرهنگ دارد. هر جا سیاست دستی در فرهنگ و عناصر آن داشته عوامل همکاری از رشد خود بازمانده و بالعکس. آغاز ارتباط فرهنگ ایران و عرب به صدر اسلام بازمی‌گردد و با جنگ بود. اما تعامل فرهنگی زمانی است که عنصر سیاست کم‌رنگ می‌شود. بعد تعامل مثبت با جهان عرب و ادبیات عربی برقرار شد و بهترین آثار آن با تاسی از اندیشه و فرهنگ عرب بودند اما هویت مستقل خود را هیچ‌گاه از دست ندادند.

وی در پایان افزود: برخی تمدن‌ها همچون مصر در این ارتباط دچار دگرگونی هویتی شدند ولی ایرانیان به تعامل نزدیک با جهان عرب پرداختند و این زمانی بود که عنصر سیاست حذف شده بود. یکی از مراحل دیگر تعامل ایران و عرب زمانی بود که کشورهای دیگر عربی از دل امپراطوری عثمانی متولد شدند؛ بعد از جنگ جهانی دوم و زمانی که به همه چیز رنگ سیاست داده می‌شد.

دکتر طلال عتریبی

سخنران بعدی این نشست اینگونه صحبت‌های خود را شروع کرد: من فکر می‌کنم یک فرهنگ عربی وجود دارد. در واقع یک هولوکاست فرهنگی وجود دارد. در یک مرکز یک فرهنگ اصلی است و بقیه در حاشیه. بقیه مفاهیم فرهنگی یگانه است و یک فرهنگ عربی بیشتر نداریم. اما گاه فرهنگ‌های دیگر به وجود می‌آیند که اصلی نیستند. یک نکته دیگر اینکه ایرانیان فرهنگ و زبان خود را حفظ کردند.

او در ادامه از یک خاطره سخن گفت: من با فیدل کاسترو دیدار داشتم و او در آنجا گفت که ما عرب‌ها متعصب هستیم و من در جواب گفتم ما توانستیم فرهنگمان را انتقال بدهیم نه زبانمان را. از مسوولان دانشگاه برای جلسه تخصصی مربوط به نقش روابط بین ملت‌ها و امت‌ها قدردانی می‌کنم. کسی در این جلسه تخصصی در این دانشگاه با حضور نخبگان و محققان شک ندارد که رسانه‌ها در توسعه و پیشرفت با یکدیگر حرکت می‌کردند و بین همه رسانه‌های فرهنگی روند رو به رشد متوازن وجود داشت. وی افزود: در گذشته به این نتیجه رسیده بودیم که همه با هم رشد می‌کنند اما آنچه مشخص است اینکه رسانه‌های خصوصی از بقیه جلو افتاده‌اند الآن هم ما می‌بینیم که برخی کشورهای عربی رسانه‌های قدرتمندی دارند در حالی که بقیه چنین نیستند. رسانه‌های اجتماعی در حال حاضر ساختار ندارند. مبنای اقتصادی و اجتماعی ندارند و بدون این تأثیرگذاری‌اند. چگونه با آن مواجه شویم. میلیون‌ها نفر تأثیرگذار هستند.

نکته بعدی اینکه به نظر من ما نمی‌توانیم در رسانه‌هایی که تصویری از دیگر کشورها ارائه می‌کنند، تفاوت قائل شویم. شویم نمی‌توانیم بگوییم محدودیت وجود ندارد. الآن تصویر مهمان منتشر می‌شود و محدود نیست و دیگر تصویر محدود نخواهد بود. و ما این را می‌دانیم در شرایط ارتباط میان فرهنگ‌ها هستیم و نمی‌توانند انحصار به وجود بیاورند. در این گشایش فرهنگی که به وجود آمده ما عرب‌ها دریافته‌ایم از ایران چیست؟ چرا ما به فرهنگ مشترکی نگاه نمی‌کنیم. تصویر حقیقی ایران چیست؟ حتی اگر ایران هم در تصویر خود کوتاهی کرده ما باید بدانیم.

دکتر طلال عترسی افزود: این عوامل که ممانعت می‌کند ما ایران را نشناسیم آیا سیاست است یا مذهب؟ ۷۰ تا ۸۰ درصد مشکلات را رسانه‌ها ساخته‌اند. این مشکلات قابل حل است. چرا در روابط ایران و عرب همچنان مسائلی حل نشده داریم؟ آنچه که من می‌دانم علتش شناخت همراه با غبار و نادروستی‌ها و ناقص است. ایران تاریخی کهن دارد. کسانی که هنرمند هستند می‌آیند و این تصویرهای ناقص را می‌آورند و ایران را هسته‌ای یا حامی تروریست معرفی می‌کنند. اما ایران تحولات زیادی در فرهنگ ایجاد کرده که ما در جهان عرب با آن بیگانه هستیم. باید تصویرسازی کنیم. آیا خبرهای سیاسی یا سریال‌ها خبرسازی می‌کنند؟ حتی من با دیدگاهی موافق هستم که می‌گوید روابط سیاسی میان ایران و عرب وجود دارد اما روابط فرهنگی قفل شده است که یکی از اشکال‌ها است و می‌توانیم درباره آن بحث کنیم.

دکتر خامه‌یار، معاون بین‌الملل سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

معاون بین‌الملل سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی که ترجیح داد به زبان عربی سخن بگوید اینگونه صحبت‌های خود را آغاز کرد: صحبت از مشترکات است که زیاد هستند. همه ما می‌دانیم و باز هم تأکید می‌کنیم که فرزندان یک منطقه هستیم که به یک خدا و کتاب و پیامبر (ص) اعتقاد داریم. برخی مواقع این مسأله از باب تذکر و یادآوری گفته می‌شود. از نظر ایرانی‌ها فرهنگ اسلامی ما و بسیاری از اندیشمندان چون ابن‌سینا، بخاری و... متأثر و مدیون فرهنگ عربی است. آمریکا و آسیا و دیگر کشورها اجتماعات زیادی را برای همکاری‌ها آغاز کردند و هویت جامعه اسلامی را مورد تهدید قرار داده‌اند. با این وجود نتوانستیم تشکلی ایجاد کنیم تا از خود دفاع کنیم. خیلی واضح می‌توانیم درک کنیم که تاریخ مشترک ما و همراهی ما و زندگی مسالمت‌آمیز بشری ما می‌تواند قضا و قدر باشد. برخی در تلاش برای دور کردن ما هستند اما نمی‌شود نقش رسانه‌ها را برای تقابل امت اسلامی و عربی نادیده گرفت. ما می‌توانیم با رسانه‌ها نفرت را برداریم در حالی که برخی کشورهای عربی متأثر از حکومت‌های غرب بوده و هستند.

دکتر خامه‌یار ادامه داد: ما به رسانه‌ای قدرتمند نیاز داریم و این که اختلافات قومی و فرقه‌ای را کنار بگذاریم. چاره‌ای جز ارزش نهادن به حرکت‌های دانشگاهی و قدم‌های مشترک نداریم. خداوند ما را در قوم‌های مختلف قرار داده اما می‌توانیم با هم باشیم چراکه خداوند گفته با یکدیگر متحد باشید. به جز آنها که کنار محارب هستند. یکی از مأموریت‌های رسانه‌این است که طرف‌ها را به یکدیگر بشناساند. نزدیکی به این معناست که باید به دنبال نزدیکی‌ها و ایجاد ارتباط بدون واسطه باشیم. قرآن می‌فرماید که ما را امت وسط قرار داده است.

وی افزود: تصویر رسانه باید شفاف و بدون حرکت غیرحرفه‌ای باشد. باید در برابر تروریسم و تکفیر بایستیم و آن را از ریشه براندازیم. باید بدانیم که تروریسم مذهب، دین و جغرافیایی ندارد. تروریسم برای آنهایی که از آن حمایت کرده‌اند خط حساب شده است. ما باید سطح فرهنگی و تعامل را بالا ببریم که این وظیفه بیشتر بر عهده رسانه است.

دکتر مهدی فرقانی، رئیس دانشکده علوم ارتباطات

سخنران بعدی این نشست با تایید صحبت‌های دکتر عترسی گفت: موضوع نشست ما رسانه و چالش‌ها در تعامل فرهنگ ایران و غرب است - همان‌طور که دکتر عترسی گفتند شکل ارتباطات داخلی و خارجی کشورها تغییر پیدا کرده است - زمانی که صحبت از رسانه‌های سنتی بود ما به دنبال این بودیم که قوانین کشورها چقدر اجازه گفت‌وگوهای فرهنگی را با چه محدودیت‌ها و چالش‌هایی می‌دهند. اما رسانه‌های محدودیت را دور زده است. بهار عربی اکثراً در قالب رسانه بود. رسانه‌ها آن‌چنان سلطه پیدا کرده‌اند که ما هیچ درکی از جهانی که در آن زندگی می‌کنیم نمی‌توانیم داشته باشیم. ما با وانمایی واقعیت روبه‌رو هستیم به گونه‌ای که با وجود نزدیکی‌های فرهنگی، روابط سیاسی و فرهنگی هیچ وقت شکل نگرفته اما امیدواریم این نشست‌ها به ما کمک کند تا بین ایران و جهان عرب گفت‌وگوهای علمی و منطقی شکل بگیرد و جهان بتواند تصویر بهتری از ایران و جهان عرب داشته باشد. ما در دانشگاه علامه و دانشکده ارتباطات بیشترین میزان دانشجوی خارجی را داریم که اکثراً عرب هستند که به شدت علاقه‌مند به روزنامه‌نگاری و علوم ارتباطات هستند که نشان از بینش آنان و دانش تأثیر رسانه است. امیدواریم بتوانیم تبادل دانشجو نیز داشته باشیم.

وی گفت: بحث را با این سؤال شروع می‌کنم که در این شرایط چه چالش‌هایی در گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و عرب می‌بینید و چگونه می‌شود چالش‌ها را به فرصت تبدیل کرد؟ تشکر می‌کنیم از آقای دکتر حسن التمیمی که گفتند هم ایران باید نگرانی عرب را کم کند که راه حل آن همکاری رسانه است. ایران عمق سیاسی منطقه است که نیاز به همکاری بیشتر است. اما ما رسانه‌های مذهبی را می‌بینیم مثل المنار، در صورتی که شبکه مقاومت تأثیر منفی بر عرب‌ها گذاشته است. به این نکته باید توجه کرد که خیلی مواقع طرح سؤال سخت‌تر از جواب دادن است و بالعکس.

ما می‌خواهیم به روش نقد عمل کنیم. به دنبال کشف عناصری هستیم که در حال انقراض هستند. باید به چالش‌ها دقت کنیم. رسانه‌ها موضوعی گسترده هستند اما در دیپلماسی عمومی نقش عمده‌ای دارند:

(۱) رشد جامعه مدنی

(۲) تکنولوژی ارتباطی که در حال گسترش است. رسانه‌ها نقش بسیار مهمی دارند.

ارتباطی که رسانه‌ها با مفهوم دموکراسی دارند. قدرت‌ها در تلاش هستند و تفکرشان این است که از طریق رسانه مقبولیت ایجاد کنند. در مورد مفهوم قدرت یا دولت نمی‌خواهم صحبت کنم. کتاب مهم جان گالبرایت قدرت را به ۲ دسته تقسیم می‌کند؛ قدرت اقناعی و قدرت اکراهی.

این که از این قدرت چگونه استفاده شود، بحثی جداست. رسانه‌ها باید قدرت اقناع را پیش بگیرند. آیا می‌توان این قدرت نرم را به عنوان قدرت دموکرات بشناسیم. تلاش ما تساوی بین این قدرت‌هاست. ما به دنبال این هستیم که فرهنگمان را با فرهنگ غربی بسنجیم که این صحیح نیست. اما در مورد روابط فرهنگی ایران و عرب عامل اولی که وجود دارد قانون کلیدی است مثل تاریخ و میراث مشترک و همجواری جغرافیایی که می‌توانند به درک مشترک منتهی شود.

دکتر فرقانی افزود: ما با پدیده پیچیده‌ای روبه‌رو هستیم. حل اختلاف دو همسایه سخت‌تر است. تصمیم ارتباط به عهده شخصیت‌های دولتی است. عنوان همایش ما سیاسی است و نه کاملاً فرهنگی که اشاره به نقش دولتمردان دارد. عامل مذهبی عامل مهمی است که ما را در آستانه جنگ قرار داده است. در جامعه‌شناسی می‌گویند که هر پدیده‌ای که پدیده‌ای دیگر را در اطراف خود به وجود بیاورد. افراط‌گرایی، دوری به وجود می‌آورد. مثلاً اگر ایران سنی بود راحت‌تر می‌شد روابط برقرار کرد و یا صحبت‌های دیگر که این‌ها نکات منفی موضوع است.

ایران دولت-ملت است اما در جهان عرب این مفهوم را نداریم. پس نمی‌توان از کلیدی بودن و تمرکز تصمیم‌گیری در کشورهای عربی صحبت کرد. جوامع عربی در مقایسه با ایران که کاملاً مستقل است این اختیار را ندارند که به تنهایی تصمیم بگیرند. پیشنهاد من تغییر عنوان همایش از حالت سیاسی به فرهنگی است.

دکتر احمد گل محمدی

عنوانی که برای بحث انتخاب کردم «معنی‌سازی و گفت‌وگوی فرهنگی» است و تلاش خواهم کرد دشواری‌های گفت‌وگو بین ایران به ویژه جهان عرب را به تصویر بکشم.

پرداختن به این دشواری پاسخ به ۳ پرسش مقدماتی است:

(۱) گفت‌وگوی فرهنگی چیست؟ (۲) چه اهمیتی دارد؟ (۳) شرایط این گفت‌وگو چیست؟

۱- ماهیت گفت‌وگوی فرهنگی: دادوستد نظام‌های فرهنگی گوناگون و نظام‌های معنایی متعدد و نظام معنایی

پاسخ‌های مشترک جوامع به مجموعه پرسش‌های هست‌ها و باید‌ها است.

گفت‌وگوی فرهنگی یعنی دادوستدهای نظام‌های معنایی و بازسازی پاسخ‌های مشترک جوامع. صرف نشست و برخاست نیست

– باید پاسخگویی کنیم و در مقابل پاسخ‌ها را تعدیل کنیم.

۲- اهمیت: گفت‌وگو لازمه بقا و ارتقای اجتماع و همزیستی جهانی است. در ضمن جهانی که ما ناگزیریم از درهم

تنیدگی از هم فهمی ناگزیریم. باید همدیگر را در گستره جهانی قبول و تحمل کنیم.

۳- پیش‌نیاز این گفت‌وگو

معناسازی این گفت‌وگو؛ این فقط از طریق پذیرش نسبی اعتبار فرهنگ‌ها و نظام‌های دیگر است. پذیرش اینکه فرهنگ‌های

دیگر نیز دربردارنده پاسخ‌هایی هستند.

این گفتمان‌ها جایگاه چندان زیادی برای عراق نداشته چراکه به نوعی مطلق‌انگاری در این دستگاه‌هاست. وقتی این گفتمان‌ها

را قبول نداشته باشیم نتیجه‌ای وجود نخواهد داشت. به جای این که بر معانی عام تأکید کنیم باید بر عناصر خاص تأکید شود.

رسانه‌ها برای ایجاد زمینه گفت‌وگو باید آن بنیادهایی که امکان گفت‌وگو را فراهم نمی‌کنند، نقد کنند. چه در ایران، عراق و...

این امکان‌پذیر نیست مگر اینکه یک عرصه مدنی باشد. اگر ما نپذیریم که همه فرهنگ‌ها پاسخ‌های معتبری دارند، گفت‌وگو

صرفاً قالب ظاهر می‌گیرد نه عمق.

حسین اللواتی

حسین اللواتی با بیان اینکه تروریسم نه دین دارد و نه مذهب، گفت: متأسفانه تروریسم ریشه در فتواها، تاریخ، خلفا و... دارد که

اختلاف امویان و عباسیان را بازگو می‌کنند. تروریسم ریشه‌اش این است. من مانعی نمی‌بینیم که رسانه‌هایی مذهبی نباشند و

احترام بگذارند. قرار نیست هویت خود را لغو کنیم.

دکتر الهاشمی:

در خصوص صحبت‌های دکتر که گفتند شیعیان از امام علی فیلم می‌سازند و سنی‌ها از امویان. اکنون کتاب‌ها به ما می‌گویند

که این اختلاف‌ها افتاده است. همه جریان‌ها به منابع تکیه دارند. یک فیلم یک منبع می‌خواهد که منابع یک داستان یا واقعیت

است. در فیلم نیاز به یک قهرمان است. هنرمندانی که فارغ از این مسأله هستند از شرکت در تولید این گونه فیلم‌ها در سطح

بین‌المللی نگران هستند. ما دو هفته در سطح آکادمی صحبت‌هایی را داشتیم و مشکلاتی برای این صحبت وجود داشت.

نمی‌خواهم مسأله سیاست را بازگو کنم اما در سطح فرهنگ چگونه می‌توان این روابط را تقویت کرد.

دکتر هادی خانیکی

سخنران بعدی این نشست دکتر هادی خانیکی بود که معتقد است صورت‌های قومی و تعصب‌ها راه تعاملات فرهنگی را تنگ می‌کنند. هویت‌های مرگبار که محصول جهل و جهود و ناتوانی هستند مدام خشونت خلق می‌کنند، بزرگترین جفا را در حق انسان روا می‌دارند. در این زمانه برای رسانه‌ها در مقیاس کلان و خرد تصویری واقعی‌تر بهتر نیست. تحت پذیرش جبر تکنولوژی فکر نکنیم که فضای تکنولوژی شده ما را به سمت عدم توانایی در گفت‌وگو می‌رساند. گفت‌وگو اقدامی آگاهانه در جهت تعارف و تعامل و راه‌حلی عملی است. اگر شیوه کنش انسان‌ها گفت‌وگو شود، می‌شود از آن برای پیشبرد ارتباطات کمک گرفت. وی افزود: در تاریخ معاصر سیدجمال‌الدین اسدآبادی به طرح مودت در جهان اسلام می‌پردازد. امام موسی صدر که در جامعه چندفرهنگی توانستند روابط پیشبرانه ایجاد کنند. شریعتی در ایران مبین وحدت، حکمت و عدالت بود و توانست در جامعه سنی نیز پلی به وجود بیاورد. این‌ها شخصیت‌هایی هستند که باب گفت‌وگو را درباره وحدت و تقریب پیش گرفتند. نمونه‌های دیگر نیز از شخصیت‌های فعال در جهان این اهداف وجود دارد. نکته مهم این‌که به عنوان یک کارشناس رسانه که تجربه غنی دارد گفتند ما کمتر به انباشت تجربه رجوع کرده‌ایم و از گذشته پند نگرفته‌ایم و منجر به تصویری غلط شده است. پیشنهاد خانم بشراوی در خور توجه است. باید از اقدامات کوچک شروع کنیم.

دکتر بوطاجین

از زمان حضور ما در ایران از میزبانی شما تشکر می‌کنیم. ما در ۲ موضع قرار گرفته‌ایم.

- ۱- جلسه اختتامیه با حضور شخصیت‌های مختلف و فاخر
 - ۲- در خصوص ملاقات که صحبت‌های دکتر ابراهیمی که رئیس سازمان ارتباطات است، مورد توجه من است. تاکید کردند که ساز و کار و ضوابط برای خروج از این بحران به وجود آید.
- این خودش سوال ایجاد می‌کند. آیا این همایش‌ها و... راه حل است؟ بلی این گامی از گام‌هاست. حتی در دیگر کشورها مؤثر است. اما در خصوص بخش دوم که در دانشگاه علامه است صحبت آقای عتریسی مورد توجه است. صحبت ایشان تصحیح تصویر ایران است در صورتی که با دولت ایران تناسب ندارد.
- پس باید دنبال راه‌حلی برای رشد در جهت رفع این مشکلات و هموارسازی آن بود. گفت‌وگوهای جهان عرب و ایران چگونه باید باشد؟ می‌خواهم به روابط ایران و الجزایر اشاره کنم. ایران از نظر رسانه‌های الجزایر بر مبنای احترام متقابل بنا شده است. اشتراک میان مسائل سیاسی و دفاع از حاکمیت ملی و اجتناب از مداخله در امور دیگر وجود دارد. ایستادن در کنار پرونده‌های عادلانه دنیا که در رأس آن فلسطین است و تفاوت قائل شدن بین تروریسم و اندیشه اسلام. با توجه به خط حاکمیتی که هر دو متقاعد هستند، روابط دو کشور، بر اساس احترام متقابل است.
- اما در بعد رسانه‌ای، در رسانه‌های الجزایر ما به هیچ عنوان نقدی در تشویش روابط دو کشور مشاهده نمی‌کنیم و همواره از ایران به عنوان کشوری اسلامی یاد شده، در زمینه اقتصادی چندین تفاهم‌نامه امضا شده، چون داروسازی و ساخت خودرو و... اشاره کردم که ایران کمک‌های زیاد دارویی داشته است و همچنین این اتفاقات در بخش مسکن و کشاورزی روی داده است. درباره روابط فرهنگی، زبان فارسی در دانشگاه‌های الجزایر تدریس شود. در کمیته‌ها این چشم‌انداز بررسی شده است که یکی از آنها در روز الجزایر با حضور وزرای الجزایر در ایران بوده است.
- حقوق بشر و تلاش برای رسیدن به جامعه دموکراتیک هدف رسانه‌ای الجزایر بوده است. من به عنوان کسی که حضور داشته‌ام و تحقیقاتی در رسانه‌ها داشته‌ام می‌توانم بگویم ما تحولات و پیشرفت‌های ایران را منتشر می‌کنیم. شهروندان الجزایر اتفاقات ایرانی را به راحتی می‌توانند بشوند حتی در بخش خصوصی. فیلم‌های زیادی از ایران در الجزایر دوبله می‌شود و توجه خاص به صنایع دستی ایران - سینمای ایران مثل مریم مقدس و یوسف(ع) که با استقبال الجزایری‌ها روبه‌رو شده‌اند - در ورزش و

خصوصاً والیبال و فوتبال ایرانی‌ها را تشویق می‌کنند. درخشش فوتبال ایران مورد توجه الجزایری‌ها بوده است. در رقابت‌های ورزشی که به نفع الجزایر تمام شد، می‌شود گفت رابطه‌ای فرهنگی بود. رسانه‌ها می‌توانند پل‌های برادری بین دو کشور را به وجود بیاورند.

دکتر حجت‌الله جودکی:

ما به عنوان کشورهای مسلمان و همسایه مشترکات زیادی داریم:

۱- ایرانی بودن، ۲- میراث‌دار اسلام هستیم، ۳- جهان سوم هستیم، ۴- تقریباً همه با زبان عربی آشنا هستیم. اما بعضی افتراقات وجود دارد:

(۱) وابستگی برخی حکومت‌ها به بلوک شرق و برخی بلوک غرب

(۲) اختلافات مذهبی باوجود مسلمانی

(۳) تفاخر ملی‌گرایانه که در میراث ادبی دیده می‌شود.

ولی مساله مهم این است که در قدیم درمان‌های مختلفی برای این مشکلات وجود داشته است:

(۱) جنبش عدم تعهد

(۲) دارالتقريب

با ورود به عصر ارتباطات خیلی شرایط فرق کرده است. حجم فراوان اطلاعاتی که الان با سرعت و تقریباً مجانی در اختیار همه قرار دارد باعث شده هم مخاطب آگاه و هم سردرگم شود و نتواند انتخاب درستی داشته باشد. شاید یکی از دلایل چند برابر شدن مشکلات در عصر مذهبی همین است. در قدیم اطلاعات فقط در دسترس علما بود اما اکنون همگانی است و از این فرصت استفاده می‌شود. این نکته باعث شده اگر درگیری به وجود می‌آید ما از هم بیشتر دور شویم. این جنگ‌ها باعث عمیق‌تر شدن کینه‌ها و به فنا رفتن منابع علمی و جهان اسلام و کوچک‌تر شدن جغرافیای کشورها شده است. شاید اگر از درمان‌ها صحبت کنیم، باید به نکته‌های زیادی اشاره کنیم:

(۱) دانش بنیان شدن سیاست و مذهب یکی از راهکارهاست که در صورتی که دستور خداست از آن نافرمانی می‌کنیم.

(۲) گسترش نهادهای مدنی و تلاش برای گسترش آزادی و رکن چهارم دموکراسی و تقویت رسانه‌های مستقل است.

(۳) احترام به مذاهب و باورهای یکدیگر و دوری از به سخره گرفتن آنهاست.

(۴) به تعهدات بین‌المللی عمل کنیم و به مراکزی که قول صیانت داده‌ایم حمله نکنیم حتی اگر طرف مقابل کار خلاف انجام داده باشد.

(۵) تلاش برای مشارکت هر چه بیشتر مردم برای فهم و درک مذهب و علم و سیاست است. فقط برخی بزرگان درک از این موضوع دارند.

پیشنهاد من به این همایش این است که بیاید همه کمک کنیم به انتشار مجله‌های چاپی و یا الکترونیک به سه زبان ترکی، فارسی و عربی با مشارکت همه کشورهای اسلامی پردازیم، همدیگر را بیشتر بشناسیم که اکنون به آن نیازمندیم.

(۶) تلاش برای ایجاد جنبش‌های ضد جنگ در میان کشورهای اسلامی و همسایه.

(۷) از دستاوردهای تمدن غرب در پرهیز جنگ میان خودشان استفاده کنیم. بعد از جنگ جهانی دوم آنها به این نتیجه رسیدند که جنگ راه حل مذاکره نیست.

(۸) تلاش برای ایجاد ارتباطات بین اندیشمندان و نه سیاست‌مداران.

کوثر البشراوی:

سخنران بعدی این نشست صحبت‌های خود را با یک نصیحت آغاز کرد: نصیحتی برای جوانان دارم. معتقدم اگر ما اکنون کلید هم بدهیم آن را به آن سو پرت می‌کنند. مشکل ما مشکل خلیج فارس هست. نقش هم‌پیمانان آمریکا در جهت تخریب ایران در این قضیه است. در تأیید فرمایش استاد کویتی من و جبهه ایران را در رسانه‌های آمریکا بررسی می‌کردم. ما یک مرکز راهبردی و خبرگزاری رسانه‌ای نیاز داریم و یک ماهواره اسلامی تا چهره حقیقی ایران را منتشر کند. ایجاد اصلاحات و دانش مشترک ایران و عرب. این اولین باری است که به ایران آمده‌ام و امیدوارم تأثیر خودش را بگذارد. از حجم دانشجویان عربی که در دانشگاه‌های ایران درس می‌خوانند و تحت حمایت وزارت علوم ایران هستند. از سطح دانشجویان سوری که با وجود این فارسی‌زبانان پیشرفت زیادی کرده‌اند.

مهتدی:

نکته کوچکی در خصوص صحبت عبدالعزیز: موضوع فکر و اندیشه زمان نمی‌شناسد. در دوران جنگ میان مذاهب و ادیان اسلامی ما نیازمند به برگشت اندیشه امام موسی صدر هستیم. در سوریه به دنبال برگشت به صحبت موسی صدر هستیم.

عبدالعزیز:

در مورد شخصیت صحبت نکنیم بلکه در مورد راهبرد امام موسی و دیگر افراد و شخصیت‌ها صحبت کنیم.

مهتدی:

مردم ایران جهاد الجزایری را به یاد آورند. می‌دانند آنها چگونه مبارزه کردند تا به آزادی رسیدند. بعد از انقلاب ملت ایران خیلی علاقه داشت بزرگان الجزایری را بشناسد. من به الجزایر سفر کرده‌ام و بارها رفته‌ام. نکته دوم اینکه سیاست الجزایر بر مبنای ای است که ما به آنها احترام می‌گذاریم چون بر مبنای است.

دکتر عباس خامه‌یار:

در ابتدا باید تشکر کنم از آقای سلیمانی که سرباز گمنام هستند و معاون پژوهشی هستند و اشراف داشتند بر این طرح و همچنین دکتر ربانی که پیگیر این کنفرانس بودند. عذرخواهی از همکار بزرگوارمان خانم البشراوی چون تنها کسی بودند که در هنگام سخنرانی ایشان حضور نداشتم و در یک فرصت مناسب صحبت ایشان را پیگیری خواهم کرد.

کنفرانس‌های زیادی برگزار شده و همواره صحبت از چالش‌ها و مشکلات و وضعی است که در آن زندگی می‌کنیم و در طول سال‌های جاری با آن مواجه بودیم. اما راه‌حل‌های عملی نیز نیاز است. به نظر می‌رسد شاهد یک فروپاشی در رسانه‌ها و خصوصاً رسانه عرب بودیم. محمد حسنین هیکل را از دست دادیم که یک شخصیت رسانه‌ای مطرح بودند. مرحوم صابری (گل‌آقا) ایشان را در گذشته از دست دادیم که نمادی بر مردم ایران و فاجعه‌ای برای رسانه‌ها بود. نمی‌توانیم از دست دادن آنها را جبران کنیم.

به دنبال جمع کردن اساتید در دانشگاه‌های مختلف در مشهد، قم، قزوین و... از جمله تلاش‌های ما برای زیربنای تأسیس این آکادمی یا مؤسسه و یا اتاق فکر و یا... بوده است. مهم این است که دانشگاه‌ها حضور داشته باشند و جریان‌های سیاسی حضور نیابند. روابط ایران و مصر چرا به چنین وضعی رسیده با وجود این که در ۳۰ سال گذشته جور دیگری عمل کرده‌اند. به دور از

مانورهای تبلیغاتی و رسانه‌ای به دنبال روابطی بین ملت‌ها و نخبه‌ها هستیم. باید تأکید داشته باشیم بر محور سوم که ستون فقرات گفته‌های جلسه اخیر است.

بحث برنامه‌ریزی برای آینده که مؤسسات علمی و دانشگاه‌ها برای تسهیل گفت‌وگوی ایرانی و عرب و نقش اساتید و روزنامه‌ها چیست و نقش جامعه مدنی و شبکه‌های اجتماعی در توسعه فرهنگ ایرانی و عربی مطرح است. مؤسسات جامعه مدنی یا NGOها مؤسسات تحول‌گرایانه هستند. چهار سخنران از ایران، لبنان، کویت و... امیدوارم فرصت کافی برای توصیه‌های اساسی برای جمع بندی و طرح چارچوب‌ها را داشته باشیم.

دکتر محمد حسن:

سخنران بعدی این نشست صحبت‌های خود را اینگونه آغاز کرد: زمانی که اتحادیه جماهیر شوروی ساقط شد آنها با خطر اسلام روبه‌رو شدند. موضوعات جنگ نرم و توصیه‌ها و اسباب جنگ نرم مورد توجه بود. هانتینگتون بحث جنگ را ذکر کرده است. موضوع حمایت ایران از تروریسم مطرح شده است. موضع ایران در مورد هسته‌ای، صلح با هسته‌ای، اتهام علیه ایران در جهت دموکراسی و سرکوب مردمی، شکنجه مردم و آزادی‌های رسانه‌ای ادعاهایی هستند که مطرح می‌شوند. اما از لحاظ غرب بیش‌تر بحث نفت و فلسطین مطرح است.

طبیعتاً ایران مخالف سلطه است و غربی‌ها دارای دو سیاست هستند: زمانی که عاجز ماندند ولایت فقیه را کنار بزنند ناتوان ماندند. آیت‌الله خامنه‌ای نیز اشاره داشته‌اند. مؤسسات تحقیقاتی و جامعه مدنی و مؤسسات زیادی که جای اشاره به آنها نیست یکی از مهم‌ترین آنها بحث سینما است. هالیوود فیلم‌های زیادی ساخته چون رجم ثریا و یا آرگو. بعد از این که روابط سیاسی و تولیدات فیلم‌نامه‌ای از بین رفت، باید گفت چقدر غربی‌ها خبیثانه عمل کرده‌اند.

آنها هستند که قهرمان‌پروری می‌کنند در جهت تبلیغ و استفاده مستمر از ابزار برای تغییر اعتقادات و رفتارها. اینها اهداف اساسی سینمای غربی بوده است. ما باید به مضامین توجه کنیم. چگونه می‌شود گفت‌وگو صحبت ایران و عرب باشد وقتی یک چهره روابط و فضا را مسموم می‌کند. شما استادی را ببینید که می‌گوید اخلاق را داشته باشید اما رسانه‌های غربی این روند را تخریب و کند می‌کنند. فیلم هوم لند ارزش‌های اسلامی را در جامعه اسلام تخریب می‌کند و اسلام را با نواقص تطبیق می‌دهد. روزنامه‌نگاری نخبگان که تلاش می‌کند اندیشه‌های درست را رواج دهد تضعیف شده است. زمانی از معنی خبر پرسیدم گفت اگر در انگلیس یک نفر بمیرد خبر است اما این در بنگلادش فرق می‌کند و تعداد به صدها می‌رسد.

فیلم در مورد انقلاب اسلامی ایران که فردی به دنبال تخریب است. می‌خواهند رفتار دانش‌آموزان و دانشجویها را تغییر بدهند و این که دانشجویها را شست‌وشوی مغزی دهند. از مؤسسات بین‌المللی سوء استفاده می‌شود و آنها را در اختیار خود قرار داده و در عملیات تغییر از آنها استفاده می‌کنند. در واقع آنها سیاست دوگانه‌ای پی گرفته‌اند و به دنبال متزلزل کردن کشورهای اسلامی و فرهنگ آنها هستند. زمانی که عراق را اشغال کرده‌اند می‌گفتند عامل آرامش هستند و الآن که ایران در جریان داعش به مبارزه برخاسته آمریکا، ایران را متهم می‌کند.

موضوع حیات وحش و کشتار حیوانات در ایران را بد جلوه می‌دهند. در حالی که بحث حقوق بشر در آمریکا به آن عمل نمی‌شود. فیلم‌ها بر ضد ایران در زمان احمدی‌نژاد به اوج خود رسید. از زمانی که جمهوری اسلامی پیشرفت‌هایی در جهان

داشت، هالیوود تلاش در جهت فعالیت‌های ضدایرانی داشت. مؤسسات فارسی که به زبان انگلیسی می‌توانند چهره ایران را بدرخشانند، باید توسعه یابند. ما باید از همه قدرت‌ها به خصوص در جریان داعش استفاده کنیم.

خورشا:

عنوان موضوع، تکامل فرهنگی میان ایران و جهان عرب است. من علاقه‌مند بودم از دغدغه‌هایی که با آن زندگی کردیم و همچنان درگیر هستیم، صحبت کنیم. درست است که بحث فرهنگی در میان ایران و حتی کشورهای عربی ابعاد مختلف دارد اما می‌خواهم مثبت و ایجابی نگاه کنم و به آینده نگاه داشته باشیم.

اشاره می‌کنم سال‌ها دل طلب جام جم زما می‌کرد - آنچه خود داشت ز بیگانه تمنا می‌کرد... در این فرصت کوتاه و کم دوست دارم به نکاتی اشاره کنم که شاید راهگشا باشند.

خورشا افزود: صحبت‌هایی که مطرح شد فرهنگ، آینده و امیدواری است. چگونه ممکن است این کلمات را در جهانی که با موج سوم روبه‌رو است، ارتباط دهیم. چگونه ممکن است به اهداف خود برسیم؟ بین تکامل و همکاری تفاوت‌هایی وجود دارد. خیلی مختصر بگویم همکاری یعنی ارتباط میان دو نفر برای رسیدن به هدف و... مشترک در یک بازه زمانی مشخص همکاری از قدیمی‌ترین روش‌های ارتباط است. اما تکامل یعنی تفاوت‌ها کنار روند و همکاری‌ها پیش روند. ما به عنوان امت اسلامی وحدت در میانمان اساساً وجود دارد. بگذارید در مورد مفهوم فرهنگ نیز کمی سخن بگویم. فرهنگ یعنی مجموعه التزامات و ارزش‌ها و مجموعه روش‌های رفتاری و شناختی و همچنین دیدگاهی که انسان دارد، فرهنگ محسوب می‌شود. در واقع فرهنگ به معنای کل زندگی است. این ویژگی‌ها هستند استقلال‌طلبی و... از معانی فرهنگ است. فرهنگ از این منظر ارزش فراوانی در زیرساخت‌های جامعه می‌تواند داشته باشد.

ما چگونه باید به اندیشه معاصر برسیم؟ این مسائل باید با واقع‌گرایی همراه شوند. کسی که در این حوزه پژوهش می‌کند با واقعیت‌های اسلام روبه‌رو می‌شود. واقعیت‌ها و مرزهایی که همیشه امت‌ها را دور کرده است. شما با پاسپورت‌های مختلفی آمده‌اید اما با هویت و تابعیت خود آمده‌اید. اگر این مسأله است که امت اسلامی هستیم، آن چیست. می‌خواهم مسائل واقع‌گرایانه را مطرح کنم. در اندیشه‌های کشور مصر این مسأله زیاد مطرح شده است. قبل از اینکه مرزها شکل بگیرند ملت‌های اسلامی و فرهنگ‌ها چگونه بودند و چگونه به مناطق مختلف منتقل می‌شوند. این بطوطه را می‌بینیم که در کوچه‌ها و مناطق مختلف سفر می‌کند بدون ویزا و یا... اما سخنانش را بازگو می‌کند. فکر می‌کنم این سفرنامه‌ها از کتاب‌های تاریخی واقعی‌تر هستند. سعدی همسر سوری اختیار کرد.

مجید صالح بیک:

مجید صالح بیک سخنان خود را این‌طور شروع کرد: ما باید ببینیم در دانشگاه‌های ایرانی و عرب کمبود چیست؟ این در واقع یک نوع سؤال گزارشی است برای تعبیری از وضعیت ما؛ چرا که ما چیزهای زیادی داریم که به آن افتخار کنیم. مسائل زیاد هست. می‌توان ارتباط فرهنگی را زیربنای جوامع بشری دانست بنابراین این دو ویژگی مزین بودن این دو مشخصه وجه تمایز بشر با مخلوقات است. شکی نیست برای رشد جوامع بشری روابط فرهنگی برای اینکه دیدگاه‌ها به هم نزدیک شود، برای ارتباط با کشورها رخ دهد. برای تأسیس گفتمان مبنی بر رسانه و با ایران و جهان عرب بهبود ببخشد. در این راستا فرهنگ ایرانی که

در عمق تاریخ ریشه دارد می تواند در اندیشه اسلامی فضا ایجاد کند و فضا آماده است و مشترکات فراوانی داریم. در بعد علمی و دیگر هم باید تعمیق شود. باید به دیگر عرصه‌ها سرایت کند. این فضای عمیق باید سامان داده شود. چه چیزی باعث اختلاف می شود هر چند که بسیار اندک است. اگر ملت‌های دیگر توانسته‌اند اختلاف خود را کم کنند و مشترکات را مورد توجه قرار دهند ما هم می توانیم به ریسمان صداقت چنگ بزنیم. برای ما هم قابل وصول است. باید عوامل ویرانگری و تفرقه را کنار بگذاریم. تاریخ را بررسی کنیم چراکه با مقایسه آن به مشترکات بیشتری می‌رسیم. آیا نمی‌توان روح وحدت را زیاد کرد؟ اینجا نقش چهره‌های آکادمیک و دانشگاهی بهتر از هر کسی می‌تواند به مجامع خدمت کند.

وی افزود: پیشنهاد می‌کنم از طریق دانشگاه پل‌های همکاری دانشگاهی شکل بگیرد. بین دانشگاه‌ها ارتباط تنگاتنگ صورت پذیرد که تقاضا می‌کنم بندی از بندهای این نشست باشد. همان گونه که دانشگاه‌های جهان انجام می‌دهند و بورسیه‌ها را تقویت کنیم و مبادله دانشجو و اساتید دو طرف را ترویج کنیم. باید با برگزاری کارگاه‌های مشترک و همایش‌های مختلف با دانشگاه‌های ایران مانند دانشگاه خوارزمی، بهشتی، علامه، الزهراء سلام الله علیها ارتباط دوسویه با همدیگر داشته باشیم.

صالح بیک اضافه کرد: مشارکت در مجله‌های تخصصی با موضوع زبان و تمدن عربی و جهان اسلام، اردو، عربی، ترکی، فارسی و این زبان‌ها نیز مورد توجه قرار گیرد. نظارت دانشگاهی و فعالیت‌های مشترک از سوی دیگر اشراف دانشگاه عربی و ایرانی مورد توجه قرار گیرد. نکته آخر آنکه در بخش ادبیات از تعدادی از اساتید دانشگاه که در کشورهای عربی هستند دعوت کنیم تا با فرهنگ ما آشنا شوند ولی متأسفانه دعوت متقابل انجام نشد. اما در دانشگاه‌های عربی شاهد این پدیده نیستیم. این ملامت نیست، حسرت است که چرا از اساتید و دانشجویان استفاده نمی‌شود. حدود ۷۰ بخش در دانشگاه وجود دارد و ۳۰ بخش در مقاطع دکترا برای آموزش زبان عربی وجود دارد که در قانون اساسی به آن اشاره شده است.

دکتر محمود الهاشمی:

سخنران بعدی این نشست دکتر محمود الهاشمی بود که گفت من خیلی خوشحالم در بین اهالی رسانه و دانشگاه حضور دارم. این طرح و اندیشه خیلی عجیب نیست. با دولت ایران و کویت برای نزدیکی فرهنگی مذاکراتی داشته‌ایم و با شماری از استادان کویت به مؤسسات سر زده‌ایم و در دفتر وزیر خارجه حضور داشته و چهره مثبت از ایران دیده‌ایم. امام جماعت مسجد اعظم کویت که حضور داشته و همه شگفت‌زده شده و بهره‌مند شدند یکی از حضار گفت رسانه‌ها در خصوص ایران به ما دروغ می‌گویند. این سفرها بسیار خوب بود و باید آن را به دانشجویان منتقل کنند. حدود ۵۰ دانشجو برای سفری که به ایران داشتیم با رضایت و خوشحالی آمدند و حرف‌هایی که در چارچوب نبود را گوش کردند. امروز نمی‌خواهم از رسانه قدیم و جدید بگویم. یکی از صحبت‌هایی که داشتم به‌عنوان معاون وزیر رسانه‌ای قانون تنظیم رسانه‌ای را انجام دادیم. در مجلس یک راهبردی را تصویب و صاحب پایگاه الکترونیک را درست کردیم. حدود ۲۵۰ پایگاه منتظر گواهی و مجوز هستند که هر چه بخواهند، انجام می‌شود. ما به آنها تأکید کردیم حرفه‌ای باشند که در کنفرانس‌ها روند باید احراز هویت شود و صلاحیت داشته باشند. ما باید یک برنامه‌ریزی راهبردی داشته باشیم.

الهاشمی افزود: بحث ساز و کار رسانه‌ای است. ما باید بدانیم کجا هستیم و چه کاری انجام دهیم تا به هدف برسیم. یکی از تلاش‌ها این بوده که در کویت سازمان همکاری دوستی کویت و ایران تشکیل شده هر چند کمیته‌های فرعی هستند و مأموریت‌ها را به عهده گرفتند. من بعد از آن فعالیت ندیدم. ساز و کار برای تغییر در سوریه و دیگر جاها باید طراحی شود. من می‌خواهم تأثیرگذار باشم در محیط دانشگاه‌ها. اساتید دانشگاه‌ها به ایران سفر کنند و نتیجه آن را در رسانه به مردم بگویند و شورای ادبی

و ورزش نیز با هم همکاری داشته باشند. اطلاع دارید گروه‌های هنری خطاطی به کویت سفر کردند و به مردم کویت نشان دادند. دسته‌بندی کردن رسانه درست نیست؛ از پایه باید شروع کنیم. از وزیر دعوت کردم از این طرح حمایت کنند که گفت بسیار خوب است اما آیا با وزرای عرب مذاکره شده یا نه؟

دکتر خامه یار:

من خودم ۴ سال در کویت زندگی کردم و دیدم از اکثر نخبگان چه کارهایی انجام داده با وجود مشکلات دیگر چقدر زحمت کشیدند.

دکتر هاشم حسن التمیمی از عراق:

دوست داریم به نتایج مطلوب برسیم و بحث‌ها صرفاً محدود به سخنرانی نباشد. موضوع بحث نقش رسانه‌ها میان ایران و عرب در سایه چالش‌ها هست. آیا رسانه‌ها توانسته‌اند با اسلام به عنوان دین، فرهنگ و تمدن برخورد کنند. نکته مهم این است که مشکل در رسانه نیست. بعضی‌ها می‌گویند رسانه‌ها مرده‌اند و برخی فکر می‌کنند به صورت رایگان در اختیار قرار گرفته‌اند. از اول پیدایش انسان بین هابیل و قابیل هم مشکل ارتباط وجود داشته است. ملت‌ها در این حوزه مشکلاتی داشته‌اند. اول اینکه بدانیم «رسانه‌ها معجزه می‌کنند» درست نیست و متغیرهای دیگری وجود دارد. مهم‌ترین مشکل ارتباطات سیاسی آن است که حوزه سیاست مثل صفحه شطرنج شده است. تمدن‌های قدیم به دنبال سرزمین بوده‌اند. تمدن قدیم عراق و فرعون‌ها به دنبال همین مساله بودند اما الآن ما تبدیل به صفحه شطرنج شده‌ایم که اروپا و آمریکا بازیکن آن هستند و اینکه برخی از کشورها تبدیل به مهره‌های آن شده‌اند. برخی هم به دنبال توسعه اقلیمی هستند و از کشورهای همسایه این استفاده را می‌کنند و فکر می‌کنند سوریه، بحرین و عراق به عنوان مهره‌ای برای ایران هستند.

ایران به دنبال سیاست خروج است. در سال ۲۰۲۵ نگرانی وجود دارد. به دنبال فرصت است که آمریکا از این امکان استفاده نکند و ایران مخالفت می‌کند. آمریکا به دنبال طراحی صفحه‌ها است. ما باید به دنبال وحدت بین خودمان باشیم و من به دنبال تصویر گذشته ایران و عراق نیستم. در قدیم بین عثمانی و ایران و عراق کشمکش‌هایی رخ داده و این کشمکش‌ها چند بار به جنگ ختم شد. انگیزه این جنگ‌ها قومی بوده و حالا این اندیشه‌ها به وجود آمده است و تشکیلاتی در عراق راه افتاد مثل الحشد الشعبی. جنگی که بین ایران و عراق رخ داد هم در همین راستا بود و این نظریه توطئه نیست برای این که این دو از نظر نفتی بزرگترین صادرکننده‌ها هستند. توجه به این منطقه برای چیست؟ این منطقه به ویژه عراق گوهر جهان است. با چالش‌ها چطور مواجه شده است. در خیلی از کشورهای جهان تصمیمات از بالا به پایین است ولی در کشور ما از پایین به بالا است و شهروندان تروریست‌ها را تحت تعقیب قرار داده‌اند. مثل زمانی که می‌بینند مبارزه با شیطان بزرگ و هم برادران آن.

مثل اخوان المسلمین که در منطقه است. آیا ما رسانه عربی داریم؟ کوثر البشراوی را شاهد می‌گیرم. رسانه عربی نداریم چون رسانه مبانی دارد. اما الآن می‌بینیم وضعیت خوبی نیست. در روزنامه‌ها ضعف داریم و برخی از اینها از نظر مالی مورد حمایت ایران هستند. در دهه قبل تعداد زیادی رسانه در اختیار داشتیم. همه اینها متأسفانه شناخته شده نیست و دنبال این بودند که سریال دراماتیک پخش کنند. نقش اصلی اینها گردشگری و سریال ترکیه‌ای پخش کردن بود. در ایران این اتفاق نیفتاده است. همین فیلم محمد رسول‌الله تغییرات بسیاری ایجاد کرد. بیش از ۱۰۰ شبکه ورزش داشته‌ایم که بعد سیاسی گرفته‌اند. اگر یک تیم اماراتی در مقابل ایران پیروز شود انگار یک جنگ را برده‌اند. بیش از این که جریان صهیونیست ضربه بزند، این رسانه‌ها ضربه زده‌اند. ما باید دنبال شخصیت‌ها باشیم. باید با کتاب‌خوانی برای نسل ما فرهنگ‌سازی کنیم ولی متأسفانه شبکه‌های خبری

نقش مؤثری نداشته‌اند و موجب شکاف شده‌اند. حتی ۴۶ شبکه که در عراق هست متأسفانه در رسانه‌های ما چهره‌ها را مخدوش نشان می‌دهند. اینها با فرهنگ اسلامی ارتباطی ندارند و همانطور که شبکه‌ها خود را نشان داده‌اند ما با رسانه‌های خونریز مواجه هستیم. ما با خطر منطقه‌ای نیز مواجه هستیم. آخرین نکته برای پایان، نتیجه مراکز مطالعاتی این است که تولید مفاهیم داشته باشیم. محمد حسنین هیکل گفته مرزها تغییر کرده باید به قلم توجه کنیم و محتاج این هستیم فکر جدید و مفاهیم جدید تولید کنیم. کنفرانس ایران و عرب قابل توجه بود.

وی در پایان افزود: باید مبانی را تولید و از آن عبور کنیم. باید صدور انقلاب اسلامی را ببینیم و رویه خود را تغییر دهیم. لازم است همکاری اقتصادی و فضای جدید تجاری به‌وجود آوریم. همکاری خیلی مهم است. ما در نماز جمعه می‌شنویم جنگ جهانی بین مسلمانان است، خطرناک است. ایران و رسانه‌های ایرانی و جهان عرب باید مشکلات را حل کنند تا به آرامش منطقه کمک کند. باید مسائل و نگرانی‌های شیعه و تقریب در مذاهب کم شود. نکته آخر؛ باید مبنای مشترک گردشگری به‌وجود آید و باید به مصر و خلیج بروید. ایران نیز در دیالوگ خود به جهان عرب احترام بگذارد. در سال ۲۰۱۵ طوری باید تشریح کنند و عرب‌ها باید اذعان داشته باشند که ایران عمق استراتژیک کل منطقه است و باید این مساله را قبول کنند.

دکتر مهدی منتظر قائم:

دکتر مهدی منتظر قائم ضمن تشکر از برگزارکنندگان همایش گفت: فکر کنم این اقدام مبارکی است هر چند دیر شده است که بتوانیم کم‌کاری‌های منطقه را رفع کنیم. برای ما که دانشجوی علوم ارتباطات هستیم فرهنگ و پدیده جامعه تحت تأثیر ارتباطات هستند و انسان را تحت تأثیر می‌گذارند و معنا پیدا می‌کنند. تخصیص‌زدایی، منطقه‌زدایی و ... و هستی‌های قومی، ملی، دینی و مذهبی ساختارها را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

وی افزود: من از زاویه مذاهب دینی وارد شوم. در فاجعه منا که اتفاق افتاد سخنرانی و انتقاد کرده و فاجعه منا را تحلیل کردم و در فضای رسانه به شدت بر آن تکیه کردم. متأسفانه این اتفاق در جهان اسلام گسترش نیافت. همین نگاه از بالا را نه در حرف که در عمل باید پیگیری کرد. تاریخ نشان می‌دهد که رسانه می‌تواند مانند یک منبع بنزین روی آتش اختلافات باشد و این مساله مهمی است. برخی رسانه‌ها در پی تضعیف موقعیت ایران و مرجعیت شیعه در جوامع عربی هستند. مبنای مشروعیت دین‌مداری و دین‌مداری نیز با اندیشه‌های جدید مورد تهدید واقع شده است. این تضادها یکی مرز چالش‌های جدید بین حقیقت و مصلحت است.

اما در تاریخ این تضاد گسترش می‌یابد. از یک سو نیاز به گفت‌وگوی متخصصان برای رفع این تضادهای سوری وجود دارد از یک سو ساختارها در حال فروپاشی است. سخنان اندیشمندان میزان اثرگذاری کمی دارد و ما در حال از دست دادن بخشی از خود هستیم. اگر دنبال سیاست محوری باشیم و بقیه را نادیده بگیریم، خشونت میدان را از دست ما خواهد گرفت. تضاد دیگر ما برای عبور از این چالش نیاز به تفکر و نوع‌آوری و اندیشه جدید داریم که وارد سیستم فکری خودمان کنیم اما وارد کردن این‌ها به معنی اقتدار کمتر خواهد بود. نیاز داریم مرکزیت را حفظ کنیم. بحث نوآوری یک چالش است. ما باید ابزارهای اقتدار آنها را تضعیف کنیم. از این تکنولوژی دارند استفاده می‌کنند تا بتوانند پیروان خود را در سرزمین‌ها جذب کنند. الان بازی‌های بین شیعیان و رهبران و بازی‌های دیگری در جریان است که بتوانند دست بالا را داشته باشند.

دکتر مهدی منتظر قائم درباره ایجاد تشکلهایی بین جامعه مدنی از طریق جامعه گردشگری و عبور و مرور گفت: دوستان فرمودند اما متأسفانه جمعیت‌های دیگر مثل شیعیان محروم هستند و برای رفت و آمد مشکلاتی دارند. باید اقدام برای گسترش ارتباطات نخبگان تداوم داشته باشد. فهرستی جمع‌بندی شود برای مشکلات و شرکت‌کنندگان بحث و گفت‌وگو کنند تا در

نشست‌های بعدی بتوانیم استفاده کنیم. جمله آخر این که بشریت هیچ وقت بدون چالش نبوده است. اگر ما در این زمان باید مواد لازم را فراهم سازیم. به نظر من این امر محقق خواهد شد که ما به عنوان جهان واحد و دین مرکزیت داشته باشیم و این مساله را محقق کنیم و از ادوار خشونت‌بار عبور کنیم. ما باید رصد کنیم و صادقانه عرض کنیم باید کلید را در دست جوانان بگذاریم و البته من برای همه احترام قائلم.

خانم کوثر البشراوی:

از بیست سال قبل من دنبال راه حل بوده‌ام تا جواب سوالات را پیدا کنم و این مسوولیت همگانی است. نقش زن در گفت‌وگوهای فرهنگی باید مورد توجه قرار گیرد. ایشان فرمودند کار رسانه یک جهاد است. صادقانه بگویم ما نماینده جهان نیستیم. البته تجربه‌هایی داشته‌ایم. آقای دکتر مهتدی گفتند یک فرهنگ داریم ما فرهنگ‌های متعدد در رسانه‌ایم.

من در کنفرانس‌های مختلف در منطقه خلیج شرکت کرده‌ام. مثلاً بخشی از تجربه را آقای تسخیری یا خاتمی پیش برده اما هر کنفرانس می‌آیم از نقطه صفر شروع می‌کنیم.

باز هم همان سوال را مطرح می‌کنیم این همه چهره‌های مخلص داریم و همه تجربه خوبی دارند و به راه حلی نرسیده‌ایم. همچنان باید اعتراف کنم بحث تقریب به‌نظر می‌رسد فضای آن بسیار کوچک است حتی کسانی که مجتهد هستند.

تلاش‌ها در مقابل دستگاه رسانه‌ای غرب و جهان بسیار اندک است. شاید خیلی‌ها ندانند که تجربه بنده چیست. اولین دوربین تلویزیونی که وارد تهران شد برای من بود. در شبکه الجزیره دکتر عباس که تجربه خوبی بود که در ۲۰ هفته ۲۰ مصاحبه انجام داده‌ایم اما من به‌عنوان یک تونسی از الجزیره یا لندن بیاید می‌خواهم از تهران بدانم. باید به دنبال حقیقت باشیم. با خیلی از ایرانی‌ها مشکل داشتم چراکه ملی‌گرایی دارند و برخی از این مصاحبه‌ها را مخفی کردند تا کسی آن را نبیند. یکی از چهره‌های ادیان مشهور بود که گفت‌وگوها را مخفی کرد و من خواهان آن بودم که به نتیجه برسیم و به یک زبان مشترک برسیم یا خیر. کسی که در کار رسانه است باید ارتباط خوبی داشته باشد.

در واقع آنچه ما در دوربین داریم باید ارائه دهیم. خیلی از رسانه‌ها اطلاعاتشان کم است و به ایران فحش می‌دهند. من بعضی‌ها را می‌شناسم که به زیارت امام رضا(ع) می‌آیند ولی باز به ایران فحش می‌دهند.

یکی فرمود رسانه وفاق به وجود نمی‌آورد ولی می‌تواند در افکار مردم تفرقه و شکاف به‌وجود بیاورد.

خانم البشراوی در پایان افزود: آنچه ما عرب‌ها از ایرانی‌ها می‌دانیم کم است. می‌خواهم بگویم اطلاعاتمان کم است. ما میراثی از جاهلیت داریم که اگر با آن نجنگیم، عقب می‌مانیم.

اگر انسان اذعان نکند جهلش اضافه می‌شود و نمی‌تواند فرهنگ‌ها را نزدیک کند هر چه سن من بیشتر شد دیدم لطیف‌ترین و هوشمندترین ابزار همین رسانه است. روزنامه است که می‌تواند فرهنگی را نزدیک کند. برای اینکه نزدیک کنیم من می‌خواهم همه شبکه‌های غرب را تعطیل کنیم و فرهنگ را نزدیک کنیم. با ناآگاهی از وضعیت ایران است که متأسفانه تحقیق انجام نشده که رسانه‌های ایرانی چه فایده‌ای برای عرب‌ها داشته‌اند و دقیقاً چه چیزی برای ما دارند. اما شیطنت همیشه هست، فلسطین است که ما را جمع می‌کند و کسی تعریف دقیق ندارد. پس بقیه کجا هستند که این مشکل در دو طرف وجود دارد و خوشحال هستیم که این همه با هم هستیم که اندیشمندان بیشتری در اینجا بودند و با هم بهتر می‌توانستیم جمع‌بندی کنیم.

محمدعلی مهتدی، روزنامه‌نگار

محمدعلی مهتدی ۱۵ سال است روزنامه‌نگار و مدیر رسانه‌ای خاورمیانه است و در جوامع عربی دوستان زیادی دارد.

وی می‌گوید: این افتخار را داشتم که با امام موسی صدر ناپدید شده گفت‌وگو کنم و در مسیر فعالیت‌های انسانی که داشته‌اند، باشم و از تجربه‌های ایشان بگویم.

مهتدی ضمن بیان مطلب فوق افزود: چهره امام موسی صدر - که خدا ان‌شاء... ایشان را به ما برگرداند - شخصیت غیرعادی و بزرگی هستند. شاید هر صد سال یا هزار سال چنین آدمی ظهور کند و تأثیر فراوانی بر اندیشه‌ها بگذارد. از اندیشه ایشان گفتن، کار آسانی نیست.

امام موسی صدر تلاش می‌کرد به طایفه شیعه شخصیت بدهد و به آنها هویت ببخشد. او برای رسیدن به این هدف باید شرایط را آماده می‌کرد. در آن مقطع چند طایفه حضور داشتند. ارتدوکس‌هایی بودند که حس شهروند بودن نداشتند و احتمال وقوع یک جنگ مذهبی وجود داشت. هدف امام موسی صدر این بود که افکار مردم را بدون در نظر گرفتن فرقه و طایفه بسیج و مقاومت ایجاد کند. به عبارت دیگر تشکیل یک جامعه بدون در نظر گرفتن فرقه‌ها و طایفه‌ها که بتواند در برابر صهیونیست‌ها مقاومت کند. وی این کار خود را از کنار رود لیتانی شروع کرد و ابزارش رسانه بود؛ روزنامه، رادیو لبنان و...

امام موسی صدر برای سخنرانی به مدارس و کلیساها می‌رفت. هنگامی که مسیحیان سخنان او را می‌شنیدند، گریه می‌کردند و برای تبرک به لباس او دست می‌کشیدند و می‌گفتند این شخص همان موعود آخرالزمان است. ایشان یک نمونه کوچک از این جهان پیرامون ما هستند که به ما نشان می‌دهند برای اینکه جهان بهتری داشته باشیم، باید گفت‌وگو کنیم. شهادت ایشان خسارت بزرگی برای ما بود...

مطبوعات سلاح ماست و باعث فرهنگ‌آفرینی و تکامل انسان می‌شود. رسانه می‌تواند ستون جوامع و دولت‌ها را تغییر بدهد. روزنامه‌ها خدمتگزاری جوامع و حافظ کرامت انسان‌ها هستند؛ بنابراین انسان زیرساخت آن است.

انسان برای اینکه امانتدار الهی باشد، باید آزاد باشد؛ چون خداوند می‌فرماید ما بنی بشر را آزاد آفریدیم. آزادی بهترین روش برای پیدا کردن فرهنگ است.

آخرین سخنان امام موسی صدر درباره ترور بود. شروع ترور از صدر اسلام بود؛ ترور خلفای دوم و سوم و حضرت علی (ع) در محراب. امام موسی صدر را ترور کردند، کامل مروه را در محل کارش ترور کردند. هدف هرچه باشد، نمی‌شود فردی بیاید در جامعه‌ای ترور انجام دهد، حکم بدهد، اجرا کند و برود. باید پدیده ترور را از بین برد.

یکی از مهمانان عرب زبان

ما رسانه‌های ایجابی و سازنده می‌خواهیم. در بُعد طایفه‌ای چه کسانی دارند حمایت می‌کنند؟ مساله استقلال مطرح شد. اوضاع منطقه بسیار پیچیده است. طرح‌های صهیونیستی آمریکا در راه است. ما نیازمند رسانه‌ای هستیم که جانب‌دار کسی نباشد. به

دنبال اسلام و انسانیت باشیم که باید انسانیت اول باشد تا بتواند به ما کمک کند. آنها به دنبال دشمن وهمی هستند تا ایران را به این نشان معرفی کنند. کسانی اشاره کرده‌اند که شبکه وصال که اندیشه عربی را هدف قرار دهند.

همانطور که اتفاق نظر داشته‌ایم نباید مسأله سینما را نادیده بگیریم. مثل فیلم مصطفی که بر شیعه و سنی تأثیرگذار بود و اهانتی به ایرانی و عربی نبود. ما باید به دنبال مفاهیم باشیم نه شخصیت‌ها. ما نباید به دنبال سریال‌های متقابل باشیم.

دکتر محمد دخیل الله - عراق

یک نکته کوچک در جواب دکتر محسن نیاز است که بگویم. در مفهوم مقاومت در شهادت امام حسین (ع) فرزند امام علی (ع) آیا ما به جایی رسیده‌ایم که به نظر من منافع آن بیشتر از مضرات آن باشد؟ اما اکثریت اهل سنت این مقوله را پیگیری نمی‌کنند. اخوان المسلمین چند ماه حکومت کرد؟ دنبال شیعه‌گری نباشیم که به شیعه بیشتر ضرر خواهد زد تا اهل سنت. اگر شبکه‌ای باشد که به اسلام محمدی بپردازد و به کسی اشاره نکند و فرقه و طایفه‌گرایی در آن جایی نداشته باشد این بیشتر به نفع شیعه است.

فرهنگ‌هایی که با هم آمیخته‌اند دارای بیش از ۱۴۰۰ سال قدمت هستند. بخش مهم فرهنگ‌ها با هم ممزوج شده و امکان تعامل و اندیشیدن فرهنگ‌ها فراهم شده است.

ما فکر می‌کنیم ما دانشگاهیان در صف اول هستیم و ما در این دانشگاه تخصصی امیدواریم با برگزاری این همایش و گفت‌وگو شرایط هم‌افزایی الهی بین اندیشمندان ایرانی و عرب را فراهم سازیم. مطمئن هستیم زمینه این گفت‌وگو فراهم می‌شود.

آغاز تعامل فرهنگ ایرانی و فرهنگ عرب در ایران و جهان به گذشته برمی‌گردد هرچند آغازش با جنگ بود. امپراتوری اسلامی با جنگ توانسته است تعامل پیدا کند.

سیاست به معنای نقش دقیق خود دچار دگرگونی اساسی شده است. عرصه جدید، عرصه اطلاعات و ارتباطات است. فرهنگ‌ها این امکان را دارند که از چنگال سیاست رهایی پیدا کنند. انقلاب این امکان را فراهم کرده که محیط سیال واقعی در حال سیلان باشد و به ارتباطات سازنده در عرصه فرهنگی جهانی بپردازند که موقعیت جدید ایران و کشورهای عربی فراهم کرده است. باید با هنرهای یکدیگر و اندیشمندان با طرف مقابل در این بستر جهانی ارتباط برقرار کنند و به تعامل ذهنی برسند. در محیطی وارد شدیم که فرهنگ‌ها در محدوده‌های سیاسی رها نشده‌اند. از این گشودگی فضای جهانی می‌توان یک شناخت جدید بین ایرانیان و متفکران جهان عرب برقرار کرد و آن هم زمانی است که بتوانیم اندیشه‌ها را به هم پیوند بزنیم به ویژه در جهان ارتباطات و رسانه.

حسن التمیمی - عراق

یک پیشنهاد اینکه تجربه را مطرح کردید روابط ایران و الجزایر را هم دوستان مطرح کردند؛ آیا این یک مسأله مستقلی بود؟ از جوانان بپرسید که در گذشته ایران چه فرقی داشته است؟

مهمان عرب زبان

در خیلی از کنفرانس‌ها حضور داشتیم. در کویت شما باید اجازه بدین آخرین نفر صحبت کند و همه حرف بزنند. شما اندیشه‌هایی را مطرح کردید که نوشتیم تا تکمیل شود. ما باید سراغ تجربه‌ها برویم و همه بتوانیم مطرح کنیم تا بر سخنرانی کسی تاثیر نداشته باشد و به نتیجه‌ای برسیم و نقشه راه داشته باشیم.

مهم‌ترین مشکلی که وجود دارد و من برخورد داشته‌ام این است که کسانی که ۵۰-۴۰ ساله هستند و ما مجبوریم با جوانان صحبت کنیم. هرچند باید به پیرمردها هم توجه شود.

من فکر کنم ما با مشکل خیلی مهمی درگیر هستیم. خانم کوثر گفتند مشکل اندیشه سخنوران دینی با عقل‌گرایی یا بصیرت همراه نیست. در میان ایرانیان در جهان عرب و ترکیه این عقلانی‌گرایی را نمی‌بینیم. اسلام می‌فرماید: به عقل خود رجوع کنید نه به نماز و روزه... این مشکل بسیار جدی است و نمی‌دانم چطور می‌شود آن را درمان کنیم.

من در بخش اول و دوم استفاده کردم و صحبت‌ها قشنگ بود ولی تکراری است. ۲۰ تا ۴۰ سال کار کردیم. من فکر می‌کنم مشکل است و «کوثر» نقد فرمودند. صحبت‌های زیادی شنیدیم. ما نباید از زمان آن عصر صحبت کنیم. جوانان الان عوض شده‌اند و با تلفن بهتر از ما و رسانه‌ها فعالیت می‌کنند.

محمد محسن - رسانه‌های غربی

من ۲ راه دارم. الان محور بحث‌ها رسانه‌های غربی است. از این فرصت استفاده کنم و خلاصه‌ها و توصیه‌ها را به کار گیرم. من دنبال گروه عملیاتی هستیم. باید نقاط ضعف و قوت را بررسی کنیم. این اعضا در کشورهای خودشان دارای قوت هستند و از تهدیدها بکاهیم و از فرصت‌ها استفاده کنیم. این خود یک همایش جدا می‌خواهد.

اگر نتوانیم دولت را تحریک کنیم و بیانیه وسط شکل گرفت کسانی که علیه ایران صحبت می‌کنند می‌گویند این دولت صفوی است.

پس مشخص است که اینها می‌گویند ایران انقلاب را صادر کرده و از جوانانش باید شروع کنیم. اما مردم هستند که می‌توانند نظام‌ها را تغییر دهند. ما باید سربازان الکترونیکی درست کنیم. کنفرانس که برگزار شد، روابط دیپلماتیک بود. در رسانه‌های کویت به دنبال خدمات رسانه‌ای بوده‌ایم و برنامه‌ریزی داشتند که در دل مردم حضور داشته باشیم.

حتماً باید راهبرد داشته باشیم ترجیح من این است که مکتوب شود و بعد در اختیار همه افراد قرار گیرد و به مهمانان هم داده شود.

مهم‌ترین نکات مطرح شده در نشست «رسانه و نقش آن در گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب» عبارت بود از:

- لزوم تفکیک روابط سیاسی و مراودات فرهنگی میان ایران و جهان عرب
- توجه به قابلیت بخش خصوصی و اثرگذاری آن در حوزه رسانه
- ضرورت انعکاس چهره حقیقی ایران در جهان عرب

- اهتمام به رویارویی با تروریسم و تکفیر در رسانه‌ها
- توانایی رسانه‌ها در عبور از محدودیت‌های سیاسی وضع شده از سوی دولت‌ها
- تلاش دولت‌ها برای کسب مقبولیت مردمی از طریق قدرت رسانه‌ها
- احترام به باورهای طرف مقابل با وجود حفظ هویت اعتقادی
- پرهیز از تعصبات قومی و مذهبی در تعاملات فرهنگی
- تکیه بر قضیه فلسطین در صدر مسائل جهان اسلام به ویژه در بخش رسانه
- نقش بارز رسانه‌ها در فراگیری اخبار و اطلاعات
- امتداد تقابلات سیاسی به حوزه رسانه‌ها
- لزوم تداوم ارتباط نخبگان ایران و جهان عرب
- اتخاذ رویکرد تکمیلی در قبال نشست‌ها و فعالیت‌های پیشین
- الگوگیری از نگرش آزادمنشانه امام موسی صدر به تفاوت‌ها
- اهمیت تأکید بر مفاهیم و نه شخصیت‌ها در تعاملات فرهنگی به ویژه رسانه‌ای
- کوشش برای نجات فرهنگ از چنگال سیاست

بیانیه کمیته تخصصی رسانه و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب

همزمان با برگزاری اولین دور از گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب کمیته تخصصی «رسانه و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب» در تاریخ ۹۵/۱۱/۳ (۲۳ ژانویه ۲۰۱۷) با حضور جمعی از فرهیختگان و استادان حوزه ارتباطات و رسانه‌های جمعی در دانشگاه علامه طباطبایی برگزار شد.

شرکت‌کنندگان در این نشست با توجه به ظرفیت رسانه‌ها در گسترش ارتباطات و تعاملات فرهنگی ضمن برشمردن اهمیت برقراری و تداوم گفت‌وگوهای فرهنگی با ارائه نقطه نظرات خود بر موضوعات زیر تأکید کردند:

۱. گسترش گفت‌وگوهای فرهنگی، ارتقای مناسبات و تعاملات فرهنگی و استمرار آن میان فعالان رسانه‌ای و دانش ارتباطات با بهره‌گیری از ظرفیت رسانه‌های جمعی.

۲. شناخت فرصت‌های فعالیت رسانه‌ای برای تبادل نظر و برنامه‌ریزی بلندمدت در راستای همکاری‌های فرهنگی.

۳. تلاش برای دستیابی به فهم مشترک از تحولات جاری و افزایش سهم و نقش فعالان رسانه‌ای در تقویت عقلانیت و اعتدال در فضای رسانه و در حوزه ارتباطات.

۴. لزوم بهره‌گیری از ظرفیت‌های رسانه‌ای ایران و جهان عرب در بازسازی هویت و تمدن اسلامی.

۵. ضرورت ارتباط مستمر و برگزاری نشست‌های دوره‌ای بین فعالان در عرصه‌های رسانه‌ای و ارتباطات.

۶. برگزاری کارگاه‌های آموزشی و فراهم ساختن بورس‌های تحصیلی رسانه‌ای از سوی دانشگاه‌ها و دانشکده‌های علوم ارتباطات جمهوری اسلامی ایران و کشورهای عربی برای فعالان عرصه رسانه و اندیشمندان حوزه ارتباطات.

شرکت‌کنندگان در نشست ضمن تقدیر و تشکر از سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و دانشگاه علامه طباطبایی، پیشنهاد کردند به منظور فراهم‌سازی تسهیل ارتباط و گفت‌وگوی مستمر و سازنده بین فعالان عرصه رسانه و ارتباطات ایران و جهان عرب مجمعی با عنوان «مجمع ارتباطات و رسانه‌های ایران و جهان عرب» تاسیس شود. این مجمع با دبیرخانه دائمی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب همکاری می‌کند. دفتر هماهنگی آن در دانشگاه علامه طباطبایی است و مجموعه‌ای از فعالیت‌های علمی و فرهنگی را در قالب:

- انتشار نشریه تخصصی رسانه با همکاری اعضای مجمع و با مدیریت دانشگاه علامه طباطبایی
- ایجاد تارنمای رسانه و ارتباطات با مشارکت اعضای مجمع و با مدیریت دانشگاه علامه طباطبایی
- برپایی نشست‌های دوره‌ای میان فعالان رسانه و اندیشمندان ارتباطات در ایران و جهان عرب

در چهارچوب سیاست‌ها و برنامه‌های تعیین شده دبیرخانه دائمی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب انجام خواهد داد. مجمع یاد شده برنامه برگزاری نشست‌های منظم و آیین‌نامه داخلی خود را در اولین نشست آتی تهیه و برای تصویب و تایید نهایی به دبیرخانه دائمی گفت‌وگوهای فرهنگی بین‌المللی ارسال خواهد کرد.

کمیسیون جایگاه زنان اندیشمند ایران و عرب در گسترش تعامل و گفت‌وگوهای فرهنگی

دانشگاه الزهراء(س)

دوم بهمن ۱۳۹۵

نشست جایگاه زنان اندیشمند ایران و عرب در گسترش تعامل و گفت‌وگوهای فرهنگی در تاریخ دوم بهمن ۱۳۹۵ و در دانشگاه الزهراء (س) برگزار شد. خانم‌ها مولوردی معاون رئیس جمهور در امور زنان و خانواده، دکتر خزعلی رئیس دانشگاه الزهراء (س)، دکتر باستانی و دکتر مشکین‌فام در این نشست به سخنرانی پرداختند.

دکتر انسیه خزعلی، رئیس دانشگاه الزهراء (س)

این گفت‌وگو گامی است به سوی فرهنگ در دو بخش مختلف عرب و ایران در جهت خیر و مصلحت ما. رئیس دانشگاه الزهراء (س) ضمن بیان مطلب فوق افزود: اندلسی در کتاب خود گفته است که چرا مسلمانان پیشرفت کردند و چرا فرنگیان یا غربیان عقب ماندند. ارسلان می‌گوید چرا مسلمانان عقب ماندند و دیگران پیشرفت کردند. این عقب‌ماندگی علل مختلفی دارد. زن از این عقب‌ماندگی چه رنج‌هایی می‌کشد؟ الگوی عقب‌ماندگی زن به مسائل اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و روانشناختی بازمی‌گردد و ما باید به آن توجه کنیم. در حقیقت امنیت فقط شامل زن‌ها نمی‌شود، بلکه برای مردها نیز همین گونه است.

عقب‌ماندگی زن دلایل مختلفی دارد؛ یکی به رسمیت شناخته نشدن جایگاه زن از طرف مرد و عدم حاکمیت و احترام متقابل در روابط زناشویی و سلطه‌جویی مرد بر زن و عدم توجه به احساسات زن و افراط و تفریط و روابط زناشویی است. دلیل دیگر، نبود دیدگاه بلند در این خصوص است. در واقع عدم پذیرش طرف دیگر دلیل اصلی عقب‌ماندگی زنان است. در غرب، شهوت‌ها و هیمنه بیشتری بین زن و مرد وجود دارد.

ما باید به عنوان زن تلاش کنیم این فرهنگ را زنده کنیم و دیدگاه جدیدی به وجود آوریم. در این امتی که از تشست و قوم‌گرایی رنج می‌برد، باید از نقش برجسته زن در جامعه استفاده کنیم.

رهبر عظیم‌الشأن انقلاب، آیت‌الله خامنه‌ای نیز برای قدرت زن و آرامش زن و عفت و پاکدامنی او نقش برجسته‌ای قائل هستند. هیچ مردی نمی‌تواند نقش زن را ایفا کند. نقش زن در خانواده بسیار مهم است و ما باید این تمدن، تمدن اسلامی، تمدن شرقی، تمدنی که اعراب و همه در شرق روی آن کار می‌کردند را زنده کنیم.

در تمدن اسلامی بین زن و مرد فرقی نبود. اگر هدف یکی باشد، همه این آداب‌ها و سنت‌ها نمی‌تواند مانعی برای شکوفایی و رسیدن و پیشرفت زن باشد.

قرار است به تمدن بزرگ اسلامی برگردیم، اختلاف‌ها را کنار بگذاریم و با زبان واحد، ارتقا و بزرگی به طرف تکامل، خدا و قبله واحد حرکت کنیم. قومیت‌ها، مرزها و خطوط مانع این پیوند نخواهند شد؛ همانگونه که در تمدن اسلامی نشد.

به امید اینکه در مقابل اختلافاتی که دشمنان به آن دامن می‌زنند، زنان با بصیرت و وجودشان در خانواده و به خصوص زنان اندیشمند و دانشمند بتوانند در این گام قدم بردارند. از سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، دکتر ربانی و مرکز پژوهش‌های زنان تشکر می‌کنم.

شهیندخت مولوردی، معاون رئیس‌جمهور در امور زنان و خانواده

در ابتدا از محضر اساتید و محققان برجسته عربی ابراز خرسندی می‌کنم. این برنامه‌ها نقش مهمی در اتحاد و همبستگی بین زنان مسلمان و توانمندسازی آنها دارد. توسعه، فرآیندی پیچیده است که جامعه در آن متحول می‌شود و توسعه انسانی مهم‌ترین مساله است که علاوه بر رشد اجتماعی و سیاسی و پرورش استعدادها و ظرفیت‌های انسانی است. بنابراین در روند توسعه باید به جست‌وجوی درونی پرداخت، داشته‌ها را یافت و بر اساس آن تغییر ایجاد کرد و این میسر نمی‌شود مگر اینکه توسعه در ذهن‌ها و باورها اتفاق بیفتد. توسعه فرهنگی زیربنای توسعه همه‌جانبه و پایدار تلقی می‌شود. هر جامعه برای رسیدن به توسعه پایدار باید همه ظرفیت و نیروی انسانی را جلب کند. یکی از محورهای این همایش، ظرفیت‌ها و دستاوردهای زنان ایران و کشورهای عربی در آموزش و تولید علم است.

پس از انقلاب اسلامی، بر خلاف تصور بسیاری از کارشناسان که انتظار داشتند نقش و موقعیت زنان در ایران به انزوا کشیده شود، زنان در دهه‌های مختلف نقش‌آفرینی کرده و در اجتماع حضور خود را پایدار ساختند. در دهه اول همراه مردان در صحنه‌های اعتراض علیه استبداد و اختناق و دفاع و مقاومت حرکت کرده و چهره‌ای متفاوت از زن مسلمان و تحول‌خواه به نمایش گذاشتند. در دهه دوم که مقارن با سازندگی و سرآغاز توجه به وضعیت زنان بود، پا به میدان گذاشتند. در دهه سوم، دانشگاه‌ها را به تسخیر خود درآورده و اینک در دهه چهارم در اوج آمادگی برای خدمت به پیشرفت کشور در عرصه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی قرار دارند. جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر پشتوانه دینی مبنی بر برابری زن و مرد برابر با توانمندسازی و ارتقای زنان همواره مورد توجه بوده است. حاصل این توجه رشد چشمگیر شاخص آموزش زنان و دستیابی به برابری جنسیتی در آموزش ابتدایی و پیشی گرفتن دختران از پسران در ورود به دانشگاه‌ها در دهه سوم انقلاب است که دستاوردهای مهم در حوزه آموزش است و زمینه‌ساز مشارکت اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی بهتر و بیشتر زنان در سال‌های آینده خواهد بود. بخش عمده‌ای از زنان نه تنها در تولید و توزیع و انتشار علم و فناوری نقش بسزایی دارند بلکه به علت نقش تربیتی در پرورش افراد جامعه، توجه به توانمندی‌های آنان در عرصه‌های علم و فناوری و امور اجرایی از مهم‌ترین ارکان توسعه در کلیه جوامع هستند. در سال ۵۷ (۱۹۷۸) ۶۹ درصد دانشجویان را مردان و ۳۱ درصد را زنان تشکیل می‌داده‌اند. نهضت سوادآموزی و تأسیس گسترده مدارس در کل کشور منجر به تحرک و افزایش دسترسی زنان به عرصه‌های علم‌آموزی و تحصیلات عالی شد. این اقدامات فرصت‌های وسیعی را برای آموزش عمومی دختران در دهه‌های ۶۰ و ۷۰ فراهم کرد و نتیجه آن افزایش درخواست دختران برای دستیابی به آموزش عالی در دهه‌های ۷۰ و ۸۰ و کاهش شکاف جنسیتی بود. گسترش هنجارهای عدالت اجتماعی مسیر را برای دستیابی زنان به آموزش عالی هموار کرده و آموزش عالی نقش مهمی برای توسعه مهارت‌های زنان داشته است.

در سال در سال ۸۱ تعداد زنان در کل دانشجویان بر مردان پیشی گرفت. این روند در سال‌های بعد نیز ادامه یافت. نرخ حضور مردان با زنان در سال ۸۸ به برابری رسید. در حال حاضر سهم مردان ۵۳ و زنان ۴۷ درصد را تشکیل می‌دهد. علوم پزشکی ۶۰ درصد، علوم انسانی ۵۳ درصد و دامپزشکی ۵۴ درصد است.

رشد قابل توجه کارشناسی زنان، اما در مقاطع کارشناسی ارشد و دکترای تخصصی هنوز به رفع شکاف جنسیتی دست نیافته‌ایم. ۱۷/۷ درصد در سال ۷۶-۷۵ به ۴۶/۱۹ درصد در سال ۹۳ و ۹۴ رسیده‌ایم.

در دکترای حرفه‌ای شاهد شکاف جنسیتی بودیم و کم‌کم این شکاف در سال ۹۴ به نفع زنان پیشی می‌گیرد. مشارکت به عنوان عضو هیأت علمی دانشگاهی است و ترکیب جنسیتی نشان دهنده کم شدن فاصله جنسیتی است.

زنان در مدیریت آموزش عالی و موقعیت‌های ارشد فرصت‌های محدودی داشته‌اند. در مجموع سهم زنان فاصله معناداری با مردان داشته است ولی امروز به عنوان عضو هیأت علمی ۸ درصد وجود دارد. ۲۱ درصد در مرتبه استادیار در دانشگاه‌ها مشغول به کار هستند. ۳۴ درصد امور پزشکی را زنان تشکیل می‌دهند. با چالش‌های زیادی در راه پیشرفت زنان روبه‌رو هستیم. در

کشور ما بهبود قابل توجهی مشاهده می‌شود و برای ایجاد فرصت‌های برابر برای زنان و مردان و دسترسی عادلانه در دست است اما هنوز مردان با تفاوت معناداری دسترسی بیشتری دارند و زنان به موقعیت‌های اجتماعی و فرهنگی دسترسی دارند. ارزش‌گذاری کار خانگی و توزیع منابع و فرصت‌های مساوی برای زنان مسلمان در زندگی سیاسی و اجتماعی این جوامع منجر می‌شود.

مهم‌ترین راهبردهای این نشست:

توجه به آسیب‌های افراطی‌گری یکی از این راهبردهاست. خشونت و افراطی‌گری سایه انداخته و مسیر توسعه آن جوامع را سخت‌تر کرده است. جنگ و عدم امنیت، امروزه زنان مسلمان با اینها مواجه هستند و پیشرفت زنان به کندی صورت می‌گیرد یا متوقف می‌شود. از ابتدایی‌ترین حق حیات و امنیت محروم شده‌اند. در این همایش جا دارد چشم‌انداز زنان در کشورهای اسلامی مورد توجه واقع شود. به استناد قطعنامه علیه خشونت که با مساعدت رئیس‌جمهور محترم به تصویب رسید در دستور مطالبات پژوهش‌های زنان مناطق مختلف قرار گرفته و زنان در آموزش‌های عالی به ترویج فرهنگ مختلف و زمینه‌ساز این گفتمان هستند.

دومین راهبرد، نقش زنان در توسعه موازین اسلامی، شناخت درونی از فرهنگ خودی و سایر فرهنگ‌ها است. قدرت رسانه در هر کشوری فرصتی را برای زن مسلمان ایجاد کرده و مبارزه با تبلیغات اسلام‌هراسانه و به رسمیت شناختن حقوق زنان مسلمان جهان و بر چالش ناشی از بازنمایی‌های غلط مؤثر خواهد بود.

اهتمام به تحقق عدالت جنسیتی به عنوان راهبرد توسعه یا رویکرد بومی، راهبردی دیگر است. تفاوت مشارکت زنان برای توسعه چنان زیاد است که در هر کشوری زمینه‌های خاص وجود دارد و نسخه‌ای واحد برای همه زنان ناممکن است. تبادل تجربیات و تعیین شاخص‌های دقیق و برنامه‌های لازم به منظور ایجاد وضعیتی که مشارکت زنان و مردان در تمام عرصه‌ها در ایران و کشورهای عربی تضمین شده و تشریک مساعی برای خانواده‌های سالم در دستور کار جمهوری اسلامی ایران قرار دارد. زنان مسلمان با تهدیدات جدی مواجه هستند. آسیب‌های نوپدید پیش روی زنان قرار گرفته، برای مقابله با این تهدیدات، ظرفیت اندیشه و باورایمان و اتکا به قدرت نخبگان و گشودن افق‌های باز جلوی زنان و صاحبان اندیشه، سخت نیازمندیم. باید از همه ظرفیت‌های نظری و عملی در جامعه خود بهره برد و زنان اندیشمند ایران که دارای فرهنگ اسلامی - ایرانی هستند آماده‌اند با آموزه‌های دین اسلام با محوریت توسعه فرهنگی و فرهنگ توسعه در کنار اندیشمندان عرب قرار گیرند تا با همکاری‌های تخصصی، آسیب‌ها را به حداقل ممکن برسانند.

دکتر محمد روشن، معاون حقوقی وزیر آموزش عالی

من از سال ۸۱ مطالعاتم را روی خانواده، زن و کودک متمرکز کرده‌ام. قرآن زن و مرد را مساوی و دارای وحدت ظهوریت می‌داند و هیچ تفاوتی بین زن با زن، مرد با مرد و زن با مرد نیست. لیکن بر اساس موقعیت زن یا مرد بودن در نظام اجتماعی ممکن است تکالیفی برای آنها تعیین شود. همه مخلوقات برای انسان خلق شده‌اند و انسان به ما هو انسانی حق دارد کائنات را به خدمت بگیرد. از نظر معنوی نیز در وصول به مقامات عالی، برای هیچ کس از آنان حد و حصری وجود ندارد. فارغ از جنسیت تحصیل آن مدارج، به شایستگی‌های فردی، تلاش‌ها و مجاهدت‌های آن بستگی دارد و ثواب و عقاب اعمال به قید جنسیت محدود نمی‌شود و بندگان صالح خدا و بهشت الهی به صورت عام مطرح است. پس انسان به ما هو انسانی ذاتی مکرم دارد. اگر در برخی احکام تفاوت‌هایی دیده می‌شود این بنا بر حکمت‌هایی است که با کسب بصیرت قابل توجیه خواهد بود و به هر شکل از نظر تابع شریعت با وصول به درک تحولی محسوب می‌شود.

زنان با انجام فعالیت‌های اقتصادی، حضور در سرمایه اجتماعی، سیاسی و حتی جنگ حضور داشته‌اند، بدون هیچ سرزنشی در متون دیده نمی‌شود. برای تصدی انواع مشاغل در هیچ یک از کتب فقهی، جنسیت مطرح نیست. هر یک از افراد بشر فارغ از نوع و جنسیت، دارای حق و تکلیفند. برخی از احکام اسلام و به تبع آن مقررات موجود با توجه به سن، جنسیت، تابعیت، مردان و زنان و سایر حقوق اعتباری وضع می‌شوند. این قوانین باید بر اساس عدالت وضع شوند تا تبعیض‌آمیز تلقی نشوند. ضمن آنکه باید بر اساس مقتضیات زمان و بر اساس اصول و معیارهای ثابت، نیازهای جوامع انسانی را برآورده سازند. دین اسلام دین همه اعصار و کتاب آسمانی قرآن نیز به تعبیر خود کتاب‌المبین است. بنابراین پاسخگوی نیازهای جوامع مختلف

بوده و با توجه به اینکه دین خاتم است، دین جامع تلقی می‌شود. بر اساس آیات قرآنی انسان به ما هو انسانی مخاطب اوامر است و در پذیرش دین و مسوولیت‌های اجتماعی دارای حقوق و تکالیف مشخصی است. بر همین اساس در اصل ۲۰ قانون اساسی آمده است: همه آحاد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند. در طول تاریخ نگاه‌های متضاد و در بسیار مواقع غیرمتعارف و نامناسب به یکی از انواع بشر مشاهده می‌شود. این نگاه باعث شده به رغم نهضت انبیا و نقش‌آفرینی‌های انسان‌های بزرگی که از نظر جنسیت، مؤنث بوده‌اند و ستایش خداوند از ایشان در کتب دینی، تفکر غالب جدا از تعصبات جاری باشد. در دین اسلام همه انسان‌ها برابرند و فضیلت آنها تنها در تقوا، علم، دانش و جهاد است. من خواستم بگویم آن چیزی که باعث رکود در این زمینه شده است، نمی‌توانیم بگوییم اندیشه‌های دینی است. امیدوارم راهکاری مناسبی ارائه شود که ما بتوانیم از این جمعیتی که بالقوه و بالفعل استعداد‌های فراوانی دارند و در واقع تفاوتی در آنها دیده نمی‌شود، بتوانیم استفاده بهینه انجام دهیم و ناسپاسی به ذات اقدس الهی است که خود را از این نعمت‌های الهی و از این سرمایه‌های معنوی محروم کنیم.

دکتر الهام امین‌زاده، حقوق‌دان و دستیار رئیس‌جمهور در امور حقوق شهروندی

زنان در عرصه نظام اسلامی، در جهان اسلام و قرن‌های اخیر دارای جایگاه والایی هستند. نگاه به آینده چگونه باید باشد؟ در تاریخ صدر اسلام زنان جایگاه ویژه‌ای داشتند. تمدن اسلامی بدون مردان تحقق نخواهد یافت. زنان هم باید کوشا باشند. حضرت خدیجه نقش حمایت اقتصادی از پیامبر داشتند؛ سمیه اولین شهید است؛ حضرت فاطمه نقش و جایگاه فکری و علمی و اجتماعی داشتند؛ حضرت زهرا مدیریت یک زن در بحران را نمایندگی می‌کنند. نقش زن در بقای تمدن اسلامی بسیار مهم است. از حضرت خدیجه تا بنت‌الهدی حضور زن بسیار پررنگ بوده است.

باوجود اینکه قبل از اسلام و بعد از اسلام ما حکمرانان زن در ایران داشتیم و آنان به صورت انتخابی پادشاه می‌شدند، در حال حاضر این نقش کم‌رنگ شده است. خوب است که تاریخ حکمرانان زن صدر اسلام بررسی شود.

جایگاه زنان بعد از انقلاب اسلامی، گفتمانی که امام خمینی (ره) انجام دادند، حضور زنان را در عرصه علم افزایش داد و باعث مشارکت سیاسی زنان شد. در تحولات اخیر زنان نقش‌آفرینی می‌کنند. نویسندگان بزرگی چون مطهری درباره زنان کتاب می‌نویسند.

امروز در ایران زنان جایگاه والایی دارند. البته هنوز، چالش‌هایی داریم که اگر برطرف شود می‌توانیم این مشکلات را برطرف کنیم. نقش زنان در جایگاه‌های مختلف پوشیده نیست. در منشوری که رئیس‌جمهور رونمایی کردند، حق زنان حق معصوم بودن زنان از هرگونه خشونت در خانواده و جامعه، حق زنان در خدمت و اشتغال برابر است.

در این منشور و منشور ۱۳۸۵ که به قانون تبدیل شد و امروز در صدر قوانین، احترام به حقوق و تکالیف زنان واجب شمرده شده است، نقش نظارتی زنان بر دولت را برای تحقق اصول ۱۹ و ۲۱ قانون اساسی تألیف کرده است.

رویکرد زنان در کشورهای عربی و زنان ایرانی می‌تواند متعادل باشد. رادیکالی نباشد، سنتی نباشد. قرار نیست بین زنان و مردان مبارزه باشد. رویکرد تکاملی و تعاملی باشد. رویکردی که زنان و مردان با تعامل با یکدیگر به تکامل می‌رسند، باید نگاهی مشارکت‌جویانه برای پیشرفت جامعه اسلامی و در رسیدن به تمدن والای اسلامی وجود داشته باشد.

تعدادی از میهمانان در این همایش، حقوق‌دانان‌های قابلی هستند. از آنجا که ۱۱ هزار وکیل زن در ایران داریم، پیشنهاد می‌کنم که با حضور وکلای زنان عرب برای احیای حقوق زنان جبهه متمدنی را در جهان اسلام تشکیل دهیم. با این جبهه می‌توانیم قبل از جنگ، در حین جنگ و بعد از جنگ از زنان حمایت کنیم. حق صلح و حق همبستگی نسل سوم حقوق بشر است. زنان به عینه می‌توانند نه تنها در کشورهای عربی بلکه در کشورهای دیگر این حق را داشته باشند.

پیشنهاد می‌کنم سازمان حقوق‌دانان بدون مرز از بین زنان تشکیل شود و از جنگی که زنان را بیشتر آسیب می‌زند، پیشگیری شود. بعد از جنگ هم زیرساختی برای به این زنان وجود ندارد.

ما وکلا می‌توانیم با وحدت به وجود آمده در این میادین جنگ به این زنان کمک کنیم. امیدوارم این اجلاس در تشکیل این سازمان کمک کند.

کوثر الجوعان، نماینده مهمانان خارجی

با تشکر از خانم مولوردی و خزعلی و حضار. من از کشور صلح، کویت آمده‌ام برای اینکه درس‌های آزادی و محبت را از کشوری که در آن آشتی وجود دارد، بیان کنم. تقویت تنوع فرهنگی باید وجود داشته باشد. در این جلسه جوانب انسان‌دوستانه فراوانی وجود دارد که به ائتلاف فرهنگ‌ها منجر شود. امروزه فرهنگ انسانی با مشکلاتی مواجه است و گفت‌وگوی فرهنگی و نزدیکی فرهنگی به احترام متقابل منجر می‌شود. خداوند فرموده از نشانه‌های او زمین و آسمان‌ها است و اینکه زبان‌های مختلف را برای همه جهانیان قرار داده است که این نشان می‌دهد دین اسلام، تنوع را قبول دارد.

باید در همه ملت‌ها صلح و آشتی به وجود بیاید و این در صورتی امکان‌پذیر خواهد بود که به چهره واقعی فرهنگ اسلامی دست پیدا کنیم که از عوامل توسعه هستند. اختلاف بین کشورهای دوست و برادر وجود دارد، ولی نباید موجب دوری از همدیگر شود. باید کاری کنیم که اختلافات نیز باعث نزدیکی شود، به ویژه در عصر کنونی که دهکده جهانی ایجاد شده است. مسائل دینی نباید باعث دوری ما شود، بلکه باید مانند پل ما را به هم نزدیک سازد. زن در نزدیک ساختن ملت‌ها به یکدیگر و ایجاد صلح نقش بسیار مهمی دارد. زن در اجتماع و فرهنگ و در دور کردن خشونت نقش برجسته‌ای ایفا می‌کند. ما باید تلاش کنیم که بیشتر به هم نزدیک شویم و با هم به گفت‌وگو پردازیم.

از رئیس این نشست و خانم دکتر بتول و دکتر سهیلا صالح و از سفرهایی که دوره‌ای انجام می‌شود در جهت ایجاد ارتباط بیشتر تشکر می‌کنم. ما نهادهای آکادمیک در دو منطقه باید در مسائل علمی و سایر زمینه‌ها همکاری داشته باشیم. باید چه در بخش عربی و چه غیرعربی گام‌هایی برداریم و دیدارها را بیشتر کنیم و با همه دست دهیم. امروزه نزدیک شدن فرهنگی یک ضرورت است و ما باید به سوی جهانی بدون جنگ و بدون اختلاف گام برداریم.

در پایان، مایلم برای گفت‌وگو با همه دست دوستی دراز کنم. همان‌گونه که گفتم، امروزه نزدیک شدن فرهنگی برای صلح و جهان بدون درگیری و جنگ لازم است و ما می‌خواهیم در این زمینه بی‌طرف بمانیم و هدف ما صلح و آشتی و زندگی در امنیت است.

دکتر السلومی از عراق (نقش زن در توسعه فرهنگی)

در ابتدا تمایل دارم به این مسأله اشاره کنم که کاش عراق وضع بهتری داشت؛ ولی متأسفانه اینگونه نیست چرا که عراق از خودش دفاع نمی‌کند، بلکه به دفاع از همه جهان در مقابل داعش برخاسته است.

من می‌خواهم درباره وضعیت زنان عراق و نقش آنان در توسعه فرهنگی صحبت کنم و بسیار مفتخرم که به عنوان نماینده کشور عراق در این همایش شرکت دارد.

در عراق، زنان علاوه بر وظایف خود در برابر داعش نیز ایستاده‌اند و پا به پای مردان می‌جنگند که این خود مسأله بسیار مهمی است. آنان با گروهی به مبارزه برخاسته‌اند که تندروترین و وحشی‌ترین گروه است. جنگ به محورهایی کشیده شده است که مسائل واقعی در آن وجود دارد.

زنان در زمینه اقتصاد و سیاست هم ابتکار به خرج می‌دهند. من قرار است درباره نقش زن در توسعه فرهنگی صحبت کنم، ولی مشخص نکرده‌ام درباره زن ایرانی یا زن عراقی و منظور کل زنان است.

در دهه ۸۰ درباره زنان صحبت شد و بر سر این بحث کردند که به زنان این قدرت را بدهند که در توسعه فرهنگی نقش داشته باشند و به این توان دست یابند که در برابر مردان نیز این قدرت را داشته باشند. در همین زمینه، از سال ۱۹۹۰ برای چگونگی مشارکت و تصمیم‌گیری زنان در کنار مردان در توسعه اقتصادی و سیاسی تلاش‌های زیادی صورت گرفت. این امر محورهای بسیاری را در کنار خودش دارد. همچنین نقش زنان در توسعه اجتماعی و نیز وضعیت زنان در اجتماع باید توسعه بیابد.

همانگونه که می‌دانیم، فرهنگ معیاری است که موقعیت و وضعیت جوامع را مشخص می‌کند و هدف توسعه فرهنگی غیر در فرهنگ و افکار است. متأسفانه عراق از توسعه فرهنگی، عقب‌ماندگی اقتصادی و ترویج افکار غیرعلمی رنج می‌برد. بی‌سوادی مشکلات بسیاری ایجاد کرده است. مفهوم توسعه فرهنگی، گسترش توسعه فکری است. نقش زنان را در این توسعه نمی‌توان شناخت مگر اینکه مکانیزم‌های آن را داشته باشیم.

یکی از ابزارهای مهم در توسعه فرهنگی، انجمن‌های فرهنگی هستند و کسی نمی‌تواند نقش این انجمن‌ها را انکار کند. حمایت مادی و معنوی از این انجمن‌ها بسیار مؤثر و کاراست. زمینه‌های دانش‌بنیان در صورتی به وجود می‌آید که دموکراسی فرهنگی داشته باشیم. در فرهنگ نیازمند این هستیم که یک جامعه پیشرفته داشته باشیم، ولی متأسفانه در این پیشرفت، زنان نقشی ندارند. شکی نیست که پیشرفت هر جامعه به پیشرفت زنان آن بستگی دارد و هر جامعه‌ای که به این امر تکیه کند و آن را به کار بندد، به تربیت انسانی رسیده است.

در پایان از جمهوری اسلامی ایران و دانشگاه الزهرا برای برگزاری این گفت‌وگوی آکادمیک تشکر می‌کنم و امیدوارم بتوانیم زمینه‌های همکاری بسیاری را از این همایش آغاز کنیم.

دکتر سمیره جیلانی از اسپانیا (نقش زن در گفت‌وگو)

اینجانب تحلیل‌گر و پژوهشگر سیاسی در اسپانیا و در شبکه الجزایر مشغول به فعالیت هستم. بسیار خوشحالم که در این گفت‌وگو شرکت کرده‌ام.

زنان الجزایر بعد از انقلاب آزادی‌بخش، نقش مهمی داشتند. آنها فقط شهید نبودند، بلکه زنانی انقلابی بودند. زنان الجزایر یک و نیم میلیون شهید را به الجزایر تقدیم کرده‌اند. باید اعتراف کنم که ما مادر هستیم و باید نسلی را تربیت کنیم که الجزایر را نجات دهد.

الجزایر قوانینی دارد که بسیار پیشرفته است و به صراحت می‌گویم که کشورهای دموکرات نیز این قوانین را ندارند. در قانون اساسی، در بندهای ۲ و ۸، بر این مسأله تأکید شده است که زنان از کرسی‌های مجلس سهم داشته باشند. الجزایر تنها کشور عربی است که پارلمان آن بیش از ۱۵۰ نماینده زن دارد.

متأسفانه به رغم وجود این قوانین، زن در الجزایر هنوز از مشکل فرهنگی رنج می‌برد و ما در حال تلاش هستیم تا این مشکلات را برطرف سازیم.

در حال حاضر ما شاهد تندروی‌های بسیاری هستیم. اخیراً گفته شده است که بهار عربی باعث شده است کشورهای بسیاری از بین بروند و زن و بچه‌های بسیاری کشته شوند که بسیار جای تأسف است. چه کسانی این تصمیم‌گیری‌ها را انجام می‌دهند و آتش را در خانه‌ها به راه می‌اندازند؟ چه کسانی این مخلوق را عاقل دانسته‌اند و به او این حق را داده‌اند که این ویرانی‌ها را به وجود آورد؟

نقش مادر بسیار مهم و پررنگ است. هر فرزندی به مادر خودش تکیه دارد. ما باید نقش مادر را تقویت کنیم چرا که مادر است که می‌تواند افکار خوب ایجاد کند و فرزندان باهوش و با اخلاق به جامعه تحویل دهد. البته جای انکار نیست که بچه‌های خودخواه و متجاوز نیز در خانواده به وجود می‌آیند؛ ولی خانواده باید نقش کنترل‌کننده خودش را داشته باشد. ما معتقدیم زن به حمایت مرد نیاز دارد تا بتواند وظیفه ملی خودش را انجام دهد.

زنان باید در حیات اجتماعی نقش داشته باشند و بدین منظور باید گفتمان برادری و برابری ایجاد شود. این بیشترین نقشی است که در جامعه احساس می‌شود. زنان در خانواده نقش تربیتی دارند و باید نقش اخلاقی در جامعه را نیز داشته باشند. بنابراین تا زمانی که زن در این تلاش‌ها گنجانده نشود، نمی‌توانیم در این زمینه از برادری و برابری صحبت کنیم.

برای اینکه زنان بتوانند نقش خود را ایفا کنند، شرایطی باید ذکر شود. باید به زن احترام گذاشته شود و باید در خانواده تا در تصمیم‌گیری‌های سیاسی از مشاورت او استفاده شود.

به عنوان نکته آخر باید بگویم که جهان اسلام با چالشی اساسی روبه‌رو است: غرب مشکلاتی برای امت اسلامی به وجود آورده است که همه ما از آن ناراحت هستیم. غرب در این جهت تلاش می‌کند که به همه بگوید اسلام دینی زبان‌بار است و برای همه انسان‌ها خطر دارد. ما باید اختلافات خود را کنار بگذاریم و در این باره به گفت‌وگو بپردازیم تا بتوانیم از موجودیت خود یعنی موجودیت امت اسلامی دفاع کنیم.

خانم دکتر قادری

من بسیار کوتاه سخن می‌گویم و فقط می‌خواهم به یک نکته اشاره کنم. من یک ریاضیدان هستم و در دانشگاه تدریس می‌کنم. بر اساس تجربیاتی که داشته‌ام به این نتیجه رسیده‌ام که یک زن هیچ حد و مرزی نمی‌شناسد و همانگونه که خداوند فرموده است: فتبارک الله احسن الخالقین.

خداوند برای زنان هیچ حد و مرزی قائل نیست. همه ما که در اینجا گرد هم آمده‌ایم، همدل هستیم و همه بر این مسأله توافق داریم و همانگونه که می‌بینیم، همه صحبت‌ها و سخنان به این نکته ختم می‌شود. این امر نشان می‌دهد که می‌توانیم با تشریک مساعی کاری را شروع کنیم و مطمئناً در این زمینه اختلاف نظری نداریم. ما در دانشگاه پیام نور مجمعی از زنان فرهیخته تشکیل داده‌ایم و اگر افرادی مایل هستند در این مجمع باشند، بسیار خوشحال خواهیم شد.

کبری روشنفکر (زنان و روشنفکری در زمان معاصر مصر)

من سخنان خود را با خاطره‌ای از خانم رزم‌آرا آغاز می‌کنم. ایشان در اواخر عمر خود رمانی را نوشته‌اند و از این طریق توانست جاودانه شود و صدای زنان را در عرصه جهان بروز دهد. در ابتدای مقدمه مطرح می‌کند که بیمار است و از زندگی خصوصی خود می‌گوید. از وضعیت موجود صحبت و آن را خوف‌آور ترسیم می‌کند. در نظر او، از زنی که به جهان، نگاه سنتی دارد، انتظارات دیگری می‌رود. اما زن روشنفکر می‌خواهد در سرنوشت کشور و وطن خود مؤثر باشد. تصویر دیگر آن است که زنان مصر در انقلاب کشور خود تأثیر دارند. زمانی که ساعت ۷ صبح از خانه خارج می‌شوند و در راه‌پیمایی‌ها شرکت کرده و عقب‌نشینی نمی‌کنند، نشان از این دارد که می‌خواهند در سرنوشت کشور خود نقشی داشته باشند. اما در زمان انتخابات ریاست جمهوری در انتخابات شرکت نمی‌کنند و رأی نمی‌دهند، زیرا روند انتخابات را قبول نداشته و آن را مطلوب و دلخواه خود نمی‌بینند.

دکتر شکوه حسینی، عضو هیات علمی گروه مطالعات زنان پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

(نسبت ادبیات زنانه‌نگر با مسائل اجتماعی)

جنبش فمینیسم که از اواخر قرن نوزدهم در اروپا آغاز شد و هدف اساسی‌اش مطالبه حقوق مساوی برای زنان نسبت به مردان بود، دیری نپایید که هم به لحاظ تنوع فکری و هم از گستره جغرافیایی، گسترش چشمگیری یافت. این گسترش مرهون تنوع سلاطین و آراء کسانی است که با این جنبش همراه شدند و هر کدام به نوعی بر غنای آن افزودند. اگرچه تنوع این افکار و سلاطین به قدری بوده و هست که در بسیاری از موارد، داعیان خود را حتی در مقابل هم قرار می‌داده، اما شاید بتوان همگی آنها را در یک نقطه مورد توجه قرار داد و آن رشد و تمایل این حرکت به سوی طرح کردن مسائلی است که نه تنها به حقوق فردی و اجتماعی زنان مربوط می‌شود، بلکه به نوعی تمایلات و گرایش‌های انسانی را در سطحی بالاتر قرار می‌دهد، به گونه‌ای که بدون این جنبش مشکل می‌شد آینده‌ای را که اکنون در آن به سر می‌بریم، برای جوامع بشری متصور بود.

حرکت‌های زنانه‌نگر در راه تحقق اهداف خود از ابزار فراوانی بهره جسته‌اند که یکی از این ابزارها ادبیات داستانی، به ویژه رمان است. این ژانر ادبی با ویژگی‌های ممتازی که دارد توانسته است جهانی را در تخیل مخاطبان خود بیافریند و در رؤیایها و آرمان‌های آنان به تصویر کشد که رفته‌رفته پا به دنیای واقعی ایشان گذارد و اندک‌اندک زیست‌جهانی را بیافریند که در آن ارزش‌های انسانی جای اخلاق به ابتدال کشیده شده در دنیای یک‌سویه مردانه را به چالشی جدی بکشند و آرام‌آرام دنیایی تازه را برای انسان معاصر نوید دهند.

از قضا این نگاه آرمانی بیشترین فاصله را با مرزبندی‌های جغرافیایی، نژادی، ملیتی و عقیدتی دارد، به گونه‌ای که تفاوتی نمی‌کند قهرمان این رمان‌ها «لورانس» شخصیت زن تصاویر زیبایی سیمون دوبووار باشد که به رغم برخورداری از رفاه مادی و وضعیت به ظاهر با ثبات و بی‌فراز و نشیب ناشی از زندگی بورژوازی دهه‌های ۶۰ و ۷۰ فرانسه به دنبال ایجاد شور و هیجانی در زندگی است و از این راه می‌خواهد از خودبیگانگی زنان را در جامعه‌های بزرگ، مدرن و مصرف‌گرا نشان دهد؛ یا «زری» در رمان سووشون سیمین دانشور باشد که در همان سال‌ها اما درباره دوران پس از جنگ جهانی و از نگاه زن ایرانی نگاشته شده که می‌خواهد محدوده خانواده خویش را در آن روزگار آشوب و مرض و قحطی و مرگ حفظ کند، اما سرانجام خانواده کوچک او نمادی می‌شود از کشور فاجعه‌زده ایران و این بلایا به خانه او نیز راه می‌یابند؛ و یا «احلام» در رمان *ذاکره الجسد احلام مستغنی*

نیست که با وجود آزادی کشورش از بند استعمار در همان دهه هفتاد، خود سمبلی برای وطنی است که این بار به دست سوجدویان از انقلاب کشورش به تاراج رفته و «خالد»، انقلابی و جانباز الجزایر را که دل در گرو او و وطن باخته، مغبون گذارده است.

این زنجیره از نمونه‌ها می‌تواند به تعداد رمان‌هایی به قلم زنان باشد که به منظور اثبات هویتی نگاشته شده که قرن‌ها در درازای تاریخ نادیده گرفته شده بود و هر جا کوچک‌ترین صدایی از آن بلند می‌شد، در دم سرکوب می‌شد و از همین رو سال‌ها به طول انجامید تا از ضعف نادیده و ناشنیده شدن به فریگی گراید و اکنون صدها نمونه از آن در گوشه و کنار جغرافیای مکانی و فکری بشر صدایی جدی شده است که گریزی و گزیری از شنیدن و به حساب آوردن آن نیست و می‌توان امید آن را داشت که در روزگاری نه چندان دور وجه زنانه بشر را به اندازه‌ای تقویت کند که کمتر سخنی از جنگ و جدال و خونریزی و ستم به هم‌نوعان شنیده شود.

در پایان باید بگویم که ادبیات زنانه در این قرن گذشته، از مسائل جنسی خارج شده و جایی رسیده است که صدای صلح را در جهان بلند می‌کند؛ وجه زنانه بشر را به گونه‌ای تقویت می‌کند که جنگ و ستم و خونریزی کمتر باشد.

خانم دکتر دلالت عباس، عضو هیات علمی دانشگاه لبنان

در این اجلاس، هر استادی می‌خواهد که خلاصه‌ای از تحقیق خود را مطرح کند و چون وقت کم است باید خلاصه صحبت کند. به نظر من ما باید بیشتر درباره نقاط مشترک صحبت کنیم. بدین ترتیب سؤالاتی برای دیگران مطرح می‌شود و گفت‌وگویی سر خواهد گرفت. گفت‌وگوی ما بین دو قومیت است. ما عرب هستیم و از نظر نژاد با ایرانیان فاصله زیادی نداریم. عده زیادی از جزیره‌العرب به ایران رفته‌اند و در آنجا ازدواج کرده‌اند. برخی رهبران عرب هستند که مادرشان ایرانی‌الاصل بوده است. از ۱۴۰۰ سال پیش تاکنون نه خون عرب خالص است و نه خون ایرانی.

از قدیم‌الایام می‌بینیم که اسامی علما و ادبای بزرگ و زبان‌شناسان فارس، عربی بوده و هنوز بر سر زبانهاست. از زمان عباسیان نژادهای مختلفی در ایران وجود دارد. ما مشترکات زیادی با یکدیگر داریم. دشمن قصد دارد بین ما تفرقه ایجاد کند در حالی که ما نمی‌توانیم این دو فرهنگ را از یکدیگر جدا کنیم. در قرن بیستم شاهد این هستیم که فرهنگ این دو بسیار مشترک است و تأثیر آنها را بر یکدیگر مشاهده می‌کنیم. از همه خواهش می‌کنم این مسأله را مد نظر داشته باشند.

دکتر فاطمه قادری، دانشیار گروه زبان و ادبیات عرب دانشگاه یزد

(بازنمایی مشکلات زن در مجموعه داستان‌های «تاء مربوطه» از فاطمه یوسف العلی)

خانم دکتر فاطمه قادری، دانشیار گروه زبان و ادبیات عرب دانشگاه یزد به صحبت درباره بازنمایی مشکلات زنان در مجموعه داستان‌هایی که خانم العلی، نویسنده کویتی به رشته تحریر درآورده است، پرداخت. وی علت انتخاب این نویسنده را اینگونه بیان کرد که فاطمه یوسف‌العلی تلاش کرد با نوشتن رمان و داستان کوتاه اوضاع اجتماعی و سیاسی جامعه زمان خود را بازگو کند و موقعیت زنان جامعه خویش را نسبت به محیط و شرایط اطرافشان به تصویر کشیده و به مشکلات، دغدغه‌ها، مسائل و موانع موجود در زندگی آنان اشاره کند و با ارشاد و راهنمایی زنان عرب در پی اصلاح مسائل فکری و اجتماعی آنان باشد.

قصه زن در جوامع عربی سرشار از درد و رنج است، زیرا پیوسته از تبعیض جنسیتی رنج برده و حقوق اجتماعی و شهروندی خود را از دست داده است. زن پیوسته با جامعه مردسالار عرب بر سر برابری و برخورداری از حقوق فردی، اجتماعی و سیاسی جدال می‌کند و طرف مقابل هم به اسم دین، قانون یا عرف و سنت از دادن این حقوق طفره رفته و شانه خالی می‌کند. زنان نیز اغلب اوقات در مقابله با این شرایط کوتاه آمده و از حق مسلم خود می‌گذشتند و می‌پذیرفتند که در جایگاهی پایین‌تر از مرد قرار دارند. اما در آغازین دهه‌های قرن بیستم، شاهد آن بودیم که اصلاح‌طلبان و شاعران و نویسندگان روشنفکر با ایجاد جنبش‌های آزادی‌خواهانه موفق شدند رویکردی اتخاذ کنند که با بالا بردن آگاهی زنان نسبت به جایگاه واقعی خویش آنان را به تلاش برای رسیدن به آن جایگاه فراخواندند و خواستار اصلاح قوانین و رویکردهای سنتی و موروثی حاکم بر جامعه شدند.

دکتر قادری در ادامه سخنان خود مختصری از زندگی فاطمه العلی را توضیح داد و سپس به جایگاه اجتماعی زن در جوامع باستان و سرزمین‌های عربی پرداخت. زن در طول تاریخ و در جوامع باستان جایگاه متفاوتی داشته است. در برهه‌ای از تاریخ،

زن‌سالاری حاکم بوده و زن نقش مدیریتی و پست‌های درجه یک را در ساخت حکومت و سیاست داشته است. اما زن در یونان باستان، فاقد شخصیت اجتماعی بود و تنها نقش ابزاری و بهره‌دهی داشت. زن در دوران جاهلی عرب نیز خوار و فرومایه بود. اما قرآن کریم به این سنت غلط پایان داد و فرمود: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، بر شما حلال نیست که زنان را به اکراه به ارث ببرید.» (نساء: ۲۲)

وضعیت زنان در عربستان امروز چندان تفاوت نکرده است. در آنجا زنان بر اساس فتوای مقامات مذهبی اجازه رانندگی ندارند و اگر این ممنوعیت را نادیده بگیرند، از سوی پلیس دستگیر می‌شوند. در بسیاری از اماکن عمومی تابلویی با این مضمون نصب شده است: «ورود زنان بدون همراه داشتن محرم ممنوع است.»

پس از ذکر این مقدمات، خانم دکتر قادری به معرفی مجموعه داستان‌های «تاء مربوطه» پرداخت. با مطالعه این مجموعه می‌توان دریافت که اصلی‌ترین موضوع آن، زنان و مشکلات آنان است. این داستان‌ها درباره مسائلی چون طلاق، تبعیض جنسیتی، نادیده گرفتن زنان، تعدد زوجات، پیردختری و ازدواج با بیگانگان است. یوسف العلی برای توصیف امور زنانه از فرهنگ اسلامی متأثر است، نه فرهنگ غرب و بر این باور است که زن در تمامی ادیان الهی منزلتی بزرگ دارد و هرگز کمتر از دیگران نیست؛ اما متأسفانه کسانی با این اندیشه محدود زن را به عقب رانده‌اند و حتی دین را نیز به نفع خود تفسیر کرده‌اند. خانم دکتر قادری خلاصه‌ای از هر داستان موجود در این مجموعه ارائه داد و نتیجه‌گیری کرد که فاطمه العلی در داستان‌های خود پرده از ارزش‌های مردسالارانه و ساختگی جامعه عربی برمی‌دارد. او با نمایاندن رنج و مشکلات زنان در کشورهای عربی به رو کردن واقعیت‌های تلخ موجود در آن جوامع می‌پردازد. مشکلاتی چون تبعیض جنسیتی، نادیده گرفتن زن، منع حضور زن در مجامع سیاسی و اجتماعی، تحقیر زن، طلاق آسان و یک‌جانبه از طرف مرد بدون در نظر گرفتن زن، تعدد زوجات، پیردختری، تجاوز جنسی که دامن‌گیر آن جوامع است و زنان در چالش با آن هستند و می‌خواهند مسیر سرنوشت خود را تغییر دهند، اما شکست می‌خورند. البته خود زن نیز پذیرفته است که از مرد پایین‌تر است و در خیلی موارد اعتراضی ندارد. به همین علت، فاطمه العلی فقط مردان را در حقارت و نادیده گرفته شدن زن مقصر نمی‌داند بلکه خود زنان را نیز مقصر می‌داند چرا که برای دفاع از حقوق خود حرفی نمی‌زنند. برخی از آنان به خاطر حسادت یا برای رسیدن به آرزوهای خود زنان دیگر را نادیده می‌گیرند و به آنان ظلم می‌کنند.

دکتر طیبه ماهروزاده

دکتر ماهروزاده، عضو هیات علمی گروه علوم تربیتی دانشگاه الزهرا و مدیر شبکه زنان دانشمند مسلمان، به معرفی این شبکه پرداخت. شبکه زنان دانشمند مسلمان در سال ۲۰۰۷، زیر نظر مجمع عمومی آیسکو تشکیل شد. در حال حاضر، در این شبکه، نقش تربیت زنان در سطوح مختلف به عنوان متخصص، پژوهشگر و ... را مورد بررسی قرار داده است. وزارت علوم در این زمینه سرمایه‌گذاری جدی انجام داده و مجلس نیز هم ردیف بودجه به این امر اختصاص داده است.

وی سپس افزود: در حال حاضر، شبکه زنان دانشمند جهان اسلام ۱۴۰۰ عضو از ایران، کشورهای عربی، آسیا، آفریقا، اروپا و آمریکا به ویژه هندوستان در ۶۰ رشته دارد. این زنان در سه شاخه علوم انسانی، مهندسی ریاضی و علوم اجتماعی مشغول به کار هستند. این مرکز به بانوان بورسیه نیز می‌دهد؛ برای مثال، در حال حاضر، یک نفر در ژاپن در دوره دکترا تحصیل می‌کند؛ ۵ نفر در روسیه بورسیه هستند و ۴ نفر نیز فرصت مطالعاتی خود را در ژاپن می‌گذرانند.

خانم ماهروزاده در ادامه افزود: این شبکه با بانک توسعه اسلامی نیز همکاری می‌کند؛ بدین صورت که به فردی که از طرف شبکه معرفی می‌شود، ۵۰ هزار دلار تعلق می‌گیرد. از دیگر فعالیت‌های این شبکه عبارتند از: تخصیص اعتبار به مبلغ ۵۰ هزار دلار برای جایزه به زن پژوهشگر برتر در سطح کشورهای اسلامی، برگزاری کلاس‌های توانمندسازی زنان، همکاری با دانشگاه‌های اسلامی برای برگزاری سمینارهای بین‌المللی و همکاری با یونسکو.

وی سپس اعلام کرد که کلیه میهمانان که علاقه دارند در این شبکه عضو شوند، می‌توانند ارتباطات لازم را برقرار کرده و با همکاری شبکه، دانشگاه‌های ایران و دانشگاه‌های مورد نظر در کشورهايشان سمینارهای علمی مختلف برگزار کنند.

این شبکه همچنین کارگاه‌های آموزشی تشکیل می‌دهد. یکی از این کارگاه‌ها، جایگاه فن‌آوری نانو در زندگی امروزی در جهان و ایران است که افراد زیادی از کشورهای مختلف در آن شرکت داشتند. وی افزود ایران از نظر فن‌آوری نانو در جهان در

رتبه ۷ و در منطقه در رتبه یک قرار دارد به همین دلیل، این شبکه در زمینه نانو بسیار فعال است. از دیگر کارگاه‌ها، کارگاه آموزشی نرم‌افزار محاسباتی در شبیه‌سازی فرآیندهای ایدئولوژیکی تعلیم و تربیت بود که از سوی یک استاد ژاپنی ارائه شد. دکتر ماهرزاده به پژوهشی اشاره کرد که با استناد به آمارهای یونسکو انجام شده است. این پژوهش در خصوص آموزش عالی کشورهای اسلامی عضو IE است. پژوهش مذکور نشان داد که طیف متفاوتی از زنان در آموزش عالی حضور دارند؛ یعنی تقریباً از ۶۷ درصد تا ۲۳ و ۲۴ درصد. همچنین مشخص شد که زنان ۶۵ برابر مردان به آموزش عالی پرداخته‌اند، ولی تولید علم از طرف آنان از آقایان بسیار کمتر بوده است. این مسأله‌ای است که باید به طور جدی مورد بررسی قرار گیرد. آنچه در مدیریت دانش اهمیت دارد این است که دانش باید به اشتراک گذاشته شود. ایشان در پایان بر این مسأله تأکید کردند که با به اشتراک گذاشتن دانش در همه کشورها - به ویژه در کشورهای اسلامی که در زمینه‌های مختلف علمی پیشرفت‌های چشمگیری داشته‌اند - می‌توانیم مجد و عظمت گذشته جهان اسلام را با همکاری میان همه کشورهای اسلامی احیا کنیم.

خانم دلنده الارقش از تونس:

بسیار مختصر درباره قانونی درباره برابری زن و مرد صحبت کردند. در تونس معاصر، افکار جدیدی برای قائل شدن حقوق مساوی برای زنان شکل گرفت. یکی از این افراد، شیخ حداد بود که کتابی در زمینه برابری زن و مرد نوشت. همچنین مجله‌ای چاپ شد که در حقیقت پلی بود به سوی پیشرفت انسانی و توسعه حقوق زنان. وی افزود: در انقلاب تونس در سال ۲۰۰۱، بحث و کشمکش در خصوص زن و جایگاه او سر گرفت که باعث شد زنان پیش رفته و یک قانون به تصویب برسد. این قانون در سال ۲۰۱۴ به تصویب رسید که در زمینه برابری بین زن و مرد و تلاش برای از بین بردن هر نوع خشونت علیه زنان بود. این قانون یکی از قوانین انقلابی تونس بود. خانم الارقش در پایان گفت که با وجود تمام این تلاش‌ها، زنان هنوز یک مسأله دوم محسوب می‌شوند و اظهار امیدواری کرد که برای ایجاد آگاهی از فرهنگ برابری، تحقیقات و عملیات گسترده‌ای انجام گیرد.

خانم فاطمه بن محمود، ادیب و شاعر:

ادیب و شاعر معاصر درباره نویسنده زن و مسائل مختلف وی به صحبت پرداخت. وی گفت که یک زن نویسنده از لحاظ اجتماعی باید از برخی مفاهیم و برخی مأموریت‌ها در زندگی خود دست بردارد. یک زن نویسنده زمینه حیات را در جامعه ایجاد می‌کند و خود در بخشی از جامعه قرار می‌گیرد. وی افزود که متأسفانه در جهان عرب زنان نویسنده به دست فراموشی سپرده شده‌اند ولی مورد احترام زنان هستند. یک زن نویسنده می‌تواند با نوشته‌های خود هدف زنان در جامعه، واقعیت‌های زنان و آزادی را نشان دهد. جهان عرب از مسائل انسانی فاصله گرفته و همه اینها باعث شده که هویت‌شان از بین برود. زن نویسنده با نوشته‌های خود می‌خواهد تلاش کند تا زنان را با هویت خودشان آشنا کند. زنان باید از این امر بهره بگیرند، نه اینکه در مسائل جاری جامعه ذوب شوند. زنان باید صدای بلندی داشته باشند. خانم بن محمود سپس این سؤال را مطرح کرد که آیا زن نویسنده می‌تواند جهان را نجات دهد و همان‌گونه که مرد بر جهان حکومت می‌کند، آیا وقت آن رسیده است که زن جهان را به حرکت وادارد، همان‌گونه که خانه را حرکت می‌دهد؟ آیا می‌تواند جهان را نیز حرکت داده و نجات دهد؟

خانم فایزه البلوشی، ادیب و شاعر عمانی:

خانم البلوشی به صحبت درباره زن، آزادی و تجدد پرداخت. وی گفت که این امور امروزه در جریان‌های مختلف دینی و در کشورهای اسلامی برای اینکه در جای خود قرار گیرند، راهی طولانی باید طی شود. در کشورهای عربی زنان هنوز از گروه‌های تندرو رنج می‌برند، ولی زنان ایران توانستند در قرن پنجم هجری از این مسائل رها شوند. خانم البلوشی سپس به این مسأله اشاره کرد که بسیاری از داستان‌هایی که درباره زنان در قدیم نوشته می‌شود، نشان دهنده آن نظامی است که در آن روزها بود. هنوز زنان در کشورهای عربی به دنبال حمایت از حقوق زنان در زندگی هستند. برای مثال، در مصر هدی شهبازی در این زمینه فعالیت و کار کرده است. کسانی که در زمینه مسائل حقوقی فعالیت دارند، در حال

کار کردن در زمینه هویت زنان هستند. فعالان زن زیادی هستند که در باره مسائل اجتماعی، مسائل اخلاقی در خصوص زن و نگاه زن کار می‌کنند. وی در پایان سخنان خود به این مسأله تأکید کرد که در جامعه عمان، زنان باید فعالیت گسترده‌تری داشته باشند و نباید در مسائلی که ارزش ندارد، حضور داشته باشند.

خانم دکتر کافیه رمضان، استاد دانشگاه کویت:

استاد دانشگاه کویت به سخنرانی کوتاهی درباره ادبیات کودکان پرداخت. وی در ابتدا کویت را کشور تلاش انسانی نامید و اینکه زمانی سازمان ملل، کویت را پایتخت فرهنگ اسلامی اعلام کرد. در حال حاضر مشهد مقدس به عنوان پایتخت فرهنگی جهان اسلامی اعلام شده است. خانم کافیه رمضان سپس ضمن ابراز تشکر و قدردانی از دست‌اندرکاران گفت‌وگو و برخورد بسیار دوستانه و صمیمانه آنها با بانوان دعوت شده به این گفت‌وگوها درباره وضعیت زنان در کویت نکاتی را بیان کرد. امروزه در کویت وزیر زن وجود دارد، نصف مدرسین دانشگاه‌ها از خانم‌ها هستند. وی گفت که باوجود همه این‌ها، زنان کویتی بیشتر می‌خواهند و مایل هستند که علاوه بر نقش خانواده، در رسانه‌ها نقش قوی‌تر و پررنگ‌تری داشته باشند. کتاب‌ها و برنامه‌ها همه در خدمت مردان است و جامعه کویت با حقوق زنان و مادران هیچ نوع آشنایی ندارد. زنان کویتی هنوز از این مسأله رنج می‌برند که این کتاب‌ها را تغییر دهند و انصاف بیشتری نسبت به زنان در کتاب‌ها و رسانه‌ها ایجاد کنند. وی سخنان خود را با تشکر مجدد از چهره‌های مهربان میزبانان ایرانی پایان داد.

خانم هدی محمد از عراق:

گفته شد که نقش زنان در شهر نقش مصرف‌کننده است. من به این موضوع اعتراض دارم و نظرم این است که زن‌ها در شهر هم مثل روستا تولیدکننده هستند و فقط نوع کار و تولید تفاوت دارد. زن در روستا در مزرعه مشغول بوده است و در شهر در یک اداره یا موسسه در تولید شرکت می‌کند. اینجاست که روش و نوع کار با هم متفاوت است ولی هر دوی آنها در تولید نقش دارند.

خانم روعه الکیالی از سوریه:

بحث آمدن از روستا به شهر به خاطر شرایط کار و زندگی بهتر در شهر بوده است نه این که زن بخواهد از تولید خارج و دخالتی در آن نداشته باشد. مساله دوم این است که بحث جسم و پیکر زن بیشتر در شهر جلوه دارد. شما الان اگر توجه کنید در شهر تهران همه حجاب دارند در صورتی که در سوریه در روستاها مساله حجاب کمتر است چون مفاهیم دینی ضعیف‌تر است.

بیانیه کمیته تخصصی زنان ایران و جهان عرب و نقش آنان در گفت‌وگوهای فرهنگی

همزمان با برگزاری اولین دور از گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب کمیته تخصصی زنان با عنوان «زنان اندیشمند ایران و جهان عرب و جایگاه آنان در گفت‌وگوهای فرهنگی» در تاریخ ۹۵/۱۱/۳ (۲۳ ژانویه ۲۰۱۷) با حضور جمعی از فرهیختگان عرصه‌های فرهنگی و علمی در موضوع زنان در دانشگاه الزهراء برگزار شد. شرکت‌کنندگان در این نشست ضمن تأکید بر ضرورت برقراری گفت‌وگوهای فرهنگی مستمر و سازنده با ارائه نقطه نظرات خود موضوعات زیر را مد نظر قرار دادند:

۱. جایگاه و نقش زنان ایران و کشورهای عربی در ترویج فرهنگ گفت‌وگو.
۲. حمایت از زنان در عرصه نهادسازی ملی و بین‌المللی به منظور هموارسازی فرآیند تعامل میان بانوان.
۳. فراهم کردن زمینه‌های افزایش مشارکت زنان ایران و جهان عرب در عرصه‌های مدیریتی، آموزشی، فرهنگی و تولید علم.

۴. شناخت فرصت‌های موجود در موضوعات مرتبط با بانوان برای برنامه‌ریزی بلندمدت در راستای همکاری‌های فرهنگی.

۵. بهره‌گیری از فرصت‌ها و ظرفیت‌های مربوط به بانوان برای گسترش روابط و همکاری‌های فرهنگی.

۶. تلاش برای دستیابی به فهم مشترک از تحولات جاری و افزایش سهم و نقش بانوان در تقویت عقلانیت و اعتدال در جامعه.

۷. ضرورت ارتباط مستمر و برگزاری نشست‌های دوره‌ای بین بانوان ایران و جهان عرب.

شرکت‌کنندگان در این نشست ضمن تشکر و قدردانی از دانشگاه الزهراء و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی پیشنهاد کردند به منظور فراهم‌سازی امکان ارتباط و گفت‌وگوی مستمر و سازنده میان بانوان ایران و جهان عرب مجمعی با عنوان «مجمع گفت‌وگوهای علمی و فرهنگی بانوان ایران و جهان عرب» تاسیس شود. دفتر هماهنگی این مجمع در پژوهشکده زنان دانشگاه الزهراء است و مجموعه‌ای از فعالیت‌های علمی و فرهنگی را در قالب:

• انتشار نشریه تخصصی دوزبانه با موضوع زنان با همکاری اعضای مجمع و با مدیریت دانشگاه الزهراء

• ایجاد تارنمای تخصصی زنان با مشارکت اعضای مجمع و با مدیریت دانشگاه الزهراء

• برپایی نشست‌های دوره‌ای میان بانوان اندیشمند ایران و جهان عرب

• انجام طرح‌های پژوهشی مشترک با همکاری بانوان پژوهشگر ایران و جهان عرب

در چهارچوب سیاست‌ها و برنامه‌های تعیین شده دبیرخانه گفت‌وگوهای فرهنگی انجام خواهد داد.

مجمع پیش گفته از این پس به صورت دوره‌ای و بر اساس توافق نشست‌های خود را برگزار خواهد کرد و آیین‌نامه داخلی آن در اولین نشست آینده از سوی اعضا تهیه و برای تصویب و تایید نهایی به دبیرخانه دائمی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب ارسال خواهد شد.

کمیسیون جوانان ایران و جهان عرب و نقش آنان در گفت‌وگوهای فرهنگی

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین

دوم بهمن ۹۵

نشست جوانان ایران و جهان عرب نیز روز شنبه دوم بهمن ۹۵ در دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین برگزار شد؛ آقایان دکتر بیات، معاون بین‌الملل دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین، رئیس دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین، دکتر حجه‌الاسلام و المسلمین شیخ مهدی تسخیری، معاون سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و رئیس مرکز بین‌المللی گفت‌وگوی ادیان، دکتر خزایی، رایزن فرهنگی سابق ایران در گرجستان، دکتر محمد سعد، سفیر پیشین تونس در ایران، دکتر ایاد سکریه از دانشگاه بیروت، دکتر حمزه عیجولی از دانشگاه الجزایر، دکتر بدریه بنت جمعه از عمان، دکتر محمدرضا خضری از دانشگاه شهید بهشتی، دکتر شیرزاد پیک‌حرفه، استادیار و عضو علمی گروه فلسفه دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، دکتر محسن اسلامی، دکتر اسماعیل نحناح، استاد دکتر احمد جدوع، محمد بابا از دانشگاه حلب، دکتر ولید درویش از دانشگاه دمشق. خانم‌ها دکتر فاطمه پرچکانی، عضو هیات علمی دانشگاه خوارزمی تهران و اعظم محسنی از دانشگاه قزوین در این نشست به سخنرانی پرداختند.

در سلسله گفت‌وگوهای این کمیسیون که به میزبانی دانشگاه بین‌المللی قزوین از ساعت ۲۰:۳۰ مورخ ۹۵/۱۱/۲ آغاز و تا ظهر روز ۹۵/۱۱/۳ به پایان رسید؛ پس از سخن آغازین از سوی مدیریت دانشگاه، سخنرانان ایرانی و خارجی مدعو اجلاس، سخنان و نظرات خود را به شرح زیر بیان کردند.

دکتر بیات، معاون بین‌الملل دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین

ما در این جا درباره موضوع بسیار مهم روابط بین ایران و جهان عرب صحبت خواهیم کرد. نام دانشگاه ما در ابتدا دانشگاه بین‌المللی اسلامی بود و سپس به نام امام خمینی (ره) تغییر یافت. بیش از ۶۰ هزار دانشجو از سراسر دنیا در اینجا تحصیل کرده‌اند و بسیاری از دانشگاه‌های جهان با ما همکاری آموزشی در خصوص زبان فارسی دارند. دانشکده‌های علوم انسانی، علوم فنی، معماری، علوم زیستی و... از زیرمجموعه‌های این دانشگاه است. دانشمندان زیادی در دنیا با نام دانشگاه ما فعالیت می‌کنند. امیدوارم از دانشگاه ما خاطره خوبی داشته باشید. ما مفتخریم که در این دانشگاه مباحث گفت‌وگوی میان ایران و جهان عرب را دنبال می‌کنیم.

دکتر نائینی، رئیس دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین

عرض سلام و خیر مقدم خدمت تمامی اساتید، صاحب‌نظران و نخبگان، مهمانان گرامی و حضار ارجمند که با حضور خود در اولین همایش گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب در شهر زیبا و باستانی قزوین و هم‌زمان در شهرهای تهران و قم در حال برگزاری است، گام بلندی در تحکیم روابط علمی و فرهنگی فی‌مابین برداشته‌اند. یکی از روش‌های تعامل فرهنگی جوانان در بحث علمی و تحقیقاتی است. در این دانشگاه، توانمندی‌های بسیار خوبی در مباحث مختلف علمی علوم انسانی و اجتماعی داریم و می‌توانیم با همکاری یکدیگر جوانان ایران و عرب را در دانشگاه‌های مختلف داشته باشیم. دانشجویان خارجی از ۲۲ کشور در این دانشگاه مشغول تحصیل هستند و امیدوارم تعداد آنها به ویژه از کشورهای عربی بیشتر شود و بتوانیم تبادل دانشجو و استاد بیشتری داشته باشیم.

وی افزود: بسیار خرسندیم در این همایش که با همت همکاران ساعی و پرتلاش سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و میزبانی و حمایت علمی و معنوی درخور تقدیر دانشگاه بین‌المللی امام خمینی(ره) قزوین برگزار می‌شود، بستری فراهم شده تا فرهیختگان و پژوهشگران جهان عرب و اساتید و نخبگان ایرانی گرد هم آمده و با به اشتراک گذاشتن تجربیات ارزشمند خود به غنای هر چه بیشتر همایش کمک کنند. ایران و کشورهای جهان عرب با توجه به اشتراکات تاریخی، فرهنگی، دینی، تمدنی، ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک، همگونی در تقابل با جهان غرب، تعدد اقوام و ادیان و وجود قرابت‌های زیاد زبانی از زمینه‌های مناسبی برای گفت‌وگو در حوزه فرهنگ برخوردار هستند.

رئیس دانشگاه بین‌المللی امام خمینی(ره) قزوین ادامه داد: زبان ابزار گفت‌وگوست و پشتوانه زبان خرد است، زبان هیچ نیازی به استفاده از زور و قوه قهریه ندارد، بلکه زبان متاع خود را از بازار خرد و اندیشه فراهم می‌کند. زبان جز در صحنه استکبارستیزی نیازی به درشت‌گویی و دشنام ندارد. بنابراین گفت‌وگو همچون پنجره‌ای است به سوی عقلانیت و اعتدال در رفتار و گفتار. گفت‌وگو مستلزم انفتاح و آزاداندیشی است. گفت‌وگو به معنی هم‌اندیشی و بیرون آمدن از قلمرو تنها اندیشیدن است. این فرآیند مشترک که گاه با تبیین و گستراندن اندیشه و گاه به منظور تعمیق و ریشه‌دار کردن آن صورت می‌پذیرد نشانی از تمدن غنی و بالنده ملت‌هاست. یافتن زبانی مشترک برای درک و تکریم تفاوت‌های فرهنگی در کنار اشتراکات فراوان فرهنگی و دینی فضای روشنی را برای تعاملات آینده در اختیار قرار می‌دهد.

دکتر نائینی افزود: موضوعی که در این سلسله گفت‌وگوها انتخاب شده است از جمله مهم‌ترین موضوعاتی است که می‌تواند بسیار مفید واقع شود. بحث فرهنگ بین جوانان در ایران و جهان عرب، نقش مهم و تاریخی کهنی دارد. ما دارای فرهنگ مشترکی هستیم. ما فرهنگ مشترک اسلامی داریم، فرهنگی که برخاسته از قرآن کریم است، فرهنگ رحمت و بخشش. بر این اساس می‌توانیم روابط خوبی بین جوانان کشورها برقرار سازیم. نقش فرهنگ در شکل‌گیری و نهادسازی میان جوامع، ما را بر آن داشته که با بهره‌گیری از ظرفیت‌های فرهنگی موجود، گفت‌وگوهای دو و چندجانبه میان ایران و جهان عرب را به عنوان یکی از اثرگذارترین راهبردهای توسعه روابط فی‌ما بین، دانسته و بر اهمیت آن تأکید چند باره کنیم.

وی همچنین گفت: گفت‌وگوهای فرهنگی باعث ترویج فهم و مدارا به منظور افزایش همکاری، احترام متقابل و تقویت صدای اعتدال و صلح برای دور نگه داشتن جوانان از تنش‌های مذهبی و فرهنگی می‌شود و می‌تواند منجر به شناسایی دغدغه‌های مشترک فرهنگی و یافتن راه‌حل‌های مناسب و در نهایت توسعه همکاری‌های جمعی و گروهی شود که خود، همگرایی میان کشورهای اسلامی را به دنبال خواهد داشت. در این میان نقش جوانان نخبه و فرهیخته در ایده‌پردازی، بسط و توسعه گفت‌وگوهای فرهنگی بسیار مهم و مؤثر است. جوانان به عنوان پشتوانه‌های فکری و عقلانی جوامع امروزی، نقش به‌سزایی در انتقال فرهنگ‌ها و خرده‌فرهنگ‌های تمدنی بر عهده دارند. ذهن پویا و خلاق جوانان بستری مناسب و آماده جهت دریافت و

تحلیل موضوعات علمی، اجتماعی و سیاسی است. توجه و برنامه‌ریزی بلندمدت و استفاده از زمینه‌ها و فرصت‌های مشترک فرهنگی می‌تواند به بهره‌گیری بیشتر از ظرفیت‌های گوناگون جوانان مسلمان منجر شود.

دکتر نائینی همچنین گفت: به پشتوانه استفاده از این موهبت و سرمایه ارزشمند است که می‌توان مسائل جهان اسلام را حل و فصل کرد. در حالی که جوامع امروز در دام افراط‌گرایی و تندروی‌های سبانه گرفتار شده‌اند، این جوانان نخبه مسلمان هستند که می‌توانند با رشد و تقویت عقلانیت و اعتدال راه مبارزه با این موج ویرانگر را در پیش گیرند. نیروی جوان و نخبه، موتور محرک و انرژی تمام‌ناشدنی هر ملتی است که می‌خواهد به پیشرفت و تعالی دست یابد. جوانان ایران و جوانان جهان عرب با تکیه بر عقیده وایمان در مسیر توسعه و پیشرفت علمی و فرهنگی پیشتازند و با آن‌که در هجمه عجیب و پردامنه فرهنگ غرب محاصره شده‌اند با ارتباطات و تعاملات مستمر فرهنگی فی‌مابین می‌توانند به بازیابی هویت و تمدن اسلامی کمک کنند.

اینک که فرصت شناسایی و بررسی دقیق و موشکافانه نقش جوانان در پیشبرد اهداف فرهنگ تمدن‌ها و گفت‌وگوهای مبتنی بر آن در چارچوب یکی از کمیسیون‌های علمی اجلاس فراهم آمده است، امیدوارم تا در نهایت بتوانیم از نتیجه و ثمره این نشست‌ها در مسیر توسعه روابط فرهنگی میان جوانان ایران و عرب بهره‌مند شویم.

با افتخار به اطلاع حضار محترم در این نشست می‌رسانم که سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با مشارکت دانشگاه‌های مختلف از جمله دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین، دبیرخانه گفت‌وگوهای فرهنگی را تأسیس کرد تا با همکاری کشورهای عربی، زمینه‌های همکاری، تعامل و گفت‌وگوهای فرهنگی را مهیا کند. در پایان بر خود فرض می‌دانم که از طرف برگزارکنندگان این اجلاس از کلیه اشخاصی که در برگزاری هر چه بهتر آن، یاری‌رسان ما بوده‌اند تشکر کرده و به طور خاص از معاون امور بین‌الملل دانشگاه بین‌المللی قزوین جناب دکتر بیات صمیمانه تشکر و قدردانی کنم.

حجه‌الاسلام و المسلمین شیخ مهدی تسخیری

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) می‌تواند حلقه وصلی باشد میان ایران و عرب. تجربه خوب این دانشگاه در زمینه فعالیت‌های علمی و آموزشی جوانان از کشورهای مختلف جهان می‌تواند در این راستا مفید واقع شود. انگیزه گفت‌وگو میان جوانان ایران و جهان عرب از آنجا نشأت می‌گیرد که ما می‌توانیم در نهادسازی تمدن معاصر نقش ایفا کنیم و توانمندی تمدنی آن را داریم. گفت‌وگو یکی از نیازهای اصلی زندگی بشری است. خداوند حتی در بدو خلقت گفت‌وگو با شیطان هم داشت در حالی که خداوند قوی و قادر مطلق است، گفت‌وگو وسیله‌ای برای رساندن پیام الهی به بشر است.

ما معتقدیم میراث فرهنگی ما مملو از گفت‌وگوست. اسلام و پیامبر (ص) در برخورد با دشمنان خود گفت‌وگو را بهترین وسیله می‌داند. در حالی که پیامبر (ص) تردیدی در حقانیت اسلام ندارد اما می‌گوید بیشتر صحبت کنیم. بعضی از اوقات به دنبال اثبات خود در هر طریقی هستیم اما پیامبر (ص) می‌فرماید: از شما می‌پرسیم که ما چه جرمی مرتکب شدیم؟ و این ادب گفت‌وگوست. جرم را به خود نسبت می‌دهد تا طرف مقابل با آرامش گفت‌وگو کند.

گفت‌وگو وسیله‌ای برای تبیین عقاید است. به ویژه با اعراب که ما دارای دین و کتاب و اصل و نسب واحد هستیم ما نباید مشترکات را فراموش کنیم و در پی اختلافات باشیم. پایه تمامی امور زندگی، بحث فرهنگ است ولی با وجود سادگی مفهومی آن، اما مقوله پیچیده و چالش‌برانگیزی است، یک فهم و در پی آن تصمیم نادرست، همه چیز را به هم می‌ریزد.

برای پیشگیری و یا کاهش اثرات مخرب بازی سیاستمداران بر عرصه فرهنگ، ما به دنبال تحکیم و توسعه ارتباطات مردمی فرهنگ هستیم. جوانان مهم‌ترین گزینه تعامل میان کنش فرهنگی هستند. حضرت امام (ره) می‌فرمودند: یاران من هنوز به دنیا

نیامده‌اند یا هنوز کودک هستند، مقصود ایشان همان نسل جوان جامعه ما هستند. امروز ایران از قدرت‌های علمی برتر جهان است. دارای رتبه چهارم توانایی ساخت موشک و رتبه پنجم امنیت جهانی است. دور تا دور مرزهای خارجی ما از امنیت چندانی برخوردار نیست ولی به برکت توانمندی جوانان ما، ایران اسلامی، امنیت کامل دارد. تجربه‌ها و توانمندی‌های بسیاری در جهان عرب داریم که نباید از آن غفلت کنیم و ارتباط جوانان ایرانی و عربی، پلی برای انتقال این تجارب برای مردم است.

دکتر محمد سعد:

من سفیر کشور تونس در ایران بودم. خیلی خوشحالم که در این اجلاس حضور دارم. این اجلاس برای بار اول است که برگزار می‌شود. تمرکز بر مساله جوانان بسیار مهم است. جوانان امید ما هستند و قدرتی برای آینده بهتر به شمار می‌روند. کشورهای عربی بدون تعامل و همکاری با ایران با مشکلات عدیده‌ای مواجه خواهند بود. به لحاظ تاریخی و همجواری جغرافیایی، ایران و مناطق عربی همواره از پیوند ناگسستنی برخوردار بوده‌اند و حمایت‌های ارزشمند ایران از جهان عرب فراموش‌ناشدنی است.

هرچند وسایل و ابزارهای ارتباطی و تکنولوژی نوین اثرات منفی خود را دارد اما جوانان می‌توانند با استفاده درست و اصولی از آنها و با حمایت‌های همه‌جانبه حکومت‌ها، در راستای همکاری‌های فرهنگی و هم‌زیستی مسالمت‌آمیز ملل نقش مفیدی ایفا کنند. در این راستا نقش جوانان می‌تواند کمک‌کار عرصه دیپلماسی رسمی باشد. گفت‌وگو آغاز بیداری است و گفت‌وگو میان ایران و عرب یک ضرورت بسیار روشن است.

وی در پایان افزود: تمدن اسلامی بدون پذیرش طرف مقابل در سایه گفت‌وگو، پیشرفت نخواهد کرد و بر همین اساس تنوع فرهنگ‌ها در قرآن امری مسلم شناخته شده است. گفت‌وگوها باعث می‌شود تا وارد جهان مشترک اسلامی شویم و گفت‌وگو همان طور که گفته شده از ضروریات دین ما است. اسلام برای جدایی ما نیامده است. تفاوت‌های قومی و ملی صرفاً وسیله و ابزاری برای شناخت بیشتر است بنابراین باید به کلام پیامبر(ص) توجه داشته باشیم که عزیزترین شما نزد خدا باتقواترین است و تقوا جز عمل صالح نیست و آن نزدیکی بین ملت‌های ماست و این تنها راهی است که می‌توانیم با آن، تمدن اسلامی را بارور سازیم و به آن افتخار کنیم.

دکتر ایاد سکره از دانشگاه بیروت

از جمهوری اسلامی ایران به خاطر مواضع قاطعانه‌اش در مقابل رژیم صهیونیستی متشکریم. موفقیت‌های هسته‌ای و علمی و امنیت مرزی جمهوری اسلامی باعث شده تا انقلاب اسلامی به عنوان قدرت بزرگ منطقه که خواهان روابط حسنه با همسایگان خود است، شناخته شود. ضرورت دارد که جوان عرب بدانند مساله فلسطین محور ادبیات و ایدئولوژی ایران است و چگونه انقلاب اسلامی به دفاع از مظلوم پرداخته است و این که اولویت فلسطین نزد ملت عرب را بدانیم و به علاوه جوانان عرب بدانند که ایران دشمن نیست.

برخی از کشورهای عربی فکر می‌کنند ایران به دنبال علایق مذهبی است و این ظلم است. نباید حمایت ایران از دولت فلسطین و سوریه را فراموش کنیم. متأسفانه در مسأله آذربایجان و ارمنستان نیز شاهد بودیم که چگونه محور شیعی را در آنجا مطرح کردند در حالی که ایران به دنبال علایق مذهبی نیست و ضروری است که اعراب بدانند ما مشترکات زیادی داریم. همین بس که قرآن کریم در پهنه همین جغرافیای فرهنگی و اقلیمی نازل شده است.

موارد زیر را در این‌باره پیشنهاد می‌کنم:

*اولاً خواستار برگزاری بیشتر این گونه همایش‌ها و اجلاس‌ها و دعوت از همه کشورهای عربی هستیم. الان فقط هشت کشور هستیم و این ضعف است و باید جوانان و شخصیت‌ها از همه کشورها دعوت شوند و حتی باید از مخالفان هم دعوت کنیم دعوت از همه قدرت‌های جهانی و حتی به نظر من طرف‌های مخالف ایران هم باید دعوت شوند. طرف‌هایی در لبنان هستند که با ایران از نظر سیاسی مخالفند ولی من معتقدم آنان هم باید دعوت شوند چرا که آنان شناخت کافی از سیاست‌های اصولی ایرانی ندارند.

*دوم، ما جوانان عرب باید فاصله‌های ناشی از تشریفات رسمی را کنار بگذاریم و به ارتباط هر چه بیشتر فکر کنیم. امروز برخی اعراب از نظر سیاسی با ایران موافق نیستند. ما باید با وجود اختلافات سیاسی بین دولت‌ها با جوانان ایرانی ارتباط داشته باشیم. حتی اگر اختلافاتی وجود داشته باشد باید این گونه همایش‌ها را ادامه دهیم. به نظر من باید حق‌طلبی‌ها و حمایت‌های ایران را از یکپارچگی ملت‌های عربی یادآور شویم. ایران و ترکیه هر دو در سوریه نقش ایفا می‌کنند اما ترکیه در سوریه علیه دولت سوریه فعالیت می‌کند در حالی که ایران برعکس به یکپارچگی سوریه می‌اندیشد.

*دانشگاه بین‌المللی امام خمینی(ره) قزوین می‌تواند فرصت همکاری‌های پژوهشی و علمی، آموزشی را با سایر دانشگاه‌های عربی فراهم کند. من با توجه به حضورم در دانشگاه‌های لبنان می‌توانم هماهنگی میان این دانشگاه و دانشگاه‌های لبنان را فراهم کنم. بنابراین نقشه راه این هماهنگی را پیشنهاد می‌کنم. ما از طریق سفارت ایران در لبنان هماهنگی می‌کنیم. ما می‌توانیم از این همایش در مقابله با صهیونیست‌ها بهره ببریم.

دکتر حمزه عیجولی از دانشگاه الجزایر

در ابتدا از مسوولان دانشگاه قزوین و از سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی که این اقدام بسیار مهم را اتخاذ کردند، تشکر می‌کنم. بسیار خوشحالم از این که برای اولین بار به ایران سفر می‌کنم و با تمدن غنی آن آشنا می‌شوم. من آمادگی خود را برای همکاری با جوانان ایران اعلام می‌دارم. «انا خلقناکم... ان اکرمکم عند الله اتقاکم». پیامبر اکرم(ص) فرموده‌اند که تفاوتی میان مردم نیست مگر به تقوا.

پیام جاودانه اسلام همان پیام انسانی است. با توجه به سنت پیامبر(ص) و سلف صالح، اسلام یک دین جهانی است که با تعامل مسلمانان با غیرمسلمانان آن را جامه عمل پوشانده است. مسلمانان با هم برادرند اگر چه پیرو مذاهب مختلف باشند. کشورهای اسلامی بعضاً با چالش‌های اقتصادی و سیاسی و فرهنگی فراوانی مواجه‌اند. خلاء همکاری و گفت‌وگو میان ملل ایران و عرب، بر این مشکلات افزوده است. باید اقدامات عاجلی در این زمینه صورت گیرد. این گونه همایش‌ها می‌تواند در جهت شناخت متقابل و همکاری و رفع مشکلات جوامع اسلامی مفید واقع شود و این یک اقدام بسیار مبارکی است که ایران در راستای نزدیکی ایران و جهان تلاش می‌کند. با وجود مشکلاتی که رژیم صهیونیستی برای جداسازی ملل اسلامی به وجود می‌آورد اما جوان مسلمان باید به آینده امیدوار باشد.

دکتر بیات، معاون بین‌الملل دانشگاه بین‌المللی امام خمینی(ره)

دکتر بیات، معاون بین‌الملل دانشگاه بین‌المللی امام خمینی(ره) صحبت‌های خود را با طرح چند سوال شروع کرد.

*مگر این جوانان (مسلمان) دین مشترک پیامبر و کتاب آسمانی مشترک ندارند؟

*با فرض این که قبله بیانگر جهت و آهنگ در نماز و دیگر فرائض مسلمانان باشد که هست ولی جز این جهت‌گیری مشترک در فلسفه زندگی اجتماعی مشترک جوانان مسلمان ایرانی و عرب چه تاثیری دارد؟

*با توجه به گسترش جهانی شدن در آینده، جهانی شدن می‌تواند جوانان ایرانی و عرب را به یکدیگر نزدیک کند؟

*با درک این واقعیت نقش دانشگاه‌ها در ایجاد زمینه‌های همکاری این دو گروه چگونه است؟ و اینکه با چه مکانیسم‌هایی می‌توان همکاری‌های مؤثر بین این دو گروه را به وجود آورد؟

اهمیت موضوع:

- جهان پیش رو به شدت به سمت دگرگونی اساسی در روابط اجتماعی بین ملل و اقوام پیش می‌رود.
- جهانی شدن ضمن این که پیچیدگی‌های خاص خود را دارد در عین حال منتقدان و طرفداران بی‌شماری دارد.
- جهانی شدن هم یک واقعیت به مثابه حرکت رودی است که آغاز شده است و بیم آن می‌رود که سیلابی باشد.
- یعنی فرمود: «و جعلنا من الماء کل شیء حی» تعامل آن به یک انرژی غیر قابل مهار به مثابه «فاخذهم الطوفان» از باب سیل و ویرانی درست می‌نماید.

اما چگونه می‌توان دژ مستحکمی در برابر ناملایمات و حرکات سریع این جهانی شدن درست کرد؟

- «کشتی نوحی لازم است در مقابل این توفان عظیم»
- جهانی شدن به مفهوم ساده بین‌المللی نشست مبادلات بین‌المللی و چه به معنای جهانی که در آن ادغام فرهنگ‌ها مورد تأکید است و چه به معنای عمیق قلمرو ذاتی که در آن فرآیند دگرگونی سازمان فضای روابط اجتماعی و تبادلات بدون توجه به جغرافیای سرزمینی مورد توجه قرار می‌گیرد، قادر است تحولی در روابط سنتی بین ملت‌ها و جوامع ایجاد کند.

آسیب‌شناسی و ریشه‌یابی مشکلات در ایجاد روابط بین جوانان ایران و عرب در بعد از جنگ دوم جهانی:

- ناسیونالیسم افراطی تحت پان عربیسم و پان ایرانیسم
- وجود اختلافات مذهبی و فقدان و راهبردهای مؤثر در ایجاد اتحاد بین مسلمانان

عاقبت ناسیونالیسم:

- ناسیونالیسم ایرانی و عرب در عمل دستاورد مثبت محسوسی برای هیچ یک از دو گروه اتخاذ نکرد.
- انقلاب اسلامی در ایران ناسیونالیسم جوانان ایران را تحت تأثیر قرار داد و آنها را به سمت آرمان‌خواهی و وحدت در جهان اسلام رهنمون کرد.
- لیکن نقشه دشمنان جهان اسلام جوانان دو کشور ایران و عراق را روبه‌روی هم قرار داد و صدام حسین جنگی را اعلام کرد که هشت سال به درازا کشید.
- همزمان سرخوردگی ناسیونالیسم عرب جوانان عرب را به سمت و سوی القاعده و سایر سازمان‌های تروریستی و گروه‌های افراطی کشاند و به زودی این افراطی‌گری دامنگیر جهان اسلام و پیرامون آنها شد که نتیجه آن ویرانی شهرهای زیاد و کشته شدن صدها هزار نفر و آوارگی میلیون‌ها نفر شده است.

شناخت جهانی شدن و آینده‌های مورد انتظار در روابط جوانان و جوامع ایرانی و عرب

- از نظر هستی‌شناسی جهانی شدن موجب برداشت متفاوتی از دنیا شده است و بر اساس عقل‌گرایی مبنای مهم ارزش‌گذاری قرار می‌گیرد.
- از نگاه معرفت‌شناسی جهانی شدن به دنبال تشریح واقعیت، تبیین و فهم جهانی شدن است.
- از نظر زیبایی‌شناختی جهانی شدن مظاهر جدیدی از زیبایی‌شناختی را عرضه می‌کند.
- از نظر روش‌شناسی جهانی شدن به معنای عبور از مرزهای جغرافیایی و قلمرو گرایی و تحول در نظام‌های آموزشی و پرورشی در چارچوب زیست مشترک در جهان واحد و نیز درک جدید از مفهوم سواد با توجه به سرعت شتابان فناوری و نهایتاً افزایش بهره سود و بهره جهانی و تجارت مورد توجه قرار می‌گیرد.

عقل‌گرایی و جهانی شدن

- عقل‌گرایی به عنوان بانفوذترین معرفت‌شناسی در حوزه روابط اجتماعی نوین شناخته می‌شود.
- بانفوذترین رویکرد فعلی در امر جهانی شدن به شدت به عقل‌گرایی متکی بوده است.
- چه تفکر نئولیبرالیسم و چه اصلاح‌طلبی و سوسیالیسم معرفت‌شناسی عقل‌گرایانه پدیده جهانی شدن را دارد.
- در این بین آن چه نظر عمده متفکران جهانی شدن در تفکر نئولیبرالیسم و اصلاح‌طلبی را در ضمن عقل‌گرایی به خود جلب کرده و در واقع در این زمینه‌ها کارکرد عقل‌گرایی در جهانی شدن را مطرح می‌کند، جهت‌گیری‌های سکولاریسم و انسان‌محوری همراه با پیشرفت فناوری است.

گفتمان جهانی شدن و انواع آینده‌های مورد انتظار در روابط جوانان ایرانی و عرب:

- بستگی به شکل‌گیری جریان‌های اصلی در جهان و سیاست‌گذاری‌ها و نیز پشتوانه فکری و علمی نیروهای جوان در هر یک از جوامع ایران و عرب دارد.
- آینده محتمل: حرکت در مسیر هژمونی متکی بر نظام فعلی سلطه جهانی منطبق بر نئولیبرالیسم با کارکردهای مختلف فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خود.
- آینده مطلوب: تعمیق مشترکات دینی و تقویت وجه فرهنگی خود در مواجهه با فرهنگ‌های غیرخودی با اتکا بر آموزه‌های مستحکم دینی (در قالب امت اسلامی) و در راستای روند جهانی شدن و قرائت جدیدی از همزیستی فرهنگی و اجتماعی در جامعه جهانی.

تعیین دانشگاه‌ها در ایجاد الگوهای رفتاری متناسب با آینده مطلوب در روابط بین جوانان ایرانی و عرب:

- دانشگاه‌ها در مفهوم ذاتی خود نهادهایی با کارکردها و محصولات بین‌المللی محسوب می‌شوند.
- طول دوره چندساله تحصیل یک دانشجوی ایرانی و عرب امکان تعاملات آتی سازنده را بین افراد جوامع و نهادهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به وجود می‌آورد.
- ایجاد اتحادیه‌های علمی و فرهنگی و فناوری بین یک اقدام سیاسی و نهادی برای رسیدن به درک مشترک و منافع مشترک و ایجاد پیوندهای عمیق در محیط‌های بین‌المللی تلقی می‌شود.

فرآیندهای همکاری دانشگاهی و روابط جوانان ایرانی و عرب:

گام اول: تقویت همکاری‌های فرهنگی بین جوانان ایران و عرب.

گام دوم: ایجاد واحدهای تحقیقات علمی و پژوهشی مشترک با هدف حل مسائل علمی.

گام سوم: تأسیس واحدهای علم و فناوری مشترک و تولید محصول مشترک.

مفهوم جامعه‌پذیری ناشی از روابط دانشگاهی

- اعتمادسازی بین مردم هر دو گروه عربی و ایرانی.
- ارائه محصولات مشترک در فضای بین‌الملل.
- وجود درجه بالای مکملی در روابط اقتصادی و تجاری بین دو طرف به طوری که طرف ایرانی در این مبادله بیشتر احتمال دارد صاحب فناوری باشد و طرف مقابل صاحب سرمایه و اهل تجارت.
- نتیجه این تعامل نیازهای تجاری و صنعتی و بازارهای جهانی هستند.
- شواهد تاریخی: تقریباً هزار سال پیش همکاری تجار ایرانی و عرب و سرمایه‌گذاری آنها باعث شد که فرهنگ اسلامی به این نقاط دور منتقل شود و تولد اندونزی و مالزی و سرزمین‌های مالایی امروزی نتیجه اقدامات پیشینیان مشترک ما بوده است.
- همچنین پیش از آنها امکاناتی نظیر تشکیل گروه‌هایی موسوم به اخوان‌الصفا در حوزه حاکمیت عباسیان نمونه بارزی از اقدامات مشترک جوانان و تمام گروه‌های ایرانی و عرب به خصوص در بصره و عراق بود که در راستای گفتمان‌سازی بر محور عدالت اجتماعی و نشر علوم و فنون و آشنایی بین فلسفه و شریعت در جوامع مسلمانان آن زمان به وجود آمد که نشانه جسارت و عزم آنها برای ایجاد آرمان‌شهر جهانی بود.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری:

جوانان ایران و عرب با وجود سابقه تاریخی، سرزمین، فرهنگ قابل توجه، درک مناسبی از یکدیگر ندارند، این موضع واگرایی بزرگی را به خصوص در دهه‌های اخیر ایجاد کرده است که زمینه در ناسیونالیسم افراطی و نیز اختلافات ساختگی دارد. آینده زندگی بشر در دهه‌های آینده تحت تأثیر جهانی شدن وسیع خواهد شد و جوانان مسلمان ایران و عرب با حفظ و تحقق مشترکات دینی خود نیروی جدیدی را می‌توانند در این شرایط ایجاد کنند که در تعاملات جهانی صبغه فرهنگی خود را با اتکا بر آموزه‌های مستحکم دینی تقویت کنند که باعث پیوند سریع مولکول فرهنگی جوانان ایران و عرب می‌شود.

علت آن شباهت‌های رفتاری و ساختاری دو مولکول فرهنگی است که در شرایط جهانی شدن با توجه به قرابت‌های بین آن دو امکان پیوند را بین آنها زیاد کرده و از سوی دیگر با تغذیه فرهنگ‌های دیگر منجر به زایش و تولید پدیده فرهنگی جدید می‌شود. این پدیده فرهنگی در برخورد با فرهنگ‌های رقیب و متضاد، رفتار انفعالی از خود نشان نداده بلکه با همزیستی فعال در کنار آنها ارکان فرهنگ را ایجاد می‌کند که در نهایت قابل تبدیل شدن به یک سیستم کلی را دارد که مقدمه ظهور تمدن نوین اسلامی را می‌تواند نوید دهد.

دکتر بدریه بنت جمعه از عمان

در کشور پادشاهی عمان از ابتدای انقلاب سلطان قابوس مسأله جوانان و گفت‌وگو خیلی تقویت شده است به این که انسان حتی از کودکی چگونه می‌تواند طرف مقابل را قانع کند و در مقابل دیگران چگونه از خود دفاع کند؟

۱. آموزش نقش آن و بهبود گفت‌وگو
 ۲. نقش آموزش در زمینه‌های دیگر
 ۳. آموزش فرهنگ گفت‌وگو و عقلانیت
 ۴. روش تاریخی گفت‌وگو طی ۱۲ سال و پیوستن به دانشگاه
 ۵. توجه به مراحل تربیت و آموزش اسلامی در زبان عربی و این مسأله فقط متکی بر ۱۲ سال آموزش دانش‌آموزان نیست بلکه از سال ابتدایی آموزش به مسأله احترام و گفت‌وگو می‌پردازد.
- مجلس دانش‌آموزی که در آن یک رئیس دارد و آموزش صورت گیرد و دانش‌آموزان از طریق آرای اعضا و اداره‌کنندگان را انتخاب می‌کنند و حتی از دانش‌آموزان می‌خواهند که رئیس برای خود برگزینند و مسائلی که بین آنها وجود دارد را بررسی کنند و با نظارت رئیس مجلس / برنامه آموزش و ورزش روزانه که حتی برای این فعالیت‌ها هم می‌خواهند که دانش‌آموزان شورا و رئیس برگزینند و این روش یادگیری احترام در عمان است. از کلاس اول که ۷ سال دارند تا چهارم که ۱۰ سال دارند.
 - شوراهای مختلف داریم و انتخابات‌هایمان برگزار خواهیم کرد و رئیس هم برای شوراهای دانش‌آموزی داریم که فعالیت‌های آنها را هماهنگ می‌کنند. همچنین دیدارهایی را تنظیم می‌کنند حتی برای نظافت هم تجربه می‌کنند این روش را.
 - اجرای برنامه‌های مختلف به عهده شوراهاست که از طریق آن به اهداف دست یابیم.
 - ما همچنین برنامه‌های آموزشی یونسکو را در عمان در مدارس داریم. این مدارس با سازمان‌های بین‌المللی ارتباط دارد.

دکتر محمدرضا خضری از دانشگاه شهید بهشتی (تهدیدات پدیده جهانی شدن بر نسل جوان)

در سال‌های اخیر پدیده جهانی شدن اهتمام پژوهشگران و محققان جهان از جمله دانشمندان ایرانی و عرب را به خودش جلب کرده است. زیرا این مرحله به عنوان مرحله انتقال کیفی در پیشرفت انسان و مدرنیته به شمار می‌رود و پیامدهایی چون یکپارچه‌سازی بازارها و انتقال آزاد اندیشه و کالا و اموال را در پی دارد.

معنی لغوی جهانی شدن؛ گسترش و فراخی فضای چیزی که بتواند کل جهان را دربر گیرد. بررسی مطالعات که به این امر پرداخته نشان می‌دهد پژوهشگران به دو دسته موافق و مخالف این واژه تقسیم شده‌اند. فصل مشترک این دو گروه این که جهانی شدن به معنی گسترش و پیاده‌سازی تمدن یک کشور و تعمیم آن بر دیگر کشورهای جهان است.

دکتر محمدرضا خضری افزود: دانشمند معروف آمریکایی و مؤلف کتاب «پایان تاریخ» به این نکته اشاره می‌کند و می‌گوید: «پایان جنگ سرد نتیجه نهایی مناقشات ایدئولوژی است که پس از خاتمه جنگ جهانی دوم میان ایالات متحده آمریکا و اتحاد جماهیر شوروی و برهه زمانی که سلطه تکنولوژی آمریکا در آن حکمفرما شده بوده است.

با دقت نظر در این واژه درمی‌یابیم که این واژه در واقع نمادی برای تمدن و فرهنگ غرب به شمار می‌آید؛ در زمینه‌های اندیشه، فرهنگ، اقتصاد و سیاست برای سلطه‌پذیری بر کل جهان با استفاده از وسایل ارتباط جمعی و شرکت‌های سرمایه‌داری بزرگ می‌توان قلمداد کرد. بنابراین از نظر «آقای یسین» نمی‌توان جهانی شدن را در حد واژه تصور کرد، بلکه باید به عنوان ابزار تحلیلی برای توصیف عملیات دگرگون‌سازی در زمینه‌های مختلف با بهره‌گیری از مولفه‌های کمی و کیفی در زمینه‌های سیاست، اقتصاد، فرهنگ و ارتباطات به آن نگریست.

در واقع جهانی شدن در جهان نوین و مشخصاً پس از فروپاشی اتحادیه جماهیر شوروی و رژیم کمونیستی و تک‌تازی آمریکا پدیدار شده است.

فناوری‌های ارتباطات ماهواره‌ای در کنار دیگر وسایل ارتباطی و اینترنت تأثیر بزرگی بر این روند داشت.

در اینجا به مهم‌ترین پدیده‌های جهانی شدن اشاره می‌کنیم:

۱- جهانی شدن فرهنگی

۲- جهانی شدن اقتصادی

۳- جهانی شدن ارتباطات

بررسی فعالیت‌های جهانی شدن فرهنگی مورد توجه گروهی از پژوهشگران عرب و ایرانی نشان می‌دهد که جهانی شدن فرهنگی انطباق کاملی بر آمریکایی شدن بوده است. دکتر ابراهیم حیدر می‌گوید: جهانی شدن فرهنگی پیام‌آور تبلیغ نمونه‌های فرهنگی که بیشتر جلوه آمریکایی یا غربی را دارد.

اخیراً جهانی شدن فرهنگ آمریکایی واکنش‌های رسمی و جهانی را برانگیخته است. نزدیک‌ترین متحدان آمریکا به ویژه اروپایی‌ها هر چند گاهی اعتراضات خود را از این رفتار یا تهاجم فرهنگی علنی می‌کنند، بنابراین تقاضای فرانسه برای مستثنی ساختن فرهنگ از مفاد و توافقنامه‌های «الگات» با تجارت جهانی به دلیل خطراتی که استقلال اقتصادی و هویت فرهنگی فرانسه را تهدید می‌کند، نمی‌تواند تصادفی دانست.

بی‌شک بیشترین خطر جهانی شدن فرهنگی را می‌توان متوجه جوامع اسلامی دانست که تهدید بزرگی برای جوانان به شمار می‌رود. کلیه مفاهیم تمدن و ارزش‌های فرهنگی و رفتاری افراد این جوامع را به چالش می‌کشد. در این بررسی به این نتیجه دست یافتیم که مراحل جهانی شدن در حال گام برداشتن برای تحقق موارد زیر است:

الف) تهاجم فرهنگی شدیدی را بر جهان اسلامی شاهد هستیم که هدفش ترویج فرهنگ غربی از طریق اباحه‌گری و با استفاده از شبکه‌های اینترنتی، شبکه‌های ماهواره‌ای و وسایل ارتباطات جمعی است.

ب) جهانی شدن به دنبال رواج حالت لابی‌گری، خواری و احساس پوچی فکری و فنی و مهارتی در میان جوانان جوامع اسلامی است.

ج) بی‌توجهی ملت‌های جهان سوم به زبان ملی و تشویق فراگیری زبان‌های انگلیسی، فرانسه و آلمانی در دانشگاه‌ها، مدارس و مراکز علمی و در سطح جامعه است و به حاشیه راندن زبان فصیح که می‌تواند افراد ملت‌های مختلف را به دور خود گرد آورد.

د) بی‌توجهی شهروندان جهان سوم نسبت به ارزش‌های انسانی و اصول اجتماعی و بزرگ‌نمایی فرهنگ غربی به دلیل سردمداری ایالات متحده آمریکا است.

ه) تلاش برای ترویج فرهنگ غربی و روش‌های زندگی مشابه زندگی آمریکایی در جوامع اسلامی منافی ارزش‌های اسلامی از جمله فروپاشی اساس خانواده است.

و) جهانی شدن تلاش پیگیری دارد برای رواج و گسترش فرهنگ مصرف‌گرایی و نشر فرهنگ خودباختگی و سوق جهان سوم به سوی اتکا بر کشورهای پیشرفته جهان است. آن هم از طریق از بین بردن روح مقاومت در جهان سوم است.

با توجه به تهدیدات فرارو، موارد زیر پیشنهاد می‌شود:

تقویت سطح آگاهی کلیه افراد جامعه و نمود کردن این باور که بهترین امت بودیم و هستیم.

شاعر می‌گوید: مگر سرزمین ما در گذشته پر از نور و عدالت نبود؟

ب) اتکا به هویت اصیل و شرقی خود و اطمینان به توانایی‌های جوانان مسلمان به ویژه در عصر ارتباطات و اطلاع‌رسانی.

ج) اهمیت دادن به افراد منادی وحدت و احترام به نظر دیگران و ایستادگی در برابر نیروهای خارجی که تلاش دارند به جوامع اسلامی نفوذ و ارزش‌های بیگانه خود را در دل جهان اسلام پیاده کنند.

د) تلاش برای کاهش جلوه‌های مزدورانه غربی در نوع پوشش و خوراک و مبارزه با غرب‌زدگی و سلطه‌پذیری جهان سوم و تمدن و فرهنگ آن از آمریکا و تحکیم سلطه و امنیت ملی.

ه) این ضرورت در این روزها نمود پیدا می‌کند که برای تشکیل شبکه ارتباطات ایرانی - عربی مشترک و نیز شبکه اینترنتی ایرانی - عربی یکپارچه و تأسیس بانک‌های اطلاعاتی برای پیوست دادن مؤسسات دولتی و دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقی است.

و) ایجاد بازار مشترک ایرانی-عربی و تأسیس کارخانجات بزرگ برای برآورده کردن نیازهای ضروری بازار، ایجاد شبکه ارتباطات و همدار ماهواره‌ای ایرانی-عربی تنها راه حلی است برای تضمین امنیت ایرانی-عربی در مواقعی که مردم ایران و کشورهای عربی بتوانند مشترکاً یک نیروی اقتصادی و سیاسی و حتی نظامی بزرگ را تشکیل دهند.

واکاوی جریان‌های فکری غالب در جهان اسلام و ضرورت ایجاد «گفت‌وگوهای فرهنگی» میان «جوانان ایران و عرب»

دکتر شیرزاد پیک حرفه، استادیار و عضو علمی گروه فلسفه دانشگاه بین‌المللی امام خمینی(ره) ایران

چکیده:

ابوحامد محمد ابن احمد غزالی متولد سال ۴۵۰ هجری در خراسان (شرق جهان اسلام) در مقاصد الفلاسفه و تهافت الفلاسفه، به شدت به «فلسفه» حمله کرد و همه اصناف فلاسفه را، با همه کثرت فرق و اختلاف مذاهب، ملحد دانست. غزالی فلاسفه را به پریشان‌گویی و تناقض‌گویی متهم کرد و ایشان را در سه مساله ازلیت عالم، انکار معاد جسمانی و انکار علم خداوند به جزئیات کافر و در ۱۷ مساله اهل بدعت دانست. حمله غزالی به «فلسفه» و فلاسفه در تضعیف «فلسفه» در بخش خاورمیانه‌ای جهان اسلام تأثیر ژرف و شگرفی گذاشت. در این بخش از جهان اسلام، «فلسفه» پس از حمله غزالی دیگر آنچنان که باید و شاید قد راست نکرد. با وجود این، در غرب و اندلس، «فلسفه» با تلاش کسانی چون ابن باجه، ابن طفیل و ابن رشد رونق یافت. دیدگاه

ابن باجه نسبت به «فلسفه» کاملاً با دیدگاه غزالی متفاوت بود. ابن طفیل نیز به نقد غزالی و اشاره صریح به تناقض اقوال او پرداخت، هر چند تنها به طعن غزالی بسنده کرد.

ابن رشد، متولد ۵۳۰ هجری در اندلس (غرب جهان اسلام)، پس از گذشت کمتر از یک سده، برای پاسخ به تهافت الفلاسفه غزالی، تهافت‌التهافت را نوشت و کوشید به نقدهای غزالی پاسخ دهد. او در تهافت‌التهافت، به غزالی و حتی ابن سینا ایراد می‌گیرد که فلسفه ارسطو را به درستی درک نکرده‌اند. این کتاب در اصل به زبان عربی است و به زبان‌های لاتین، عبری و انگلیسی ترجمه شده است. در نسخ خطی عناوینی چون کتاب‌التهافت، شرح تهافت‌الغزالی، کتاب رد‌التهافت و تهافت‌التهافت الفلاسفه برای این اثر ابن رشد ذکر شده است که در یک نسخه کهن و نیز در ترجمه‌های قدیم لاتینی و عبری عنوان آن تهافت‌التهافت است. ابن رشد، در تهافت‌التهافت، کلام غزالی را از رتبه برهان خارج و در حد اقناع و جدل می‌داند. او پیشنهاد می‌کند نام تهافت الفلاسفه به کتاب‌التهافت یا تهافت ابوحامد غزالی تغییر یابد و می‌گوید شایسته‌ترین نام برای آن کتاب التفرقه بین الحق و التهافت من الافایل است.

در سال ۵۹۵ هجری در مراکش، تابوت ابن رشد را به یک طرف استر و کتاب‌هایش را به طرف دیگر آن بار کردند تا نشان دهند پیکر کسی را به گورستان می‌برند که هم وزن خود کتاب نوشته است. حضور ابن عربی جوان در آیین خاکسپاری ابن رشد بسیار جالب توجه است. ابن عربی که بعداً در جهان اسلام شیخ اکبر خوانده شد، مسیر اندیشه را در جهان اسلام تغییر داد و به سمت «عرفان» برد. این در حالی است که ترجمه آثار ابن رشد در غرب مسیحی جان تازه‌ای به کالبد مختصر «فلسفه» دمید غربیان ابن رشد را قدر نهادند و بر صدر نشانند. حضور او در تابلوی «مدرسه آتن» نمونه بارزی از مواجهه مغرب زمین با این اندیشمند بزرگ جهان اسلام است. افزون بر این، دانته در کتاب کمدی الهی خود از ابن رشد نام برد، خورجه لوییس بورخس کتابی درباره او به نام «در جست و جوی ابن رشد» نوشت و جیمز جویس نیز در «ولیس» به او اشاره کرد. سیاره‌ای نیز به نام ابن رشد نام‌گذاری شده و گودالی در ماه به نام او ثبت شده است.

با این وجود حرفه ابن رشد در جهان اسلام به خاموشی گرایید و غزالی پیروز میدان شد. فلسفه‌ستیزی زهدگرایانه ابوحامد و اندیشه او بر جهان اسلام چیره شد و از یک سو به «عرفان نظری» شیخ اکبر (و شیخ کبیر و دیگر پیروان او) و از سوی دیگر به اندیشه‌های احمد ابن عبدالحکیم (معروف به ابن تمیمه) فقیه حنبلی و سلفی و سرانجام به وهابیت انجامید.

این گونه، تز غزالی در برخورد با دو آنتی تز مختلف به دو سنتز مختلف انجامید. «عرفان» و «سلفی‌گری» که هر دو با وجود فرسنگ‌ها فاصله با هم در یک نکته مهم اتفاق نظر دارند: «دم فلسفه، فیلسوفان و خردورزی» این دو یک وجه اشتراک مهم دیگر نیز دارند: طرد از سوی فقهای تشیع. با این وجود، آن دسته از فقهای تشیع که دل در گرو «حکمت متعالیه» ملاصدرا دارند هم با «فلسفه» سرآشتی دارند و هم با «عرفان» ملاصدرا، حکیم متعالیه ایرانی که در نیمه نخست سده یازدهم هجری می‌زیست، می‌کوشید در «حکمت متعالیه» اش با ادغام «برهان» و «قرآن» طرحی نو دراندازد و به اختلافشان پایان دهد. اندیشه‌های ملاصدرا آنچنان در ایران تأثیرگذار شد که گروهی از مفسران، انقلاب اسلامی ۱۹۷۹ ایران را «انقلاب صدایی» نامیدند. آیت‌الله خمینی، رهبر انقلاب اسلامی ایران نیز بسیاری از مسوولان بلندپایه ایران شاگردان «حکمت متعالیه» ملاصدرا بودند. این گروه از روحانیون نواندیش ایرانی که بر خلاف روحانیون سنتی پیش از انقلاب هم به «فلسفه» علاقه‌مند بودند و هم به «عرفان» به دلیل تأکید «فلسفه» بر «خردورزی» و «عرفان» بر «مهرورزی» بر گفت‌وگوی سازنده با مذاهب دیگر اسلامی تأکید کردند و کوشیدند تا آنجا که می‌توانند بین مذاهب اسلامی تقریب ایجاد کنند. اینک، در جهان اسلام با پنج جریان غالب فکری روبه رو هستیم. ۱. عرفان ابن عربی و قونوی و قیصری و جلال‌الدین بلخی و دیگران، ۲- فقهای سنی سلفی و وهابی، ۳- فقهای سنی غیرسلفی و غیروهابی؛ ۴. فقهای شیعه دل بسته به «حکمت متعالیه» ملاصدرا که به واسطه اندیشه او با «فلسفه» سازگارند، ۵. فقهای شیعه و سنی که با هر چهار جریان مخالفند.

درک این فضا از سوی «جوانان ایران و عرب» برای ایجاد، دوام و قوام «گفت‌وگوهای فرهنگی» بسیار مهم است. ما در فضایی به دنبال ایجاد چنین گفت‌وگوی سازنده‌ای هستیم که از یک سو جهان اسلام دورانی پرتنش و سرشار از تفرقه را سپری می‌کند و از سوی دیگر با توجه به شکل‌گیری گروه‌های افراطی که از دانش اسلامی نیز تهی هستند، ذهنیت غیرمسلمانان به مسلمانان در گروه‌هایی مانند «داعش» خلاصه شده و «اسلام هراسی» با سرعت پراکنده شده است. از این رو، این مقاله پرسش‌های بنیادین زیر را برای بسترسازی گفت‌وگوهایی پایا و پویا میان «ایران» و «جهان عرب» طرح می‌کند و پاسخ‌های گوناگون به آنها را می‌کاود. ۱- آیا جریان غالب دیگری نیز در جهان اسلام وجود دارد؟ ۲. فلسفه، فلسفیدن و خردورزی چگونه می‌تواند خود را در حد یک جریان غالب و تأثیرگذار در جهان اسلام بالا بکشد؟ ۳. آیا گفت‌وگو میان این چند جریان غالب اصولاً ممکن است؟ ۴. با توجه به این پنجگانه غیرقابل جمع، چگونه می‌توان صلح و آشتی در جهان اسلام برقرار کرد؟ ۵. با توجه به فاصله زیاد توده‌های جهان اسلام از «فلسفه» و گریزانی آنها از آن، آیا ممکن و مطلوب است، دست کم در کوتاه‌مدت، برای فرونشاندن تنش کنونی جهان اسلام به گونه‌ای از «اخلاق» با «معنویت» برآمده از «عرفان» متوسل شد یا آن که این کار به تشویش و تعویق و تعلیق خردورزی می‌انجامد.

دکتر محسن اسلامی (نقش جوانان در وضعیت آشفته خاورمیانه)

وضعیت جوانان در خاورمیانه اصلاً خوب نیست. مؤسسه اروپایی آمادگی منتشر کرد که تعداد جوانانی که در ۲۰۱۳ به گروه‌های تروریستی پیوستند بسیار رو به رشد است. در واقع این آمار به غیر از وضع جوانان در دنیای اسلام است که گرایش به خشونت از بارزترین ویژگی‌های جوانان در قرن بیست و یکم شناخته شده و باید به آن توجه ویژه داشت.

مشکل ما مشکلی بسیار عمیق در دو اسکوپ جوانان ایران و عرب است که می‌توانیم فرض کنیم هم جوان ایرانی و هم عرب در یک فضای تنفسی به اسم اسلام زندگی می‌کنند. هرچند با تفاوت مذهبی اما کولونی اسلام است چالش‌ها می‌تواند مشترک باشد. در جامعه ایرانی متفاوت دیده شده است اما چالش‌ها در حوزه عربی بسیار متفاوت است. ۱۵ چالش در حوزه جوان غربی یافت شد که بسیار جدی است و اگر بخواهد گفت‌وگوی بین جوان ایران و عرب طرح شود باید به چالش‌ها پرداخت و البته حُسن آن این است که در روند تاریخی مشارکت ما باید جوان را در صدر بیانیه خود قرار دهیم. ویژگی جوان گفت‌وگو است و علاقه به صحبت کردن. یک جوان دانشجو علاقه به صحبت دارد و استاد کمتر.

دکتر اسماعیل نحاح

در این همایش بین‌المللی به مساله گفت‌وگو می‌پردازیم و این که چگونه می‌توانیم آینده‌مان را بسازیم. وجود خودم و دیگران در این همایش با این هدف است که تعامل مشترک برای ایجاد تمدن اسلامی کامل با توجه به فکر و اندیشه نزدیک بین ملت‌های مختلف و مساله روابط بین ایران و جهان غرب براساس این اصول داشته باشیم.

۱. اسلام که وسیله ارتباط مشترک و اساس و جوهری بین ما است و اسلام شامل همه ما است و می‌دانیم که مشکلات زیادی بین ما است به ویژه افراط‌گرایی، بنابراین باید هشیار باشیم که چگونه بر اساس مبدأ اصولی انسان می‌پردازیم و بر اساس تعامل و کمک به هم باید مشکلات قبیله‌ای جوامع را برطرف سازیم.
 ۲. منافع مشترک ما و ایران و آن هم راه‌های تعاون و همکاری براساس منافع مشترک است. من معتقدم باید اتحادیه بین‌الملل جوانان تأسیس کنیم چراکه براساس این اصول می‌توانیم به آینده‌نگری بپردازیم.
- ما باید مشکل جوانان را مطرح کنیم چراکه مشکلات مشترک بین جوانان ایران و عرب را می‌توان از طریق غیررسمی حل کرد.

خانم اعظم محسنی، دانشگاه قزوین (مبانی نظری امکان گفت‌وگو)

آغاز بحث ریشه‌شناسی واژه دیالوگ Dia میان، درون و Logos به معنای کلمه که معنای خاصی را بازی می‌کند. دیالوگ می‌تواند بین افراد در فرد اتفاق می‌افتد و به عنوان پیونددهنده ملت‌ها شناخته می‌شود.

اهمیت آن از آنجا است که بخش اصلی بسیاری از رشته‌های علوم انسانی به گفت‌وگو تعلق دارد و سعی شده در راه بهبود آن بکوشند. یکی از مهم‌ترین این علوم فلسفه است. ۲۰ نحله پدیدارشناختی و زبان‌شناختی را می‌توان در این زمینه عنوان کرد.

می‌توانیم به ۵ عنصر از فرآیند مثبت دیالوگ برسیم.

۱- دوطرفه و متقابل بودن و همراه با احساس و روحیه برابر متقابل بین افراد.

۲- همدلی.

۳- خویشی و قرابت از طریق سیال بودن در زمان و آگاهی از گذشته نسبت به آینده.

۴- تعهد به گفت‌وگو و صداقت.

۵- پذیرش پیش‌بینی شده را داشته باشند.

با عمل به این موارد می‌بینیم که می‌توان با دیالوگ روابط میان انسان‌ها را عمیق‌تر و دوستانه‌تری کرد. برقراری ارتباط به منظور پیروی از اندیشه طرف مقابل نیست بلکه مشارکت در هستی خود دیگری است.

دیالوگ تمرینی برای با هم بودن است. در واقع بزرگترین گام برای دنیای بهتر زمانی است که منطق جایگزین شمشیر شود و عشق جای اخوت را بگیرد.

تأکید بر قدرت یک گروه است که بالاتر از قدرت فرد عمل می‌کند. افکار ما در جامعه پراکنده و نامنسجم هستند و حال اگر بتوان موقعیتی از نوع دیالوگ برقرار کرد، آنگاه حرکت منسجم‌تری شکل می‌گیرد.

محمد بابا

از شهر حلب، شهر مقاومت آمده‌ام. هدف از سخنرانی اینجانب موضوعاتی مثل خانواده، مدرسه و نقش مکان‌های عبادی نظیر مسجد و است.

در مقدمه معتقدم مسأله گفت‌وگو باید آزاد باشد تا ادامه گفت‌وگو و احترام متقابل را دربرگیرد. اما نقش خانواده بسیار مهم است چرا که پایه و اساس جامعه را خانواده‌ها تشکیل می‌دهند و خانواده مسوولیت تربیت فکری فرزندان و سلامت روانی آنان را بر عهده دارد. اولین مکانی که کودک ارتباط خواهد داشت خانواده خواهد بود. و هدف آموزش اجتماعی در چارچوب رعایت حدود خواهد بود بنابراین اگر این محیط مسأله گفت‌وگو را محدود سازد اثر منفی خواهد داشت. همان طور که حضرت علی (ع) فرموده‌اند که فرزند زمان خود باشید. و این مسأله منجر می‌شود بعضی از حالت‌ها موجب خلل رفتاری آنان شود. لکن باید باب گفت‌وگو و مناقشه بین فرزند و والدین باز باشد و باید بین نسل‌ها هم رعایت شود. اما نقش مدرسه نیز در آموزش فرزندان مهم است. در مجموع آموزش و پرورش در تربیت کودکان تأثیر دارد و روش‌هایی آموزش داده می‌شود که مجال دادن به طرف مقابل برای گفت‌وگو را بیاموزند و این باعث آموختن آزادی بیان می‌شود.

اما در مرحله بعدی که مرحله آموزش دانشگاهی است باز هم آموزش می‌بینند. اما نقش مسجد نقش مثبتی خواهد بود. چرا که خانه خدا هست و در این زمینه باید عدم تعصب و تأکید بر کنار گذاشتن مسائل غیرعقلی را مد نظر قرار دهیم.

د. فاطمه پرچکانی، عضو هیات علمی دانشگاه خوارزمی تهران (گفتمان فرهنگی ایرانی - عربی جوانان از طریق هنر، به ویژه هنر نمایش)

مقدمه: ادبیات به عنوان یکی از انواع هنر به خاطر مقبولیت همگانی نسبی، با طرح مسائل و قضایایی که مطلوب مخاطبان خود بوده، همواره ظرفیت همگرایی را دربر داشته است.

اغراض متعدد شعری و داستانی از گذشته تاکنون، از قبیل مدح، وصف، غزل، رثا، هجا، حکمت و... همه حکایت‌گر نوعی همگرایی است. همین گونه است داستان‌ها، افسانه‌ها و روایت‌ها که از هویت جمعی خاصی برخوردارند.

تاریخ ادبیات نشان می‌دهد این نوع هنر، همواره و به شکل مستقیم یا غیرمستقیم کوشیده است با ایجاد همگرایی و تعامل بین افراد، انسان‌ها را در یک محدوده جغرافیایی خاص و حول یک محور با یکدیگر متحد کند و این مؤلفه، به طور قطع و یقین امروزه نیز مورد توجه است. ترجمه و پژوهش‌های ادبیات تطبیقی با در نظر گرفتن رویکردهای مشترک ادبیات ملل نیز در همین راستا قرار دارد.

تئاتر به عنوان شاخه‌ای از ادبیات و به عنوان هنری جامع که سایر هنرها از جمله ادبیات، نقاشی، پیکرتراشی، معماری، موسیقی و رقص را دربرمی‌گیرد، از فضایی بسیار مطلوب جهت ایجاد و توسعه گفت‌وگو بین ملت‌ها به ویژه درباره سرزمین‌های همجوار و تحقق همگرایی بین آنها برخوردار است.

گفت‌وگو در تئاتر

گفت‌وگو (Dialog) از اشکال ارتباطی است که از شکل‌های گفتمان در تئاتر است که به گفت‌وگو در زندگی عادی شبیه است اما با آن تفاوت دارد به طوری که در آن، نوعی اقتصاد به کار گرفته می‌شود و دلالت بر امر معینی دارد و مجالی برای سخن بیهوده و بی‌هدف وجود ندارد.

گفت‌وگو در نمایش، خواه بیانگر رابطه‌ای خصمانه با فریبنده و یا عاشقانه باشد، نقش آن آشکار ساختن این رابطه برای تماشاگران و مخاطبان و همچنین آشکار ساختن ویژگی هر شخصیت نمایش است.

تئاتر همچنین فرصتی است برای انعکاس واقعیت‌های ملموس زندگی و تمرینی است جهت ایجاد فضایی گفت‌وگویی و گفتمانی، به گونه‌ای که می‌توان به عنوان یک برش از زندگی واقعی اجتماعی یا سیاسی از آن یاد کرد.

کشمکش‌ها و اختلافات امروزه در عرصه بین‌المللی به ویژه در منطقه خاورمیانه تا حدود بسیاری ناشی از فقدان فضا و بستر لازم گفت‌وگو بین ملت‌هاست. به گونه‌ای که به نظر می‌رسد اگر بتوان تمهیدات لازم را جهت گفت‌وگوهای فکری و فرهنگی بین ملت‌ها فراهم کرد، تا حد بسیاری امید به مذاکره و همگرایی در بدنه ملت‌ها به وجود خواهد آمد و این مسأله، امری است که در هنر به صورت عام و در کارهای نمایشی به شکل ملموس توقع می‌رود.

گفتمان نمایشی

گفتمان (Discourse) به مسأله ارتباط (Communication) مرتبط می‌شود که همان فرآیند تبادل اطلاعات است که بین دو قطب صورت می‌گیرد: ارسال‌کننده و دریافت‌کننده.

گفت‌وگو، در نتیجه به یک گفتمان نمایشی (theatrical discourse) مبدل می‌شود. گفتمان، در معنی کلی و عام، مبتنی است که به صورت شفاهی یا نوشتاری به دیگران ارائه می‌شود تا اندیشه خاصی را بیان کند و یا به شرح آن اندیشه بپردازد و تلاش کند مخاطب را به آن اندیشه قانع کند.

گفت‌وگو در تئاتر، از سطح گفت‌وگوی عادی فراتر می‌رود و به گفتمان بین نویسندگان و کارگردان از یک سو و خواننده یا تماشاگر از سوی دیگر منجر می‌شود. با توجه به عملیات گسترده ترجمه در دنیا، نویسنده می‌تواند گفت‌وگویش را با خواننده‌های مختلف در نقاط مختلف جهان انجام دهد.

تجربه‌های تاریخی ارتباط بین ملت عرب به عنوان ملت فاتح و ایرانیان نشان می‌دهد که دو ملت با توجه به سابقه همزیستی جغرافیایی و اشتراکات فرهنگی و عقیدتی همواره در ارتباطی مفید و سازنده با یکدیگر قرار داشته، تعاملی سرنوشت‌ساز را سرلوحه فعالیت‌های فکری و فرهنگی خود قرار می‌دادند. بنابراین با وجود اختلافات و گاهی نیز وجود شکاف‌ها در دوره‌های مختلف، اساس ارتباط بین دو ملت، همواره حفظ شده است. بر همین مبنا به نظر می‌رسد امروزه با توجه به گسترش رسانه‌ها و نقش تعیین‌کننده ترجمه و از طرف دیگر، استقلال نسبی دستاوردهای هنری و اجتناب از تعصب‌ها و پیش‌داوری‌ها و مقوله جهانی شدن هنر و ادبیات، بتوان از فضاهای لازم جهت برقراری ارتباطی سازنده و با توسعه آن به ویژه در سطح جوانان بهره گرفت.

گفت‌وگوی بین‌فرهنگی - من و دیگری

جدال‌ها، چالش‌ها و درگیری‌های معاصر در جهان بین نیروهای مختلف مؤثر در عرصه‌های فکری، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و نظامی مناطق مختلف و شرایط جغرافیایی و تمدنی، نشان از نوعی چالش بین «من» و «دیگری» است. این دوگانه‌ها، با درک ما از من و دیگری و رابطه بین آن دو مرتبط است. از این جمله است، اسلام (من) و غرب (دیگری)، گفت‌وگوی ادیان (گفت‌وگوی بین دین من و ادیان دیگر)، گفت‌وگوی مذاهب (گفت‌وگوی بین مذهب من و مذاهب دیگر) گفت‌وگوی تمدن‌ها (رابطه بین تمدن من با تمدن‌های دیگر).

همه این موارد، عناوینی هستند که گاه در گفت‌وگوی فکری و گاه در برخورد و خشونت در جهان معاصر، نمود پیدا می‌کنند. از جمله گفت‌وگوهای بین فرهنگی در متون ادبی می‌توان به رمان «علم‌الدین» نوشته علی مبارک در اواسط قرن نوزدهم اشاره کرد.

دو شخصیت اصلی در این رمان شیخ مسجد‌الزهر به نام علم‌الدین و دیگری خاورشناس انگلیسی است که زبان عربی می‌داند و تصمیم دارد به تحقیق و بررسی نسخه خطی «لسان‌العرب» معجم مشهور این منظور بپردازد. این خاورمیانه‌نیاز به محقق دارد که زبان عربی بداند و به او در کار پژوهشی‌اش یاری رساند.

حوادثی که در طول زمان رخ می‌دهد، مناسبت‌هایی برای ارائه دیدگاه‌های آن دو هستند و تفاوت افق‌های نظری بین دو شخصیت ظاهر می‌شود و حوادث آن، چشم‌اندازی از تنوع و تفاوت فرهنگ‌ها است. درباره هنر نمایش نیز می‌توان درباره تئاتر بینا فرهنگی سخن گفت، بنابراین اگر زمینه‌های فکری فراوانی را که در دو فرهنگ عربی و فارسی از دیرباز وجود داشته‌اند را مبنا قرار دهیم، در خواهیم یافت که مصادیقی از این دست، در دو حوزه می‌تواند دستمایه‌هایی ارجمند در ایجاد گفت‌وگوی بین دو ملت شود.

دکتر ولید درویش

در ابتدا باید بگویم که از سوریه کشور مقاومت و پایداری و رهبر شجاع دکتر بشاراوی آمده‌ایم و جمهوری اسلامی و در رأس آن از امام خامنه‌ای تشکر می‌کنم. در ابتدا بگویم اگر به مسأله گفت‌وگو بپردازیم و حرکتی را دعوت کنیم این فکر پیش آید که ما مشکلی وجود دارد که برای حل آن صحبت کنیم. اما ما در سوریه در اکثر مواقع با جمهوری اسلامی تفاهم داریم و این باعث پایداری روابط دو کشور شده است. سوریه در زمان جنگ به رهبری حافظ اسد در کنار جمهوری اسلامی ایستاده بودند و ایشان در سخن معروف گفته‌اند که روزی برادران ایرانی در کنار ما خواهند بود که امروز به حرف ایشان رسیده‌ایم. اما درباره امروز مهم‌ترین مسأله‌ای که اعراب می‌توانند از ایران بیاموزند بدون تعارف ما موارد زیادی عقب‌افتادگی داریم. از ابتدای انقلاب اسلامی ایران مقابل غرب ایستاده است و این باعث پیشرفت این کشور شده است.

* ایران اکنون یکی از پیشرفته‌ترین کشورهای دنیا است. من یادآور می‌شوم سفر البرادعی به ایران را که گفتند امروز درک کردم که ایران چگونه به این تکنولوژی رسیده و در مقابل آمریکا ایستاده است و آن هم برگرفته از جوانان ایران است. آنها در ابتدا در جوانی انقلاب را تأسیس کردند و ما می‌خواهیم بین مفهوم انقلاب بین جوانان در ایران و اسلام بپردازیم. انقلاب ایران نقش مهمی به جوانان داده است و به علم و تکنولوژی رسیده‌اند.

* چگونه می‌توانیم از مسأله گفت‌وگوی ایران و تجربه آنها استفاده کنیم و من تشکر می‌کنم از کسانی که دعوت کردند ما را به این همایش و دیدگاه‌های خود را اعلام کردند. من دوست دارم مسأله گفت‌وگو را توسعه دهم. * من دو ماه پیش به بیروت دعوت شدم تا گفت‌وگوی جوانان عرب را انجام دهم و آنها پرسیدند که ایران سوریه را اشغال کرده است؟ ایرانیان می‌خواهند انقلاب را به سوریه صادر کنند؟

* من گفتم موافقم با انتقال ولایت فقیه به تمام کشورهای عربی و همین ولایت فقیه نقش بسیار مهمی به جوانان و انگیزه به آنها داده است. از زمانی که بشار اسد به ریاست جمهوری رسیده است تاکنون ۲۰ درصد از نمایندگان سوریه از جوانان هستند و حتی وزرا را نیز از جوانان انتخاب کردند و نقش مهمی دادند به آنها برای تصمیم‌گیری و ما دیدیم که جوانان در گفت‌وگوی سوری شرکت داشتند.

من نقدی دارم که این نشست یک نشست گفت‌وگو است اما باید یک کمیته پیگیری از این همایش تشکیل دهیم حتی در خصوص اطلاع‌رسانی و دیگر کمیسیون‌های این همایش و با کشورهای شرکت‌کننده هماهنگ باشیم و برای ادامه این گفت‌وگو از هنر مقاومت استفاده کنیم.

ما مرکز امام را در دمشق شکل دادیم که همه فعالان محور مقاومت دعوت کرده‌ایم تا در این مرکز شرکت کنند. من خواهان اهمیت دادن به نقش جوانان در همه موارد هستم.

مهم‌ترین نکات مطرح شده در این نشست عبارتند از:

• ضرورت افتتاح و آزاداندیشی برای فراهم شدن گفت‌وگو

- قابلیت منحصر به فرد نسل جوان در جهت فراگیری اعتدال و عقلانیت در جامعه
- رعایت آداب گفت‌وگو و احترام به طرف مقابل در سنت نبوی
- تبیین اولویت مسأله فلسطین در اذهان جوانان ایرانی و عرب
- کوشش برای خنثی‌سازی ایران‌هراسی در جوامع عربی
- لزوم دعوت اندیشمندان از تمام کشورهای عربی
- اجتناب از تعصبات ناشی از ناسیونالیسم ایرانی و عربی
- گسترش همکاری‌های دانشگاهی میان ایران و کشورهای عربی
- تأسیس واحدهای علم و فناوری مشترک و تولید محصول مشترک
- تهدید جوانان ایرانی و عرب به واسطه خطرات ناشی از جهانی‌سازی فرهنگی
- ترویج فرهنگ مصرف‌گرایی و خودباختگی در میان نسل جوان
- گرایش جوانان به تکفیر و تروریسم عامل واگرایی جوامع مسلمان
- تشکیل اتحادیه بین‌المللی جوانان ایران و عرب
- تأکید بر تهذیب جوانان و برنامه‌ریزی در راستای تقویت آن
- ایجاد کمیته پیگیری برای مصوبات همایش

بیانیه کمیته تخصصی جوانان ایران و جهان عرب و نقش آنان در گفت‌وگوهای فرهنگی

همزمان با برگزاری اولین دور از گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب کمیته تخصصی جوانان با عنوان «جوانان ایران و جهان عرب و جایگاه آنان در گفت‌وگوهای فرهنگی» در تاریخ ۹۵/۱۱/۳ (۲۳ ژانویه ۲۰۱۷) با حضور جمعی از فرهیختگان عرصه‌های فرهنگی و علمی در موضوع جوانان در دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین برگزار شد. شرکت‌کنندگان در این نشست با توجه به جایگاه جوانان در ساختار جامعه و نقش آنها به عنوان اداره‌کنندگان جوامع در آینده، ضمن تأکید بر ضرورت برقراری گفت‌وگوهای فرهنگی مستمر و سازنده با ارائه نقطه نظرات خود بر موضوعات زیر تأکید کردند:

۱. جایگاه و نقش جوانان ایران و کشورهای عربی در ترویج گفت‌وگوهای فرهنگی و ارتقای مناسبات و تعاملات فرهنگی.
۲. لزوم برنامه‌ریزی بلندمدت برای یافتن زمینه‌ها و فرصت‌های مشترک فرهنگی میان جوانان ایران و جهان عرب.
۳. تلاش برای دستیابی به فهم و درک مسائل مربوط به جوانان و افزایش سهم و نقش جوانان در تقویت عقلانیت و اعتدال به عنوان پادگفتمان افراط‌گرایی و اسلام‌گرایی.
۴. لزوم بهره‌گیری هرچه بیشتر از ظرفیت‌های فکری، علمی جوانان در جهت گفت‌وگو و تفاهم فرهنگی مشترک.
۵. نقش جوانان ایران و جهان عرب در بازسازی هویت و تمدن اسلامی.
۶. تقویت سهم و نقش سازمان‌های مردم‌نهاد و دانشگاه‌ها در گفت‌وگوها و تعاملات فرهنگی.

۷. نهادسازی مرتبط با گفت‌وگوهای فرهنگی جوانان ایران و جهان عرب با هدف استمرار همکاری‌ها و تعاملات فرهنگی.
۸. ضرورت ارتباط مستمر بین جوانان نخبه در عرصه‌های علمی، هنری، ورزشی و فرهنگی از طریق ایجاد ساز و کار مناسب.
۹. برگزاری کارگاه‌های آموزشی، اردوها، فرصت‌های مطالعاتی و بورسیه‌های تحصیلی برای جوانان با هدف آشنایی با فرهنگ و سنن مردم ایران و جهان عرب.
۱۰. ایجاد زمینه‌ها و سازوکارهای مناسب برای ارتباط و گفت‌وگوهای مستمر جوانان از طریق راه‌اندازی سایت، فصلنامه تخصصی، شبکه‌های اجتماعی و نشست‌های دوره‌ای.

شرکت‌کنندگان در نشست ضمن تشکر و قدردانی از دانشگاه بین‌المللی قزوین و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی پیشنهاد کردند به منظور فراهم‌سازی امکان ارتباط و گفت‌وگوی مستمر و سازنده میان جوانان ایران و جهان عرب مجمعی با عنوان «مجمع گفت‌وگوهای علمی و فرهنگی جوانان ایران و جهان عرب» تاسیس شود. دفتر هماهنگی این مجمع در دانشگاه بین‌المللی امام خمینی قزوین است و مجموعه‌ای از فعالیت‌های علمی و فرهنگی را در قالب:

• انتشار فصلنامه

• راه‌اندازی سایت

• برپایی نشست‌های دوره‌ای و دیگر فعالیت‌ها

در چهارچوب سیاست‌ها و برنامه‌های تعیین شده دبیرخانه دائمی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب انجام خواهد داد. این مجمع از این پس به صورت دوره‌ای و بر اساس توافق نشست‌های خود را برگزار خواهد کرد و آیین‌نامه داخلی آن در اولین نشست از سوی اعضا تهیه و برای تصویب و تایید نهایی به دبیرخانه ارسال خواهد شد.

کمیسیون گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب در عرصه اعتدال و عقلانیت

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی قم

یکشنبه سوم بهمن ۱۳۹۵

نشست گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب در عرصه اعتدال و عقلانیت در روز یکشنبه سوم بهمن ۱۳۹۵ در پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی قم برگزار شد. این نشست شامل چهار پنل تخصصی بود:

الف. اعتدال و عقلانیت در اندیشه و عمل اندیشمندان اسلامی

ب. اعتدال و عقلانیت در آموزه‌های دینی

ج. اعتدال و عقلانیت در گفت‌وگوهای فرهنگی

د. اعتدال و عقلانیت در مقابله با افراط‌گرایی

در این نشست آقایان حجت‌الاسلام دکتر نجف لکزایی، رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، حجت‌الاسلام غفوری، حجت‌الاسلام گلزاده، پروفسور توفیق بن عامر از تونس، حجت‌الاسلام دکتر بهروزی، حجت‌الاسلام سیفی، استاد خمس الادبی، دکتر یعقوب‌نیا، استاد نظرزاده، استاد ادبی، استاد شریعتی، دکتر عبدالعزیز بدرالقطان، حجت‌الاسلام اکبریان، حجت‌الاسلام مؤذن، سیدکاظم سیدباقری، حجت‌الاسلام دکتر نجفعلی میرزایی، حجت‌الاسلام دکتر الویری، استاد شهاب ولید، حجت‌الاسلام احمد واعظی، رئیس دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، فوضی علوی، رئیس موسسه مسارات تونس، حجت‌الاسلام ابوالحسن نواب، رئیس دانشگاه ادیان و مذاهب، دکتر عباس خامه‌یار، دکتر طلال عتریسی، فیصل سعود صالح الدویسان، عبدالوهاب فراقی، حبیب‌الله بابایی، معن بشور، عبدالحسین عمودی، مرتضی جوادی آملی، العتبی، یوسفی راد، دکتر شریعتمداری از دانشگاه ادیان، شیخ مروان العبیدی از عراق، ابراهیم عزیزی، دکتر اللواتی از عمان و آقایان حاتمی و مطهرنیا به سخنرانی پرداختند.

در ابتدا حجت‌الاسلام والمسلمین غفوری گفت: انبیا چیزهایی می‌دانستند که بقیه بشر نمی‌دانستند، این علوم نبوی را باید از مصداق غلو تفکیک کنیم.

حجت‌الاسلام گلزاده نیز گفت: شما گفتید در بحث غلو که آیا علم غیب ذیل غلو معنا می‌شود؟ چه رابطه‌ای بین غلو و علم غیب برقرار می‌کنید؟ نکته دوم حد وسط تبیین درستی نشده است: حد وسط بین یهود و نصاری شد اسلام ولی حد وسط اسلام

کجاست؟ تکفیری‌های امروز با نگرش سلفی دارند قائل به تکفیر می‌شوند که نه در عمل و نه در علم نمی‌شود آنها را پیرو سلف دانست.

یک مهمان خارجی از عمان هم گفت: لازم است بین این موضوع و نصوص فرق گذاشته شود. آنچه سلف داشتند این بود که عده‌ای فقه و کلام می‌خوانند ولی نتیجه‌اش گروه‌های تکفیری می‌شود. دینی که از نصوص گرفته شده است آیا بر تألیف قلوب تأکید ندارد؟

یکی دیگر از مهمانان خارجی افزود: نقطه تعارف و شناخت بسیار مهم است. وقتی من اباضیه هستم کتاب‌های اباضیه را می‌خوانم. وقتی اهل سنت هستم کتاب‌های اهل سنت را می‌خوانم اما کدام صحیح است؟ اعتراف یعنی اعتراف به چیزی که طرف مقابل می‌گوید و بعد از فهم و اعتراف یک نوع باب گفت‌وگو باز می‌شود. آیا استادی می‌خواهد به این سؤال‌ها پاسخ بدهد؟ یک سؤال بحث علم غیب و غلو بود و یک بحث راه‌های شناخت و فهم دین صحیح بود که چیست؟

استاد توفیق بن عامر از تونس گفت: در اخلاق اسلامی است که به فهم دیگران احترام بگذاریم بنابراین اسلام دعوت به تدبّر می‌کند. اسلام به فرد صادق احترام می‌گذارد ولی به منافق احترام نمی‌گذارد. در مساله نسبیت و تکررگرای باید بگوییم اسلام قائل به نسبیت است. امام غزالی قائل به قیاس بود و همه علمای دیگر او را تصدیق می‌کردند. اما انبیاء علم غیب می‌دانستند یا نه؟ لا یعلم الغیب الا الله.

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر بهروزی هم گفت: اجازه دهید بحث را اینگونه دنبال کنیم؛ حجت‌الاسلام سیفی مقاله خود را ارائه کنند.

حجت‌الاسلام سیفی افزود: بحث در خصوص جرم‌گرایی و عقلانیت در آموزه‌های اسلامی و مبانی قرآنی است که مؤمنین با هم برادر باشند و تعاون بر برّ و تقوی داشته باشند تا دشمنان جهان اسلام از شما در جهان اسلام هراس داشته باشند. یکی از چیزهایی که به این وحدت لطمه می‌زند جرم‌گرایی است و اینکه به عقاید دیگران احترام نگذاریم و هر چه خود می‌پنداریم را صحیح بدانیم. عقل را به معنای بستن و بازداشتن و ضد جهل هم گفته‌اند. بعضی از بزرگان گفته‌اند که عقل در تشخیص و ادراک بازداشتن از جهل است. در روایت هم هست که افضل و برترین مردم عاقل‌ترین آنان است. شهید مطهری بیان می‌کند: که این از مهمات اسلام است که اصول عقاید تقلیدی نیست و هر کس باید از سر تعقل و برهان عقاید صحیح را انتخاب کند. این درست نیست که هر کس اعتقادات خود را صحیح بداند و عقاید دیگران را کاملاً غلط بپندارد. قرار است سیستم فکری انسان رشد کند پس باید حرف دیگران را هم شنید و چه بسا مطالبی از سوی اساتید بیان شده و از سوی شاگردانشان نقد و رد شده است.

حجت‌الاسلام گلزاده افزود: ضمن تشکر از حاج آقای سیفی، عقل حکم می‌کند به عقل یکجانبه ننگریم چنانچه سنت هم می‌گوید ما یکجانبه به سنت ننگریم. «لا اکراه فی الدین قد تبین الرشد من الغی» آیا جایگاه عقل فهم دین است و یا حکم به دین است! اگر جایگاه فهم دین است باید دید که از چه خصوص مطالب را درک می‌کنیم.

یکی از مهمانان خارجی گفت: روایات و نصوص زیاد است که باید با عقل اخذ کرد. اشکال این است که عقل تکلیف‌آور است. آقای سیفی نیز گفت: منظور از عقل که باید بر آن تأکید کرد، چیست؟ اینکه برای عقل تقسیم‌بندی قائل شدن است. عقل که ابزار فهم است اگر بخواهیم گفتاری را درک کنیم با عقل خویش درک می‌کنیم. اصول اعتقاد، محل تحصیل آن عقل است.

استاد الادبی نیز با تشکر از رئیس جلسه و از جمهوری اسلامی ایران که شرایط و موارد گفت‌وگوی آزاد را فراهم کرده است، گفت: عنوان بحث؛ قرآن و جایگاه عقل است. نظریه‌ها مختلف است و بعضاً نظریه‌ها مادی هستند. اساس، قرآن است و بعد از آن اقوال و نصوص است که ما باید با قدرت تعقل حق را از غیرحق تشخیص دهیم. مفهوم دولت یک مفهوم اجتماعی و یک تجربه

دنیوی است ولی در قرآن یک امر مطلق است. قرآن در زمان نزول، عقل را به گونه‌ای طرح می‌کند و براساس تجربه عقل معنای دیگری می‌یابد پس چگونه باید عقل را تعریف کرد؟

دکتر یعقوب نیا هم گفت: تعبیر عقل ایرانی، عقل مربی، عقل قرآنی درست به نظر نمی‌رسد چرا که عقل را به تعبیر مختلف ارائه دهیم اگر عقل قرآنی را درست تبیین نکنیم راهی برای فهم عقل نخواهیم داشت.

استاد نظرزاده نیز افزود: در بررسی عقل از دیدگاه قرآن نیازی به نسخ نیست چه نسخ به قرآن با قرآن، چه نسخ قرآن با روایات و چه نسخ قرآن با عقل.

استاد ادبی هم گفت: ما اراده کرده‌ایم که از موضوع معینی صحبت کنیم که همان جایگاه عقل است. عقل ایرانی یعنی عقل با فکر ایرانی با توجه به مکان و اجتماعی که ایرانی در آن زندگی می‌کند. زمان و مکان در فهم انسان اثر می‌گذارد. عقل در مساله توحید و مساله حسن خلق اختلاف ندارد ولی در بعضی مسائل اختلاف دارد حتی در احکام طلاق اختلاف دارد.

دکتر نظرزاده در این بخش افزود: نظریه سیاسی اعتدال در قرآن کریم که طی آن نظریه سیاسی می‌خواهد یک سیستمی را ارائه کند که در هم تافته و منسجم هستند و می‌خواهد یک راه و سیاستی را برای اداره جامعه ارائه کند و هدف از آن این است که هر بخش از جامعه سیاسی را بخواهیم توصیف کنیم باید در این نظریه جایگاهی داشته باشد. نظریه دو جهت دارد: تمام نظریه‌پردازان سیاسی ادعا می‌کنند که با نظریه من نظم بهتری برای جامعه انسانی به وجود خواهد آمد.

با این تعریف وارد بررسی نظریه سیاسی اعتدال در قرآن کریم می‌شویم؛ در قرآن کریم اصول و مبانی وجود دارد که می‌تواند حیات طیبه را رقم بزند. افرادی مانند فوکویاما و یا بعضی از شخصیت‌های غربی ادعا می‌کنند نظریه‌ها می‌توانند جهان بهتری را برای انسان رقم بزند که حتی با جنگ خواستند نظریه خود را پیاده کنند. در خصوص نظریه اعتدال بحث اعتدال در تکوین چند مساله است. خداوند در آفرینش خود اعتدال را رعایت کرده است. در سوره اعلی می‌فرماید: «الذی خلق فسوی» تمام گردش زمین و آسمان حاصل اعتدال است. در خصوص نظریه سیاسی قرآن کریم؛ اولین رکن دنیا و آخرت در این نظریه متفقاً دیده می‌شود. در نظریه سیاسی اسلام دنیای محدود را در کنار یک آخرت نامحدود تعریف می‌کند. سکولاریسم می‌خواهد آخرت و دین را از دنیای امروز جدا کند.

رکن دوم: سیاست قرآنی است. در عرصه سیاست خداوند وقتی در مقابل سایر نظریه‌های سیاسی قرار می‌گیرد، پیامبر را به اعتدال سفارش می‌کند بنابراین باید در تمام عرصه‌های سیاستگذاری سراغ اعتدال رفت مثلاً در احکام روزه مریض و مسافر را استثنا کرد. «ان جنحوا للسلام» نسخ نشده است. «و لا تهتدوا و تدعوا الی السلم» چرا که دومی خطاب به منافقین است و روی خطاب مسلمین پیامبر است.

«دوله» و «نداولها» از یک ریشه هستند ولی هر کدام یک بحث اعتدال را بیان می‌کند. «دوله» بحث اقتصاد را بیان می‌کند. که دولت باید به گونه‌ای عمل کند که چرخه اقتصادی فقط در بین اغنیا نچرخد.

استاد ادبی گفت: از دکتر نظرزاده تشکر می‌کنم. حقیقت این است که تعمیق مصطلحات چند نکته است: ۱- بحث مادی‌گرایی منطبق می‌شود بر دموکراسی و بر نظریه‌های لیبرالی دیگر، بحث تفکر در دموکراسی است و نمی‌شود نظریه امت سلف جاری ساخت.

استاد نظرزاده هم افزود: در خصوص نظریه‌های قرآنی و نظریه‌های مادی‌گرایی، در خصوص تسامح و تساهل که به نسبت می‌انجامد ما در شیعه معتقدیم که مخطئه هستیم یعنی ممکن است به رافع برسیم و ممکن است به واضح برسیم. حق در لوح محفوظ وجود دارد ما سعی می‌کنیم به آن برسیم ولی ممکن است که در این رسیدن به اختلاف برسیم. بحث ما در «لو ندهن و یدهنون» که اگر با کفار بخواهیم مدهانه کنیم بخشی از مطالب به فراموشی سپرده می‌شود.

استاد شریعتی نیز گفت: عنوان مقاله وحدت مسلمانان از نظر اصول و قواعد فقهی است. بیشتر بحث فقهی است فقهاء مسلمانان را در یک نظام دیده‌اند. یک طرف کفار و یک طرف مسلمانان. دارالکفر و دارالاسلام را مطرح کرده‌اند. و حتی بحث ذمه و امان را برای غیرمسلمانان و کفار مطرح کرده‌اند. ما در احکام اسلامی لقب گمشده و در الاسلام و دارالکفر را می‌بینیم. وقتی عقل وحدت را مبنا قرار می‌دهد شرع هم وحدت را مبنا قرار می‌دهد. بحث اصول و قواعد فقهی و بحث وحدت است. مبنای بسیاری از قواعد وحدت مسلمین است. حرمة المسلم و عرفه و ماله در احکام فقهی آمده است.

حرمة المسلم یک قاعده فقهی است و همه مسلمانان را مطرح می‌کند و یا قاعده حفظ نظام که منظور نظام المسلمین است که حاکم اسلامی را ملزم می‌کند کاری را انجام بدهد و یا ندهد. همه مسلمانان در این دید مشترک هستند. عرصه‌های مختلف مسلم اخ المسلم و برادر مسلم خوانده شده است. وحدت مبنایی در بین مسلمانان وجود دارد. قاعده نفی سبیل نسبت به کفار سبیل کافر به مسلمان است. سلطه مسلمان بر مسلمان را می‌پذیریم ولی سلطه کافر بر مسلمان را نمی‌پذیریم. قاعده جَبَّ «الاسلامُ یَجِبُ ما قَبْلَهُ» که اسلام ما قبل خودش را جبران می‌کند که بر همه مذاهب اسلامی صدق می‌کند. در باب تألیف قلوب امام علیه‌السلام پولی را به شاگردش می‌دهند که اگر بین دو نفر اختلاف افتاد و با این پول می‌شود بین آنها تألیف ایجاد کرد این کار را بکند. به صورت کلی در فقه اسلام در مذاهب مختلف بسیار از احکام و قواعد فقهی را مشاهده می‌کنیم که مبنای آن مسلم است و هیچ فرقی بین گروه‌های اسلامی ندارد.

دکتر عبدالعزیز بدرالقطان نیز گفت: با تشکر از مباحث مطرح شده در قرآن آمده است «انّ امتکم امة واحدة» همین طور است که در بحث زکات در باب تألیف قلوب که به مسلمانان تازه مسلمان شده و با کفار داده می‌شود. وحدت اسلامی بسیار عظمت دارد و فقها فرقی نمی‌گذارند بین طوائف مختلف اسلامی که شهادتین را جاری کرده‌اند. همه فرق اسلامی تبرک از صالحین را می‌پذیرند جهت قرب الی الله تعالی سبحانه جز وهابیت که این تبرک را نمی‌پذیرد.

دکتر شریعتی گفت: خوب است در کنفرانس اسلامی صندوق گذاشته شود برای اتحاد بین مسلمانان که در این جهت تلاش شود.

دکتر لکزایی نیز گفت: بحث ما امروزه در جهان کنونی مشکل است برهان عقلانیت است. عقلانیت و عقلانی بودن یکی از مشکلات است. همه در این که عقل خوب است مشترک هستیم. ولی عقل چیست؟ تعاریف مختلف است به خصوص اگر بخواهیم جز نسبت را دخالت دهیم. گاهی عمل را بر اساس اساطیر و پذیرش اسطوره‌های قدیم عنوان می‌کردند. وقتی ایده‌آلیسم آمد عقلانیت استیلائی را مطرح کرده است. گاهی عقلانیت غربی مطرح شد و امروزه غرب هم دچار بحران عقلانیت شده است. غربی که همه‌اش به دنبال عقلانیت بود و دین را کنار گذاشته بود. چه چیزی درست است؟ چه چیزی درست نیست؟ دیگر پرسیده نمی‌شود. استاد ادبی عنوان کردند که حتی تکفیری‌ها هر کاری انجام می‌دهند، می‌گویند عقلی است.

برای وحدت رویه چه باید کرد: اولاً هر چند همه بر عقل تأکید داریم ولی هنگام استفاده مشکل ساز می‌شود، پس معلوم می‌شود عقل به تنهایی کفایت نمی‌کند. ثانیاً اگر به دین برگردیم تعدد ادیان یک واقعیت است هر چند «کان الناس امة واحدة» که مردم بر امت و دین واحد بدانند ولی بعضی به جهت انحراف دچار اختلاف شوند پس هم در عقل اختلاف داریم و هم در دین. پس راه چاره چیست؟ راه چاره خود خدمت ففروا الی الله. یا ایها الذین آمنوا استجیبوا لله وللرسول إذا دعاکم لِمَا یُحِیْکُمْ عقلانی بسط که فِطْرَتِ اللّهِ الَّتِی فَطَرَ النَّاسَ عَلَیْهَا که ما در خود می‌یابیم. قَدْ كَانَ لَكُمْ فِی رَسُولِ اللّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ چیزی که ما در جهان اسلام دچار آن هستیم، بحث امامت است. امید به آینده و اعتقاد به موعود می‌تواند راه سوم و راه حل مشکلات مطرح شده باشد.

«أین جامع الکلمة علی التقوی» نتیجه چهارم این که اختلاف گذشته به ما درس می‌دهد که ما باید به قرآن و سنت و یک هادی و راهبری تمسک کنیم که همان مهدی موعود است که روایات شیعه و سنی آن را بیان کرده‌اند. لغت و زبان ابتدای خلقت متعدد نبوده است به نظر می‌رسد که در آینده هم اگر امت واحد و حکومت واحد تشکیل شود، زبان متعدد نخواهد بود.

حجت‌الاسلام اکبریان نیز گفت: بعضی افراد که افراطی هستند به همان قرآن و پیامبر تمسک می‌کنند. در بحث تقدم نقل بر عقل این اشکال مطرح می‌شود که آنجا هم افراط و تفریط آمده است. ورود یک نوع عقلانیت دیگر هم می‌تواند چاره‌ساز باشد. نمی‌شود گفت که در غرب با عقلانیت مشکل پیدا کرده‌اند. امروز عقلانیت عملی در کنار عقل نظری می‌تواند کاربردی داشته باشد.

یکی از مهمانان خارجی نیز افزود: مشکل اساسی این است که در امت اسلامی عدم قبول از طرف مقابل مانند وهابیت و گروه‌های تکفیری وجود دارد که حرف و گفتار طرف مقابل را گوش نمی‌دهند.

دکتر القطان گفت: در خصوص سخنان آقای دکتر لک‌زایی بود که انتظار بر ظهور امام مهدی سبب برطرف شدن اختلافات می‌شود. این مورد اتفاق است و در روایت اهل سنت هم به آن اشاره شده است. ان شاء الله این انقلاب اسلامی منتهی به قیام حضرت مهدی شود. و مطالبی وهمی در خصوص دجال آمده است که تعبیر به یهود شده است.

دکتر توفیق هم گفت: عقل امروز حکم می‌کند اساس همه چیز عقل باشد و دین از شئون عقل است و با کمک عقل به هم نزدیک می‌شویم.

حجت‌الاسلام مودن افزود: تعجب‌آور است که مسلمانان که خود را مسلمان می‌دانند یک سرمایه عظیم دارند که آن را ترک کردند و گرسنه ماندند و دیگران آمده‌اند از آن سرمایه استفاده کرده‌اند. اگر محور نباشد اتحاد درست نمی‌شود محور و پایه قرآن است.

دکتر سیفی هم گفت: در مباحث عبادی نقل مقدم است ولی در مباحث اعتقادی عقل تقدم دارد.

دکتر لک‌زایی افزود: صراط و راه حد وسط چیست؟ راه وسط همان راهی است که از اعتقاد و عمل سرچشمه می‌گیرد. اسلام دین وسط است. فلاسفه می‌گویند هر فضیلت بین دو رذیلت قرار دارد و در قرآن کریم آمده است. «جعلنا امهً وسطاً» در باب اتفاق حد وسط است که نه اسراف کند و نه امساک بلکه تأمل داشته باشد. اعتدال بین مصالح دنیا و آخرت است و رویکردایمان به عالم غیب و آخرین و یا در آیه‌ای دیگر آمد که «ربنا آتنا فی الدنيا حسنه» و فقط نیکی دنیا را درخواست می‌کنند ولی کسانی هستند که هم حسنه در دنیا و هم در آخرت را طلب می‌کنند و خداوند فرموده که خدا برای شما آسانی می‌خواهد و سختی نمی‌خواهد و اسلام دین عنف و مدارا است. در حالی که اعتدال و حد وسط رو به قرآن است پس چرا دشمنی؟ چه شده است؟ علت در دینداری ما است.

مشکل در برداشت و ایدئولوژی افراد است نه در اصل دین. مسائل جانشینی و خلافت بین امت‌های مختلف نباید سبب اختلاف شود. معالجه در چیست؟ معالجه در تصحیح و گفت‌وگو پیرامون برداشت‌های دینی ماست هم آن که این جلسات برای آن تشکیل شده است. ناچار باید بر میراث دینی خود مجدداً مراجعه کنیم؛ یک مراجعه عقلانی و صحیح و این ضروری است نه فقط برای ما بلکه برای نسل‌های آینده تا این‌گونه باشند. مساله راهی است که انتخاب می‌کنیم.

حجت‌الاسلام میرزایی نیز گفت: غرب امروز تشنه معارف الهی است و اسلام می‌تواند با این فکر جدید که معرفی کرده حتی از فرانسه پیشی گرفته و این اعتدال، عقلانیت و انسانیتی که امام خمینی (ره) معرفی کرده یک قطب باشد و ایران در جایگاه فرهنگی، سیاسی می‌تواند وزنه باشد. در جهان آینده باید بدان نگاه کنیم. بنابراین امام (ره) می‌گفتند جهان غرب در حال عقبگرد است و بهترین فرصت پیش روی ماست. در شرایط امروز چون دو کشور ایران و ترکیه دارای ویژگی خاصی هستند با توجه به قدرت اسلام می‌توانند در مراحل آینده همراه با جهان عرب، اسلام اعتدالی را به دنیا معرفی کنند.

حجت‌الاسلام الویری نیز گفت: ما می‌توانیم یک موقعیت روشنی را تبیین کنیم. جایگاه ایران و اسلام کجاست ما در ابتدای قرن بیست و یکم هستیم. منافع است که آمریکا نسبت به چین و ایران را می‌ترساند یا مکاتب شرقی آنها.

استاد سعید شهبابی هم افزود: چرا از قبل این گفت‌وگو وجود نداشته در صورتی که امام خمینی (ره) نگاه خوب به جهان عرب داشته ولی این نگاه ادامه پیدا نکرد و دشمنان، ایران را به عنوان دشمن به اعراب معرفی کردند.

عصر سوم بهمن ماه ۱۳۹۵

آقای میرزایی در عصر روز سوم اینگونه شروع کرد: دو روز پر از تلاش و فعالیت را پشت سر گذاشتیم و چالش‌ها و راهکارهای پیش روی عقلانیت و اعتدال اسلامی را بررسی کردیم. به عنوان نمونه رویکرد تطبیقی شرف‌الدین در لبنان با توجه به سوء رفتارهایی که در لبنان وجود داشت فاصله میان طوایف را کم و درک مقابل و گفت‌وگو را جایگزین اختلافات کرد. خود حق‌بینی مطلق و باطل انگاشتن همه جز ما و عدم تحمل از مواردی است که اعتدال‌گرایی اسلامی را با چالش مواجه ساخته است. با اعتدال است که وحدت به دست می‌آید و از خشونت و خونریزی جلوگیری می‌شود. هرچند عملی ساختن ایده اعتدال با تمام ضوابط آن سال‌ها به طول می‌انجامد ولی ما امیدواریم.

لک‌زایی گفت: آنچه باعث تشکیل این جلسات شد مشکلات سطح جهان اسلام است که مجموعه آنها را با عنوان انحطاط امنیتی یاد می‌کنم. امروز بخش‌هایی از جهان اسلام نه تنها گرفتار عدم امنیت بلکه انحطاط است. مسلمانان را به عنوان خونریز که همدیگر را می‌کشند معرفی می‌کنند و عوامل این درنده‌خویی در جهان اسلام عوامل داخلی و خارجی است.

با وجود نقش سیاسیون و دیپلمات طبیعتاً کسی جز ما و به خصوص قشر نخبه و دانشجو نمی‌تواند این دردها را درمان کند، جهالت‌های علمی و عملی موجود در جهان اسلام باید برطرف شود تا رنج و ناامنی کاهش پیدا کند. عقلانیت جایگزین جهل است. اگر بر اساس عقل و خرد عمل کنیم، قوه غضبیه به جای میل به درنده‌خویی به شجاعت و حمایت از مظلومان و در برابر ظالمان میل خواهد کرد. از شیطنت فاصله می‌گیریم و از خشونت‌های موجود پیراسته می‌شویم و به سمت زهد و وارستگی میل خواهیم کرد.

مجموعاً بیش از ۵۰ چکیده مقالات دریافت کرده‌ایم که در قالب کتاب در اختیار دوستان قرار گرفته و در بیانیه پایانی فضایی طراحی کردیم تا مجمع اندیشمندان ایران و عرب به تبع آن شکل بگیرد و این کنفرانس مقدمه آن است تا جریان فکری میان اندیشمندان ایرانی با متفکران فعال عرب که دوستدار عقلانیت و اعتدال هستند، استمرار یابد.

با این سخن هانری کربن شروع می‌کنم که گفت: ایران سرزمین وصل و اتصال است. ایران در طول تاریخ هرگز تهدید کشورهای عربی نبود پس گفت‌وگو با ایران نه تنها مسلم است بلکه امری ضروری و استراتژیک شمرده می‌شود تا بتواند قطب‌نما را در جهت صحیح بیندازد. بوق‌های تبلیغاتی ارتجاع به شدت در پی ایران‌هراسی هستند و لزوم همگرایی میان ملت‌های مسلمان بیش از پیش حس می‌شود. این همایش راه حلی عملی و قابل اجراست.

واعظی نیز در ادامه افزود: عقلانیت و اعتدال هم در حوزه نظر و فکر و اندیشه هست و هم وصف کنش و رفتار و عمل اجتماعی و فردی است نسبت به باور و اعتقاد اما حقیقت آن است که مادام که افراط‌گری و دوری از عقلانیت خودش را در کنش و رفتار بروز ندهد، حساسیت‌برانگیز نخواهد بود.

کنش اجتماعی و رفتارهای افراطی باعث حساسیت می‌شود. پس ریشه کنش‌های افراطی باورمندی‌ها و اعتقادات است که مقوله عقلانیت را با دشواری روبه‌رو می‌کند. ما با گوناگونی و تکثر روبه‌رو هستیم که عقلانیت و اعتدال را تفسیربردار می‌نماید و کنش‌گری غیراعتدالی و نامعقول از نظر برخی را عین اعتدال و عقلانیت معرفی می‌کند. در شرایط کنونی در جهان اسلام واقعیت موجود دل هر مسلمان را به درد می‌آورد. صحنه تلخی است که با تکثر قلوب و تقابل نفوس در جهان اسلام مواجه هستیم و خشونت مذهبی و برادرکشی بیداد می‌کند و در جوامع مختلف با تمام وجود آن را لمس می‌کنند. آن چه امروز در جهان اسلام می‌گذرد در اروپای قرون وسطا تجربه شده است.

در قرن ۱۷ اروپا پر از جنگ‌های مذهبی از سوی گرایش‌های مذهبی بود و جنگ‌های داخلی یا جنگ‌هایی که بین کشورها رخ می‌داد مانند جنگ‌های صدساله یا جنگ بین طرفداران پارلمان و نظام پادشاهی که منتهی به مشروطه و محدود شدن قدرت پادشاه در انگلستان شد. پس خشونت مذهبی و نمودهای فقدان عقلانیت و اعتدال سابقه روشنی در تمدن معاصر غربی دارد و اوج بی‌خردی را در قرن بیستم و در طی جنگ‌های جهانی اول و دوم با میلیون‌ها تلفات ناشی از آن شاهد هستیم. غرب چگونه توانست بر این وضعیت فائق آید. سه امر اساسی کمک کرد تا غرب بر این وضع غلبه کند و عقلانیت و ثبات را پدید بیاورد. راه حل غرب برای پایان دادن به خشونت‌های نژادی و مذهبی:

۱- در به رسمیت شناختن تکثرگرایی معرفتی، نسبی‌گرایی دینی و معرفتی است. وقت برای توضیح عناصر فلسفی نیست. جریانات فلسفی و اجتماعی ظهور کرد تا تئوریزه بشود. مثلاً رویکردهای معناگرا و هرمنوتیکی که تکثر را به رسمیت می‌شناسد و جریانی که عقلانیت را تاریخی می‌کند مثل هایدگر و فوکو و اینکه هم ما از واقعیت به واسطه دستگاه‌ها که خروجی آنها به ساختن تکثرگرایی بود و کمک کرد تا جزمیت و خشونت شود.

۲- ترویج سکولاریسم مذهبی و اخلاقی به معنای تفکیک حوزه سیاست و قدرت سیاسی از هر مکتب اخلاقی و نظام اخلاقی خاص تا دین به عرصه فردیت و خصوصی برود. همچنین تا اخلاق مبنای تصمیم سیاسی نباشد غرب، مذهب را از حوزه مدیریت کنار گذاشت.

۳- ایجاد نهادسازی بین‌المللی که از طریق تعامل و گفت‌وگو به واگرایی خاتمه دهند.

حال آیا ما می‌توانیم در جهان اسلام عقلانیت شکل گرفته در غرب را مبنای رفع چالش‌ها قرار دهیم یا باید نسخه بومی عقلانیت را ارائه دهیم که مشکلات ما در جهان اسلام خاتمه یابد. بنده می‌گویم ما باید به دنبال تکوین عقلانیت اسلامی باشیم، عقلانیتی نوین مبتنی بر ارزش‌های اسلامی. این عقلانیت اضلاع مختلفی دارد، ضلع سیاسی و دول اسلامی، ولی جلسه ما گفت‌وگوی فرهنگی و بر این ضلع متمرکز می‌شود.

عناصر فرهنگی می‌توانند بر شکل‌دهی عقلانیت اسلامی چیره شود. باید هر گونه تفسیری که بخواهد ستیزه‌جویانه و انحصارطلبانه خود را حق مطلق و خارج از اسلام بداند با خشونت برخورد شود تا به انزوا برود. جریان‌های تکفیری که مخالف خود را کفر می‌دانند از نظر معرفتی و فکری منزوی کنیم. لازم است تفاسیر مختلف اسلام به گفت‌وگوی تقریبی بنشینند که خروج آن برجسته کردن اشتراکات و آشنایی عمیق و منصفانه با یکدیگر است. در غیر این صورت نمی‌توانیم گامی برای فرهنگ‌سازی و گفتمان‌سازی عمومی در ظرفیت‌های اسلامی برداریم.

رنج ما امروز تفاسیری است که برخی آموزه‌ها را برجسته کرده‌اند مانند جهاد و به جای جهاد با دشمن جهاد با مسلمانان که از درون جامعه به دنبال مخالف‌سازی و جهاد هستند. در مقابل اگر نخواهیم عقلانیت اعتدال حاکم شود باید گفتمان‌سازی کنیم. آن دسته مؤلفه‌هایی که می‌تواند مبنای تمدن‌سازی ما و تألیف قلوب شود باید مورد تشویق و ترغیب قرار گیرد تا منشاء همگرایی در تمام عرصه‌ها باشد.

خامه‌یار اینگونه آغاز کرد: سلام و ادب، گرچه امروز روز غمگینی است ولی این برنامه و حضور در جمع میهمانان خارجی نوعی التیام است. جلسه باشکوه صبح گویای این است آنچه در جلسه می‌بینیم و سفرهای دوستان ما با وجود فشار گسترده‌ای که علیه این همگرایی وجود دارد، یک جریان بزرگ ولی خاموش است که معتقد به گفتمان و همکاری و ضد واگرایی است.

به این پرسش‌ها باید پاسخ دهیم که چرا ما در جهان عرب به دنبال گفت‌وگو هستیم؟ نگاه ما به این امر تاکتیک است یا استراتژی؟

جمهوری اسلامی ایران بر اساس آموزه‌های دینی و تمدنی همواره این استراتژی را پیش روی خود قرار داده است. آیا گزینه دیگری هم داریم یا خیر؟ این گفت‌وگو سابقه تاریخی دارد و از سه قرن قبل اسلام و بعد از دولت عباسی افزایش یافته و در دوره امویان وضعیت خاصی داشت و از دوره عباسیان به این سو قبل انقلاب با ادبیات ناسیونالیستی که شاه گسترش داده بود و بعد انقلاب رنگ دیگری پیدا کرد و این استراتژی امام و رهبری است.

شروع گفت‌وگوی ایران و عرب در چه موضوعاتی باید باشد؟ این راهبرد نباید به شرایط خاصی محدود شود و جهت‌گیری مشخصی می‌خواهد که مرور تاریخ مشترک به عنوان نقطه شروع و ایجاد باور برای نسل معاصر باشد. مصادیقی مطرح کرده‌ام که یا می‌توانیم از موضع تفاخر مسیر گفت‌وگو را ادامه دهیم؟ تمدن اسلامی محصول تاریخ مشترک است و نقش دو بال برای تمدن اسلامی را دارد و مورد توجه رهبری هم هست همین امر را چگونه باید با همسایگان ادامه دهیم؟ آیا امروز جهان عرب داریم؟ فروپاشیده نیست؟ سیاسی و اقتصادی این بحث جدید و مفصلی است که این عنوان بین ایرانیان و اعراب است یا ایران و جهان عرب. آیا جهان عرب یکپارچه است؟

نیازهای داخلی و خارجی گفت‌وگوی جهان عرب و ایران چیست؟ چگونه می‌توانیم گفتمان داشته باشیم؟ هر دو طرف عمق استراتژیک به شمار می‌روند و گفت‌وگو ضوابطی دارد که باید رعایت شود. دیپلماسی قدرت نرم که مشخصه دعوت پیامبر است باید مورد تأکید باشد. برخلاف حرف نیچه روابط ما روابط گرگ و میش نیست و عاطفی است. باید نقاط حساس طرف مقابل را شناخت و بر این اساس گفت‌وگو را آغاز کرد. چه جامعه هدفی برای گفت‌وگو مناسب است؟ افکار عمومی یا نخبگان و دانشگاهیان؟ باید فرصت‌ها و چالش‌ها را بشناسیم و در نظر بگیریم که دچار بن‌بست نشویم. نگاه امنیتی نباید بر گفت‌وگو حاکم باشد این یکی از دشواری‌های جدی گفت‌وگوست. نگاه ما و عرب‌ها به غرب در نگاه کلان اثر می‌گذارد و نوعی گریز از همگرایی در داخل در نخبگان و فرهنگ ما و جهان عرب وجود دارد.

طلال عتریسی هم به عنوان سخنران بعدی اینگونه آغاز کرد: در دانشگاه بیروت شناخت دقیقی از فرهنگ ایران وجود ندارد و برای این کار تلاش خود را صرف کرده‌ایم تا زبان فارسی در لبنان آموزش داده شود تا به عنوان پل ارتباطی میان دو ملت عمل کند. فرهنگ ایران مورد توجه لبنانی‌هاست و نام‌هایی چون سعدی و مولوی و شاعران دیگر در این عرصه می‌درخشند اما از سوی دیگر وقتی درباره سیاست ایران حرف می‌زنند کاملاً برعکس است. در دید سیاسی ایران در دید عرب بالعکس است. آنچه روابط فرهنگ را خراب می‌کند روابط سیاسی است. حال چگونه مشکل را حل کنیم؟ روابط فرهنگی را منتشر کنیم تا اثر آن را خنثی کنیم. تصویر ایران در جهان عرب، ایران هسته‌ای و مقاومت و تروریسم است. اما میراث فرهنگی بعد از انقلاب را اصلاً در جهان عرب نمی‌شناسیم مگر عده‌ای محدود که در این زمینه تلاش‌هایی کرده‌اند. من دعوت می‌کنم فرهیختگان عرب تلاش کنند.

حجت‌الاسلام نواب نیز گفت: ریشه‌های اشتراک ما و اعراب ریشه منطقه‌ای، عربی و تاریخی است ما با اعراب هم همسایه فکری و تمدنی بوده‌ایم و از قبل اسلام همزیستی داشته‌ایم با اسلام پیوندهای ما گسترده‌تر شد. ما برای گفت‌وگو و مفاهمه نیاز به وام گرفتن از دیگران نداریم. ریشه گفت‌وگو در قرآن است و مبارزه با تندروی از ۱۵ قرن قبل در اسلام آغاز شده است. پیروان ادیان دیگر را به گفت‌وگو دعوت می‌کند و حتی قرآن، اهل کتاب را مورد خطاب قرار می‌دهد که «تعالو الی کلمه» و بعد بالاتر، قرآن معتقدان به غیر خدا و غیر دین را بدون هیچ پیش‌شرطی فرامی‌خواند. این ادبیات فاخر قرآنی که وقتی گفت‌وگو می‌کند این طور صحبت می‌کند و آیه بعد می‌گوید «لا تسألون عما اجرنا» ما ۱۵ قرن قبل گفت‌وگویی در این سطح داشته‌ایم حال چه نیازی داریم از کسی وام بگیریم؟

گفت‌وگو اصل ثابت دینی ماست حتی با سایر ادیان یا کسانی که اصلاً دین ندارند پس ما نیازی نداریم بگوییم چون دیالوگ رسم شده است ما هم گفت‌وگو می‌کنیم. ما برای همه مشکلات یک راهکار داریم و آن بازگشت به خویشتن و اصالت قرآن و

اسلامی خودمان است. اگر همین اصول قرآنی را رعایت کنیم می‌توان بر مشکلات فائق آمد. هر دو از اسلامی که ما را در کنار هم نشانند فاصله گرفته‌ایم. ما یک خانواده تاریخی و منطقه‌ای هستیم. چرا از هم فاصله گرفته‌ایم؟

روشنفکران نقش ویژه‌ای در بازگرداندن امت اسلامی و خانواده اسلامی و همه به اصالت‌های اسلامی و قرآنی دارند. در گذشته میراث مشترک ابن مسکویه، ابن رشد و ابن عربی که عرب بود و ابن سینا و ملاصدرا از این سو، این‌ها کار بزرگی کردند ما کتاب «تحقیق ماللهند» را داریم و تحقیق و گفت‌وگو با دیگر ادیان را شروع کرده‌ایم اما از فرهنگ گفت‌وگو غفلت ورزیده‌ایم.

سخنران بعدی این همایش توفیق بن عامر بود که ضمن تشکر از میزبانی ایرانیان گفت: توحید وجه مشترک امت و تاریخ مشترک و دوستی ایرانی-عربی است و برای ما قابل انتظار بود که ایرانی‌ها برای گفت‌وگو و همزیستی تلاش کنند. گفت‌وگو باعث می‌شود تا از سلاح کشیدن به روی یکدیگر اجتناب کنیم. ای کاش این گفت‌وگوها خیلی زودتر برگزار می‌شد تا شاهد بحران‌های امروزی نبودیم. توطئه‌هایی که امروز جهان اسلام را تهدید می‌کند به واسطه کوتاهی‌های ما مسلمانان است.

نقص مسلمانان عدم گفت‌وگو با همدیگر است. هر کدام خود را سخنگوی اسلام می‌دانند. مسائل بزرگ جاری امروز باید مورد گفت‌وگو ما باشد. گفت‌وگویی که خالی از هر چیز به جز فرهنگ باشد؛ گفت‌وگویی صریح، بدون منافع شخصی، ملی و سیاسی. این مسوولیت روشنفکران جوامع است تا با یکدیگر بنشینند و گفت‌وگو کنند.

باید محلی باشد که مسلمانان بدون در نظر گرفتن منافع و گفت‌وگو کنند و نه درباره سیاست. باید اصلاحات خود را روشن کنیم تا وقت خود را تلف نکنیم و به نتیجه برسیم. باید مشخص کنیم عقلانیت و اعتدال یعنی چه؟ معیارهای آن چیست؟ معیار افراطی‌گری چیست؟ باید هر اصطلاح را تعریف کنیم تا مغالطه پیش نیاید. آیا ما میراث اسلامی را مورد نقد قرار داده‌ایم؟ افراط‌گرایان از مستندات روایی ما بهره بردند زیرا ما به بررسی و بازبینی میراث خود نپرداخته‌ایم.

غرب هم متون خود را مورد قرائت مجدد قرار داد. مسأله ما مسأله معرفتی و فرهنگی است و وقتی از عقلانیت حرف می‌زنیم لاجرم باید میراث خود را نیز نقد کنیم و با شجاعت و مسوولیت بگوییم برداشت سابق ما از متون نادرست است و باید در سایه علوم جدید آنها را مورد قرائت جدید قرار دهیم. مسوولیت روشنفکران بسیار سنگین و شایسته است گفت‌وگو منحصر به نخبگان باشد. این مسأله شرم‌آور است که هر کس فکر کند مفتی دینی است و گویا ما علمای دینی نداریم. بنابراین بازبینی امور امری اساسی است تا بتوانیم گامی به جلو برداریم.

گزارش کمیسیون اعتدال و عقلانیت پژوهشگاه علوم اسلامی (قم):

فیصل سعود صالح الدویسان در این بخش افزود: شاید بتوان گفت ما از گفت‌وگوی سیاستمداران به نتیجه‌ای نرسیده‌ایم و باید گفت‌وگوی اهل فرهنگ را پی بگیریم. کنفرانس نتیجه‌ای برای روابط فرهیخته خواهد داشت و باید بدانید عرب‌ها به دنبال امنیت خود هستند و دنبال تنش با همسایه خود نیستند.

آنچه مایه گسترش روابط ایران و جهان عرب می‌شود فرهنگ است و عرصه‌هایی مثل سینما از جمله فیلم یوسف و مریم مقدس، اما ولایت عشق و مختار ثقفی پیرامون مشترکات اعتقادی ما نبود. ایران نباید فقط به اسلام‌گرایان جهان عرب تکیه کند چرا که آنها وفادار نیستند.

عبدالوهاب فراقی گفت: باید بررسی کنیم اساساً جذابیت ایدئولوژی گروه‌های تکفیری چیست؟ و چه عواملی سبب می‌شود جوانان عرب جذب آن شوند.

معن بشور نیز افزود: از لحاظ فرهنگی ریشه مشکل در مرحله اول سیاسی است. اکثر عرب‌ها پشت انقلاب اسلامی بوده‌اند و پیروزی انقلاب به رهبری امام خمینی(ره) مایه امید جهان عرب بود چرا که ضد استعمار ایستاد اما حوادث پس از آن به تیرگی

روابط انجامید. حل این مشکلات متوجه ایران است چرا که کشوری قوی است و دو طرف باید با نگاه آشتی وارد گفت‌وگوها شوند. مرحله دوم مرحله بازنگری است که باید دیدگاه‌های نادرستی که دو طرف از یکدیگر دارند اصلاح شود تا گفت‌وگوها به ثمر بنشینند.

حمودی هم گفت: ما باید در گفت‌وگوهای فرهنگی نقش دولت‌ها را به حداقل ممکن برسانیم تا فرهیختگان مستقلاً نقش آفرینی کنند. امروز نوسلفی‌گری موضوع قابل توجهی است که ریشه در افکار انحرافی موجود در جهان اسلام دارد و باید با آن مقابله شود.

مطلق‌گرایی نیز یکی از عوامل موثر در سلفی‌گری جریان‌های اسلام‌گراست. این جریان‌ها با محور قرار دادن دیدگاه‌های خود مطلق‌گرایی که یکی از مهم‌ترین عوامل موثر در سلفی‌گری است را گسترش می‌دهد.

عبدالحسین حمودی نیز اینگونه گفت: راهکارهایی برای توسعه مناسبات فرهنگی ایران وجود دارد که مؤثرترین آنها عبارتند از: اندیشه وحدت، تقریب بین مذاهب، ارتباط با نخبگان جهان اسلام و حرمت توهین به آموزه‌های اهل سنت و دیگر ادیان.

مرادی سخنرا ندیگر این همایش گفت: در مورد موضوع عقلانیت می‌دانیم که در قرآن و سنت پیامبر بر به کارگیری عقل تأکید شده است و در تجربه تاریخی می‌بینیم که نیاز به مقدماتی دارند و قربانیان تروریسم در ایران ۱۷ هزار نفر هستند اما نتوانستند جلو بروند. این تجربه را ما می‌توانیم استفاده کرده و به دنیای اسلامی تقدیم کنیم. در مرحله بعدی عراق و سوریه مرحله جدیدی است که تاریخ جهان را بنویسیم که قبل و بعد از این کشورها به تجربه ایران نیاز دارند.

پنل اول:

مرتضی جوادی آملی گفت: امیدواریم فقط مسائل علمی را در نشست مطرح کنیم تا ان‌شاءالله شاهد نتایج این جلسه باشیم و از افراط و خشونت که منشا آن عدم شناخت اسلام است، رهایی یابیم.

العربی نیز ضمن تشکر و قدردانی، خود را خادم اندیشه و تمدن اسلامی از الجزایر معرفی کرد. درباره افراط‌گرایی باید تحلیل‌های خود را فقط متوجه اوضاع منحرف فعلی نکنیم. درباره اوضاع قدیم مسلمانان هم باید حرف بزنیم. جهان اسلام با استبداد و استعمار آلوده شده است. اسلام نتوانست حیات حقیقی خود را داشته باشد. باید حتی در اصول و مذاهب فقهی تجدید نظر و بازخوانی کنیم. باید به عصر خود نگاه کنیم و نشانه‌های آینده را ببینیم.

یوسفی راد افزود: نقش اعتدال در تعالی جامعه و نظام سیاسی اندیشمندان اسلامی با رویکرد وحدت‌گرای معنوی هم به هستی و هم انسان نگاه و حدودی داشته‌اند. اگر چه انسان دارای نواقصی است ولی می‌تواند تعالی پیدا کند: انا لله و انا الیه راجعون. هم ماهیت حیوانی و طبیعی دارد و هم فراطبیعی است.

راه حل اندیشمندان اسلامی برای رسیدن به کمال اعتدال است. البته اعتدال در بستر نظام سیاسی مورد نظر است. اعتدال در لغت یعنی راست‌قامتی، میانه‌روی و تساوی روز و شب، در اصطلاح هم از ریشه عدل: وضع الشیء فی موضعه بنابراین اعتدال آن است که هر چیزی در جایگاه خودش مستقر شود. عدل به معنای توازن و هم‌سنگی است. اعتدال: توازن و تعادل و هماهنگی بین اشیاء یا اجزای شیء واحد و تصمیم مبتنی بر دانش: در امور کلی؛ دوراندیشی حاکم، در امور جزئی؛ شرع، در امور حقوق؛ قانون

اعتدال در کارکرد و توازن پدیده‌های سیاسی. ارزش و اهمیت اعتدال هم آن است که هم ارزش فی نفسه دارد و هم ارزش فی غیره. یعنی هم خودش کمال است و هم منجر به شکوفا شدن استعدادها و کمالات دیگر می‌شود چون بستری را فراهم می‌کند که سیاست فاضله و مدینه فاضله محقق شود و انسان کمالات خود را به دست آورد.

دکتر شریعتمدای از دانشگاه ادیان سخنران بعدی بود که اینگونه گفت: مشابهت وضع فعلی با وضع شیعه و سنی در قرن چهارم هجری - نمونه سید مرتضی و رویکرد عقلی در قرن چهارم - مشهود است به آزادی فکری و اندیشه بین متکلمان. مثال: یحیی بن عدی و شاگردان مسیحی او و ابوسلیمان سجستانی و نمونه‌های دیگری که ذکر شد. در مقاله ارائه شده محمد از دین در این قرن سخن می‌گوید و مستشرقان آن را قرن انفتاح دانسته‌اند که همزمان است با دولت آل بویه و عباسیون. برخورد شیعه و معتزله در این قرن و شیخ مفید و سید مرتضی که نسبش به ناصر اطروش می‌رسید پس او عربی اصیل و در عین حال ادیب و فقیه و محدث بود اما به قدرت حکامی‌اش شناخته می‌شود. او عقل را مصدر احکام شریعت می‌دانست و برای تربیت شاگردان تلاش می‌کرد. او خبر واحد را نپذیرفت و قائل به لزوم تحصیل علم در احکام دینی بود. مقایسه سید مرتضی با شیخ مفید و عبدالمحیاری المعتزلی اهمیت او را نشان می‌دهد. قایل به حسن و قبح عقلی بود و در نتیجه به عدل یعنی میانه‌روی بین افراط و تفریط معتقد بود.

شیخ مروان العبیدی گفت: من از جایی می‌آیم که آزمایشگاه تمام مشکلات و بحران‌هاست. از ابتدای اشغال آمریکا دیدیم تمام راه‌های سیاسی شکست خورده فعالیت‌های اجتماعی تا حدی موثر بود ولی ما از نقش مفید تصوف و عرفان غافل شدیم. تمام مردم محبت بین خودشان را باید بر آن تاکید کنند؟ اعتدال و عقلانیت در آرای مسلمانان، اولین کسی که اعتدال را تمرین کرد محمد بن عبدالله و بعد از آن وارث حقیقی او یعنی علی بن ابیطالب بوده او بایسته‌های انسانیت را نیز بنا کرد که گفت: مردم دو دسته‌اند یا برادر دینی تو و یا هم‌نوع تو هستند.

مساله مهم این است که باید در این نشست بگویم این منظومه را باید به پیامبر اکرم (ص) منسوب کنیم از طریق حسن (ع) و از طریق حسین (ع). باید بر بعد معنوی دین تاکید کنیم چرا که بعد معنوی و اخلاقی دین گم شده است و هم باید بگویم که ما هدف را فراموش کرده‌ایم چون تعدد کلام باعث گم شدن موضوع می‌شود و باید گفت‌وگو را مانند علمایی که گفت‌وگو را به ما آموختند، دنبال کنیم.

ابراهیم عزیزی اینگونه شروع کرد: حسن البنا و مبانی اعتدالی معرفت‌شناسی او در وجوب معرفت مانند دیگر متفکران مسلمان است. او در باب منابع تفکر معتقد است: فطرت، حس و تجربه، عقل و کشف و شهود منابع معرفت هستند؛ شهود را مشروط به تزکیه و زهد می‌داند. عقل را هم مقدم بر نصوص شرعی می‌داند و معتقد است عقل هرگز با وحی تناقض ندارد البته عقل در بسیاری امور معنوی عاجز است و نیازمند وحی است. هر علم مفیدی باید ترویج یابد؛ چه دینی و چه غیر دینی. نباید آیات را به علوم تجربی عرضه کرد چون علوم تجربی در درک بسیاری امور عاجز و خطاپذیرند. کار حسن البنا فقط در مقایسه با افراط‌گرایی که عقل سلیم را معتبر نمی‌داند، روشن می‌شود.

جوادی آملی از قوه عقل شروع کرد: خداوند قوه عقل را به انسان داده که همه شؤونات انسان را ممیزی می‌کند. انسان جهات مختلفی دارد و هر یک سهمی در هویت ما دارد؛ حس و شهوت و غضب و اراده و... اگر عقل فرمانروا باشد این‌ها نه تعطیل می‌شوند و نه مشکلی پدید می‌آید. همه آنها سودمندند ولی باید تحت فرماندهی عقل باشند. عقل حقیقت واحدی است اما در عرصه‌های مختلف تجلی مختلفی دارد: در علوم تجربی عقل تجربی است، در ریاضیات و در فلسفه عقل تجریدی است. کدام اسلام حق است؟ باید با آوردن عقلانیت به صحنه سبک زندگی عقلانی را به متن جامعه بیاوریم. این جلسه پرداختن به مفاهیم کلی است عقلانیت یعنی شناخت صحیح و اعتدال سبک زندگی است. برخی در زندگی و در روابط شخصی هم با خود و دیگران مشکل دارند اگر بتوانیم این سبک را تعلیم دهیم کار بزرگی کرده‌ایم.

برخی دارای عقل نظری معتدل هستند اما در عقل عملی اعتدال ندارند مثلاً پسری که با پدرش پرخاشگری می‌کند. جامعه ما در ایران و جهان عرب باید هم در بخش عقل نظری و هم بخش عملی قدم بگذارد. ما باید مسیر علمای معتدل مانند سیدمرتضی را ادامه دهیم. صاحب کتاب کافی عقل را محور می‌داند و باب اول کتابش العقل و الجهل است. ما نیازمند اینگونه تحقیقات هستیم. ما در تفکر عرفانی خودمان اهمیت به شهود را داریم؛ عقل سراج است و وحی صراط است.

سوال از استاد عزیزی: جریان‌های افراطی امروز منتسب به اخوان هستند؟

عزیزی: حرف انتساب دلیل بر تأثیرپذیری نیست ما همه مدعی منسوب بودن به پیامبر(ص) هستیم.

اللواتی نیز گفت: آنچه ما را در اینجا گرد هم آورده است فرهنگ گفت‌وگوست. من بسیار ناراحتم. دوست داشتم چیزی بگویم تا همه را خوش آید لکن چه بسا که بسیاری ناراحت شوند و این همان تحملی است که می‌خواهم تجربه کنم. ما در این همایش برای گفت‌وگو جمع شده‌ایم. اما هر کس کلام خود را بیان می‌کند. مساله این نیست که ایده نداریم و یا عقلانیت مقدم بر وحی است یا نه. یا افکار صوفیه و این مطالب. این‌ها همه مسائل اختلافی است. آیا قرن ۴ آزادی است؟ آیا صوفیه صحیح است؟ اگر این مسائل را مطرح کنیم یعنی در مسیر درست هستیم. وقتی جناب جوادی آملی و پدر ایشان می‌گویند ما به نمونه‌های عملی نیاز داریم. شیطان رجیم که ما را تهدید کرده است وقتی فکری به ذهن انسان می‌رسد سراغ انسان می‌آید تا آنها را بپوشاند چون اگر فکر صحیحی باشد نتایج خوبی خواهد داشت و اگر نادرست باشد می‌آید تا آن اندیشه را نفهمیم. حوار دینی بدی‌ها را روشن می‌کند. در پایان ما محتاج بنا کردن اصل حوار به عنوان اصل اساسی هستیم.

حاتمی: در باب مصلحت و عقلانیت در استعانت از کفار در مقابله با افراط‌گرایی، در همه مذاهب اسلامی استعانت از کفار به اصل اولی حرام است ولی در هنگام ضرورت جایز است. این نشانه جایگاه عقلانیت و مصلحت در تفکر فقهی مذاهب اسلامی است.

العربی هم گفت: جوانب منفی و عیوب حوار را نوشتیم و بعد تصمیم گرفتم آفاق حوار را بنویسم. از آنجا که ما همه در انسان بودن با غیرمسلمانان مشترک هستیم الا اینکه ما عقب مانده و اهل خشونت هستیم، باید به راه‌های خارج شدن از این وضع و اینکه چه راهکارهایی را مدنظر داریم، بیندیشیم. بحران‌های فعلی یک وجه نسبت به هم دارد و آن اینکه منتظر حل هستیم و به آینده‌ای خوب امیدواریم. مسلمانان باید منطق عملی داشته باشند البته این مساله به راحتی محقق نمی‌شود. بیایید دیگران را هم قبول و با دیگران به انصاف رفتار کنیم. همیشه در مقدماتی که مطرح می‌کنیم تمدن واحدی داریم و نه تمدن‌های مختلف. این تمدن از مکان‌های مختلف سر برآورده است و بر حسب شرایط خودش بروز کرده است. می‌گویند انسان معاصر انسان ما قبل تمدن است، این انسان متراکم شدن امور منفی را در خود دارد البته تغییر انسان در جوانی بسیار آسان و در کهنسالی دشوار است. یک علم جدید به نام sociobiology تکامل منفی را مطرح می‌کند. ما اکنون وقت عقب‌ماندگی خود را می‌بینیم. تمدن ما مبتنی بر سه عامل است:

۱- عامل معنوی و اخلاقی: این عامل همان انگیزه است که به ما انگیزه می‌دهد. از عرفان و سیر و سلوک در این عامل می‌توانیم استفاده کنیم اسلامی که خودش را نمی‌شناسد نمی‌تواند به دیگران پیام خود را برساند. تمدن بر اخلاق مبتنی است.

۲- نهضت علمی: باید روشی قاطع برای بنای شهرک‌های دانشگاهی و موسسات علمی ایجاد کنیم. باید چنین اهدافی داشته باشیم تا از نظر سلامت نسل بعد نسل ادامه داشته باشد.

۳- عامل سیاست: اسلام نمی‌تواند به صحنه بیاید مگر اینکه برخی صفات مانند عدل و مساوات اسلام را محقق سازیم و موسسات جدید برای خدمت ضعفا و اقلیات و زنان و اطفال و... ایجاد کنیم.

مطهرنیا گفت: ما باید قبل از اعتدال از آزادی سخن بگوییم بدون آزادی جایی برای عدالت نتواند بود. بررسی ارتباط آزادی و اعتدال باید در اولویت باشد و جامعه از طغیان مادی و مادی‌گرایی رها شود.

مهم ترین نکات مطرح شده در نشست یادشده عبارت است از:

- ضرورت بررسی پیشینه تاریخی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب
- نیازسنجی ایران و جهان عرب در عرصه گفت‌وگوی فرهنگی
- پرهیز از نگاه امنیتی و سیاسی در گفتمان فرهنگی
- ناشناس بودن صبغه فرهنگی ایران در جهان عرب
- نشأت گرفتن افراطی‌گری از باورهای به دور از عقلانیت
- احترام به فهم دیگران بر اساس آموزه‌های اسلامی
- واکاوی نسبت عقل و دین برای ترسیم خط مشی عقلانیت دینی
- ارائه تعریف دقیق از عقل در قرآن و سنت
- نقش بنیادین امام خمینی(ره) در ارائه تصویر عقلانی و اعتدالی از اسلام
- تقویت مبادی میانه‌روی و روابط بین کشورهای اسلامی با تأکید بر نقد سازنده
- شناخت راه‌های بازگشت به تمدن اسلامی و نقش ایران و جهان عرب در این زمینه
- نهادینه‌سازی صلح میان ایران و اعراب در طول تاریخ
- تبیین راهکارهای گذر از خشونت مذهبی
- گفت‌وگو با جهان عرب به مثابه استراتژی و نه تاکتیک
- تلاش برای خارج ساختن روابط فرهنگی از زیر سایه روابط سیاسی
- قرابت تاریخی- هویتی ایرانیان و اعراب
- عدم انحصار گفت‌وگوهای فرهنگی به نخبگان ایرانی و عرب و توسعه آن به بدنه اجتماع
- تجلی اعتدال و تعقل در سنت نبوی و سیره ائمه اطهار(ع)
- اجتناب از سنجش وحی با علوم حسی-تجربی

بیانیه کمیته تخصصی عقلانیت و اعتدال و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی

همزمان با برگزاری اولین دور از گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب، کمیته تخصصی «عقلانیت و اعتدال» تاریخ ۹۵/۱۱/۳ (۲۳ ژانویه ۲۰۱۷) با حضور جمعی از فرهیختگان و اندیشمندان ایرانی و عرب در پژوهشگاه فرهنگ و علوم اسلامی شهر قم برگزار شد. شرکت‌کنندگان در این دور از گفت‌وگوها با توجه به نقش عقلانیت و اعتدال در حل و فصل منازعات و کاهش چالش‌ها، بر موارد زیر تأکید ورزیدند:

- ۱- اهمیت و تداوم گفت‌وگو و هم‌اندیشی فرهیختگان و اندیشمندان ایرانی و عرب با محوریت عقلانیت و اعتدال.
- ۲- ضرورت توجه به آموزه‌های دینی درباره اهمیت و جایگاه عقلانیت و اعتدال.
- ۳- ضرورت فرهنگ‌سازی بر اساس عقلانیت و اعتدال در عرصه‌های اجتماعی، فرهنگی و مناسبات جوامع اسلامی.
- ۴- بهره‌برداری بهینه از ظرفیت نهادهای جامعه مدنی کشورهای اسلامی در عرصه عقلانیت و اعتدال.
- ۵- ضرورت برجسته‌سازی آموزه‌های عقلانیت و اعتدال در برنامه‌ریزی‌های آموزشی کشورهای اسلامی.

شرکت‌کنندگان در نشست ضمن تشکر و قدردانی از پژوهشگاه فرهنگ و علوم اسلامی، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و دیگر مراکز و نهادهای علمی و پژوهشی برگزارکننده این دور از گفت‌وگوها پیشنهاد می‌کنند به منظور فراهم‌سازی امکان ارتباط و گفت‌وگوی مستمر و سازنده میان فرهیختگان و اندیشمندان ایران و جهان عرب مجمعی با عنوان «مجمع گفت‌وگوهای علمی و فرهنگی فرهیختگان و اندیشمندان ایران و جهان عرب» تاسیس شود. دفتر هماهنگی این مجمع در شهر قم در پژوهشگاه فرهنگ و علوم اسلامی است و مجموعه‌ای از فعالیت‌های علمی و فرهنگی را در قالب:

- انتشار نشریه تخصصی با همکاری اعضای مجمع و با مدیریت پژوهشگاه فرهنگ و علوم اسلامی،
- ایجاد تارنمای تخصصی با مشارکت اعضای مجمع و با مدیریت پژوهشگاه فرهنگ و علوم اسلامی
- برپایی نشست‌های دوره‌ای

در چارچوب سیاست‌ها و برنامه‌های تعیین شده دبیرخانه دائمی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب انجام خواهد داد. این مجمع از این پس به صورت دوره‌ای و بر اساس توافق نشست‌های خود را برگزار خواهد کرد و آیین‌نامه داخلی آن در اولین نشست از سوی اعضا تهیه و برای تصویب و تایید نهایی به دبیرخانه ارسال خواهد شد.

کمیسیون روابط فرهنگی و ادبی ایران و جهان عرب و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی

دانشگاه فردوسی مشهد

سوم بهمن ۹۵

کمیسیون علمی اجلاس گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب در دانشگاه فردوسی مشهد با حضور مسوولان دانشگاه فردوسی مشهد و مسوولان سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و میهمانان در روز یکشنبه سوم بهمن ماه ۹۵ در تالار شریعتی دانشکده ادبیات و علوم انسانی این دانشگاه برگزار شد. در ابتدا دکتر قبول دبیر کمیسیون به بیان اهداف کلی از برگزاری گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب پرداخت و درباره اهتمام دانشگاه فردوسی مشهد به ادبیات تطبیقی بین‌المللی سخنانی ایراد کرد.

آقایان دکتر محمد کافی، رئیس دانشگاه فردوسی مشهد، دکتر موسی جواد موسوی، مشاور علمی وزیر علوم عراق، دکتر هاشمی معاون فرهنگی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، دکتر عمار اسلامی از عراق، استاد موسی اسوار از ایران، دکتر احسان صادق اللواتی از عمان، دکتر امین الکرخی از هلند و دکتر عبدالکریم ربیعی از تونس، دکتر محمدعلی آذرشب و استاد موسی بیدج از ایران، دکتر هدیلی منصور از تونس، دکتر هادی التمیمی از عراق، دکتر محمد فاضلی و دکتر منصور معتمدی از ایران و دکتر صادق اسماعیل سخنرانان این نشست بودند.

ابتدا دکتر احسان قبول، دبیر کمیسیون، ضمن معرفی دبیرخانه گفت‌وگوی فرهنگی بین‌المللی به بیان اهداف کلی از برگزاری گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب پرداختند و برنامه‌های کمیسیون تخصصی «زبان و ادبیات و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب» را تشریح کردند. بر اساس اظهارات وی سخنرانی‌ها حول چهار محور اصلی ادبیات، ترجمه، زبان و تاریخ ادبیات ارایه خواهد شد. نشست تخصصی زبان و ادبیات و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب در ادامه و در راستای دو کنفرانس بین‌المللی ادبیات تطبیقی بین‌المللی است که پیش از این به همت دانشگاه فردوسی برگزار شده بود. به گفته دبیر کمیسیون، پیوستگی‌های فرهنگی و ادبی ایران و جهان عرب پیش از اسلام و پس از اسلام برقرار بوده است و فراز و فرودهای سیاسی و اجتماعی نتوانسته انقطاعی در این روابط ایجاد کند. شعر ابتدایی دیوان حافظ خود نمونه‌ای روشن از این پیوند فرهنگی و ادبی است.

دکتر محمد کافی، رئیس دانشگاه فردوسی مشهد سخنران بعدی این نشست علمی بود. وی ضمن خوش‌آمدگویی به میهمانان به پیشینه روابط ایران و جهان عرب اشاره کرد و آن را «افتخاربرانگیز» خواندند. با وجود این وی اذعان داشت که آینده این روابط با ابهاماتی روبه‌روست. به گفته رئیس دانشگاه فردوسی مشهد، ایران و کشورهای عربی باید همانند گذشته این روابط پرافتخار را از همه جهات ادامه دهند. به گفته دکتر کافی دو طرف باید با تکیه بر گذشته به آینده این روابط بیندیشند و تلاش کنند ضمن ظرفیت‌سازی، پل‌های ارتباطی از سوی دانشگاه‌ها و مراکز علمی برقرار و ایجاد شود. به گفته وی ارتباطات علمی می‌تواند زمینه‌ساز توسعه روابط در سایر بخش‌های سیاسی و اجتماعی شود. به همین دلیل دکتر کافی ضمن آرزوی موفقیت اظهار امیدواری کرد که آینده‌ای روشن برای این‌گونه نشست‌های علمی پیش رو خواهد بود.

محمدحسین هاشمی، معاون فرهنگی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی سخنران بعدی نشست بودند. ایشان با اشاره به پیشینه طولانی برگزاری گفت‌وگوهای فرهنگی در سازمان فرهنگ و ارتباطات، به این نکته اشاره کردند که سازمان همواره در زمینه گفت‌وگوهای فرهنگی با نخبگان فعال بوده است و برگزاری این گفت‌وگوها با نخبگان علمی و دانشگاهی را همواره به مثابه یک راهبرد اساسی در دیپلماسی فرهنگی دنبال کرده است. در برنامه‌های گفت‌وگوی فرهنگی که به همت سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی برگزار می‌شود، نخبگان ایرانی و غیرایرانی شرکت می‌کنند. این امر همواره در ایجاد فضای گفت‌وگویی و علمی نخبگانی میان ایران و کشورهای مختلف کارساز بوده و به همین دلیل از اهداف و برنامه‌های اصلی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی می‌باشد.

به گفته معاون فرهنگی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، پیوستگی‌های فرهنگی میان ایران و جهان عرب بسیار بوده است. وی به عنوان نمونه به شعراء دانشمندان و نویسندگان ایرانی اشاره کردند که آثار خود را به زبان عربی نگاشته‌اند. هاشمی اضافه کرد که نمونه‌های این موضوع در میان اعراب نیز فراوان یافت می‌شود و سپس به ذکر نمونه‌هایی در میان اعراب پرداخت. دکتر هاشمی اذعان داشتند در حال حاضر ما در دوران جدیدی قرار داریم و باید این روابط را بیش از پیش شکوفا کنیم و این میراث کهن فرهنگی تمدن ادبی را غنا بخشیم.

موسی جوادالموسوی، مشاور علمی وزیر فرهنگ کشور عراق، سخنران بعدی نشست دانشگاه فردوسی مشهد بودند. وی پس از تقدیم سلام و تحیت به پیامبر گرامی اسلام، ریاست دانشگاه فردوسی مشهد و تمامی حضار خرسندی خود را از حضور در جمهوری اسلامی ایران و شرکت در برنامه‌های گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب ابراز کرد. نامبرده از جمهوری اسلامی ایران به دلیل تلاش‌های فراوان نسبت به برگزاری اینگونه برنامه‌های گفت‌وگویی تشکر کرد و اذعان داشت: پیش از این در گردهمایی گفت‌وگوی تمدن‌ها در تهران شرکت کرده بودم که جمهوری اسلامی متولی آن بود. اکنون نیز برای برداشتن گام‌های دیگر و نزدیک‌تر کردن روابط میان ایران و کشورهای عرب در بحث گفت‌وگوی بین ایران و جهان عرب به ایران دعوت شده‌ام و به شما می‌گویم ما از کشورهای مختلف عربی در این مکان جمع شده‌ایم تا در این پروژه میهنی و انسانی مشارکت کنیم و به همکاری و پیگیری این گفت‌وگو با اطمینان کامل تعهد می‌دهیم.

برنامه کمیته تخصصی دانشگاه فردوسی مشهد صبح روز یکشنبه بعد از استراحتی کوتاه ادامه یافت. در جلسه دوم صبح هاشمی، معاون فرهنگی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، ریاست کمیسیون را برعهده داشت و دکتر موسی اسوار(ایران)، دکتر عمار السلامی(عراق)، دکتر احسان صادق اللواتی(عمان)، دکتر امین الکرخی(هلند) و دکتر عبدالکریم ربیعی (تونس) اعضای هیات رئیسه و سخنرانان این کمیسیون بودند.

اولین سخنران بعد از جلسه افتتاحیه، دکتر موسی اسوار بود که مقاله خود را با عنوان «بیگانگی با همدیگر و یگانگی با بیگانه» ارائه کردند. ایشان به صراحت برخی از ملاحظات در روابط میان ایران و جهان عرب را بیان و اظهار امیدواری کردند بیان شفاف موضوعات و مسائل باعث شود راه حلی برای مشکلات موجود در روابط یافت شود.

ایشان در سخنان خود اذعان داشتند ایران و کشورهای عربی آنقدر که از آثار فرهنگی مغرب و سایر حوزه‌ها مطلع هستند از آثار هم باخبر نیستند. نگاهی به شمار مترجمان انگلیسی، فرانسوی و... این حقیقت را روشن می‌کند که ایرانیان تا چه حد در زمینه ترجمه عربی دچار ضعف هستند. وی ضمن اظهار تاسف گفتند ترجمه از زبان‌های لاتین هم برای مترجم و هم برای خواننده دارای اهمیت و ارزش خاصی است. با وجود این، آثار معدودی از فارسی به عربی ترجمه شده است. وی آثار ترجمه شده از فارسی به عربی را با آثاری مقایسه کرد که در جهان عرب از زبان‌های دیگر به عربی ترجمه می‌شود. دکتر اسوار به سیاست عرب‌ستیزی در دوره رضاخان پهلوی اشاره کرد و این موضوع را عامل فراموشی خاطره و پیوندهای کهن میان ایرانیان و اعراب دانست.

به گفته وی، نظام آموزشی ما در تربیت مترجمان مسلط چندان توانا نیست و غربی‌ها در این زمینه از ما پیشروتر بوده‌اند. دکتر اسوار برگزاری نمایشگاه کتاب و معرفی کتاب را کافی ندانست و بر فهم کتاب و متن تاکید کرد و آن را اولویت اصلی دانست. به اعتقاد وی در ایران مترجمان توانا در حوزه عربی در مقایسه با سایر زبان‌ها بسیار اندک هستند، اما در حوزه ترجمه فارسی به زبان عربی با مشکلات بیشتری روبه‌رو هستیم. سهم زبان فارسی در دانشگاه‌های کشورهای عربی بسیار ناچیز است و در کشورهای عربی فضای ایران‌هراسی و ایران‌ستیزی وجود دارد. البته پیش از این هم این بیگانگی وجود داشت.

بر اساس اظهارات دکتر اسوار در زبان و فرهنگ فارسی و عربی آثار ارزشمند بسیار است. بسیاری از سوءتفاهم‌ها با نقل و ترجمه این آثار ممکن است و باید این راه با بهره‌گیری از مترجمان دانشمند از جهان عرب و ایران هموار و پیموده شود.

دکتر عمار السلامی، رئیس دانشگاه اسلامی نجف اشرف سخنران بعدی این نشست ضمن ابراز خوشحالی از حضور در برنامه گفت‌وگو و تشکر از رئیس دانشگاه فردوسی، ارتباط میان ایران و کشورهای عربی را دارای پیشینه طولانی و غیر قابل انکار دانست. ایشان به وجود اشتراکات میان ایران و جهان عرب اشاره کرد و آن را بیانگر و نمونه این ارتباط طولانی و پر دامنه دانست. وی همچنین بسیاری از علمای حوزه علمیه نجف‌اشرف را (مانند شیخ طوسی) نام برد و آنان را در کنار ایرانیان مقیم عراق (که از استان‌های مختلف ایران هستند از سیستان و بلوچستان، از قزوین، گیلان و شهرهای دیگر) از پیشگامان این ارتباط و اثرگذاران بر جامعه عراق دانست. وی به روابط میان ایرانیان و اعراب پرداخت و اذعان داشت گفت‌وگوی فرهنگی تنها محدود به بخش‌های دینی و علوم اسلامی نبود و در عرصه زبان و ادبیات نیز این ارتباط وجود داشته است. دکتر عمار السلامی از داستان‌هایی یاد کرد که اجداد اعراب بر ایشان در قالب قصه بیان می‌کردند و آنها را داستان‌های مربوط به پادشاهان و اساطیر ایرانی دانست که همگی در ذهن آنان زنده است و وجود دارد. وی گفت این داستان‌ها و اشعار در ادبیات و فرهنگ اعراب موجود است. بسیاری از این اشعار به زبان فارسی وجود دارد. اکنون ما به گفت‌وگو، تبادل آراء، شناخت یکدیگر و رویت اشتراکاتمان نیاز داریم تا به آرامش و ثبات سیاسی و اقتصادی برسیم. ایران و کشورهای عربی نیازمند یک راهبرد جدید برای شروع گفت‌وگوی فرهنگی

میان خود هستند. در سفرم به کره جنوبی در جلوی مسجدی مشاهده کردم که دختران و پسران بدون حجاب از مسجد بیرون می‌آمدند. در این مورد سوال کردم چرا این گونه هستند که در جواب به من گفتند آنها فقط برای آموزش زبان عربی به اینجا می‌آیند.

دکتر عبدالکریم الربیعی از تونس در ابتدا اشعاری از کتاب خود را قرائت کرد و سپس ضمن بررسی وضعیت ادبیات در تونس به تحولات و تطورات ادبیات تونس اشاره و بخش ترجمه در ادبیات تونس را به طور تخصصی بررسی کرد. به گفته ایشان ادیبان، شعرا و فرهنگیان تونس معتقدند که سیاست بین‌ملت‌ها جدایی می‌افکند و این فرهنگ است که باعث همگرایی میان ملت‌ها و دولت‌ها می‌شود.

سخنران بعدی دکتر احسان‌صادق اللواتی از عمان بودند که در موضوع ادبیات تطبیقی به مقایسه میان سه داستان از گلستان سعدی با دو چهره مصری پرداختند که در قرن گذشته نوشته شده است. (داستان‌هایی با عنوان الشبک مصلی السلطان نوشته دو نویسنده مصری)

به گفته ایشان در موضوع مرگ در ادبیات مقارن آثار و نتایج منتشر شده است که بسیار جذاب است و مقرر شده منتشر شود. دکتر محمدعلی آذرشب سخنران بعدی جلسه صبح بود. ایشان مقاله خود را با عنوان «نقش گفت‌وگوی فرهنگی و ادبی در تمدن اسلامی» برای حضاران ارائه کردند. دکتر آذرشب به کتاب قاضی ساعد اندیسی اشاره کردند که در آن به علل عقب‌ماندگی غربی‌ها و پیشرفت مسلمانان پرداخته شده است. آذرشب از کتاب دیگری به قلم همین نویسنده یاد کردند که در آن به دلایل پیشرفت فرنگیان و غربی‌ها و عقب‌افتادگی مسلمانان پرداخته شده است. به گفته ایشان اکنون بسیاری از تئوری‌هایی که در دانشگاه تدریس می‌شود تماماً براساس ایده‌های غربی است و ما متأسفانه چیزی نداریم، یعنی دچار عقب‌ماندگی شده‌ایم. معنای این وضعیت آن است که نه اعراب ما را قبول دارند و نه ما آنها را. وی با بیان اینکه زبان و ادبیات عرب در گذشته نقش بزرگی در وحدت تمدن اسلامی داشته است به نقش ادبیات در ایجاد وحدت و همبستگی در تمام جنبه‌های زندگی میان مردم جهان اشاره کرد. وی از شاعرانی همچون سعدی، حافظ، جلال‌الدین مولوی و... نام برد که از جمله کسانی بودند که در جهان عرب شناخته شده‌اند. دکتر آذرشب نقش زبان و ادبیات را در ایجاد وحدت ایرانی-عربی یا ایجاد وحدت اسلامی-ایرانی بسیار مهم و مسلم ارزیابی کرد و گفت متأسفانه دیگرستیزی در میان ما به وجود آمده است. ایران‌ستیزی و عرب‌ستیزی کار استعمار بود که می‌خواست انجام دهد و موفق هم شد. به اعتقاد وی اکنون باید چاره‌اندیشی کرد. به زعم ایشان اولین مساله این است که زبان و ادبیات عرب تنها متعلق به اعراب نیست و این زبان، زبان تمدن اسلامی است. زبان فارسی نیز هم چنین زبان تمدن اسلامی است. زبان فارسی در تمدن هندی‌ها و بسیاری از کشورهای دیگر تأثیر داشته است.

به گفته ایشان نکته دوم این است که جهان اسلام را باید به عنوان یک امت واحد نگریست و این بسیار مهم است. نگارش «نامه حج» از جمله کارهای بسیار مهمی است که مسلمانان را یک امت واحد قرار می‌دهد و از آنان می‌خواهد که چنین باشند. اگر چنین باشد، دیگر مشکل عرب یا فارسی به میان نمی‌آید.

آذرشب گفت نکته سوم این است که باید کتاب‌هایی با عنوان «ادبیات عرب با نگاه تمدنی» ت‌هیه شود. وقتی ایرانیان معتقد هستند به اینکه ایرانی هستند و افتخار می‌کنند به اینکه دین اسلام متشرف شده‌اند، دیگر داشتن ستیز و نزاع بی‌معنی است. سخنران بعدی دکتر بیدج بودند که درباره «بررسی وضعیت ترجمه ادبیات عرب در ایران» سخنرانی کردند. به گفته دکتر بیدج ترجمه ادبیات مدرن غرب در دهه ۶۰ آغاز شده است. در این دهه آثار جرجی زیدان به فارسی ترجمه شد. تاکنون ۲۵ کتاب از این نویسنده در کتابخانه‌های ایران موجود است. ایشان سیر تاریخی ترجمه آثار ادبی در ایران را مرور کردند و چنین نتیجه گرفتند که برگردان آثار این دو فرهنگ و دو زبان بهترین راه برای برطرف کردن سوءتفاهم میان این دو فرهنگ است. (این سخنرانی نیز به زبان عربی ایراد شد و متأسفانه به دلیل عدم ترجمه همزمان و عدم دسترسی به مترجم، چکیده‌ای از سخنرانی مکتوب شده است.)

دکتر هذیلی منصر از تونس آخرین سخنران جلسه صبح بود که مقاله خود را با عنوان «جنبه روحی به عنوان راه رستگاری و تصوف در عرفان» ارائه کرد. وی ضمن تشکر از برگزاری این گفت‌وگو گفت من عاشق حافظ شیرازی هستم و او را بسیار دوست دارم، شعرهای فارسی را می‌خوانم و همچنین موسیقی ایران، به خصوص استاد شجریان را دوست دارم و گوش می‌کنم. اگر چه از ایران دور هستم ولی قلبم با ایران است. خداوند بر ما امت اسلام منت گذاشت و ما را گرامی داشت. مشکل ما مشکل سیاسی نیست بلکه مشکل تمدنی است.

وی در خصوص کلمه «زیبایی در آینه عرفان» سخنانی بیان کرد و گفت: شهرهایی که ساحت قدسی دارند از معنویت خاصی برخوردارند (مانند نجف اشرف، کربلا، مشهد مقدس و ...) این مکان‌ها پایتخت‌های معنوی هستند. دکتر منصر درباره دیدگاه‌ها و انتشارات مشترک میان ایران و جهان عرب در باب جلال‌الدین رومی نکاتی را بیان کرد و گفت او از قرآن عربی مدد گرفت و همه کشورها علاقه دارند او را از خود بدانند و من هم در اینجا می‌گویم جلال‌الدین رومی قبل از اینکه ایرانی باشد تونسی است. او در حقیقت بین اعراب، ترک‌ها و ایرانیان مشترک است.

وی در خصوص کمک گرفتن از جنبه غیبی جهان روحانی برای خلاصی و رهایی از شر مشکلات و رستگار شدن سخنانی بیان کرد.

مهم‌ترین نکات مطرح شده در نشست مذکور عبارتند از:

- پیوند عمیق زبان‌های فارسی و عربی و تجلی آن در ادبیات فارسی
- گسست اطلاعاتی و شناختی به ویژه در خصوص فرآورده‌های فرهنگی معاصر

• تاثیر قرآن و حدیث بر ادب فارسی از منظر ادبیات تطبیقی

• نگاهی اجمالی به ادبیات به جای مانده از اقلیت دینی یهود در ایران و کشورهای عربی.

بیانیه کمیته تخصصی زبان و ادبیات و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب

همزمان با برگزاری اولین دور از گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب کمیته تخصصی زبان و ادبیات با عنوان «زبان و ادبیات و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب» در تاریخ ۹۵/۱۱/۳ (۲۳ ژانویه ۲۰۱۷) با حضور جمعی از فرهیختگان و استادان زبان و ادبیات در دانشگاه فردوسی مشهد برگزار شد. شرکت‌کنندگان در این نشست با توجه به ظرفیت‌ها و اشتراکات فرهنگی و تاریخی زبان و ادبیات و نقش آن در تحکیم پیوندها و روابط فرهنگی با ارائه نقطه نظرات خود بر محورهای زیر تاکید کردند:

۱. ایجاد زمینه‌ها و سازو کارهای مناسب برای ارتباط و گفت‌وگوهای مستمر میان متخصصان زبان و ادبیات
۲. اهمیت محتوای روابط زبانی و ادبی ایران و جهان عرب و نقش آن در ارتقای مناسبات و تعاملات فرهنگی
۳. انجام پژوهش‌های ادبی با رویکرد احیای هویت اسلامی
۴. گسترش آموزش زبان فارسی و عربی در راستای تحکیم و ارتقای مناسبات فرهنگی و علمی
۵. سامان‌بخشی به ترجمه دوسویه برای تسهیل تبادل علمی و فرهنگی میان ایران و جهان عرب
۶. بهره‌گیری از ظرفیت انجمن‌های ادبی موجود برای ارتقای تعامل و گفت‌وگوی فرهنگی
۷. تقویت میراث مشترک زبانی و ادبی ایران و جهان عرب
۸. فراهم کردن سازو کار ارتباط مستمر از طریق راه‌اندازی سایت در دانشگاه مشهد، فصلنامه تخصصی، شبکه‌های اجتماعی و برگزاری نشست‌های دوره‌ای
۹. لزوم برگزاری منظم و سالانه نشست‌های کمیته.

شرکت‌کنندگان در نشست ضمن تشکر و قدردانی از دانشگاه فردوسی مشهد و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی پیشنهاد کردند به منظور فراهم‌سازی امکان ارتباط و گفت‌وگوی مستمر و سازنده میان متخصصان زبان و ادبیات در ایران و جهان عرب مجمعی با عنوان «مجمع گفت‌وگوهای فرهنگی متخصصان زبان و ادبیات فارسی و عربی» تاسیس شود. دفتر هماهنگی این مجمع در دانشگاه فردوسی مشهد است و مجموعه‌ای از فعالیت‌های علمی و فرهنگی را در قالب:

- انتشار نشریه تخصصی زبان و ادبیات با همکاری اعضای مجمع و با مدیریت دانشگاه فردوسی مشهد،
- ایجاد تارنمای زبان و ادبیات و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی با مشارکت اعضای مجمع و با مدیریت دانشگاه فردوسی مشهد،

• برپایی نشست‌های دوره‌ای و دیگر فعالیت‌ها

در چارچوب سیاست‌ها و برنامه‌های تعیین شده دبیرخانه دائمی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب انجام خواهد داد. این مجمع از این پس به صورت دوره‌ای و بر اساس توافق نشست‌های خود را برگزار خواهد کرد و آیین نامه داخلی آن در اولین نشست توسط اعضا تهیه و برای تصویب و تایید نهایی به دبیرخانه ارسال خواهد شد.

نشست ظرفیت‌های علمی ایران و جهان عرب برای تعامل و گفت‌وگوهای فرهنگی

دانشگاه شهید بهشتی

شنبه دوم بهمن ۱۳۹۵

نشست ظرفیت‌های علمی ایران و جهان عرب برای تعامل و گفت‌وگوی‌های فرهنگی در دوم بهمن ۱۳۹۵ و در دانشگاه شهید بهشتی برگزار شد. سخنرانان افتتاحیه این نشست آقایان ابودر ابراهیمی ترکمان، رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، مسعود فکری و دبیر علمی همایش، محمدمهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه شهید بهشتی بودند.

دکتر هاشمی، نماینده دانشگاه فردوسی مشهد، ضمن خوشامدگویی به مدعوین خارجی اجلاس گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب به معرفی ظرفیت‌های دانشگاه فردوسی پرداخت. وی با اعلام کسب رتبه اول دانشگاه فردوسی در جذب دانشجوی خارجی، به تعداد ۱۴۰۰ دانشجو از ۱۸ کشور دنیا و ۲۰۰ دانش‌پژوه آماده ورود به مرحله بعد اشاره کرد. هاشمی همچنین اظهار داشت که این دانشگاه به شیوه ابداعی زبان‌آموزی خاص خود عمل کرده و دانشجویان با روشی خاص آموزش می‌بینند. تولید کتاب درسی و وسایل کمک‌درسی آموزشی خاص از دیگر فعالیت‌های دانشگاه فردوسی مشهد است. نماینده دانشگاه فردوسی ادامه داد: در سراسر دنیا از جمله کشورهای عربی، ایتالیا، لندن، کربلا، نجف و اقلیم کردستان عراق ۲۲ هزار فارسی‌آموز از شیوه آموزشی مذکور استفاده می‌کنند که اقلیم کردستان به تنهایی ۶۰۰ زبان‌آموز دارد. یکی دیگر از اقدامات این دانشگاه پذیرش ۷۰۰ دانشجو در سطح کارشناسی ارشد و ۱۰۰ نفر در بخش دکترا است. روابط دانشگاه فردوسی در سطح وزرای آموزش عالی با دیگر کشورهاست. از دیگر اقدامات در حال انجام، تمهید مقدمات تشکیل انجمن استادان ادبیات تطبیقی فارسی و عربی است. دکتر هاشمی درخواست کرد که نمایندگان دانشگاه‌های کشورهای عربی معرفی شوند تا شاهد تداوم همکاری فی‌مابین دانشگاه‌های مشهد و سایر کشورهای عربی باشیم. همچنین مقدمات افتتاح شعبه در دانشگاه‌های عربی در دست کار است.

همچنان که در حال حاضر در نجف، کربلا و اقلیم شاهد آن هستیم. دانشگاه فردوسی برای اعلام روابط فرادانشجویی اقدام به برگزاری همایش ادبیات تطبیقی فارسی و عربی طی سه دوره در لبنان و مشهد کرده و دور بعدی در سال ۱۳۹۷ در دانشگاه سلطان قابوس عمان انجام خواهد شد.

علی علاالدین، نماینده دانشگاه معارف لبنان نیز با ابراز خرسندی از سخنرانی در دانشگاه مزین به نام محمد بهشتی و حضور در جمع نخبگان فرهنگی و اساتید دانشگاهی به افزایش روزافزون کینه و عداوت علیه جهان عرب و اسلام، با وجود ارتباطات فرهنگی و علمی فزاینده فی‌مابین صاحب‌نظران ایرانی و عربی اشاره کرد و گفت که پیام این نشست تداوم همکاری علمی و پژوهشی بین کشورهای مدعو و جمهوری اسلامی ایران است در حالی که سایر کشورها به دنبال ترویج خشونت و ترور هستند، نخبگان صادق و مخلص ایرانی نشستی علمی برگزار می‌کنند. ایران از تمدن اسلامی عظیمی برخوردار است و این ارتباطات از دیرباز نهضت عظیم علمی را در پی داشته که کشورهای غربی متوجه آن شده‌اند. باید یادآور شد که دو کشور ایران و لبنان از پیوند علمی مستحکمی برخوردارند و پیدایش مقاومت به دوستی عمیق و ریشه‌دار این دو کشور بازمی‌گردد. این حرکت بسیار ضرورت دارد به شرط آنکه موانع مرتفع شود و منافع مشترک تحقق یابد. سرمایه‌گذاری برای تربیت نیروی توانمند کافی نیست و این وضعیت از زمانی آغاز شد که بذر رژیم صهیونیستی در بطن جهان اسلام کاشته شد و اکنون ما شاهد تولد گرفتاری‌های موجود هستیم. این مشکل نیازمند چاره‌اندیشی و توسعه ظرفیت‌های علمی فی‌مابین است و این امر جایگاه نخبگان را بیش از پیش تعیین می‌کند. گام‌های بلند ایران به خاطر حمایت‌های گسترده و همه‌جانبه نظام جمهوری اسلامی ایران است که به دنبال تبدیل اقتصاد تک‌محصولی به اقتصاد متنوع است و بودجه کلان و قابل توجهی را به توسعه علم و پژوهش اختصاص داده است. ارتباط بین دانشگاه‌های جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورهای عربی هر روز پرنرنگ‌تر می‌شود و البته با موانعی نیز مواجه است. چرا که برخی امور عقلانی را دنبال نمی‌کنند و درصدد به هم زدن روابط حسنه فی‌مابین هستند. همکاری فی‌مابین از ملزومات است چرا که تنها این امر می‌تواند در رفع مشکلات و مسائل رو به رشد در کشورهای اسلامی و جهان موثر باشد. تبادل استاد و دانشجو، برگزاری نشست‌های علمی تخصصی و همکاری‌های مشترک علمی از این دست تنها راه برخورد با جهل و تکفیر است که خشونت و ترویج تعصب را دنبال می‌کند. تعمیق مفهوم مقاومت منجر به تحکیم هر چه بیشتر و بهتر ثبات و امنیت و آرامش در کشورهاست و امید است این نشست این همه را محقق سازد.

سخنران بعدی این همایش دکتر نجم‌الدین به نمایندگی از دانشگاه زیتونه تونس از دست‌اندرکاران این نشست که فرصتی برای ارتباط فرهنگی فی‌مابین تونس و ایران فراهم کردند، تشکر و اظهار امیدواری کرد از راه‌های مختلف بتوان به گسترش همکاری فی‌مابین ادامه داد. وی در ادامه اشاره کرد که روابط بین ایران و عرب‌ها بسیار کهن است و بعد از سقوط امپراطوری ایران در قرن ۲۱ هجری این روابط مستحکم‌تر و راه برای همکاری و ارتباط بیشتر ایرانیان با سایر کشورها فراهم شد. وی در دو محور به طور خلاصه توضیح داد ایرانیان چه اقداماتی را انجام دادند از جمله ۲ نفر از علمای نامدار ایرانی، عباس ابن ولید فارسی و سلمان که به طور مدون ارائه شد.

حسن زین‌الدین هم به نمایندگی از سوی رئیس دانشگاه لبنان ضمن اظهار امیدواری برای به ثمر نشستن اینگونه نشست‌ها گفت که کسی باور نمی‌کرد جهان اسلام در معرض تغییری سریع باشد اما واقعیتی است که ما شاهد آن هستیم. در برخی جوامع این مسأله بسیار ضعیف است یا وجود ندارد. برخی کشورها می‌خواهند نیروی مازاد خود را به کار گیرند تا قدرت خود را تحمیل کنند. ایران و کشورهای ما در یک منطقه قرار دارند و سرنوشتی که رقم می‌خورد یکسان خواهد بود بدون اینکه علم و معرفتی داشته باشید و بنابراین سیاست و سرمایه‌گذاری برای تحصیل علم در ایران بسیار چشمگیر است. این وضعیت در چین هم مشهود است. چین دو درصد از درآمد ناخالص ملی خود را صرف بهبود اوضاع دانشگاه کرده است. حتی در برهه‌هایی از زمان که بودجه‌های اختصاصی برای دانشگاه‌ها هم کم شد ایران اولین کشور دنیا در زمینه توسعه علمی بود. دیپلماسی علمی تحت تأثیر سیاست نبود. همه نوع ارتباط ایران و آمریکا را می‌دانند ولی تنها چیزی که خارج از این قاعده بود نشریات و مطالعات مشترک بین ایران و آمریکا است که همچنان باقی ماند. تعداد مقالات از ۳۸۸ عنوان در سال ۱۹۹۵ به ۵ برابر در سال گذشته افزایش یافته است و شاهد بودیم که ایران دنیا را شگفت‌زده کرد. ایران از رتبه ۲۰ به رتبه ۱۶ ارتقا یافت که در پژوهش‌های علمی در کشورهای عرب چنین چیزی دیده نشده است به جز مصر که رتبه ۱۷ را احراز کرد و این نشان دهنده توانمندی جهان اسلام است ولی باید بگوییم که جهان اسلام با دو بال پرواز می‌کند: ایران و جهان عرب. یعنی حتی ایران نیز به تنهایی نمی‌تواند به اوج برسد مگر از رهگذر همکاری با جهان عرب. در حال حاضر قصد ورود به مباحث سیاسی را ندارم. ولی باید بگوییم که متأسفانه در سال ۲۰۱۳، از ۳۴۰ میلیون شهروند عرب که ۲ درصد از پژوهشگران دنیا را تشکیل می‌دهند رو به کاهش گذارده است. در حالی که آمار ۲۰۱۱ نشان می‌دهد ۴۳ گنجینه دنیا در سرزمین‌های عربی است. فرانسوی‌ها می‌گویند که ما نفت نداریم ولی به این مسأله امید داریم. فعالیت مشترکی بین لبنان و کویت داشتیم که به نتیجه نرسید. عربستان سعودی، مصر و کویت در تلاشند تا سطح علمی خود را ارتقا دهند. در خصوص سازمان‌های فرهنگی جهان هم باید واقع‌گرا باشیم. قصد توجیه ندارم اما بی‌ثباتی، ناامنی و... ما را در جای خود نگه داشته است. همانطور که امام ^{ره} فرموده اسرائیل غده سرطانی است و این رژیم همواره در تلاش است کشورهای عربی را عقب نگه دارد. ۴/۸ درصد اسرائیلی‌ها برای پژوهش‌های علمی هزینه کردند در حالی که در کشورهای عربی این ارقام کاهش پیدا کرد. تأکید می‌کنم با وجود دوستی با غرب، باید با آنها تعادل و موازنه‌ای داشته باشیم و با تکنولوژی دنیای غرب همگام باشیم. اسرائیل متأسفانه با برخی از کشورهای جهان اسلام دوست و با برخی دیگر دشمن است. در حالی که ما با اسرائیل رودررویی تاریخی داریم. گفتمان‌های سیاسی به گفتمان‌های گروهی تبدیل شده است و اکنون باید از رهگذر این نشست‌ها به نتایج علمی دست پیدا کنیم.

باید ضمن رعایت صبر و شکیبایی، دولت‌ها بپذیرند که پژوهش علمی اساس هر جامعه است. باید سیاست‌های آشکاری داشته باشند. هیچ کشوری نمی‌تواند به تنهایی هزینه پژوهش‌های علمی و دانشگاهی خود را متحمل شود. حتی اروپا با تمام امکانات نتوانست به طور مستقل عمل کند.

برنامه‌ریزی پژوهشی منطقه‌ای که در پرتو آن در فاصله زمانی کوتاه گرد هم آییم. مسأله بسیار مهم تشکیل گروه‌های علمی است تا بتوانند نیازهای علمی و پژوهشی هر کشور را ارزیابی و به لحاظ آماری به روز باشند. بسیاری از پژوهشگران در کشور ما ابتدا گام‌های بلندی برمی‌دارند اما زمانی که حمایت نمی‌شوند راهی کشورهای غربی شده و کشور را ترک می‌کنند. مایلم همه دانشگاه‌ها در چنین نشست‌هایی شرکت کنند و محدود و مقطعی نباشد تا بستر مناسب و لازم ایجاد شود. دو نکته در پایان آنکه: شرط موفقیت ثبات امنیتی و سیاسی و دموکراسی است و دوری از بحران‌ها در داخل کشور، بین کشورها و حوزه بین‌الملل. باید این تجربیات را امتحان کرد. برنامه‌های مشترکی را از طریق کارگروه‌ها تدوین کنیم تا بتوانیم نیازهای دیگر را برطرف سازیم.

دکتر فوزی محفوظ از تونس نیز در سخنان خویش به نوشتار برخی از نویسندگان الجزایری اشاره کرد که مرتب از نژاد ایرانی و بربر سخن می‌گویند و در گفت‌وگوها احادیث بسیاری درباره ایرانیان و تکریم آنها و بربرهای آفریقایی نقل مجالس است. وی ادامه می‌دهد: «سال ۸۴۴ قیروان پایتخت بود و ۲۰ هزار خراسانی به این شهر رسیدند. نسل‌های بسیاری از آنها زاده شد که نام فامیل آنها اکثراً ایرانی و فارسی است مثل اصفهانی یا خراسانی. روابط تجاری بین دو نژاد بسیار فعال بود. ایرانی‌ها در اکثر شهرهای اسلامی و اروپا رفت و آمد داشتند و تجارت ابریشم، حریر و... می‌کردند و فتنه و تفرقه‌ای هم نبود. ابن خلدون مورخ تونسی متعلق به قرن ۱۴ است. یک فصل از کتاب وی با عنوان حمله به علم و عالمان ایرانی بود که در دانشگاه‌ها و مراکز عبادی جهان تدریس می‌کردند. اندیشمندان مذکور ایرانی بودند و با تسلط کامل به عربی صحبت می‌کردند و به معنای واقعی عالم بودند. دانشگاه زیتونیه فاقد عالم است اگرچه اساتید بسیاری دارد. در حال حاضر تفرقه میان مسلمانان بسیار است.» فوزی محفوظ با تأکید بر تخصصش - هنر فنون - بیان کرد که پارچه‌ها اکثراً از ایران وارد تونس شده‌اند. هیچ فاصله‌ای در گذشت زمان نبود و این ارتباط و پیوند تمدنی موجب شد دو طرف در میراث فرهنگی تاریخی سهیم باشند. تولیدات فارسی و آفریقایی قابل تفکیک نیستند که باید الگو گرفت و به ارزش‌ها پایبند بود. برای تردد فی‌مابین دو کشور ویزا نیاز است. در تردد به مصر که رهبری کشورهای آفریقایی را داراست نیاز به ویزا است. گذشتگان ویزا نیاز نداشتند. باید گفت‌وگو کرد و اصول آن نیز برقرار باشد. پیش از این باب گفت‌وگوی فی‌مابین گسترده بود اما مرزهای جغرافیایی غیرواقعی مسلمانان را از یکدیگر جدا کرد.

دکتر حسان کردی سخنران بعدی نیز به نمایندگی از سوی دانشگاه سوریه و سایر دانشگاه‌ها اعلام آمادگی کرد تا در به ثمر رساندن اجلاس‌های مشترک همکاری لازم را داشته باشند. وی در ادامه خاطر نشان کرد: مسائل اقتصادی در سوریه قابل توجه است و از ملت و دولت ایران برای حمایت از سوریه تشکر کرد. وی در زمینه جنبه‌های علمی اظهار داشت که دانشگاه‌های سوریه با دانشگاه‌های اروپا و آمریکا ارتباطات زیادی دارند. اساتید اروپایی و آمریکایی در آن دانشگاه‌ها تدریس می‌کردند اما کشورهای غربی اجازه بازگشت آنها را به سوریه ندادند. جمهوری اسلامی ایران سالانه در مقاطع فوق لیسانس و دکترا ۲۰۰ بورسیه به دانشجویان سوری می‌دهد. دانشگاه حلب چند ماه پیش با دانشگاه بهشتی ارتباط برقرار کرد. دانشگاه دمشق هم ارتباطاتی دارد. باید اشاره کنم که دانشگاه کاشان در زمینه نانو تکنولوژی مقام پنجم را در دنیا دارد. تعداد زیادی رساله

دانشگاهی در مقطع فوق لیسانس و دکترا داریم و در این زمینه به موفقیت چنین اقداماتی اهتمام داریم. باید تأکید کنم که روابط بین سوریه و ایران مالی، معنوی و انسانی بوده و فراتر از این نشست است. خون ایران و سوریه در هم آمیخته شده و سوریه شاهد جانفشانی شهدای ایرانی بسیاری در سرزمینش است.

دکتر حماس هم با ابراز خرسندی از حضور در جمع فرهیختگان دانشگاه‌های عرب و ایران گفت: «خداوند فرمود ملت‌ها و قبایل گوناگون را آفرید تا با یکدیگر آشنا شوند.» مسلمانان بنا به فرموده حضرت رسول باید یک واحد باشند و هر عضوی از دیگری حمایت کند. به نظر من بهترین کسان برای این کار نخبگان و تحصیل‌کردگان هر کشوری است. حضرت رسول فرمود: «خداوند آنقدر نسبت به همسایه امر فرمود که فکر کردم همسایه ارث می‌برد.» این اجلاس بار سنگینی بر دوش ما گذارده است که باید آن را اساس و پایه عمل قرار دهیم.

دکتر ابراهیمی ضمن خوشامدگویی و آرزوی اقامت تأثیرگذار در تهران برای مدعوین خارجی، از دانشگاه شهید بهشتی و ریاست دانشگاه که زمینه لازم را برای برگزاری چنین نشستی فراهم کردند، قدردانی کرد و اظهار داشت: مایلم نکته مهمی را با شما در میان بگذارم. فروم کتابی دارد به نام داشتن یا بودن که نظریه‌ای را بیان می‌کند مبنی بر اینکه انسان‌ها در گذشته به دنبال شدن بودند، اما اکنون به دنبال داشتن هستند. در گذشته به دنبال علم بودند اما اکنون مدرک‌گرا شده‌اند و در تمام جهان شاهد آن هستیم. مثال دو حشره را ذکر می‌کنم: مورچه و کرم ابریشم، مورچه برای زمستان ذخیره می‌کند اما کرم ابریشم برگ درخت را می‌خورد و آن را ذخیره نمی‌کند بلکه آن را در درونش به ابریشم تبدیل می‌کند و بعد هم به شکل پروانه خارج می‌شود. در مورچه میل به داشتن است و فقط ذخیره می‌کند پس چیزی نمی‌شود اما کرم ابریشم تبدیل به پروانه می‌شود. آنچه امروز در جامعه علمی از آن دور هستیم، مسیر صحیح است. اسلام ما را به سمت مسیر درست تشویق کرده است. در دل‌هایمان علم نافع خواسته شده است، علم نافع اخلاق ما را تغییر می‌دهد و ما را به باور می‌رساند، میلیون‌ها انسان می‌دیدند که سیب می‌افتاد اما نیوتون دلیل آن را کشف کرد. باید جرقه‌ای از ناحیه خداوند وجود داشته باشد تا آن علم نافع شود. از این یک نفرها در جهان اسلام و عرب و ایران بسیار زیاد بوده است. از کسانی که توانستند با آرا و عقاید خود جهان را تغییر دهند، هم در جهان عرب و هم در ایران بسیارند، اما امروزه به دلایلی از آنها غافل شدیم. غزالی می‌گوید که غفلت انسان را به نابودی می‌کشاند. عطار می‌گوید پادشاهی در خواب دید کسی از او بهره‌کشی می‌کند. عطار می‌گوید فاصله این بندگی تا پادشاهی فقط یک خواب است. برای بیدار کردن انسان غافل دلیل نمی‌خواهیم، علت می‌خواهیم. در بحث اثباتی نیاز به دلیل است. این امکان هست که در گفت‌وگو شما بتوانید ما را مجاب کنید اما در مقابل از سکوت ما اغنا می‌شوید. امروز دانشجو باید اغنا شود که قدرت دارد آنهایی را که بین ما و جهان عرب فاصله می‌اندازد، کنار بزند. این نشست مشترک یکی از دلایل هشیار شدن ماست تا تقویت شود، پدران ما روابط غنی‌تری در علم داشته‌اند. سال‌ها پیش (۴۰-۵۰ یا ۱۰۰ سال پیش) کسی تصور نمی‌کرد تکنولوژی رشد کند و اخلاق و معنویت به قهقرا برود. گروه‌های تکفیری به وجود بیاید. گروه‌هایی که کشته

را یکی می‌داند. این بدفهمی از غفلت است. دانشگاه‌ها می‌توانند این غفلت را بزدایند و این قدرت را در کنار علوم برای غفلت‌زدایی در میان دانشجویان فراهم کنند.

داود غرایق زندی، رئیس پژوهشکده مطالعات منطقه‌ای دانشگاه شهید بهشتی هم در نشست مشترک فی‌مابین با ارائه مقاله‌ای در قالب پاورپوینت با عنوان «بررسی مفهومی جهان اسلام به مثابه منطقه‌ای راهبردی: رویکرد ژئوپلیتیکی و عقیدتی» مباحث خود را چنین مطرح می‌کند: وی در مقدمه موضوع آورده است: گرایش به منطقه راهبردی جدید به سه دلیل است: ۱. عقب‌ماندگی یا سرخوردگی در رقابت مناطق یا قطب‌های جهانی، ۲. رسیدن اعضا به جایگاه و منزلت و پرستیژ بین‌المللی و ۳. کسب هویت با توجه به روال جهان برای آسیب‌رسانی به آنها و در معرض خطر بودن تمدن‌ها و فرهنگ‌های آنان. بنابراین گرایش به سوی مفهوم جهان اسلام علاوه بر سه دلیل مذکور، به دلیل سایر مفاهیم همچون جهان اول و دوم و سوم - کشورهای پیشرفته و در حال توسعه و عقب‌مانده و کشورهای شمال و جنوب همچنین اعتبار معنایی خود را در عصر جهانی شدن از دست داده‌اند و بنابراین گرایش جهان اسلام به دنبال ایجاد بلوک قدرت بر اساس باورهای درونی و بومی و مبتنی بر خودکاوی درونی است. وی با طرح پرسشی چنین ادامه می‌دهد: آیا تعاریف موجود در باب جهان اسلام با توجه به تعدد دیدگاه‌ها و رویکردها مناسب مفهوم‌پردازی جهان اسلام هستند؟ بنابراین نویسنده در این پژوهش فرضیه را چنین مطرح می‌کند که ترکیبی ژئوپلیتیکی و عقیدتی امکان مناسب‌تری را برای مفهوم‌پردازی جهان اسلام فراهم می‌سازد. ایشان با ارائه رویکردهای ژئوپلیتیکی در باب تعریف جهان اسلام چنین ادامه می‌دهد: دسته‌بندی جهان اسلام را به دو بخش مرکز و پیرامون تقسیم کرده است که مرکز منطقه ظهور اسلام، پایگاه تاریخی و مقر حکومت‌های پیشین و نزدیکی و دوری به قبله مسلمانان است و خاورمیانه، آفریقای شمالی و آسیای جنوب غربی در گروه مناطق مرکزی و آفریقای غربی و مرکزی و آسیای جنوب و جنوب شرقی و حتی آسیای میانه در حوزه پیرامونی آن هستند. تعریف دیگر از جهان اسلام سه قلمرو مرکزی، غربی و شرقی است. کشورهای مسلمان شمال آفریقا، صحرای آفریقا و غرب منطقه غربی و کشورهای جنوب و جنوب شرقی آسیا و نیز آسیای مرکزی بخش شرقی و خاورمیانه در مرکز این دسته‌بندی است. تعریف دیگر جهان اسلام را تابعی از جمعیت نمی‌داند و باید از استقلال سیاسی و مورد تایید نظام سیاسی جهانی برخوردار و ۵۰ درصد مسلمان و از ملت و دولت و قانون و نوعی حکومت منطبق با اصول اسلامی یعنی فرهنگ مسلط اسلامی برخوردار بوده و هیات حاکمه آن از قشر مسلمان جامعه انتخاب شوند. تعریف دیگر جهان اسلام آن را به ۱۲ منطقه جغرافیایی تقسیم می‌کند که عبارتند از: جنوب شرقی آسیا - جنوب آسیا - فلات ایران - آسیای مرکزی - قفقاز و ترکیه - جنوب شرقی اروپا - شمال آفریقا - شرق آفریقا - غرب آفریقا - آفریقای مرکزی - شبه جزیره عربستان - منطقه عربی شرق مدیترانه. تعریف دیگر جهان اسلام با منطقه جغرافیایی دسته‌بندی سه‌گانه را به شکل دیگری مبنای کار قرار داده است. مرکز به واسطه داشتن «نقش گروه مواصلاتی جهان اسلام و مکمل عملیات استراتژی نظامی قدرت بری و بحری» است. از سوی دیگر جهان اسلام بر اساس ناحیه اسلامی مورد توجه قرار گرفته است و منظور منطقه‌ای است که دارای جمعیت قابل ملاحظه مسلمان و از بینش و فرهنگ اسلامی در تمام شئون انسانی و اقتصادی و فرهنگی و تاریخی آن احساس شود و موثر

باشد. مرزهای سیاسی و قراردادی مد نظر نیست و حاکمیت عملکرد موثر و فرهنگ اسلامی نیروهای مذهبی ملاک است و هر ناحیه می‌تواند دارای چندین کشور اسلامی و یا اقلیتی از کشورهای غیراسلامی باشد و بر این اساس جهان اسلام ۷ ناحیه اسلامی است: آسیای جنوب غربی - آفریقای شمالی - آسیای جنوب شرقی - آسیای مرکزی - آفریقای مرکزی و شرقی و سرزمین قفقاز. در تعریف دیگر جهان اسلام بر مبنای تمدن اسلامی و جغرافیا شش دسته فرعی مد نظر است: جهان اسلام عربی - جهان اسلامی ایرانی - جهان اسلامی مالزی - جهان اسلام آفریقایی - جهان اسلام اروپایی - جهان اسلامی چینی و مغولی. تعریف دیگر جهان اسلام را بر اساس کشورهای اسلامی دسته‌بندی می‌کند که بر مبنای جمعیت و داشتن ۷۵ درصد جمعیت مسلمان از شاخص‌های اصلی آن است.

در رویکردهای عقیدتی در تعریف جهان اسلام آمده است واژه جهان اسلام این امکان را فراهم کرده است که شرایط کنونی مسلمانان و کشورهای اسلامی بررسی و وزن و جایگاه آنها در نظام کنونی جهان مشخص شود. ارتباط میان کشورهای اسلامی و یا ارتباط آنها با کشورهای دارای جمعیت مسلمان و نظام بین‌المللی با توجه به شرایط و موقعیت و وزن آنها در روابط بین‌الملل مشخص می‌شود. سرزمینی که شریعت اسلامی در آن رواج دارد، دارالاسلام است. کشورهای غیراسلامی که با کشورهای اسلامی می‌جنگند دارالحرب محسوب می‌شوند. کشورهای غیراسلامی که با کشورهای اسلامی روابط مسالمت‌آمیز دارند، دارالصلح هستند. کشورهایی که در آن مسلمانان مقیم کشورهای غیراسلامی که از وضعیت مناسب از نظر موقعیت اجتماعی و برگزاری مراسم دینی هستند، دارالامن نامیده می‌شود. بنابراین واژه جهان اسلام با مفاهیم مختلف دیگر که در جوامع اسلامی رایج است، هماهنگی دارد. بر اساس این تعریف جهان اسلام شامل شش منطقه است: منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا - منطقه جنوب صحرای آفریقا - منطقه.؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟..... - منطقه آسیای مرکزی و قفقاز - منطقه.؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟..... و منطقه آسیای اقیانوسیه. واژه بعدی کشور اسلامی است که با توجه به ساختار دولت ملی در عرصه بین‌المللی از کاربرد بیشتری برخوردار است. دولت اسلامی به محدوده سرزمینی اشاره دارد که مسلمانان در اکثریت هستند و شریعت اسلامی در آنجا برقرار است و سیاست آن تحقق شهود ایمانی در حراست از دین و دنیا بین اعضای آن نظام و دیگران برقرار و حاکم آن سرزمین مسلمان است و در عین حال اقلیتی غیرمسلمان نیز در آنجا زندگی می‌کند. این واژه قابلیت کاربردی در گذشته، حال و آینده را نیز دارد. واژه بعدی امت مسلمان یا دارالمؤمنین است که در اینجا پیشینه، جغرافیا، وجود اکثریت مسلمان و اقلیت غیرمسلمان، رهبری مسلمان و شریعت اسلام و تاکید بر دعوت رواج دارد. در این محدوده مومنین به اسلام ساکن هستند و بحث حفظ محدوده و سرزمین اسلامی و توجه به وضعیت مسلمانان اهمیت دارد و دعوت و جهاد در اولویت بعدی قرار می‌گیرد. البته پیوستگی جغرافیایی اهمیت بسیاری دارد. در جمع‌بندی باید گفت که نوعی محوریت به مرکز در دو تعریف اول به صراحت و در تعاریف دیگر به تلویح اشاره شده است. تقسیم مرکز - پیرامون نشان از اهمیت مرکز در برابر پیرامون دارد. البته اهمیت پیرامون مشخص نیست. آیا در حاشیه است باید تابعی از مسائل کشورهای اسلامی مرکز باشد و یا در مورد تحولات جهان اسلام با مرکز هماهنگ و رهبری جهان اسلام در مرکز و پیروی از آنها در پیرامون باشد. تعریف ناحیه اسلامی به قدری غلیظ است که یافتن کشورهایی با چنین

ویژگی‌هایی بیشتر در منطقه خاورمیانه و حداکثر مرکز جهان اسلام ممکن است. برای مثال کشوری مانند هند دارای ۱۷۶ میلیون نفر جمعیت مسلمان است که ۴/۴ درصد کشور را دربر می‌گیرد و به سادگی در چارچوب ناحیه اسلامی قرار ندارد. تعریف تمدن اسلامی هم دچار اشکال است و جمعیت ساکن در اروپا را محدود به آلبانی و بوسنی و هرزگوین می‌داند و مابقی مسلمانان ساکن در اروپا و آمریکا را در نظر نمی‌گیرد. داشتن ۷۵ درصد جمعیت به عنوان تنها عامل شناسایی یک کشور اسلامی جای بحث دارد زیرا بسیاری از کشورها نظیر لبنان، قزاقستان، مالزی و بوسنی و هرزگوین از این دسته‌بندی خارج می‌شوند. در تقسیم‌بندی نهایی مسلمانان چندین کشور دارای ۵۰ درصد جمعیت نیستند ولی در دسته‌بندی آمده است: برای نمونه فیلیپین ۷،۵ درصد، هند ۴،۱۴ درصد، سنگاپور ۹،۱۴ درصد و مسلمانان چین با داشتن بیش از ۲۳ میلیون نفر جمعیت مسلمان ۸،۱ درصد کل کشور را تشکیل می‌دهد. مسلمانان روسیه با داشتن بیش از ۱۶ میلیون نفر جمعیت ۷،۱۱ درصد کل جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند و قبرس ۷،۲۲ درصد و گرجستان ۷،۱۰ درصد، بوسنی و هرزگوین ۶،۴۱ درصد، اتیوپی ۸،۳۳ درصد، اریتره ۵،۳۶ درصد، تانزانیا ۵،۲۹ درصد و نیجریه دارای ۹،۴۷ درصد جمعیت مسلمان هستند. این دسته‌بندی‌ها از اهمیت بسیاری برخوردار است و محدوده جهان اسلام را روشن می‌کند و بنابراین کفایت مناسبی برای معیار قرار دادن از نظر جغرافیایی نیست و ضروری است معیار عقیدتی نیز مد نظر قرار گیرد تا امکان تعریف مناسب‌تر از تعریف جهان اسلام حاصل شود. انتقاد وارده به تعریف نخست این است که نگاه بسیار کلی است و به واقعیت مسلمانان توجهی ندارد و اسلام بیشتر در متن دیده می‌شود تا مسلمانان. متن محوری باعث می‌شود تا مباحث اسلامی غیرزمینه‌ای و غیرمحلی هم دیده شوند. تعریف دوم وجود پیوستگی سرزمینی و ایجاد امپراتوری اسلامی در حال حاضر چندان منطقی به نظر نمی‌رسد زیرا وجود ساختار دولت ملی و پراکندگی جغرافیایی کشورهای اسلامی و همچنین عدم امکان پذیرش رهبری واحد در میان مسلمانان دو مانع جدی است. در تعریف سوم بسیاری از کشورهایی که دارای اقلیت مسلمان هستند از شمول بررسی خارج می‌شوند و از این زاویه با امت اسلامی در تعارضی جدی هستند. در مورد تعریف چهارم هم دو نکته محوری وجود دارد: اول آنکه آیا حاکم باید حتماً مسلمان باشد که در این صورت در واژه کشور اسلامی این نکته موضوع محوری نیست و جمعیت اهمیت بیشتری دارد و آیا شریعت اسلامی باید برقرار باشد یا آزادی برگزاری مراسم برای اسلامی بودن یک کشور کفایت دارد.

- پیشینه تاریخی مناطق و سرزمین‌های اسلامی مورد توجه قرار دارد.
- جغرافیا یکی از ویژگی‌های اساسی در بررسی جهان اسلام است.
- وجه باور به شریعت اسلامی محور کلیدی مفهوم جهان اسلام است.
- وجود جمعیت مسلمان یکی از کلیدواژه‌های اصلی بررسی جهان اسلام است.
- در بحث جهان اسلام حاکمیت شریعت اسلامی در کشورهای اسلامی (وجه حداکثری) و یا آزاد بودن در برگزاری مراسم دین اسلام در میان اجتماعات مسلمانان (وجه حداقلی) و همچنین وجود رهبر مسلمان باید مورد بررسی قرار گیرد.

اما کاربرد جهان اسلام برای تمامی کشورها و مسلمانان و دولت‌ها به واسطه داشتن جمعیت مسلمان است. این معیار قابلیت بررسی وضعیت تمامی مسلمانان را فراهم می‌سازد و از شمول بیشتری برخوردار است.

پیشنهاد‌های لازم برای عملیاتی کردن مفهوم جهان اسلام عبارتند از:

- پذیرش وضعیت کنونی کشورهای اسلامی
- ایجاد اجماع میان کشورهای اسلامی در مورد نیازهای مشترک جهان اسلام
- شناخت فرصت‌ها و تهدیدهای جهان اسلام
- تلاش برای افزایش همکاری و رفع اختلاف و هماهنگی میان جهان اسلام
- تلاش برای ایجاد منطقه‌گرایی در جهان اسلام و سپس نزدیکی مناطق مختلف جهان اسلام
- تلاش برای ایجاد رهبری مناسب اسلامی بر اساس ویژگی‌های جغرافیایی، توان مادی، جمعیتی و یا ایجاد سازه‌های مختلف رهبری در مناطق مختلف و یا در میان دو گروه بزرگ سنی و شیعه
- تلاش برای تقویت سازمان همکاری اسلامی و سازمان‌های مرتبط در جهان اسلام
- تاکید جهان اسلام در همکاری با جهان‌های دیگر براساس اصل دعوت و به دور از تنش
- شناخت مناسب وضعیت موجود جهان اسلام در سطح داخلی، منطقه‌ای و جهانی
- شناخت شکاف بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب
- توجه به اولویت‌های پیش روی جهان اسلام که عمدتاً بهبود اجتماعی، بهداشتی و اقتصادی است.
- تلاش برای ایجاد آزادی مذهبی برای گروه‌های اسلامی در میان کشورهای اسلامی و غیراسلامی
- تلاش برای استقرار قانون اساسی مبتنی بر شریعت اسلامی
- تلاش برای تاسیس دولت‌های اسلامی الگو که نه تنها قابل کاربرد در واحدهای ملی باشد بلکه قابل الگوبرداری در سایر کشورهای اسلامی نیز باشد.

دکتر صبوری نماینده دانشگاه تبریز هم سخنان خود را با معرفی توانمندی‌های دانشگاه تبریز آغاز کرد. وی گفت که دانشگاه تبریز دومین و قدیمی‌ترین دانشگاهی است که ۲۴ هزار دانشجو دارد و در مقاطع مختلف ۸۰۰ عضو هیات علمی دارد که ۳۰ درصد آنها استاد تمام و ۳۷ درصد دانشیار هستند. ۱۱ قطب علمی در دانشگاه است که در ۶ اتحادیه بین‌المللی عضویت دارند. این دانشگاه با ۲۵۰ دانشگاه جهان توافقنامه علمی دانشگاهی دارد و قریب به ۲ سال است که مسوولیت دبیرخانه اصلی ایران و ترکیه را عهده‌دار است. ۵۲ دانشجوی خارجی که ۱۶ نفر آنها سوری، ۱۲ نفر یمنی، ۱۳ نفر عراقی و ۲ نفر از آنان لبنانی هستند. اولویت‌های دانشگاه برای جذب دانشجوی خارجی به ترتیب در رشته‌های مهندسی کامپیوتر، کشاورزی، عمران و دیگر رشته‌ها است. دانشگاه تبریز سه تفاهمنامه با دانشگاه‌های عراق دارد بنابراین این دانشگاه آماده تبادل استاد، دانشجو و دانشجو-استاد

است. از مهم‌ترین فعالیت‌های این دانشگاه: برگزاری ۲۱ دوره دانش‌افزایی زبان فارسی برای کشورهای همجوار به ویژه عراق بوده است. وی در پایان آمادگی دانشگاه را برای عضویت در مجمع گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب اعلام کرد.

دکتر طهرانچی، رئیس دانشگاه شهید بهشتی نیز در سخنان خود با اشاره به سیاسی بودن دانشگاه در حال حاضر بر رسالت آتی آن و تغییر دیدگاه سیاسی به فرهنگی تاکید کرد. وی گفت که برای رقم زدن آینده‌ای درخشان و افتخارآمیز گردهم آمده‌ایم تا چاره‌ای بیندیشیم. واقعیت این است که دانشگاه نهادی برآمده از مدرنیته و محصول تمدن غرب در سال‌های اخیر است و مبنای آن شمال و جنوب یا بالعکس است و هیچ دانشگاهی در چنین فضایی با ارتباطات جنوب - جنوب قابل شکل‌گیری نیست زیرا فضای تعریف شده ارتباطات بین کشورهای در حال توسعه با کشورهای توسعه‌یافته است و در بررسی این فضا درمی‌یابیم که این ارتباطات عمدتاً بر مبنای ارتباطات کشورهای در حال توسعه با غرب است. اعزام دانشجو، تدوین مقاله یا طراحی پژوهش مشترک عمدتاً با کشورهای غربی است و بدیهی است چنین شیوه‌ای راه گفت‌وگو را فراهم نخواهد کرد. تعداد دانشجویان شاغل به تحصیل در کشور در مقایسه با دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه‌های غربی بسیار ناچیز است. در واقع مسیر دانشگاه‌های ایران رو به یک مسیر است که هر چقدر تلاش شود سبک آرایش داخلی آن را متفاوت کنیم کماکان همان شرایط پست مدرنیته یا مدرنیته را دارد و در شرایطی قرار گرفته‌ایم که عمده تلاش‌ها بر این است تا مفاخر سایر کشورها را به کشور خویش نسبت دهیم و در یونسکو به ثبت برسانیم از جمله ابن هیثم تا مولانا و فارابی و بوعلی و دیگران. فراموش شده است که آنها منتسب به تمدن هستند نه شهر، قوم یا کشور خاص. اگر این موضوع دریافت شود به معنای آن است که برای آینده باید به فکر تمدن نوین اسلامی باشیم. رهبر ما نیز بر آن تاکید دارد تا دانشگاه‌ها به سمت تاسیس تمدن نوین اسلامی گام بردارند. غرب به صراحت این موضوع را دریافته و در سال ۲۰۰۵ در مقاله‌ای در مجله نیچر نوشت که حرکت ایران به سوی نظام علمی است که باید راه آن را بست. در این مقاله آمده است که رهبر ایران جامعه آکادمیک را برای توسعه علم فراخوانده است و جامعه علمی ایران به دنبال این حرکت پاسخ مناسبی داده و این خطری بس عظیم است زیرا این کشور بخشی از تمدنی است که از برتری علمی دنیا برخوردار بوده و باید با آن برخورد کرد زیرا برآمده از ایران و تمدنی است که روزگاری سرآمدی و رهبری تمدن دنیا را داشته است. باید مسیر جدیدی را تعریف کنیم زیرا ریل موجود برآمده از مدرنیته است و کارآیی ندارد. کشور ما با چالش‌های بسیار مواجه است و گسترش آن ارتباطات و تنظیم یکسویه این ارتباط با مرکزیتی که غرب در دست گرفته است روز به روز گار ما را بدتر از گذشته و بحرانی‌تر می‌کند. چاره‌ای نیست. یا باید در تمدن غربی هضم شد یا هویت منطقه‌ای خود را حفظ کرد. و راهی نیست جز تاسیس تمدن نوین اسلامی. سوابق گذشته نشان دهنده آن است که در این سرزمین تمدنی بین ایرانیان و عرب‌ها تفاهم، گفت‌وگو و مفاهمه بوده است و بنابراین قابلیت ایجاد چنین تمدن عظیمی وجود دارد. این تجربه سرمایه‌ای بس بزرگ است و مسیر حرکت دانشگاه‌های ایران نویددهنده این بشارت است که این کشور می‌تواند در جهان علم نیز سردمدار باشد. مقام معظم رهبری بر پیشرفت علمی کشور بسیار تاکید دارند و در ضمن متوجه این واقعیت نیز هستند که نگارش چند مقاله درمان این درد نیست اما مهم‌ترین بازتاب این اقدام درخشش جمهوری اسلامی ایران در گفت‌وگوهای غربی و ایجاد

اعتماد به نفس برای جامعه اسلامی است که می‌توان در دنیای علمی امروز هم سردمدار بود. فکر نو داشت و راهبری علمی را به دست گرفت و بر این امر تاکید فراوان دارند که باید دیدگاه سرمایه‌ای به کشور داشت که محصولی برخاسته از خودباوری و استقلال کشور است. در این دانشگاه استادی بود که تحصیلاتش را در این دانشگاه به پایان رساند و به رتبه استادی رسید و ۵ سال پیش هنگام مطالعه رساله کارشناسی ارشد یکی از دانشجویان در مسیر دانشگاه از سوی تروریست‌ها به شهادت رسید. دانشگاه‌های شهید بهشتی از سوی اتحادیه اروپا تحریم شد. در گفت‌وگو با یکی از سفرای اروپایی بیان شد که در کلاس‌های درسی دانشگاه‌های ایران نقل می‌شود که گاليله ۳۰۰ سال محاکمه شد که از دیدگاه ما در آن مقطع علم مورد محاکمه قرار گرفت و این نقطه سیاه تاریخ علمی اروپا است و امروز هم این نقطه سیاه در کارنامه علمی اروپا خودنمایی می‌کند که حکم به کشتن عالمان و تحریم دانشگاه‌های جمهوری اسلامی ایران داده‌اید. پاسخ وی چنین بود که دنیا علیه جمهوری اسلامی ایران است و به تبع آن علم نیز درگیر است. بنابراین اگر بخواهیم در بسط و گسترش علم بکوشیم با موانع و سختی‌های بسیاری روبه‌رو خواهیم بود که همت فزون‌تر از اراده سیاسی می‌طلبد. در اینجا توجه مسوولان دانشگاهی را به این نکته جلب می‌کنم که این امر بایستی است نه شایستی. که منطقه ما باید نقطه امن عاری از ترور و خشونت در جهان باشد.

مصطفی افیونی هم به نمایندگی از دانشگاه حلب سوریه ضمن ابراز خرسندی از حضور در جمهوری اسلامی ایران و بیان مقاومت حلب در برابر تروریست‌های تکفیری به معرفی ظرفیت‌های دانشگاه حلب پرداخت. از این دانشگاه طی شش سال جنگ ۴۳۷۹ دانشجوی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد فارغ‌التحصیل شده‌اند. این منطقه با همت جمهوری اسلامی ایران موفق شد به پیروزی برسد. وی به نمایندگی از طرف سایر دانشگاه‌های سوریه ضمن امیدواری به تداوم و تحکیم همکاری شایسته فی‌مابین ایران و سوریه بر روابط برادرانه ایران با سایر کشورهای جهان عرب تاکید کرد. مصطفی افیونی بیان کرد که مجمع علمی گفت‌وگوهای فرهنگی علاوه بر گفت‌وگو نیازمند همکاری مستمر و گسترده فی‌مابین از طریق توافق‌نامه‌های دانشگاهی است. سوریه در این راستا با جمهوری اسلامی ایران به توافق رسیده است و این توافقات در مرحله اجرا قرار دارد. امید است این همکاری دستاوردهای مشترک شایسته‌ای را به دنبال داشته باشد. دانشجویان سوری بسیاری در ایران مشغول به تحصیل هستند و امید است این تعداد افزایش یابد. باید با تالیف پایان‌نامه‌های مشترک و کارگاه‌های علمی مشترک شاهد به ثمر نشستن دستاوردهای عظیم علمی باشیم.

خانم دکتر شروق کاظم سلمان هم به نمایندگی از دانشگاه بغداد ضمن تشکر از دبیرخانه اجلاس اظهار کرد پژوهش علمی از مسائل بسیار مهمی است که برای توسعه اقتصادی و علمی هر کشوری ضروری است. پژوهش عامل اصلی توسعه ملت‌هاست. پژوهش علمی به نتایج اقتصادی منجر می‌شود. جذب پژوهشگران علمی چالش‌های فراوانی را برای مراکز علمی در جهانی که جهان‌شمولی در آن گسترش یافته، به دنبال داشته است و این فرصتی است تا با ابتکارات جدید مسیری تازه پیموده شود. دنیا به این مساله پی برده و تلاش می‌کند ارتباط لازم را بین پژوهشگران برقرار کند. هیچ پژوهشگری به تنهایی قادر نیست به دستاوردهای علمی انسانی دست یابد و همکاری تنگاتنگی را بین علما و اندیشمندان کشورهای مختلف می‌طلبد و این امر بر

تولید پژوهش‌های علمی تاثیر زیادی دارد از جمله همکاری مشترک در چاپ و انتشار پژوهش‌های مشترک، پایان‌نامه‌های دانشگاهی و... من به نمایندگی از سوی دانشگاه بغداد آمادگی آن دانشگاه را برای تحقق همکاری‌های انسانی در زمینه‌های اقتصادی و آموزش عالی و پژوهش‌های تطبیقی بین دو کشور اعلام می‌کنم.

محسن عبود محسن العبادی، نماینده دانشگاه کوفه عراق ضمن اعلام خبر برگزاری سی و یکمین سالگرد تاسیس دانشگاه کوفه در عراق و حسن همزمانی آن با برگزاری اجلاس گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب به معرفی ظرفیت دانشگاه پرداخت و گفت: این دانشگاه دارای ۲۱ دانشکده در رشته‌های علمی - فنی مهندسی - پزشکی و ورزشی است که سالانه ۲۵ هزار دانشجوی در مقطع کارشناسی و سه هزار دانشجوی در مقاطع بالاتر دارد و در سال‌های اخیر تلاش زیادی برای همگام کردن دانشگاه کوفه با سایر دانشگاه‌های جهان به ویژه همکاری با دانشگاه‌های جمهوری اسلامی ایران به عمل آمده است و در این زمینه برنامه‌های دانشگاه در سه مقطع کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت حول محور توسعه فرهنگی برنامه‌ریزی شده است. در این مدت این دانشگاه موفق به کسب رتبه مناسب در میان دانشگاه‌های جهان شده است. دانشگاه کوفه در سال ۲۰۱۶ به عنوان یکی از بهترین ۹۰۰ دانشگاه جهان ارزیابی شده است و رتبه ۳۳۳ پژوهشی به این دانشگاه تعلق گرفته است. در رتبه‌بندی RUR نیز این دانشگاه به مقام ۱۲۱ دست یافت. از اقدامات مهم این دانشگاه گسترش روابط فرهنگی با دانشگاه‌های مهم جهان از جمله در اروپا، دنیای عرب و ایران است و امضای توافق‌نامه با بیش از ۱۰ دانشگاه ایران که آخرین آن با دانشگاه خوارزمی است. دانشگاه کوفه به طور مستمر با همتایان دانشگاهی در جمهوری اسلامی ایران مراد علمی دارد تا از توانمندی‌های علمی ایران بهره‌مندی لازم حاصل شود. امید است سایر دانشگاه‌های کشورهای عربی نیز به چنین ارتباطات علمی گسترده فی‌مابین دست یابند. وی در ادامه اظهار داشت: اعزام استاد و دانشجو و برگزاری نشست‌های تخصصی منجر به تحول فرهنگی و تحکیم برادری در تقابل با دیدگاه‌های تروریستی و افراط‌گرایی می‌شود. همانگونه که در فرمایشات حضرت علی ع آمده است: «بشریت و مردمان دو گونه‌اند؛ یا هم‌کیشند یا همنوع.» و موفقیت‌های دانشگاه کوفه می‌تواند نمونه یک الگوی علمی مناسب برای سایر دانشگاه‌های کشورهای عربی باشد.

دکتر سلیمان به نمایندگی از دانشگاه نزوه در عمان هم ضمن ابلاغ سلام رئیس دانشگاه به حاضران در مجمع اعلام کرد دانشگاه از بنیانگذاران اجلاس گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب است و با توجه به شرایط جغرافیایی در اولین نشست این مجمع، دانشگاه نزوه حضور فعال داشته است. روابط ایران و عمان به پیش از اسلام برمی‌گردد و این روابط فرهنگی و دیپلماتیک بعد از اسلام گسترش یافت. مسوولان دانشگاه نزوه بر این عقیده‌اند که ارتباطات علمی دانشگاهی باید فی‌مابین دانشگاه‌های جهان برقرار شود البته این ارتباط با دانشگاه شهید بهشتی برقرار است و جمعی از دانشجویان مقطع دکترا و کارشناسی ارشد از دانشگاه نزوه بازدید کرده و اطلاعات لازم را به دست آورده‌اند. جمهوری اسلامی ایران از ابتدا فعال بوده و نمایشگاه محصولات این کشور در مسقط برقرار است و ما به عنوان نماینده تعدادی از دانشگاه‌های مسقط از این نمایشگاه بازدید کردیم. انستیتو زبان فارسی

در مسقط راه‌اندازی شده است و به فراگیران علاقه‌مند به زبان فارسی آموزش می‌دهد. ما پیگیر اجرایی کردن مصوبات نشست‌های تخصصی هستیم و امیدواریم شاهد توسعه مناسبات علمی دانشگاهی فی‌مابین ایران و سایر دانشگاه‌های عربی باشیم.

دکتر شکرچی هم به نمایندگی از سوی مرکز پژوهش‌های حقوق بشر و آزادی انسان در عراق ضمن اظهار خرسندی از فرصت حاصله با اشاره به پیوندهای عمیق و مشترک دینی و فرهنگی بین دو ملت ایران و عراق و همچنین به موضوع گفت‌وگو پرداخت و گفت با وجود اختلافات موجود باید از تجربیات سایرین برای تحقق اهداف مشترک اهتمام گمارد. باید خود را نشان داد و عملکردی خلاقانه داشت زیرا جهان در پی تخریب کسانی است که به دنبال تغییر هستند. اهداف ما از حضور در این نشست:

- توسعه خواهرخواندگی بین دانشگاه‌های ایران و کشورهای عربی به ویژه عراق
- توسعه تبادل هیات‌های دانشگاهی
- مبادله تالیفات و کتاب‌های علمی
- افتتاح کتابخانه‌های طرفین و ارتقای ارتباطات از طریق شبکه‌های اجتماعی
- برگزاری همایش‌ها و نشست‌های علمی
- آزادی افکار در مقابله با تفکر و اندیشه منفی و تروریسم
- دادن آزادی فکری در رویارویی با ایده‌ها و تفکرات و اندیشه‌های منفی و تروریسم
- تاسیس مجمع علمی مشترک از طریق پژوهش‌های مشترک
- تشویق سفرهای علمی دانشجویان فارسی و عربی
- تقویت مبادلات فرهنگی و تمدنی با برگزاری نمایشگاه‌ها
- تاکید بر ترجمه تالیفات طرفین

کمیل حبیب رئیس دانشکده ادبیات و حقوق و علوم سیاسی هم به نمایندگی از دانشگاه لبنان گفت که این دانشگاه سهم اساسی در امر گفت‌وگوهای فرهنگی داشته است. متنی در این زمینه تهیه و در اختیار آقای ابراهیمی قرار داده شده است. دکتر رکن‌آبادی از فارغ‌التحصیلان دانشگاه لبنان بود. دانشکده علوم سیاسی لبنان در رویارویی با دشمن مشترک با جمهوری اسلامی ایران اقدامات مشترک بسیاری داشته است. لبنان و ایران جزو کشورهای متمدن پیش از اسلام محسوب می‌شوند. ایران و لبنان همیشه همپا و همیار هم بوده‌اند و ایران در این زمینه پیش قدم بود. امروزه این دو کشور با خطر مشترک روبه‌رو هستند: اسرائیل و گروه‌های تکفیری؛ بنابراین این امر هماهنگی و طرح رویارویی فکری و علمی موفقی را می‌طلبد که منشا اثر خواهد بود. دانشگاه لبنان به منظور تطبیق با بحران‌های مختلف در سال ۲۰۱۵ رشته‌ای را با همکاری ارتش لبنان با هدف رویارویی با اسرائیل و اندیشه تکفیری افتتاح کرد. دانشگاه لبنان در این زمینه همکاری مشترکی با جمهوری اسلامی ایران داشته است. اقدامات تروریستی گروه‌های تکفیری موجب بقای اسرائیل خواهد شد. آنها حامی گروه‌های تکفیری هستند و این امر به وضوح در تبلیغات رسانه‌ای مشهود است. گفته می‌شود اسرائیل درصدد مقابله و نابودی ایران است. پیامبر ص می‌فرماید: «علما باید

علم خود را به نمایش بگذارند.» باید دانش خود را به نمایش بگذاریم و این وظیفه دانشگاه‌های جهان عرب برای مقابله با این دشمنی‌هاست.

- تاسیس مجمعی برای رصد فعالیت‌های تکفیری
- رویارویی مجازی با سایت‌های تکفیری
- کاهش تاثیر احاطه تبلیغاتی تروریست‌ها بر جهان

از جمله اقداماتی است که باید انجام شود. اطلاع‌رسانی، تقویت و آگاه‌سازی دانشجویان و نخبگان ضروری است و این امر نیازمند روشی علمی است. دانشگاه‌ها از نقش موثری برخوردارند و باید به سرعت تصمیم گرفته و عملی شود. گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و عرب زمینه‌ساز ایجاد روابط راهبردی ایران و کشورهای عربی و تاکید بر مشترکات طرفین و آگاهی از دستاوردهای بعد از انقلاب و همکاری‌های اقتصادی و فرهنگی دو طرف و ایجاد واحدهای درسی مسائل منطقه‌ای در دانشگاه‌ها است. در دانشگاه لبنان زبان فارسی تدریس می‌شود اما درصدد هستیم آن را به واحد اجباری تبدیل کنیم. باید در انجام مسائل اجرایی برای رویارویی با اسرائیل اهتمام داشت و در این زمینه نقش دانشگاه‌ها بسیار مهم است. برای تحقق صلح و امنیت در منطقه باید منافع مشترک تقویت شود

نظرات اساتید خارجی و داخلی در خصوص مباحث مطرح شده:

خانم دکتر فیلالی:

- در اوج‌رسانی تمدن عربی اسلامی سایر ادیان در کنار مسلمانان سهیم بودند از جمله آمازیق‌ها. باید پذیرفت که نتایج حاصله به دور از قومیت و ناسیونالیست‌گرایی باشد تا تمدن زنده شود. واقعیت‌های موجود نباید در حاشیه قرار بگیرد.

دکتر محمدسعید اصفهانی:

- موانع موجود در حرکت امت اسلامی به سوی تمدن مصلحین را بر اساس دو آیه از قرآن کریم بیان می‌کنم. «و اعتصموا بحبل الله...» در این آیات خداوند متعال موقعیت پست جامعه و برتری امت اسلامی را مشخص کرده است. اما نقطه حسیض کجاست و چگونه باید با آن روبه‌رو شد؟ این اتفاق در دوره‌ای از ادوار تاریخ شکل گرفت. باید قلوب متحول شود و این تحول فقط در دست خداوند متعال است. بعد باید چه کرد؟ خدای متعال سه گام را در این مسیر تعیین فرموده است: ایجاد امت واحده و تعیین تقدم و تاخر گام‌ها. ۴۰ سال از انقلاب اسلامی ایران گذشته است. در آن زمان این تغییر قلوب به وقوع پیوست که قدر آن دانسته نشد. سال‌ها گذشت و بیداری اسلامی شکل گرفت و قدر آن هم دانسته نشد. موج سوم تالیف قلوب در سال‌های اخیر در اربعین خودنمایی کرد و البته بعد از موج سوم شدت عمل

بیشتر شده است. تحول علمی باید در راستای تحول قلوب باشد تا تحول فرهنگی رخ دهد. باید قرآن را شناخت و تفکر کرد.

دکتر رئیس‌یان، رئیس دانشکده الهیات مشهد:

- مباحث پراکنده است و باید پیشنهادها مشخصاً ارائه شود. ما به عنوان نمایندگان دانشگاه‌ها باید در رفع مشکل تلاش کنیم و اگر نظراتی هست، باید در وضعیت اسلام و جهان عرب تاثیرگذار باشد.

دکتر کمیل از لبنان:

- وی با اشاره به نظرات دکتر حاج یوسفی در باب روابط بین‌الملل و مکاتب ایده‌آلیسم گفت: برای درک مناسبات بین‌المللی لازم است دیدگاه‌ها یکسان شود. نگاه ایران با دیدگاه دیگر کشورهای حاضر در این نشست متفاوت است و اختلاف‌نظرها منجر به ایجاد خصومت می‌شود. ایران با ۲۲ کشور عربی روابط دوجانبه دارد و در واقع با ۲۲ نوع سیاست خارجی روبه‌روست. روابط ایران با هر یک از این کشورها متفاوت است. چگونه می‌توان بین مکتب رئالیسم و منطق عدالت سازگاری لازم را برقرار کرد.

دکتر نصرتی از پژوهشگاه فرهنگ و علوم اسلامی قم:

- دانشگاه‌ها و مراکز علمی موتور تمدن‌سازی نوین هستند. رویکرد ما به سوی ایجاد تمدن نوین اسلامی است. دانشگاه‌ها زیربنا و پایه هستند. سیاست قدرت‌طلب است و این امر با طرح ایجاد تمدن نوین اسلامی همخوانی ندارد. فارغ از تعاملات سیاسی باید گفت‌وگو کنیم. فضا‌سازی لازم است. عدم حضور برخی از مدعوین خارجی به لحاظ فضای سیاسی حاکم بر کشورهایشان است. لغو صدور ویزا برای تردد فی‌مابین الزاماً کاهش یا نادیده گرفتن ملاحظات سیاسی را می‌طلبد. بنابراین پیشنهاد این است که نظام حکومتی کشورها باید حمایت کنند و همکاری دوجانبه اندیشمندان و سیاست‌مداران را می‌طلبد. با توجه به توسعه فضای مجازی برگزاری جلسات گفت‌وگوی مجازی می‌تواند شکل بگیرد که این نیازمند ساماندهی یک پایگاه ثابت است.

دکتر سلیمان بن سالم الحسینی از دانشگاه نزوی عمان:

- در خصوص نظرات دکتر محفوظ لازم است بیان کنم که باید مناسبات علمی فی‌مابین دانشگاه عمان و تونس تقویت شود. در مقاله‌ای مندرج در روزنامه سلطنتی عمان آمده است در مسجد کوفه سنگ‌نوشته‌ای است که از سرزمین رافدین به این نقطه آورده شد. یا شهر نفته نام دیگرش کوفه کوچک است. باید مسوولیت‌پذیر بود و روابط فی‌مابین را تحکیم و تقویت کرد.

دکتر شکرچی از عراق:

- مساله قانون اساسی در شریعت اسلامی ضروری است. مقاله دکتر اسلامی مقاله جالبی بود اما ذکر جنگ ایران و عراق در این برهه کنونی مفید فایده نیست. باید آینده‌نگر بود. تاکید بر جنبه فرهنگی ثمربخش‌تر از جنبه سیاسی است.

مهم‌ترین نکات مطرح شده در این نشست عبارتند از:

- پیوند علم با معنویت برای رفع بحران‌های جامعه بشری
- جهالت؛ حاصل تکنولوژی عاری از اخلاق
- آگاهی‌بخشی و غفلت‌زدایی، رسالت اصلی دانشگاه
- آینده‌محور بودن نگاه علمی - دانشگاهی و فرهنگی

آیین‌نامه اجرایی مجمع علمی - دانشگاهی ایران و کشورهای عربی برای گفت‌وگوهای فرهنگی

این آیین‌نامه براساس تبصره ۲ ماده ۳ اساسنامه مجمع علمی - دانشگاهی ایران و کشورهای عربی برای گفت‌وگوهای فرهنگی که در اولین مجمع عمومی مورخ ۹۵/۲/۲۲ در دانشگاه شهید بهشتی تصویب شد، به شرح زیر تدوین و برای تصویب به مجمع عمومی ارایه می‌شود.

ماده ۱: ارکان مجمع عبارت است از:

الف: مجمع عمومی

ب: شورای علمی سیاستگذاری

ج: دبیرخانه

ماده ۲: مجمع عمومی متشکل از نمایندگان دانشگاه‌های کشورهای عربی و ایران است که به عضویت این مجمع درآمده‌اند.

ماده ۳: وظایف مجمع عمومی:

الف: بررسی و پذیرش اعضای جدید

تبصره ۱: شخصیت‌های علمی - دانشگاهی حقیقی پس از پیشنهاد دبیرخانه و تصویب مجمع عمومی عضو مجمع خواهند شد.

ب: انتخاب اعضای شورای سیاستگذاری

ج: انتخاب رئیس دبیرخانه

د: بررسی و تصویب برنامه‌ها و سیاست‌های پیشنهادی از سوی دبیرخانه

ه: بررسی و تصویب بودجه سالانه مجمع

و: اصلاح آیین‌نامه و ساختار مجمع و تصویب تغییرات آن

ز: تصمیم‌گیری درباره محل استقرار دبیرخانه و مکان برگزاری نشست‌های مجمع

ح: انتخاب دو تن به عنوان ناظران عملکرد دبیرخانه

تبصره ۲: مجمع عمومی هر دو سال یک بار برگزار می‌شود.

تبصره ۳: در صورت پیشنهاد دبیرخانه و تصویب مجمع جلسات فوق‌العاده مجمع برگزار خواهد شد.

ماده ۴: شورای علمی و سیاستگذاری: اعضای شورای علمی و سیاستگذاری حداکثر ۷ نفر هستند که از سوی مجمع عمومی انتخاب می‌شوند.

ماده ۵: وظایف شورا

الف: نظارت کلی بر محتوای فعالیت‌های علمی و دانشگاهی کمیته‌ها در جهت تحقق اهداف مجمع عمومی

ب: تدوین برنامه‌ها و سیاست‌های پیشنهادی جهت ارایه به دبیرخانه و تصویب آن

ماده ۶: دبیرخانه رکن اجرایی مجمع است و رئیس آن از سوی مجمع عمومی به مدت ۳ سال انتخاب می‌شود.

ماده ۷: وظایف دبیرخانه

الف: دریافت پیشنهادهای مربوط به برنامه، بودجه و سیاست‌ها از شورای علمی - سیاستگذاری و ارایه آن به مجمع عمومی

ب: دریافت درخواست متقاضیان عضویت جدید و ارایه به مجمع عمومی جهت بررسی و تصویب

ج: اجرای مصوبات مجمع عمومی و شورای علمی - سیاستگذاری

ه: تهیه و تدوین دستور کار نشست‌های مجمع عمومی

و: ایجاد بایگانی جهت نگهداری اسناد و مدارک مربوط به مجمع عمومی

ز: ایجاد هماهنگی میان مجمع عمومی، شورای علمی و مجامع تخصصی وابسته به دبیرخانه دائمی گفت‌وگوی فرهنگی

ح: تهیه و ارایه گزارش اقدامات دوره‌ای برای مجمع عمومی و دبیرخانه دائمی گفت‌وگوی فرهنگی

ط: پیگیری و اجرای مصوبات مجمع عمومی درباره انتشار فصلنامه، ایجاد تارنمای تخصصی و...

تبصره چهارم: محل استقرار دبیرخانه از زمان تاسیس مجمع به مدت دو سال در دانشگاه شهید بهشتی است و هرگونه تغییر احتمالی مکان استقرار در مجمع عمومی تصمیم‌گیری خواهد شد.

اختتامیه

دانشکده ادبیات دانشگاه فردوسی مشهد

سوم بهمن ۱۳۹۵

آیین اختتامیه نخستین اجلاس بین‌المللی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب با حضور نمایندگانی از ۱۰ کشور عربی در سوم بهمن ۱۳۹۵ و در دانشکده ادبیات دانشگاه فردوسی مشهد برگزار شد. آقایان سیدرضا صالحی امیری وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، ابودر ابراهیمی ترکمان رئیس سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی و غلامرضا اعوانی رئیس پیشین موسسه حکمت و فلسفه ایران سخنرانان این نشست بودند.

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در این نشست گفت: اگر به گفت‌وگو باور داشته باشیم، در کنار یکدیگر می‌توانیم تمدن اسلامی را بازتولید کنیم و ملت‌هایمان و بشریت را از تمدن نوین اسلامی بهره‌مند سازیم. با گفت‌وگوهای فرهنگی راهی را گشوده‌ایم تا متفکران و اندیشمندان، تعیین‌کننده سرنوشت انسان‌ها باشند. با گفت‌وگو و هم‌اندیشی است که انسان می‌تواند تمدن ساز شود و نوع خود را به سوی صلح و رستگاری رهنمون سازد. وی افزود: در قرون اولیه اسلام نیز ایران و اعراب در کنار هم و با هم‌افزایی و تعامل توانستند تمدن درخشان اسلامی را رقم بزنند و خیل عظیم دانشمندان، عالمان و فرهیختگانی را به بشریت معرفی کنند که در تاریخ علم اثرگذار بوده و پدران علوم و تکنولوژی امروز بشر محسوب می‌شوند.

وی خشونت برآمده از اندیشه تکفیر را مشکل بزرگ جهان امروز معرفی و تصریح کرد: این خشونت، منطقه ما و جهان را در معرض خطرات فراوانی قرار داده و انسان‌ها را نسبت به آینده، بسیار بدبین و بدگمان کرده است.

ابراهیمی ترکمان ادامه داد: دبیرخانه دائمی گفت‌وگوهای فرهنگی استمرار در گفت‌وگو را اصل اساسی می‌داند و ملتزم به اجرای این مهم است و آمادگی دارد این گفت‌وگوها را در حوزه‌های مختلف برگزار کند و امیدواریم این دور از گفت‌وگوها مسیر توسعه روابط فرهنگی را هموارتر کند. این کار، تعاون در خیر است و یقین داریم که نتایج آن برای همه مردم منطقه سودمند خواهد بود. آرزومندم این حضور و این گفت‌وگوها، آغازی درخشان برای دوره‌ای تازه در مناسبات فرهنگی در جهان با محوریت اندیشمندان و فرهیختگان باشد.

غلامرضا اعوانی، رئیس پیشین موسسه حکمت و فلسفه ایران سخنران دیگر این نشست بود. وی در سخنرانی خود در این مراسم با بیان اینکه تمدن اسلامی در دوره همکاری‌های فرهنگی و علمی ایران و جهان عرب از قرن دوم تا هفتم هجری در اوج قرار داشت، گفت: در این برهه تاریخی، ادبیات عرب در سایه تعامل با ایران در اوج شکوفایی خود قرار داشت و بلاغت عربی با حضور ایرانی‌ها به حد اعلای خود رسید.

وی افزود: متأسفانه با کم‌رنگ شدن سطح تعاملات، هر دو فرهنگ رو به ضعف گرایید و نخبان و بزرگان، دیگر آن دوره طلایی نخست را مشاهده نکردند.

وی گفت: نگاه ایرانی‌ها به دیانت همواره در حوزه حکمت تعریف شده است. معلم حکمت، حکیم است؛ اما متأسفانه ما پیامبر اکرم اسلام (ص) را حکیم نگاه نمی‌کنیم. نه تنها پیامبر اسلام (ص) بلکه تمام پیامبران را. حال اینکه خداوند در «عالم ذر» از تمام پیامبران میثاق گرفت که این عهد طبق شواهد به سمت حکمت الهی میل کرده است.

اعوانی در بخش دیگری از سخنانش تأکید کرد: ایرانی‌ها و اعراب همکاری‌های بسیاری داشته و دارند و کارهای عظیم و ماندگاری هم به دنبال همین تعاملات خلق شده است که پیگیری و تداوم ارتباطات در عرصه‌های مختلف امروز بیش از پیش لازم به نظر می‌رسد.

معن بشور، اندیشمند برجسته لبنانی سخنران دیگر نشست بود. وی در این مراسم گفت: روابط ایران و جهان عرب بر اساس احترام متقابل، حفظ حاکمیت و عدم مداخله در امور داخلی کشورها و منافع دو طرف استوار است.

وی با اشاره به نقش گفت و گوی فرهنگی در حل مشکلات جهان عرب ناشی از افراط‌گرایی، به فرهنگ و تمدن ریشه‌دار ایران و جهان عرب پرداخت و فرهنگ را بهترین وسیله ارتباط ملت‌ها ذکر کرد.

رئیس مرکز پژوهش‌های جهان عرب با تأکید بر اینکه ایران عمق استراتژی جهان عرب است، اعتراف کشورهای عربی را در این زمینه مهم ارزیابی کرد.

وی خاطر نشان کرد: ابتکار عمل گفت و گو میان ایران و کشورهای عربی با تأکید بر حذف گفت‌وگوی عربی -عربی بهترین نتیجه این نشست است چراکه طرح آرای مختلف موجب تحکیم روابط ملت‌ها می‌شود.

سیدرضا صالحی امیری، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی به عنوان دیگر سخنران این نشست گفت: در حال حاضر مرزبندی‌های جغرافیایی گذشته رنگ باخته و گفت‌وگو با تعاملات فرهنگی ایجاد شده است. وی با اشاره به اینکه تعامل، نقش بی‌بدیلی در زندگی انسان داشته است، اظهار کرد: این امر در فضاهای مختلف دستاوردهای گوناگونی به همراه دارد.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در ادامه با تأکید بر اینکه دولت ایران دیپلماسی فعال و اثرگذار را پایه‌گذاری کرده است، گفت: این امر سبب شد تا در تاریخ منطقه دستاوردهای مختلفی برای ایران کسب شود.

صالحی‌امیری همچنین تعامل میان کشورهای اسلامی را عاملی برای بستر همدلی میان آنها برشمرد و افزود: اسلام و پیامبر (ص) میراث بزرگ فرهنگی و دینی در دنیای پرهیاهوست.

وی در بخش دیگری از سخنانش با اشاره به تعیین شهر مقدس مشهد به عنوان پایتخت فرهنگی جهان اسلام در سال ۲۰۱۷، این شهر را به واسطه وجود بارگاه مطهر رضوی یکی از شهرهای مهم جهان اسلام برشمرد و افزود: امام رضا (ع) پایه‌گذار گفت‌وگوهای ادیان بود؛ به طوری که با رهبران ادیان مختلف همواره نشست‌ها و گفت‌وگوهای فرهنگی و فلسفی داشت.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی سپس با اشاره به اینکه دنیای امروز با بحران‌ها و چالش‌های بزرگی همچون گروه‌های تکفیری روبه‌روست، ادامه داد: امروز ارایه تصویری بی‌منطق از اسلام، بزرگ‌ترین تهدید برای جوامع اسلامی است و باید در خصوص این چالش مهم راهکاری پیدا کرد.

صالحی‌امیری تبیین رویکردهای عقلانی را حاصل گفت‌وگوهای میان کشورهای اسلامی برشمرد و تأکید کرد: همدلی و همگرایی همراه با ارایه تصویری روشن از آینده منطقه، تنها با فرهنگ، خردورزی و توجه به محورهای اسلامی امکان‌پذیر است.

مهم‌ترین نکات مطرح شده در این نشست عبارتند از:

- باور به گفت‌وگو لازمه بازتولید تمدن اسلامی
- دعوت انبیای الهی به تفکر و تعامل
- محوریت فرهیختگان و اندیشه‌ورزان برای برون‌رفت از بحران‌های پیش رو
- گفت‌وگوی فرهنگی میان نخبگان ایرانی و عرب
- رشد تمدن اسلامی از قرن دوم تا هفتم هجری به واسطه همکاری‌های فرهنگی و علمی ایران و جهان عرب
- اسلام؛ میراث بزرگ فرهنگی در دنیای پرهیاهو
- امام رضا(ع)؛ پایه‌گذار گفت‌وگوی ادیان
- ارائه تصویری بی‌منطق از اسلام؛ بزرگ‌ترین تهدید جوامع اسلامی

بیانیه پایانی اولین دور گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب

تقویت همدلی و همکاری فکری و فرهنگی میان دو حوزه بزرگ فرهنگی ایران و جهان عرب همواره منبعی الهام‌بخش و موثر برای صلح و ثبات، پیشرفت و گسترش فرهنگ اسلامی بوده است. یکی از راهکارهای مناسب و تاثیرگذار جهت ایجاد این همدلی و همکاری، رسیدن به درک و فهم مشترک و یافتن راه حل موثر برای برون‌رفت از چالش‌های حاکم بر منطقه و جهان اسلام و برقراری گفت‌وگوهای فرهنگی مستمر میان نخبگان و اندیشمندان است.

به دنبال برگزاری چندین نشست مقدماتی در زمینه گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب به میزبانی کشورهای قطر، تونس و لبنان نخستین دور رسمی این گفت‌وگوها با حضور جمعی از نخبگان ایرانی و عرب به میزبانی سازمان فرهنگ و ارتباطات

اسلامی و دانشگاه فردوسی مشهد از تاریخ سوم تا پنجم بهمن ماه ۱۳۹۵ در تهران و مشهد مقدس با پیگیری اهداف زیر برگزار شد:

- ۱- دستیابی به فهم مشترک از ضرورت و بایستگی گفت‌وگوهای فرهنگی به عنوان زیرساخت دیگر روابط
 - ۲- بررسی علل برخی واگرایی‌ها میان ایران و جهان عرب و یافتن راهکارهای عملی برای برون‌رفت از آن
 - ۳- ارائه راه حل‌های قابل تحقق برای کاستن چالش‌های موجود در جهان اسلام
 - ۴- بازشناسی شیوه‌های بازگشت به تمدن اسلامی با تأکید بر نقش‌آفرینی فرهنگ ایرانی و عربی در این عرصه
 - ۶- برجسته‌سازی نقش نخبگانی در هموارسازی روند گسترش روابط فرهنگی ایران و جهان عرب
 - ۷- شیوه‌های مشارکت اندیشمندان ایرانی و عرب در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی
 - ۸- ارائه پیشنهادها برای نهادسازی و برنامه‌ریزی عملیاتی در راستای تقویت روابط فرهنگی از طریق گفت‌وگو
- در جلسات متعدد این نشست مباحث گوناگون در قالب سخنرانی و ارائه مقاله مطرح شد و مجامع تخصصی مرتبط با هر یک از محورهای پنج‌گانه زیر که در دستور کار نشست بود به کمیته‌های تخصصی تشکیل شده در دانشگاه‌های میزبان واگذار شد:
- ۱- عقلانیت و اعتدال (پژوهشگاه فرهنگ اسلامی قم)
 - ۲- زنان و نقش آنان در گفت‌وگوهای فرهنگی (دانشگاه الزهراء)
 - ۳- جوانان و نقش آنان در گفت‌وگوهای فرهنگی (دانشگاه بین‌المللی قزوین)
 - ۴- رسانه و نقش آن در گسترش روابط فرهنگی (دانشگاه علامه طباطبایی)
 - ۵- زبان و ادبیات و کارکرد آن در تقویت روابط فرهنگی (دانشگاه فردوسی مشهد)
 - ۶- همکاری‌های علمی و دانشگاهی برای گفت‌وگوی فرهنگی (دانشگاه شهید بهشتی)
- دبیران هر یک از کمیته‌های یاد شده گزارش فشرده‌ای را به همراه بیانیه پایانی جلسات تخصصی خود در نشست اختتامیه ارائه کردند.
- همچنین شرکت‌کنندگان در نشست گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب بر محورهای زیر توافق کردند:
- الف- تأسیس دبیرخانه دائمی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب ذیل دبیرخانه گفت‌وگوی فرهنگی بین‌المللی
 - ب- تدوین و تصویب اساسنامه و آیین‌نامه اجرایی دبیرخانه دائمی گفت‌وگوی فرهنگی بین‌المللی در شورای عالی سیاست‌گذاری دبیرخانه خواهد شد.
 - د- پیشنهاد همکاری مشترک علمی و فرهنگی در قالب برنامه‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت و آرایه آن به دبیرخانه جهت تصویب
 - ه- برگزاری نشست‌های دوره‌ای مجمع عمومی و مجامع تخصصی دبیرخانه به میزبانی دانشگاه‌های عضو مجمع عمومی
 - و- بهره‌گیری از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد، نهادهای علمی، هنری، رسانه‌ای، دینی، ورزشی و... همسو با روابط فرهنگی
 - ز- برگزاری کارگاه‌های آموزشی، اردوهای فرهنگی، فراهم ساختن فرصت‌های مطالعاتی و بورسیه‌های تحصیلی برای گسترش روابط علمی با هدف گسترش روابط فرهنگی

ح-راه‌اندازی سامانه و تارنمای دبیرخانه برای تقویت روابط پایدار اعضا و تبادل اطلاعات

ط-تأسیس و انتشار نشریه تخصصی گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب با هدف اعتباربخشی نظری این گفت‌وگوها و فراهم‌سازی زمینه تعامل نخبگانی ایران و جهان عرب

ی- مجمع موارد توافق شده در بیانیه کمیته تخصصی را مورد تأیید قرار می‌دهد.

شرکت‌کنندگان در این نشست ضمن قدردانی از میزبانی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و دانشگاه‌های برگزارکننده نشست‌های تخصصی توافق کردند نشست بعدی در تاریخ.....به میزبانی.....با دستور کار تصویب نهایی اساسنامه و آیین‌نامه و برنامه‌های دبیرخانه و استماع گزارش عملکرد دوره‌ای برگزار شود.

گزارش تصویری

بازتاب رسانه‌های داخلی و خارجی

ابراهیمی ترکمان در اجلاس گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب:
**تعامل سازنده با گفت‌وگوهای مستمر و پویا حاصل می‌شود/
 نهادهای تولیدکننده علم در ایران و کشورهای عرب و شبکه
 سودمند ارتباطی را سامان داده‌اند**

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی گفت: گفت‌وگوهای فرهنگی راهی است به سمت شناخت بیشتر و در طی آن تعامل سازنده میان فرهنگ‌های مختلف که چشم‌اندازهای مختلفی از همکاری و مشارکت در حوزه‌های گوناگون را فراروی ما قرار می‌دهد.

به گزارش خبرنگار آیین و اندیشه خبرگزاری فارس، نخستین اجلاس گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب دقایقی پیش با حضور 85 اندیشمند از کشورهای الجزایر، تونس، مصر، مراکش، سوریه، لبنان، عراق، اردن، کویت و عمان و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی آغاز شد.

ابوذر ابراهیمی ترکمان رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی ابراز داشت: بسیار خرسندم در جمع شما فرهیختگان نخستین دور گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و عرب را آغاز می‌کنیم. ما باور داریم که با توجه به تنوع فرهنگی در جهان امروز، گفت‌وگوهای فرهنگی راهی است به سمت شناخت بیشتر و در طی آن تعامل سازنده میان فرهنگ‌های مختلف که چشم‌اندازهای مختلفی از همکاری و مشارکت در حوزه‌های گوناگون را فراروی ما قرار می‌دهد.

وی عنوان کرد: امکان رسیدن به چنین تعامل سازنده با توجه به تجربه‌های مشترک ایران و کشورهای عربی در

حسین‌نواره شتابی خودپردا
 NEWSAGENCY | ۱۳۹۵ اسفند
 دین و اندیشه | حوزه و دانشگاه | دانش و فناوری | سلامت | جامعه | اقتصاد | بازرگانی | ورزش | سیاست | بین‌الملل | استاذها | عکس | فیلم
 عناوین سروس | آیین ها و تملک های مذهبی | قرآن و متون دینی | اسلام در جهان | اندیشمندان | اندیشه‌ها | همایش ها و میزگردها | سایر | فیلم

وقت معتبر شده!
 join.mcl.ir
 Jabama.ir
 ما جادارید
 ۱۰ خبر اول
 «یونکر» از ریاست کمیسیون اروپا استعفا می‌کند
 ۳۰ درصد ظرفیت قطارهای نوروزی پر شد
 جو آرام در جاده های کمزور
 ویژه اینترنتی اسکان نوروزی فرهنگیان از ۵ اسفند
 پیویولیسم ترامپ: دانشجویان آمریکا هد

متن کامل چکیده مقالات همایش گفتگوهای ایران و جهان عرب

ایران و جهان عرب

شماره خبر: 3885044 - دوشنبه ۲ بهمن ۱۳۹۵ - ۱۳:۰۷
 دین و اندیشه - همایش ها و میزگردها

متن کامل چکیده مقالات نخستین همایش گفتگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب در ادامه قابل دریافت است.

به گزارش خبرنگار مهر، نخستین اجلاس گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب، (۲ بهمن ماه) با حضور ابوذر ابراهیمی ترکمان، رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، حداد عادل، رئیس فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی، حسام‌الدین آشنا، مشاور فرهنگی رئیس‌جمهور، حجت‌الاسلام والاسلمین سید ابوالحسن تواب رئیس دانشگاه ادیان و مذاهب منوچهر متکی، معاون بین‌الملل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، مسعود فکری، دبیر علمی همایش، محمد مهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه شهید بهشتی و رئیس دبیرخانه گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب، مهدی محقق و نمایندگان از اندیشمندان عرب در حسینیة الزهراء (س) این سازمان افتتاح شد.

در این اجلاس 85 اندیشمند از کشورهای الجزایر، تونس، مصر، مراکش، سوریه، لبنان، عراق، اردن، کویت و عمان حضور دارند که در شش کمیسیون مختلف شامل: ظرفیت‌های علمی ایران و جهان عرب برای تعامل و گفت‌وگوهای فرهنگی، روابط فرهنگی و ادبی ایران و جهان عرب و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی، گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب در عرصه اعتدال و عقلانیت، رسانه و نقش آن در گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و عرب، جایگاه زنان اندیشمند ایران و عرب در گسترش تعامل و گفت‌وگوهای فرهنگی و همچنین جوانان ایران و جهان عرب و جایگاه آنان در گفت‌وگوهای فرهنگی در دانشگاه‌های

خرید و فروش آنلاین خودرویی دست دوم
 مجله مهر
 چگونه با پرورش قارچ پولدار شویم؟
 طرح: هاشمه های نگران کننده بحران بیکاری
 برترین تصاویر جهان در ۲ اسفند ۹۵
 این سگ‌ها ممکن است افسردگی بگیرند!
 از پولدارها کمک خواستیم: مرا ریبورت کردند!
 به خدا گفتم مرا امتحان کن!
 آبی و قرمز از کجا آمده است؟
 حقایق درباره مخوف‌ترین قاتل دنیا
 قانون درباره تنبیه دانش‌آموزان چه می‌گوید؟
 این مرد رکوردهدار مدرک دانشگاهی است!

پهن ۱۳۹۵ / ۲۲۰۴ / ۲ شنبه / رسانه دست‌بندی / کد خبر 95110201333 / 71012 خبرنگار / چاپ

دانشکده علوم ارتباطات برگزار می‌کند:

نشست بین‌المللی «رسانه‌ها و گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب»

نشست بین‌المللی «رسانه‌ها و گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب» روز یکشنبه سوم بهمن‌ماه با حضور استادان، اندیشمندان و روزنامه‌نگاران ایرانی و عرب به میزبانی دانشکده علوم ارتباطات دانشگاه علامه طباطبائی برگزار می‌شود.

به گزارش ایسنا، در این نشست علمی یک‌روزه که با همکاری دانشکده علوم ارتباطات و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی برگزار می‌شود، دکتر حسین سلیمی، رئیس دانشگاه علامه طباطبائی، قهرمان سلیمانی، معاون پژوهشی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، دکتر مهدی فرقانی، رئیس دانشکده علوم ارتباطات، دکتر هادی خاتیبی، دبیر علمی نشست و مدیر گروه ارتباطات دانشگاه علامه و نیز جمعی از استادان و صاحب‌نظران حوزه ارتباطات و رسانه‌ها از ایران و برخی کشورهای عربی همچون الجزایر، تونس، عراق، لبنان، سوریه و ... به بیان دیدگاه‌های خود می‌پردازند.

این نشست تخصصی در پی برگزاری نخستین اجلاس گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب و با هدف ایجاد زمینه‌ها و بستری لازم برای گسترش گفت‌وگوهای فرهنگی، علمی، تخصصی و حرفه‌ای میان استادان و اندیشمندان و روزنامه‌نگاران ایرانی و جهان عرب برگزار می‌شود.

در نشست بین‌المللی «رسانه‌ها و گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب»، پس از برگزاری نشست آغازین و عمومی، استادان، اندیشمندان و روزنامه‌نگاران ایرانی و عرب در سه نشست تخصصی با موضوعات «رسانه‌ها، چالش‌ها و مسائل جدید در گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب»، «گفت‌وگوهای ایرانی - عربی: اندیشه‌ها، زمینه‌ها، الگوها» و «برنامه‌های برای آینده: نهادهای علمی و فرهنگی در فرایند گفت‌وگوهای ایرانی - عربی» شرکت و دیدگاه‌ها و نظریات خود را بیان می‌کنند.

انتهای پیام

لینک کوتاه <http://www.isna.ir/news/9511>

جشنواره نوروزی فروش رنو سیمبل

وام بدون بهره

- #### آخرین‌های فرهنگی و هنری
- ۶ دقیقه تل | هنرمندان به نمایشگاه سالانه «فرشته» می‌آیند
 - ۲۵ دقیقه تل | همکاری دوباره بیتلها
 - ۲۵ دقیقه تل | توضیحات کمیته امداد در مورد خانه سپید امیراحمدی
 - ۲۸ دقیقه تل | ضرورت مشارکت همه‌جانبه دستگاه‌ها در برگزاری مسابقات بین‌المللی قرآن
 - ۳۲ دقیقه تل | نمایشی از شکوه هندسه بناهای تاریخی
 - ۳۲ دقیقه تل | هنر سینما، دستاورد شگفت‌انگیز انقلاب اسلامی است
 - ۴۴ دقیقه تل | اسپایدرمن به هشت سال زندان محکوم

فروش ویژه ایکس-تریبل

گارانتی رسمی شرایط فروش <

دنيا دنیا آرایش بیمه پارسیان

کی‌کاد GERAD PERFECTLY SUITS YOU

Channel @iqnnews

Channel @iqnnews

گزینه‌های از میثات رهبر انقلاب درباره برخی از قاریان مشهور جهان اسلام

KHAMENEI.IR

آخرین اخبار پربازدیدها

«افراط‌گرایی و اسلام‌ستیزی»: محور نشست دورتومند گفت‌وگو درباره «جایگاه زن در اسلام» در دانشگاه «آلاباما»

پایان مرمت مصحف «مبده نغیسه» در مصر

بخش تلاوت‌های ناب قاریان تابعه از تلویزیون مصری افراط‌گرایی دینی خردسبز است/ ضرورت اهتمام به همکاری رهبران ادیان

جلسه پرسش و پاسخ درباره اسلام در میدان «آکسفورد»

حمایت بانک اسلامی انگلیس از پروژه‌های خیریه

نگرانی جدید پناهجویان مسلمان میانماری در هند

اعلام همبستگی رهبران ادیان با مسلمانان در نگرانس

تبلیغ فرهنگ پیشگیری از سرطان در رادیو قرآن ناپلس

دومین همایش بین‌المللی «زبان عربی و وحدت اسلامی» در گرینلا + عکس

انتقاد سازمان‌های اسلامی هلند از سیاستمدار اسلام‌ستیز

اعمال محدودیت برای اذان مساجد در ترکیه

مشاوره تلفنی به والدین جوانان مسلمان در آمریکا

حمایت اسپانیایی‌ها از پناهندگان با استناد به قرآن

تاریخ انتشار: ۲۲ بهمن ۱۳۹۵ - ۱۰:۴۹

اجلاس گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب آغاز شد

گروه بین‌المللی نخستین اجلاس گفت‌وگوی فرهنگی ایران و جهان عرب، دفاعی پیش با حضور ۸۵ اندیشمند از کشورهای الجزایر، تونس، مصر، مراکش، سوریه، لبنان، عراق، اردن، کویت و عمان در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی آغاز شد.

به گزارش خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا) به نقل از پایگاه اطلاع‌رسانی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، اجلاس گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب، امروز، دوم بهمن‌ماه با حضور ایوذر ابراهیمی ترکمان، رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، حداد عادل، رئیس فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی، حجت‌الاسلام والمسلمین سیدابوالحسن نواب، رئیس دانشگاه ادیان و مذاهب، مسعود فکری، دبیر علمی، همایش، محمد مهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه شهید بهشتی،

في حوارات أجرتها الوفاق مع شركائهم في منتقى الحوار الثقافي بين إيران والعالم العربي

مسؤول عماني: هناك سوء فهم كبير بين العرب وإيران أسهم في استمرار حالة القطيعة بينهم

إعلامية يوسفة: التفاهة والادب هما المحصل الطرق لمحاوره الأخر والواصل معه

٢- تأسيس مركز الحوار العربي الإيراني ويؤيد فكرة في طهران ويضم ممثلين من الطرفين...
١- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٢- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٣- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...

١- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٢- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٣- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...

١- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٢- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٣- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...

٢٠١٧/١٢/٢٢ - ١٤٣٩ ربيع الثاني ٢٠ مؤون عطية كيهان الغريبي

أعطيات والأوراق الراجعة

من التفاهات العمياء أن تدعى لسان جليها من قهر الألفاظ...
١- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٢- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...

فيما يصل وفدنا أستاك...

١- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٢- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...

لجنة إيرانية نقل الحديث من طرقات كويطان

١- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٢- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...

مسؤول، فوضى المنهقة تحتم الحوار الثقافي بين الدول

١- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٢- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...

تومي كاتن، ترتيب لتهزيم خطة العمل بل سيعزز الضغوط على إيران

١- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٢- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...

تريكي الفيصل: على أميركا أن تعمل على استقاط الأسد لا داعش!!

١- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٢- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...

ضيفة جيجيريا، انظروا سراخ الشيخ زكر لكي

١- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٢- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...

لاني القاضي الإيراني أبو الوفاء في طهران

١- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٢- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...

فيما يعلن وزير الخارجية الإيراني

١- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٢- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...

فيما يعلن وزير الخارجية الإيراني

١- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...
٢- تبادل الخبرات والتعاون في المجالات الثقافية...

اطلاعات

اطلاعات بین المللی - سیاسی - اقتصادی - دنیای ورزش - اطلاعات هفتگی - جوانان - حکمت و معرفت - مجله تهران - فروشگاه کتب - تماس با ما - منشور اخلاقی

جستجو...

اطلاعات

WFTGA Convention

Has Heavily Open, Open Area, Ancient Culture, T

پولن-آلمانی از لیگ جهانی فوتبال

کانال خبری روزنامه اطلاعات در تلگرام

telegram

عقلانیت و اعتدال، پیش شرط گفتگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب

سه شنبه ۵ بهمن ۱۳۹۵

سرویس شهرستانها: کنفرانس بین المللی گفتگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب در عرصه اعتدال و عقلانیت که در قم آغاز شده بود، با برگزاری ۴ پنل تخصصی و با حضور ۱۹ تن از اندیشمندان غیرایرانی به کار خود پایان داد.

این کنفرانس با قرانت بیانیه ای به زبان عربی در قم به کار خود پایان داد و در متن ترجمه فارسی این بیانیه که در اختیار خبرنگاران قرار گرفت، شرکت کنندگان در این دور از گفتگوها با توجه به نقش عقلانیت و اعتدال در حل و فصل منازعات و کاهش چالش های جهان اسلام، بر مواردی همچون اهمیت و تداوم گفتگو و هم اندیشی فرهیختگان و اندیشمندان ایرانی و عرب با محوریت عقلانیت و اعتدال و ضرورت توجه به همکاری امت اسلامی با عقابت به آموزه های دینی دربارہ جایگاه عقلانیت و اعتدال تاکید کردند.

در این بیانیه همچنین به ضرورت توسعه و تعمیق فرهنگ گفتگو با محوریت عقلانیت و اعتدال در

- صفحه اصلی
- اخبار داخلی
- اخبار ایران و جهان
- اخبار شهرستانها
- پاداشت
- روابط بین المللی
- اقتصاد روز
- ورزشی
- حوادث
- قرآن روز
- اجتماعی
- علمی
- آموزشی
- پزشکی
- توسعه
- بهداشت و سلامت
- صفحه نور
- گفتگو
- حماسه پایداری
- حقوقی
- معرفی کتب
- فرهنگی-هنری
- پادنامه
- معارف
- وادی ادبیات
- گفته ها و نوشته ها
- نظ هاه اندیشه ها

English العربية Türkçe اردو

خبرگزاری تسنیم

صفحه اصلی | عناوین اخبار | سیاسی | بین الملل | بیداری اسلامی | **فرهنگی** | اقتصادی | ورزشی | اجتماعی | استاها | رسانه ها | عکس | صوت و فیلم | گرافیک و کاریکاتور | سینما و تلویزیون | ادبیات و نشر | حکمت و فکرت | قرآن و عترت | حماسه و پایداری | انبیا | موسیقی و تجمعی | سایر حوزهها

انتشارات تسنیم

سازمان آگهی های خبرگزاری تسنیم

۰۲۱-۶۶۷۳۶۲۸

۰۹۱۲-۰۲۰۴۱۲۸

مهمترین عناوین

- توطئه جدید «دوست‌نمایان» علیه مقاومت/هر گروهی در خط مقاومت باشد با او همراهیم/انتفاضة سوم شکست دیگری به چپ‌پوئیستها تحویل می‌کند
- احتیاق زاید الوصف حامیان مقاومت برای دیدار با «امام امت»/چشمه «آقا» را گرفتند و چشمه انتفاضة را هدیه دادند
- خشمین کنفرانس بین‌المللی حمایت از انتفاضة فلسطین آغاز به کار کرد
- امام خاتنه‌های سالروز شهادت «ماتکوم ایکس» را گرامی دانشند
- سالروز ترور ماتکوم ایکس
- ماتکوم ایکس: قهرمانی که برای انسانیت مبارزه کرد
- امروز هم هوای تهران در شرایط ناسالم قرار دارد
- تجمع هزاران نفری در «واشنگتن» / معترضان آمریکایی: «تراب» متعجب استیضاح باید گردد - تصاویر
- رژیم صهیونیستی با استفاده از فضای ترسقه به‌دبیل تمس حیطانی است
- اجرای عملیات دفاع کوی و برزن توسط

رییس دبیرخانه گفتگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب: احیای عظمت و شکوه جوامع اسلامی جز با همکاری ممکن نیست

شماره خبر: 1303297 - سرویس: فرهنگی

۲- بهمن ۱۳۹۵ - ۱۵:۱۵

رییس دبیرخانه گفتگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب گفت: احیای عظمت و شکوه جوامع اسلامی جز با همکاری مسلمانان در پذیرش تفاوت‌های فرهنگی و تکیه بر میراث باشکوه اسلامی میسر نخواهد بود.

به گزارش خبرنگار فرهنگی باشگاه خبرنگاران تسنیم «پویا»، «محمد مهدی طهرانچی»، رییس دانشگاه شهید بهشتی و رییس دبیرخانه گفتگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب، در نخستین اجلاس گفتگوی فرهنگی ایران و جهان عرب طی سخنانی با بیان اینکه با تمسک به آیات قرآنی و میراث فرهنگی باید در فهم متقابل ایران و جهان عرب گام برداریم، گفت: آموزه‌های دینی و میراث فرهنگی ایران و جهان عرب، زمینه‌های گفتگوهای فرهنگی و توسعه مرادوات علمی بین ایشان را ممکن ساخته است.

تاریخ انتشار: ۰۲ بهمن ۱۳۹۵ - ۱۴:۴۰

گروه: خراسان رضوی « مشهد

کد خبر: ۵۹۴۷۷۴

ذخیره | ارسال به دوستان | نسخه چاپی | اندازه فونت

مشهد:

نشست بین‌المللی گفتگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب

نشست علمی همایش بین‌المللی «گفتگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب» امروز در تالار دکتر شریعتی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد برگزار شد.

به گزارش گروه استان های باشگاه خبرنگاران جوان از مشهد، دبیر علمی همایش بین‌المللی گفتگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب گفت: این همایش با هدف گسترش تفاهم و تعامل و همچنین تقویت نقش و سهم نخبگان و اندیشمندان ایران و عرب در مسیر حل و فصل چالش‌های موجود در مسیر روابط فرهنگی فیما بین و به منظور پیدا کردن راه‌حل‌های مشترک جهت برون رفت از آن با استفاده از گفتگوهای فرهنگی میان اندیشمندان ایرانی و عرب برگزار شده است.

احسان قبول افروید: در این نشست اساتیدی از کشورهای عراق، عمان، تونس، کویت و هلند به ارائه مقاله می‌پردازند.

وی تصریح کرد: گفتگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب در عرصه اعتدال و عقلانیت، اعتدال و عقلانیت در آموزه‌های دینی، اعتدال و عقلانیت در اندیشه و عمل اندیشمندان مسلمان، جایگاه اعتدال و عقلانیت در تمدن تاریخی مسلمانان، آموزه‌های اعتدال و عقلانیت در ادبیات فارسی و عربی، عوامل ضعف عقلانیت و اعتدال و تأثیر آن در پیدایش افراط‌گرایی در جهان اسلام، هنر اسلامی و نسبت آن با عقلانیت و اعتدال، نقش اخلاق در شکل‌گیری جامعه معتدل و عقلانی، تعاملات ایران و جهان عرب و تأثیر آن در گسترش اعتدال و عقلانیت، اعتدال و عقلانیت و نقش آن در تمدن‌سازی نوین اسلامی و ضرورت‌ها و الزامات رویکرد به اعتدال و عقلانیت از محورهای این همایش است.

امروز: 03 اسفند 1395 - 14:12:04

آخرین اخبار

آخرین اخبار

- واکنش‌ها به درگذشت ناگهانی چورکین
- روسای سازمان دامپزشکی ایران و روسیه دیدار کردند
- مسدود بودن جاده دیبران
- افزایش 31 درصدی ارزش کشفیات استان در سال 95
- دیدار اعضای بسیج اصناف و بازاریان با امام‌جمعه
- فراخوان کنگره شعر آیه های جهاد در زینان
- افزایش قیمت میوه و صیفی جات در بازار اصفهان
- راه برون رفت از مشکلات، بسیج امکانات کشور است
- بررسی روش های نامین ابریشم مصرفی در فرش دستباف
- روسای ورزش های همگانی 15 کشور در مرودشت
- گزارش/ عرضه تجهیزات پزشکی در سه راه جمهوری هنوز سامان نیافه
- کشف 60 تن شکر قاچاق در اسلام آباد عرب
- رشد سی درصدی آموزش در نظام مهندسی استان
- نجمه خدمتی راهی هند شد
- برگزاری جشن تکلیف 346 دانش آموز خراسان جنوبی
- آمریکا در راس تروزیست‌ها در جهان قرار دارد
- عرضه اوراق اختیار فروش تبعی سهام شرکت مخابرات ایران در بورس
- کشف 36 هزار نخ سیگار قاچاق در طیس
- تاکید نماینده ولی قیبه در گیلان برحفظ عرصه های طبیعی

تاریخ انتشار: ۲۴ دی ۱۳۹۵ - ۰۹:۱۳

ذخیره | ارسال به دوستان | نسخه چاپی | اندازه فونت

کد خبر: ۱۴۶۱۹۷۷

علمی و فرهنگی « معارف

ایران میزبان نخستین اجلاس گفتگوی فرهنگی ایران و جهان عرب

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی؛ اولین اجلاس گفتگوی فرهنگی بین ایران و جهان عرب از دوم تا پنجم بهمن در تهران و اختتامیه آن در مشهد برگزار می‌شود.

ابوذر ابراهیمی ترکمان در مصاحبه اختصاصی با خبرنگار خبرگزاری صدا و سیما درباره اولین اجلاس گفتگوی فرهنگی بین ایران و جهان عرب افزود: سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی گفتگوی بین کشورها را از 30 سال پیش آغاز کرده است و با استفاده از زبان مشترکی که از این راه پیدا کردیم گفتگوهای فرهنگی را بنا نهادیم.

وی ادامه داد: در کام اول، این حرکت را با اندیشمندان جهان عرب آغاز کردیم و تصمیم داریم در سال‌های بعد کشورها و قاره‌های دیگر را نیز به گفتگوی فرهنگی دعوت کنیم.

ابوذر ابراهیمی ترکمان گفت: در اولین اجلاس گفتگوی فرهنگی ایران و جهان عرب 85 نخبه از 12 کشور جهان عرب حضور دارند و تاکنون شش پیش‌نشست در کشورهای تونس، لبنان، قطر و ایران برگزار شده است.

وی ادامه داد: قرار است در این اجلاس شش محور مختلف از جمله جایگاه جوانان و زنان اندیشمندان ایرانی و عرب در شش دانشگاه مختلف از جمله دانشگاه‌های علامه طباطبایی و الزهرا (س) بررسی شود.

دبیر اولین اجلاس گفتگوی فرهنگی ایران و جهان عرب گفت: اختتامیه این اجلاس پنجم بهمن در دل برنامه مشهد 2017 و با حضور وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی برگزار می‌شود.

تکین فودر
 نمایش زنده
 رنو تلیسمان
 سیستم کروز

4.5G منطقه: ۱۳۸ 4G منطقه: ۴۴۸ 3G منطقه: ۱۴۰۶
راحتی در {شهر خود رو}
 هاربه نوروزی ال جی
 صفحه نخست / فرهنگ < دین و اندیشه

بهترین فرست خرید
 تا ۳۷٪ بهمن
 Modisch

2 نفر ★★★★★ شنبه 2 بهمن 1395 - 19:27:58 جاب

حسام‌الدین آشنا: تعامل فرهنگی با کمک فرهنگ‌دوستان و اندیشمندان راه خروج از بحران هاست

فرهنگ < دین و اندیشه - مشاور فرهنگی رییس جمهور با اشاره به نقش فرهنگ در برون رفت از بحران‌های منطقه‌ای گفت: تنها مسیر نیمه‌وده سیاستمداران حضور در عرصه فرهنگ است.

به گزارش خبرگزاری خیراتلین به نقل از روابط عمومی و اطلاع‌رسانی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، نخستین اجلاس گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب، صبح امروز، شنبه ۲ بهمن با حضور متفکرانی از ایران، سوریه، عراق، کویت، لبنان، اردن، الجزایر، بحرین، تونس، عمان و سودان در حسینیه الزهرا (س) آغاز به کار کرد.

حسام‌الدین آشنا در مراسم افتتاحیه این اجلاس با اشاره به توسعه سطح تعاملات فرهنگی ایران و جهان عرب گفت: کشورهای مسلمان نیاز به وحدت و توسعه منابع انسانی و مشارکت مردمی دارند.

وی یادآور شد: با وجود شرایط بحرانی منطقه، این سوال مطرح می‌شود که آیا این نشست می‌تواند ترمیم‌بخش باشد یا خیر؟ با وجود آن که جهان اسلام تمام راهکارهای نزدیک به هم را از دست داده است، در این میان تنها راهی که

- ### آخرین مطالب
- همایش بزرگداشت خواجه‌نصیرالدین طوسی با سخنرانی شش استاد فلسفه
 - آیت الله رشاد: نسخه شفابخش جوانان ما در دست سیدحسین نصر، کرین و رنه گتون نیست
 - مردم بین فتوای مرجع تقلید و قانون مصوب شورای نگهبان، کدام را باید پیروی کنند؟
 - خرید غذای مسیحی، برخورد با زنان بی‌حجاب و مسئله موسیقی/روایت‌های صادق طباطبایی درباره نظرات امام‌صدر توصیه استاد هانری کرین درخصوص تهیه مجموعه ای

صفحه نخست | عنوانی کل مطالب | اخبار | جشنواره امام رضا (ع) | یادداشت | گفت‌وگو | صوت و تصویر | استان‌ها | گزارش

دنبال نوشته

نام کاربری:
 رمز عبور:
 ورود

داخلی | خبر | اخبار | توصیه‌ی مطلب
 شنبه ۲ بهمن ۱۳۹۵ ساعت ۱۸:۴۱
 ارسال جاب دریافت ارسال اشتراک‌گذاری

اندیشمندی عمانی: فعالیت ایران در مسیر گفت‌وگوهای فرهنگی تأثیرگذار است

العوذی، در افتتاحیه نخستین اجلاس گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب گفت: فعالیت ایران در مسیر گفت‌وگوهای فرهنگی تأثیرگذار است.

به گزارش خبرگزاری فرهنگ رضوی، نخستین اجلاس گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب، صبح امروز، شنبه ۲ بهمن با حضور متفکرانی از ایران، سوریه، عراق، کویت، لبنان، اردن، الجزایر، بحرین، تونس، عمان و سودان در حسینیه الزهرا (س) آغاز به کار کرد.

العوذی، متفکر و اندیشمند عمانی در سخنرانی اولیه گزارش خود در آیین افتتاحیه این دور از گفت‌وگوها، ضمن تشکر از سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی جهت برپایی این دور از گفت‌وگوها گفت: از خداوند متعال می‌خواهم که رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران آیت‌الله خامنه‌ای را برای امت اسلامی حفظ کند که با رهبری داهیان و حکیمانه ایشان، اسلام عظیم شأن حفظ شود.

اندیشمند عمانی به برگزاری نخستین اجلاس گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان عرب اشاره و

- ### آخرین مطالب
- طرح «تجمیع تکه‌های طلا» در مؤسسه علامه طباطبایی آمل
 - 600 زوج جوان مشهدی زندگی مشترک خود را از حرم مطهر رضوی آغاز کردند
 - تشریح خطبه حضرت زهرا(س) در آستان حضرت معصومه(س)
 - شهیدی که رهبر انقلاب برایش حمد و قل‌هوالله خواند/ مالکوم ایکس که بود؟
 - اعلام ویژه برنامه های فرهنگی مسجد جمکران در این هفته
 - تشریح خطبه حضرت زهرا(س) در آستان حضرت معصومه(س)
 - میراث فرهنگی مأمور ثبت ملی جاده ولایت شد
 - ابلاغ رهبری نسبت به سیاست‌های محیط زیست مایه دلگرمی شد
 - مقتضیان تأسیس مؤسسات قرآنی به بودجه‌های دولتی تکیه نکنند
 - تلقین «ما نمی توانیم» بدترین نوع نفوذ است/میدان کارزار جای لبخند زدن و دست دادن نیست

World > Int'l Relations

IFP Exclusive World Int'l Relations Middle East Translated by IFP

Iran to Host Conference on Iran-Arab Cultural Dialogue

January 14, 2017

Today's Front Pages

A Look at Iranian Newspaper Front Pages on February 21

Iran in Pictures

Heavy Rain in Southern Iran Breathes

Islamic Republic News Agency

Code: 82397559 (5791533) ; Date: 22/01/2017 ; Time: 20:23|

Print Version ; Send To Friend

Iran-Arab World Cultural Dialogue Conference ends in Qom

Qom, Jan 22, IRNA -- The First International Conference on Iran-Arab World Cultural Dialogues on Moderation and Rationality ended in Qom on Sunday and moved to Mashhad for its closing ceremony.

The participants in a statement underlined the role of rationality and moderation in resolving implications and challenges facing the Islamic world and significance and continuation of dialogue among the Iranian and Arab elites.

They also called for promoting convergence among the Islamic Ummah.

The statement also highlighted the need for promotion of the culture of dialogues with a focus on rationality and moderation in the social and cultural spheres and making optimal use of capacities of the Islamic states' civil institutes in the domain of rationality and moderation.

The statement also proposed the establishment of 'Assembly of Scientific and Cultural Dialogues Among Iran-Arab Elites and Thinkers' to prepare the way for regular and constructive dialogue between the Iranian and Arab thinkers. Qom will host the secretariat of the assembly.

Head of the Research Center for Islamic Sciences and Culture, Hojjatoleslam Najaf Lakzaei told the inaugural ceremony that over 100 people participated in the specialized panels of the conference. The conference, attended by 85 Arab elites from over 10 Arab states, opened in Qom on January 21 and its closing ceremony will be hosted by Mashhad on January 24. 8072**1420

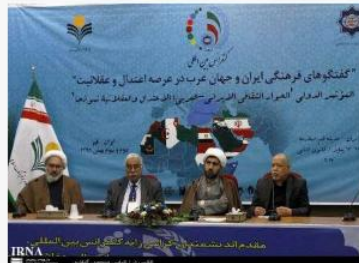

Photo Gallery

Most Viewed

📌 Zarif: Iranians not to tolerate threat

📌 Iran summons Turkish ambassador over anti-Iran remarks by Turkish FM, president

📌 Qasemi criticizes repeated stances adopted at Munich conference

Photos: Iran, Arab world cultural dialogue meeting

Facebook® Account Sign Up

Join your friends online! Free sign up & unlimited opportunities to connect. Go to facebook.com

IRNA | Amir Hossein Bandi: Cultural dialogue between Iran and the Arab nations kicked off in Tehran on Saturday. A number of officials and scholars from Iran and some Arab

EDITORIAL

February 19, 2017

Iran's Zarif at MSC: We will never produce nuclear weapons, period!

February 9, 2017

New military alliances in the world

عاما
على
القمة

الوطن
AL WATANI

صوت عمان في العالم .. يومية سياسية جامعة

صاحب الامتياز: المدير العام رئيس التحرير محمد بن سليمان الطائي

الرئيسية الأولى المحليات السياسة الاقتصاد الرياضة آراء ثقافة وفنون الدين الحياة كاريكاتير أشرة قضايا المزيد

إعلانات

الرئيسية / ثقافة وفنون / مؤتمر حول الحوار الثقافي بين إيران والعالم العربي بمشاركة شخصيات ثقافية من السلطنة

مؤتمر حول الحوار الثقافي بين إيران والعالم العربي بمشاركة شخصيات ثقافية من السلطنة

في ثقافة وفنون 27 يناير 2017 نسخة للطباعة

Tweet [Print](#)

مشاركة

طهران - العمانية: بمشاركة شخصيات ثقافية من السلطنة، اختتمت العاصمة الإيرانية طهران مؤخرا أعمال مؤتمر "إيران والعالم العربي" للحوار الثقافي بمشاركة 80 باحثًا ومفكرًا عربيًا.

الأكثر قراءة

- فهد بن محمود يستقبل الوليد بن طلال
- مرسوم سلطاني بإصدار تعديلات على بعض أحكام قانون ضريبة الدخل
- بث مباشر لمراسم استقبال أمير الكويت
- جلالة السلطان يستقبل أمير دولة الكويت
- أمير الكويت يبدأ زيارة للسلطنة تستغرق 3 أيام .. غدا
- جلالة السلطان وأمير الكويت يستعرضان العلاقات الطيبة والتعاون المتميز بين البلدين
- "الفصح المبرد" .. بين رصانة البحث العلمي..وزيف البروجندة" السياسية
- افتتاح وحدة شرطة المهام الخاصة بالتنسيق

الرئيسية / أخبار الرؤية / كتاب وآراء / عرض الخبر

Facebook - الموقع الرسمي
 سجل انشراكك مجاناً وامنح بالتواصل على مستوى العالم الدب الي facebook.com/Arabic

كتاب آخرين

- فايزة سويلم الظليانية
 كتاب وصفي
- هاجر بنت جمعة الجيحاوي
 كتاب
- سلم العربي
 كتاب
- علي بن راشد المطايعي
 كتاب

مقال : مؤتمر الحوار الثقافي العربي الإيراني بطهران

الجمعة 30 يناير 2017 05:50 بتوقيت مسقط

صلاح عبد الله الثولتي

عندما تظنيت دعوة من رابطة الإعلام والثقافة الإسلامية بطهران للمشاركة في مؤتمر الحوار الثقافي العربي الإيراني الذي أقيم في الفترة من 21 إلى 24 من يناير الجاري في طهران ومشهد لم أتردد لحظة في قبول الدعوة، خاصة بعد أن علمت بأني سأكون في لجنة "وسائل الإعلام ودورها في الحوار الثقافي بين إيران والعالم العربي"، التي عقدت اجتماعاتها في جامعة العلامة الطباطبائي بطهران.

أخبار رئيسية

- لجنة "الهدى وخرافية لنكون منطقة حماية بيئية البحرية" تناقش بيانات الإنذارات المتلاحمة
 الاقتصاد - محلي
- ترشيح قاعة المؤتمرات في "جوهرة" لجانزة اتحاد المعماريين
 الاقتصاد - شركات ومؤسسات

لقد كان استقبال الإيرانيين لنا بسلام بلحفاوة بالغة، وأتوا كثيرا على مواقف السلطة من القضايا الإقليمية والدولية وخاصة دورها في المفاوضات النووية بين إيران والعرب والولايات المتحدة، وكان واضحا من جلسات المؤتمر بلجانها المتعددة أنهم يسعون إلى توثيق العلاقات مع المثقفين والفكرين العرب والاستماع إلى أفكارهم ووجهات نظرهم حول مستقبل العلاقات بين العرب وإيران، بالإضافة إلى إيجاد تعاون مشترك بين الجامعات الإيرانية والعربية، ولذا حظيت جلسات المؤتمر بتغطية واسعة من وسائل الإعلام الإيرانية المحفظة وبعض القنوات العربية كالمباين والمنار والاتحاد ولسطن وغيرها، وقد التقيت ببعض أساتذة الجامعات والفكرين الإيرانيين كعميد قسم اللغة العربية في جامعة العلامة الطباطبائي في طهران، والدكتور محمد علي آرتسب الأستاذ في جامعة طهران ورئيس مركز الدراسات الثقافية الإيرانية العربية، والدكتور

فارسي English

البحث

الرئيسية آخر الأخبار العالم الاسلامي إيران العالم مقالات فيديو أنت المراسل برامج أقسام أخرى

السعودية سوريا اليمن البحرين العراق مصر فلسطين المغرب ليبيا لبنان تركيا الأردن تونس

القناة، 21 فبراير 2017

افتتاح مؤتمر الحوار الثقافي بين إيران والعالم العربي

السبت 21 يناير 2017 - 16:20 بتوقيت غرينتش

أحدث الأخبار

- الحشد الشعبي يقطع شريان داعش ويفصل تلعفر عن الموصل ويتقدم 20 كم
 قبل 13 دقيقة
- موسكو للندن: لا يوجد في حديقة حيواناتكم من يستطيع أن يأمر الدب!
 قبل 13 دقيقة
- شبح: كل فلسطين دولة إسلامية وملك للشعب الفلسطيني
 قبل 31 دقيقة
- أغرب طريقة لتخلص من رائحة العرق السيئة!
 قبل ساعة
- إصابة أهداف جوية بصواريخ محمولة

الأكثر مشاهدة

- الكشف عن سبب وفاة فيتالي تشوركين - تفاصيل
 قبل 16 ساعة
- هذا ما قاله مارين لوبان من بيروت حول بشار الأسد...
 قبل 20 ساعة
- بالفيديو... لحظات لو لم تسجل،

افتتاح مؤتمر الحوار الثقافي بين إيران والعالم العربي

الطقس

CAIRO
Clear Sky

الطوبة: 48%
الرياح: 2 كيلومتر/ساعة
ش.ق.

17 س

العظمى 17 • الصغرى 17

12 س 16 س 20 س 22 س 24 س

الأربعاء الخميس الجمعة السبت الأحد

الخوارج و النواصب

جمعة النصر : أمريكا تزودنا بالأسلحة ولكن ليس بالشكل المرجو

6 ساعات مضت

مؤتمر الحوار الثقافي بين إيران والعالم العربي؛ للمساهمة بإرساء التعايش السلمي والخروج من الأزمات

4 أسابيع مضت أخبار اصف تعليق 26 زيارة

مؤتمر الحوار الثقافي بين إيران والعالم العربي؛ للمساهمة بإرساء التعايش السلمي والخروج من الأزمات

شمعنا- بدأت في مدينة قم جنوب العاصمة طهران مساء السبت اعمال مؤتمر 'الحوار الثقافي بين إيران والعالم العربي' الدولي في مجال الاعتدال والعقلانية، بحضور مفكرين من إيران وخارجها.

ونحدث في هذه المراسم: رئيس مكتب الاعلام الاسلامي احمد واعظي ورئيس مركز ابحاث العلوم والثقافة الاسلامية نخب لك زائي ورئيس جامعة الاديان والمذاهب الاسلامية ابو الحسن نواب.

كما تحدث الدكتور، فهدى على حسني، العلي م، علماء السعدان، الدكتور، معدي، بنه، م، الضيوف الاحباب

Tuesday 21st February 2017

بحث في الموقع

رابطة الحوار الديني للوحدة
من أجل التعايش السلمي و نبذ الطائفية

من نحن
أكتب لنا و حوارنا
كلمة الرابطة
مكتبة الحضارة الإسلامية
السؤال و الجواب
الأخبار الحضارية

السياسة الأميركية تعمد إلى بث الفرقة بين المسلمين بهدف الحد من بناء الحضارة الإسلامية الحديثة

تحميل ملف PDF

رابطة الحوار الديني للوحدة شاركت المؤتمر الدولي للحوارات الثقافية بين إيران والعالم العربي

عرض المجلة بصيغة الفلاش

تصنيفات: اخترنا لكم و نشاطات الرابطة الحوار الديني

مركز الدراسات والبحوث
مؤسسة علمية متخصصة تعنى بقضايا الثقافة والحضارة الإسلامية

مركز الدراسات والبحوث
مؤسسة علمية متخصصة تعنى بقضايا الثقافة والحضارة الإسلامية

مركز الدراسات والبحوث
مؤسسة علمية متخصصة تعنى بقضايا الثقافة والحضارة الإسلامية

مركز الدراسات والبحوث
مؤسسة علمية متخصصة تعنى بقضايا الثقافة والحضارة الإسلامية

البث

الأخبار / سياسة / الحوار الثقافي الإيراني - العربي يختتم أعماله في مشهد

ما جاع فقير إلا ي
-02-20

الحوار الثقافي الإيراني - العربي يختتم أعماله في مشهد

23 كانون الثاني / يناير 2017, 06:28م 142 قراءة

الميادين نت

الحوار الثقافي الإيراني - العربي يختتم أعماله في مدينة مشهد الإيرانية والحاضرون يدعون لتناول المزيد من المجالات خلال هذا الحوار.

تواصل معنا

1M
متابع

56K
مسجل

العدد 21 - 2017-2

أفاق

قناة أفاق الفضائية

- الرئيسية
- أخبار العراق
- أخبار عربية
- أخبار عالمية
- أخبار رياضية
- أخبار اقتصادية
- أخبار متنوعة
- مقالات
- أفاق يوتيوب

سياسي محلي من الوزراء حيدر العبادي يبحث مع وزير النفط الإيراني بيجن زنكنة التعاون في مجال النفط والطاقة كئلة الدعوة النيابية تعرب عن قلقها بشأن تداع

الأخبار

أخبار عالمية

إفتتاح المؤتمر الدولي للمحادثات الثقافية بين إيران والعالم العربي

إفتتاح المؤتمر الدولي للمحادثات الثقافية بين إيران والعالم العربي

لمتابعة
الصفحة الرسمية
لقناة أفاق الفضائية
على موقع الفيسبوك

العدد 21 - 2017-2

عدد المشاهدات: 281

Special Auctions

Luxury pens and lifestyle accessories: make a bid on Martemodena الى المارتمودينا martemodena.com

العاشرة مساءً | الدريشيف | اخبار | 24 اخبار العالم | وكالة أنبا

نيوز مصر 24.العالم اليوم إقامة مؤتمر الحوار الثقافي بين إيران والعالم العربي في قم

اخبار العالم | وكالة أنبا منذ شهر واحد 4

الأخبار
اخبار السعودية عاجل.. مدني الشرقية يدعو المتضررة مركباتهم من الأمطار لمراجعتها

الاحساء اليوم منذ 12 ساعة

اخبار السعودية عاجل.. سقوط مقذوف حوثي على الحدود بالطوال السعودية

الاحساء اليوم منذ 12 ساعة

اخر الاخبار اليوم مباشر- ارتفاع اسعار النفط في آسيا بعد تراجع الصادرات السعودية

الروسية | اردو | فارسي | English | Español

15:12:27 الثلاثاء 25 جمادى الاول 1438

الصفحة الرئيسية | غرب آسيا | أفريقيا | أوروبا | أمريكا | آسيا والمحيط الهادئ | شبه القارة | آسيا الوسطى و القوقاز

الوقت
تحليلي و إخباري

الجيش السوري يتقدم غرب حلب.. وداعش يطرد للمعارضة غرب درعا

مؤتمر دولي للحوار الثقافي بين إيران والعالم العربي في طهران

ثقافة وفن | الأحد 2 ذي الحجة 1437

قائد الثورة: لو لم تكن للقاومة لتناول الكيان الصهيوني على بلدان المنطقة.. وفلسطين محورا لكل البلدان الاسلامية الوقت- وصل قائد الثورة الإسلامية آية الله السيد علي الخامنئي قبل دقائق

لايفوب يكد تحسن للمخابرات الأمريكية على السفير الروسي بولشاغن

البحرينيون يتظاهرون تنديدا بجريمة تصفية شاب معارض

الجيش السوري يتقدم غرب حلب.. وداعش يطرد للمعارضة غرب درعا

ماهو موقف إيفانكا ترامب من قرار والدها بترحيل المهاجرين؟

